

รายงานการประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญ

ครั้งที่ ๑๘ (เป็นพิเศษ)

วันเสาร์ที่ ๑๒ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๔๐

ณ ตึกรัฐสภา

เริ่มประชุมเวลา ๐๙.๓๐ นาฬิกา

จำนวนสมาชิกที่มาประชุมทั้งหมดที่ลงชื่อไว้เมื่อเลิกประชุม ๘๒ คน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านสมาชิกที่เข้าประชุมครับ
บัดนี้สมาชิกมาครบองค์ประชุมแล้ว ผมขอเปิดประชุมสภาร่างรัฐธรรมนูญครั้งที่ ๑๘
(เป็นกรณีพิเศษ) ตามที่ได้แจ้งล่วงหน้าไว้แล้ว ต่อจากเมื่อครั้งที่ ๑๗ เหตุที่เรียก
ประชุมเป็นกรณีพิเศษขอเรียนให้ทราบว่า เนื่องจากว่าเวลาของการร่าง
รัฐธรรมนูญนั้นเหลือน้อยมาก ถ้าเทียบกับงานที่ยังเหลืออยู่ ประกอบกับเสาร์
อาทิตย์หน้าเป็นวันหยุดราชการ และจะมีวันชดเชยด้วย ในวันชดเชยเราก็คงจะ
ไม่หยุด แต่ว่าวันหยุดตามประเพณีทางศาสนาเราก็คงหยุดเพื่อไปประกอบประเพณี
ที่เคยปฏิบัติ ก็ขอเรียนให้ทราบว่าเสาร์ อาทิตย์หน้าได้หยุดครับ เพราะฉะนั้น
ท่านที่มีภารกิจอะไรก็กรุณาผลัดเอาไว้เป็นเสาร์ อาทิตย์หน้า จันทร์ อังคาร พุธ
พฤหัสบดี เราจะประชุมกันเต็มที่ ก็เรียนให้สมาชิกได้ทราบล่วงหน้า เพื่อจะได้
เตรียมการเกี่ยวกับความจำเป็นในธุรกิจส่วนตัว เมื่อวานนี้เราได้จบการพิจารณา
มาตรา ๖๖ ไปแล้วนะครับ วันนี้เราจะพิจารณาทั้งหมดที่ ๔ หมวดที่ ๔ เชิญ
ท่านเลขาธิการฯ ครับ ท่านเลขาธิการฯ ได้กรุณาแจ้งให้ทราบว่ามิผู้แปรญัตติ
มาตรา ๖๖ ทวิ ไว้ มีทั้งตรี ทั้งจัตวา คือหมายความว่าเพิ่มเติมจากมาตรา ๖๖ ไว้
เมื่อวานนี้ผู้แปรญัตติไม่ได้เสนออะไร ก็แสดงว่าไม่ได้ตัดสินใจ ก็เรียนให้ท่านเลขาธิการ
ทราบนะครับ ท่านเป็นห่วงใย ต่อไปก็ขอเชิญเลขครับ หมวดที่ ๔

ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล (เลขาธิการสภาร่างรัฐธรรมนูญ) :
หมวด ๔ หน้าที่ยกบุคคลในการแก้ไข มิผู้แปรญัตติของสองวัน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เชิญท่านธรรมบุญครับ

ศาสตราจารย์ธรรมบุญ ลัดพลี : ขอบพระคุณครับท่านประธานที่เคารพ
กระผม ศาสตราจารย์ธรรมบุญ ลัดพลี ในมาตรา ๖๗ กระผมได้แปรญัตติไว้

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ขออนุญาตนะครับ บังเอิญกรรมาธิการฯ
แก้จากร่างเดิม หมวด ๔ ที่เขียนว่า หน้าที่ยกบุคคล กรรมาธิการฯ ก็เป็น หน้าที่ยก

ของชนชาวไทย มีทั้งผู้ใดติดใจใหม่ครับ อันนี้ทุกคนมีสิทธิที่จะพิจารณาได้ เพราะเป็นการแก้ไขของกรมการตุลาการร่างเดิมครับ ต่อได้เลยครับ

ศาสตราจารย์ธรรมนุญ ลัดพลี : ท่านประธานที่เคารพ ถ้าแก้เป็นชนชาวไทย กระผมอยากขอเรียนถามนิดเดียวเพื่อความกระจ่างว่า ชนชาวไทย กับปวงชนชาวไทย จะเหมือนกันใหม่ครับ ถ้าไม่เหมือนกัน เหตุใดจึงมาเลือกชนชาวไทย

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : คงอย่างนั้นไม่ได้หรอกครับ คงถามได้ว่า ทำไมจึงเปลี่ยนจาก บุคคล มาเป็น ชนชาวไทย

ศาสตราจารย์ธรรมนุญ ลัดพลี : ถามอย่างนั้นก็ได้ครับ แล้วอย่างไรให้ตอบมาด้วยเลย ว่า ถ้าเปลี่ยนเป็น ชนชาวไทย แล้วทำไมถึงไม่เปลี่ยนเป็นปวงชนชาวไทย ตอบเสียด้วยเลยก็แล้วกันครับ เพื่อความกระจ่าง ผมไม่ติดใจอะไร แต่ต้องการความกระจ่างให้คนหายสงสัย เพราะมีคนเถียงกันเยอะเรื่องถ้อยคำนี้ ปวงชนชาวไทย พลเมืองไทย อะไรอย่างนี้ จะได้ว่าแน่ๆ แต่ละแห่งอาจจะมีคำไหน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เชิญท่านกรรมาธิการชี้แจงครับ

รองศาสตราจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์ (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม สมคิด เลิศไพฑูรย์ กรรมาธิการ การนั่งจาก บุคคล เป็น ชนชาวไทย ก็มี ๒ เหตุผล เหตุผลแรกก็เป็นเรื่องที่ได้คุยกันมาตั้งแต่หมวดสิทธิเสรีภาพครับ เป็นเรื่องที่แก้ให้ชัดเจนครับว่าไม่ใช่เป็นคนทั่ว ๆ ไป เป็นคนไทยโดยเฉพาะ แล้วก็ เป็น ชนชาวไทย เพราะต้องการพูดถึงคนเป็นคนคนครับ อย่างที่เรียนไว้แล้วในหมวดสิทธิเสรีภาพครับ ให้รับกับหมวด ๓ ในเรื่องหมวดสิทธิและเสรีภาพที่เขียนเปลี่ยนจาก บุคคล เป็น ชนชาวไทย

ศาสตราจารย์ธรรมนุญ ลัดพลี : กระผมก็ขอบพระคุณครับ กระผม ธรรมนุญ ลัดพลี ขอแปรญัตติมาตรา ๒๗ ซึ่งกระผมได้แปรไว้ กระผมขออ่านกันแล้วกัน บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ในวรรคนี้เพื่อความชัดเจน กระผมได้เดิมเห็นว่า บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ พระพุทธศาสนา พระมหากษัตริย์ เหตุผลที่กระผมได้เดิมคำว่า พระพุทธ เข้าไปนี้ เนื่องจากประการแรก ซึ่งมีความพยายามที่จะขอให้ไว้เป็น พระพุทธศาสนา นี้เป็นศาสนาประจำชาติ ซึ่งต่อไปก็คงจะได้มีพูดถึงกัน กระผมก็เพื่อผ่อนคลายความกดดันในเรื่องนี้ กระผมก็ได้เดิมไว้ข้างหน้าให้เป็นที่ประจักษ์ชัดแจ้งว่าเราได้เดิมเห็นว่า พระพุทธศาสนา ---

เพราะฉะนั้นนี่ เพื่อเน้นถึงความสำคัญและเพื่อให้สอดคล้องกับประเพณี
วัฒนธรรมของไทยเราที่เรายึดถือหลัก ๓ ประการ เกี่ยวกับความมั่นคง เกี่ยวกับ
วัฒนธรรมของชาติ คือเรามีชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์จะเห็นได้จาก
ธงไตรรงค์ของเราซึ่งมีทั้งแดง ขาว น้ำเงิน แดงก็คือชาติ ขาวก็คือ
พระพุทธศาสนา น้ำเงินก็คือพระมหากษัตริย์ เพราะฉะนั้นในเรื่องนี้ถ้าเรา
บอกสั้นๆ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เราก็ไม่รู้ว่าจะให้บุคคล โดยเฉพาะ
เราแก่ บุคคล เป็น ชนชาวไทย แล้ว เราก็ไม่รู้ว่าจะให้ไปรักษา
ศาสนาไหน ซึ่งอาจจะขัดกันในใจของเรา แต่ถ้าเป็นชนชาวไทยแล้วนับถือ
พระพุทธศาสนาก็น่าจะรักษาพระพุทธศาสนาที่ผมเติม เป็นว่า พระพุทธ
คือแทนที่พระพุทธศาสนาก็เพื่อยกย่องให้สอดคล้องกับคำว่า พระมหากษัตริย์
เป็นการเทิดทูนขึ้นไป ยกย่องขึ้นไป ให้รู้ว่าคุณไทยก็นับถือยกย่องเป็นพระพุทธ
ศาสนา ถ้าเมื่อกรรมการบอกไม่เห็นด้วยจะมีเหตุผลอย่างไร ได้กรุณา
ให้ไว้เป็นหลักฐาน กระทบจะขอบคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ผมต้องขอภัยท่านธรรมณู
ผมขอเวลานิดเดียวขอครับ ขอถามเกี่ยวกับเรื่องหัวหมวดก่อน หัวหมวดที่
กรรมการได้เปลี่ยนจากหน้าที่ของบุคคลเป็นหน้าที่ของชนชาวไทย มีท่าน
ผู้ใดตั้งใจไหมครับ ถ้าไม่ตั้งใจก็ถือว่า ที่ประชุมนี้เห็นชอบตามร่างของ
กรรมการที่แก้ไขแล้วนะครับ แล้วก็ต่อไปก็เป็นการพิจารณามาตรา ๖๘
ท่านธรรมณู ลัดพลี ท่านก็ได้ชี้แจงยุติของท่านแล้ว กรรมการเชิญครับ

นายธงชาติ รัตนวิชา (กรรมการ) : ท่านประธานที่เคารพ
กระผม ชงชาติ รัตนวิชา สสร. นครศรีธรรมราช ในฐานะกรรมการขอ
ตอบคำแปรญัตติของท่าน สสร. ผู้อาวุโสท่านศาสตราจารย์ธรรมณู ลัดพลี
ว่าในมาตรา ๖๘ ที่ท่านขอแปรว่า บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ พระพุทธศาสนา
พระมหากษัตริย์ นั้นกรรมการเห็นว่าคำว่า ศาสนาในที่นี้มิได้หมายความว่าแต่เพียง
พระพุทธศาสนา เท่านั้น แต่หมายถึงศาสนาอื่น ๆ ด้วยทั้งชนชาวไทยหรือ
คนไทยนับถืออยู่อาจจะเป็ศาสนาอื่นด้วยก็ได้ มาตรานี้เพียงแต่ระบุไว้ให้ชัดเจน
ว่า บุคคล มีหน้าที่รักษาไว้ซึ่ง ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ ซึ่งอาจจะเป็ศาสนา
ที่ศาสนิกนั้นนับถืออยู่ มิได้หมายความว่าเพียงพระพุทธศาสนาอย่างเดียวเท่านั้นครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านธรรมณูครับ

ศาสตราจารย์ธรรมณู ลัดพลี : ขอบพระคุณครับ อันนี้ก็กระจ่าง
ดีว่า หมายความว่า บุคคลนี้ชนชาวไทยอาจจะนับถือหลายศาสนา เพราะฉะนั้น
Legislative Institutional Repository of Thailand

ถ้าเราจะกำกับ พระพุทธเจ้าไปหน้า ศาสนา จะกลายเป็นเหมือนบีบบังคับ ให้คนชาวไทยซึ่งนับถือศาสนาอื่นจำเป็นต้องมานั่ง ฟังดูก็ชัดเจน เฉพาะตรงนี้ ผมเห็นด้วย แต่ที่นี้มีตอนท้ายพระมหากษัตริย์อันนี้จะ เป็นได้ไหม ถ้าท่านพูด ท่านองนั้น เขาก็อาจจะอ้างได้เลยว่า แม้แต่ศาสนายังไม่ได้บังคับเขา แม้แต่ชนชาวไทย เขามีสิทธินับถือศาสนาอื่นข้างหน้า จะรักษาไว้ซึ่งศาสนาอื่นด้วย และนี่มาถึงพระมหากษัตริย์ถ้า เพื่อชนชาวไทยพวกนี้มาจากชาติต่าง ๆ เหล่ากำเนิดมาไม่เหมือนกันจะเป็นได้ไหมที่เขาอาจจะอ้างได้ ไม่น่าจะระบุคำว่า พระมหากษัตริย์ ไว้ด้วย เพราะเท่ากับให้เขามายังคับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ขออนุญาตนะครับ ท่าน รัฐมนตรีครับ ตรงนี้เป็นที่ชัดเจนว่า ร่างอันนี้กรรมาธิการไม่ได้เปลี่ยนแปลงไว้ เพราะเพียงแค่ท่านขอเติม เมื่อท่านขอเติมแล้ว ข้อชี้แจงท่านพอใจแล้ว ท่านจะไปรื้อตรงอื่นของร่างที่ท่านไม่ได้แปรญัตติไว้กรรมาธิการไม่ได้แก้ไข น่าจะทำไม่ได้นะครับท่านครับ ผมว่าข้อบังคับก็เป็นอย่างนี้แหละครับ ผมคง เข้าใจไม่ผิดนะครับ

ศาสตราจารย์ธรรมณู ลัดพลี : ท่านประธานที่เคารพครับ คือถ้าไม่อย่างนั้น รัฐธรรมนูญทั้งฉบับใช้อะไรไม่ได้เลย แปะคำไหนก็ต้องพูดตรงคำนั้น

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ครับ

ศาสตราจารย์ธรรมณู ลัดพลี : ก็ยื่นหน้ายื่นหลังไม่ได้ เพราะรัฐอยู่แล้วร่างกฎหมายบางที่มาตรานี้ไปโยงถึงมาตราหลัง อย่างเรา ยอมให้เลื่อนไปเลื่อนมาอย่างกรรมาธิการ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ผมชี้แจงก็แล้วกันครับ

ศาสตราจารย์ธรรมณู ลัดพลี : ประธานโทษ ท่านประธาน กระทบขอให้สิทธิของกระทบพูดบ้างนะครับคือ กระทบถามกรรมาธิการท่านประธาน กรรมาธิการจะ เปรียบในสภาเท่านั้นเอง แต่ความชัดเจนของความหมายผมว่า ให้กรรมาธิการตอบดีกว่า

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : บางทีผมก็ไม่จำเป็นต้องให้ตอบถ้าหากว่าจะผิดระเบียบกรรมาธิการก็ทำไม่ได้

ศาสตราจารย์ธรรมณู ลัดพลี : คือกระทบกำลังจะอธิบายว่า เหตุผลผมมีมาตรา ๗๘ ที่จะโยงไปถึงสิทธิ เพราะฉะนั้นถ้าแบบนี้แม้แต่ใน

มาตราเดียวกันบรรทัดเดียวกันยังพูดไม่ได้ เราจะไปพูดมาตราอื่นได้อย่างไรครับ
ผมว่าข้อบังคับนี้ยังไม่เคยมีมาเลย เพราะฉะนั้นกระผมขออนุญาตว่า-----

- ๓/๑

สร ๑๘/๒๕๕๐ (เป็นพิเศษ)

อัมพา ๓/๑

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ขออนุญาต ผมไม่อนุญาตนะครับ
เพราะว่าตรงนี้ท่านไม่ได้เปลี่ยนแปลงในนะครับ

ศาสตราจารย์ธรรมนุกูลดิษฐ์ : ไม่เป็นไรครับ ผมขอให้บันทึกติด
ไว้ก็แล้วกันว่า ท่านประธานว่า ถ้าจะพูดถึงพระพุทธศาสนาแล้ว ไปพูดเรื่องอื่น
ไม่ได้ ผมก็ขอบันทึกไว้ครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ไม่ใช่อย่างนั้นครับ

ศาสตราจารย์ธรรมนุกูลดิษฐ์ : ผมไม่ตั้งใจหรอกครับ พอแล้วครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ไม่ตั้งใจ แต่ผมตั้งใจ ท่านธรรมนุกูลดิษฐ์
เพราะว่ามันไม่ใช่ข้อบังคับ แล้วท่านพยายามอ้างข้อบังคับครับ กับประธานสภา
อยู่เสมอ

ศาสตราจารย์ธรรมนุกูลดิษฐ์ : เพื่อความถูกต้องในการที่จะ
ดำเนินการไปตามรัฐธรรมนูญ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ไม่ใช่ ท่านธรรมนุกูลดิษฐ์ ฟังผมก่อน
ท่านฟังผมก่อนครับ ท่านพูดเมื่อก่อนว่า ถ้าพูดถึงพระพุทธศาสนาแล้วพูดอย่างอื่น
ไม่ได้ พูดเหมือนท่านเองนั่นแหละครับ ความจริงผมไม่ได้ห้ามท่านอย่างนั้น ผม
เพียงแค่เรียนให้ท่านทราบ ว่า ในมาตรา ๖๗ นี้ คณะกรรมการการตรวจร่าง
รัฐธรรมนูญได้พิจารณา ไม่ได้แก้ไขตรงไหน เพราะฉะนั้นคนที่จะมีสิทธิพูดก็คือคนที่ปรารถนา
ไว้เท่านั้น บังเอิญท่านปรารถนาไว้ให้เต็มคำว่า พระพุทธศาสนา ลงไป หมายความว่า
ท่านไม่ตั้งใจในบรรทัดอื่น เมื่อท่านพูดเรื่องที่ท่านปรารถนาแล้ว กรรมการ
ชี้แจงแล้ว เมื่อท่านพอใจก็น่าจะจบ แต่ท่านจะไปพูดว่า พระมหากษัตริย์เท่ากับ
มีไว้เท่ากับเป็นไปไม่ได้ไหมจะทำให้คนอื่น เขาถูกบังคับหรือไม่ถูกบังคับไปด้วย
ตรงนี้มีเกินนะครับ มีเกินสิทธิที่เราจะพิจารณาเฉพาะตรงนี้นะครับ ผมก็เรียน
เท่านั้นนะครับ

ศาสตราจารย์ธรรมนุกูลดิษฐ์ : คืออย่างนี้นะครับ ผมขอชี้แจง
ให้ชัดเจน เดี่ยวจะนึกว่าผมไม่รู้ เรื่องอะไร คือพระพุทธศาสนาที่ผมเติม พระพุทธ
ไป เพราะผมเห็นแล้วอย่างไรว่าเป็นเรื่องของขงไตรรงค์ มีแดง ขาว น้ำเงิน

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : จบแล้ว เชิญนั่งได้ครับ

ศาสตราจารย์ธรรมนุกูลดิษฐ์ : เมื่อพูดถึงศาสนา ก็ต้องพูดถึง
พระมหากษัตริย์ด้วยครับ ท่านยื่นกระทู้ผมก็จะนั่งครับ แต่ว่าผมขอให้บันทึกไว้
ก็แล้วกันครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ไม่ตั้งใจแล้ว

ศาสตราจารย์ธรรมนุญ ลัดพลี : ผมไม่ได้บอกว่าจะไม่ติดใจครับ เรื่องนี้ผมยังมีสิทธิที่จะขอให้ออกมติดังนี้ ผมขอโทษครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ขออภัยนะครับ เมื่อก่อนผมได้ยินตอนที่หลังจากที่ท่านกรรมาธิการชี้แจงแล้วนี้ ท่านบอกว่าท่านพอใจ แล้วท่านจะไปตรงอื่น ผมก็ท้วงว่าตรงอื่นอย่าไปเลยมันไปไม่ได้หรอกตามข้อบังคับก็เท่านั้นเองก็ยึดยาวกันมา เมื่อจบแล้วนี่นะครับ ผมคิดว่าพอใจแล้วก็จบเพราะท่านอื่นเขาไม่ได้มีติดใจอะไร เมื่อท่านยังติดใจอยู่ ผมก็จะถามมติที่ประชุมครับ ท่านผู้ใดเห็นว่า ควรเป็นไปตามผู้ขอแปรญัตติ โปรดยกมือขึ้นครับ (มีสมาชิกยกมือ ๑ คน)

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : มีเสียงเดียวครับ ท่านผู้ใดเห็นว่า ควรเป็นไปตามร่างของกรรมาธิการ โปรดยกมือขึ้นครับ (มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนใหญ่)

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ครับ เสียงข้างมากแล้วนะครับ ครับ จบการพิจารณามาตรา ๖๗ ครับ

ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล (เลขาธิการสภาว่างรัฐธรรมนูญ) : มาตรา ๖๘ มีการแก้ไข มีผู้แปรญัตติของสงวน

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : เชิญคุณสมคิด ครับ

พันเอก สมคิด ศรีสังคม : ท่านประธานสภาที่เคารพ กระผมได้ขอแปรญัตติมาตรา ๖๘ วันนี้นะครับ เดิมนั้นมาตรานี้กำหนดไว้เพียงว่า บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย กระผมขอเดิมนะครับว่า รักษา เข้าไป ซึ่งจะมีข้อความว่า บุคคลมีหน้าที่รักษาและปฏิบัติตามกฎหมาย แทนที่จะมีเพียงมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย เท่านั้น เหตุผลอันนี้กระผมจะไม่กล่าวให้เสียเวลาของสภานี้ให้มากนัก ก็เห็นได้ชัดว่า ในสังคมไทยในปัจจุบันนี้ การปฏิบัติตามกฎหมายนั้น

LIRT

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ขออนุญาตครับ ท่านสมคิด ครับ
 ท่านยกมือผมนึกว่า ท่านจะแปรมาตรา ๖๘ นะครับ เพราะมาตรา ๖๘ นั้น
 มีกรรมวิธีการแก้ไขไว้ชัดเจนมาก ก็นึกว่าถ้าท้วงติงเรื่องกรรมวิธีการเสี
 ษกรรมวิธีการขึ้นเนี่ยนะครับ เพื่อผู้แปรญัตติที่ตามมาตอนหลัง อภิปรายตอนหลัง
 ถ้าเห็นว่าการแก้ไขของกรรมวิธีการตรงกับผู้แปรญัตติแล้ว ผู้แปรญัตติ
 อาจจะไม่ติดใจที่จะอภิปรายต่อ ผมเลยเลือกคนที่ติดใจที่กรรมวิธีการ
 แก้ไขออกไป ของท่านมาตรา ๖๘ นะครับตอนนี้เรากำลังพิจารณามาตรา ๖๘
 อยู่ครับ *

พันเอก สมคิด ศรีสังคม : นึกระผมอภิปรายทีหลัง

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ไม่ใช่ครับ ถ้าจะคิดใ
 มาตรา ๖๘ ก็ว่ามาตรา ๖๘ ไปนะครับ

พันเอก สมคิด ศรีสังคม : มาตรา ๖๘ ใช่ไหมครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ครับ ตอนนี้อยู่มาตรา ๖๘
 อยู่ของท่านแปรญัตติมาตรา ๖๘ นะครับ เชิญท่านธรรมณู ครับ เดี่ยวท่าน
 ทีหลังก็ได้ครับ

พันเอก สมคิด ศรีสังคม : มาตรา ๖๘ นั้นเขาพิมพ์ผิดนะครับ
 ความจริงก็เป็นมาตรา ๖๘ ครับผม

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เชิญ ท่านคณิน ครับ

นายคณิน บุญสุวรรณ (กรรมวิธีการ) : ท่านประธานที่เคารพครับ
 กระทบ คณิน บุญสุวรรณ ในฐานะกรรมวิธีการนะครับ เนื่องจากคณะกรรมการ
 ได้มีการเปลี่ยนแปลงโดยการสลับนะครับ เลขมาตราจากมาตรา ๖๘ เดิมไปเป็น
 มาตรา ๖๙ นั้นนะครับ เพราะฉะนั้นมาตรา ๖๘ ในปัจจุบันนี้ก็อ่านได้ความ
 ว่า มาตรา ๖๘ บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายนะครับ ส่วนมาตรา ๖๘ เดิม
 ซึ่งเป็นเรื่องหน้าที่ในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งนั้น ได้เปลี่ยนไปเป็นมาตรา ๖๙ ครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ในหน้า ๑๙ ที่เขียนว่าเป็นมาตรา ๖๘
 นั้นจริง ๆ คือมาตรา ๖๙ ใช่ไหมครับ ขอเชิญสมาชิกที่ถือเอกสารอยู่ในมือแก้
 ตามที่กรรมวิธีการชี้แจงด้วยนะครับ แล้วในหน้า ๒๐ มาตรา ๖๙ เขียน
 มาตรา ๖๘ นะครับ ถ้าอย่างนั้นเชิญ ท่านสมคิด ครับ ยังติดพันอยู่ครับ

พันเอก สมคิด ศรีสังคม : ครับ ท่านประธานครับ กระทบก็
 ขอรบกวนเรียนเหตุผลที่เติมคำว่า รักษา เข้าไปนะครับ ในสังคมไทยปัจจุบันนี้
 แม้กระทั่งว่ากฎหมายบัญญัติให้บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายก็ตาม แต่ว่า

แต่ว่าในทางปฏิบัตินั้น ก็ได้ปฏิบัติตามกฎหมายแต่อย่างใด หรือว่าปฏิบัติน้อยที่สุด เพราะฉะนั้นบ้านเมืองของเราจึงวุ่นวาย สังคมไทยของเราจึงยุ่งเหยิงอยู่อย่างที่เราเห็นในขณะนี้ละครับ ถึงอย่างนั้นก็ตามนะครับ กระผมจึงเพิ่มคำว่า รักษา เข้าไป คำว่า รักษา นี้ ก็หมายความว่า เมื่อออกกฎหมายออกมาแล้วหรือว่ามีกฎหมายที่จะใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันอยู่แล้ว นอกจากการที่จะปฏิบัติตามกฎหมายแล้ว บุคคลหรือประชาชนทุกคนก็ต้องมีหน้าที่รักษากฎหมายนั้นด้วย อันนี้มันก็จะเป็นการสร้างคุณค่าหรือนิยมขึ้นในสังคมไทยเรา ว่ามนุษย์ทุกคนที่อยู่ร่วมกันนั้น จะต้องมีความเอื้ออาทรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน อย่างที่เราเห็นได้ชัดนะครับ เวลาที่มีใครกระทำความผิดไม่ว่าอยู่ที่ใด ๆ ก็ตาม ที่สาธารณะหรือที่ส่วนบุคคลก็ตาม บุคคลที่เป็นเพื่อนบ้านนั้นก็จะต้องคอยดูแลเอาใจใส่ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน -----

แต่ในปัจจุบันนี้ เราเห็นกันอยู่แทบทุกเมื่อ เชื้อวัน ที่ต่างคนก็ต่างเอาตัวรอดต่างคนก็ต่างเห็นแก่ตัว มิได้สนใจใยดีต่อความเป็นอยู่ หรือความปลอดภัยในชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินของบุคคลอื่นนั่นก็คือ การรักษากฎหมายนั่นเอง นอกจากการปฏิบัติแล้ว เพราะฉะนั้นทั้งที่การปฏิบัติที่ดี การรักษากฎหมายที่ดี ในทางปฏิบัติแม้แต่เจ้าหน้าที่ของฝ่ายบ้านเมืองผู้รักษากฎหมายโดยตรง ก็ยังหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย เพราะฉะนั้นเราจะได้เห็นว่า ที่สังคมไทยเรา หรือบ้านเมืองเราในปัจจุบันนี้ ที่วุ่นวาย ช่างเหยิง ต่างคนก็ต่างเอาตัวรอดอย่างปัจจุบันนี้ ก็เพราะว่าเราไม่สร้างค่านิยม เราไม่สร้างคุณค่าของสังคมขึ้น ในสังคมไทย เพราะฉะนั้นกระผมจึงได้เพิ่มคำว่า รักษา เข้าไป ซึ่งจะมีข้อความเต็มว่า บุคคลมีหน้าที่รักษากฎหมาย และปฏิบัติตามกฎหมาย อันนี้ก็เพื่อความผาสุกของสังคม แล้วก็จะสร้างให้บุคคลในชาติมีความรู้ สำนึกในหน้าที่ของตนว่า ควรจะมีอย่างไร ควรจะมีค่านิยม ควรจะสร้างคุณค่าเพื่อให้สังคมไทยเรายู้อย่างสันติสุขอย่างไร กระผมก็มีเหตุผลซึ่งก็เห็นได้ชัดแล้ว และกระผมก็ได้พูดคุยกับท่านสมาชิก สสร. หลายคน และประชาชนทั่วไปก็เห็นพ้องต้องกันว่า เพื่อความอยู่รอดของสังคมไทยเรา เราจะต้องช่วยกันสร้างค่านิยม และคุณค่าของสังคมมากยิ่งขึ้นในสังคมไทย เพื่อให้สังคมไทยเรายู้อย่างสันติสุข ขอขอบคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เชิญท่านธรรมนุกดริบ

ศาสตราจารย์ธรรมนุกดริบ ลัดพลี : ขอบพระคุณครับ ท่านประธานที่เคารพ ผม ศาสตราจารย์ธรรมนุกดริบ ลัดพลี ผู้มีประสบการณ์และชำนาญทางด้านการเมือง การบริหารและราชการแผ่นดิน และรัฐธรรมนูญ ในเรื่องนั้นความจริงผมได้เข้าร่วมมาตรา ๖๘ เดิม แต่เดี๋ยวนี้ทางกรมการก็ได้เลื่อนไปเป็นมาตรา ๖๙ กระผมก็ขอใช้สิทธิที่จะไปอภิปรายเมื่อถึงมาตรา ๖๙ ในเรื่องของการใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ในมาตรา ๖๘ ปัจจุบันกรมการก็ได้เห็นว่า ผมขออนุญาตอ่าน บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย อันนี้กระผมรู้สึกว่าการตั้งใจของกรมการคงต้องการให้เป็นพื้นฐานกำหนดไว้เลยว่า เป็นเรื่องที่จะต้องมีการปฏิบัติตามกฎหมาย แต่ความจริงแล้วถ้าเราดูแล้วไม่น่าจะมาอยู่ในรัฐธรรมนูญ เพราะเมื่อกฎหมายออกมา ไม่ว่ากฎหมายอะไร ทุกคนมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมายอยู่แล้ว กฎหมายจะต้องมีข้อกำหนด ข้อบังคับ ไม่เขียนไว้ก็ต้องปฏิบัติ ดังมีสุภาษิตโบราณที่บอกกว่า ใครจะปฏิเสธว่าไม่รู้กฎหมายนั้น ย่อมปฏิเสธไม่ได้ ถึงแม้ว่าไม่รู้จริง ๆ ก็ต้องถือว่าปฏิเสธไม่ได้

เพราะฉะนั้นในเรื่องนี้ ผมขออนุญาตว่า ที่เดิมมานั้นไม่มีผลอะไรที่จะเพิ่มขึ้น
ตามรัฐธรรมนูญเราที่ต้องการให้มีผลปฏิบัติที่ดีแก่ประชาชน ให้ประชาชนได้รับ
ผลประโยชน์ ความมั่งมีศรีสุข หรือความมั่นคง-----

ในเรื่องนี้มีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย มันก็เป็นการซ้ำกับหลักพื้นฐานไป แต่ตรงข้าม ถ้าเพื่อไม่ให้ตัด คือผมจะตัด แต่ถ้าเพื่อไม่ให้ตัดก็น่าจะเปลี่ยนเป็นว่า บุคคลต้องปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดในกฎหมาย คือว่ากฎหมายอันนี้ไม่มีหน้าที่กำหนดอย่างไร เราก็ปฏิบัติตามนั้น ถ้าอย่างนี้ใช้ได้ แต่ไม่ใช่มีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย เพราะกฎหมายทุกฉบับต้องมีบทให้ปฏิบัติทั้งนั้น ไม่จำเป็นต้องเขียนก็ต้องปฏิบัติอยู่แล้ว เด็ก ป. ๓ ป. ๔ เริ่มรู้ภาษาไทยก็ต้องรู้แล้วว่า จะต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ถ้ามีกฎหมายอ่านออกได้ เพราะฉะนั้นในเรื่องนี้เป็นการซ้ำในสิ่งซึ่งไม่ควรจะต้องมาซ้ำในรัฐธรรมนูญ ผมจึงขอทราบ เรียนว่าที่กรมการศึกษาดูงานมาผมขอเสนอว่าให้ตัดออก ไม่ก็เปลี่ยนเป็นถ้อยคำที่ว่า บุคคลต้องปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดในกฎหมาย ขอบพระคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านธรรมนูญครับ นิดหนึ่งครับ ดูหน้า ๘๔ ของหนังสือรายงานนะครับ ของท่านแปรผู้ตัดที่ว่า คือเรื่องนี้นะครับ บังเอิญท่านบอกว่า ถ้าตัดทิ้งก็ตัดไป ถ้าไม่ตัดไปให้เดิมอย่างที่ท่านแปรผู้ริเริ่มครับ ลองยืนยันดูอีกทีนะครับ ดูหน้า ๘๔ นะครับ มีของท่านอยู่นะครับ

ศาสตราจารย์ธรรมนูญ ลัดพลี : ท่านโทษครับ คือเสียงมันก้อง หน้า ๘๔ ใช่ไหม

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : หน้า ๘๔ ของรายงาน ของเล่มหนา นะครับ แล้วท่านกรุณาขอแปรผู้ตัดมาตรา ๖๕ ซึ่งเรากำลังเป็นเนื้อความ กำลังเป็นเนื้อความของมาตรา ๖๘ แล้วท่านแปรผู้ตัดไว้ครับ แล้วก็ตรงกับที่ท่านพูด แต่บังเอิญอีกนิดเดียวว่าตามหน้าที่ต่อกฎหมายกำหนดและเขียนไว้ แต่ที่ท่านอภิปราย ท่านพูดว่า

ศาสตราจารย์ธรรมนูญ ลัดพลี : อันนี้สงสัยถ้อยคำผิคนะครับ ที่กระผมแปรผู้ริเริ่มคือ ต้องปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดต่อกฎหมายกำหนด ผมสงสัยว่าพิมพ์ผิด ต้องเป็น ที่กฎหมาย

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : คงเป็นอย่างนั้นนะครับ ก็แสดงว่าท่านแปรผู้ริเริ่มครับ

ศาสตราจารย์ธรรมนูญ ลัดพลี : หมายความว่าให้ไปคไปพูดตรงนั้นใช่ไหม

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ไม่ใช่ พูดได้เลย ถึงแม้ว่าถึงตรงนี้แล้ว แล้วท่านพูดไปแล้วด้วยนะครับ

ศาสตราจารย์ธรรมบุญ ลักพลี : เอามาตรา ๖๘ มาพูดตรงนี้
ได้เลย

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ใช่ครับ แล้วท่านพูดไปแล้วด้วย

ศาสตราจารย์ธรรมบุญ ลักพลี : ถ้าอย่างนั้นกระผมกราบ
เรียนเสนอว่าแทนที่จะตัด เพราะว่ากรรมาธิการอุตสาหกรรมมาแล้ว แก้วไว้แล้ว
กระผมก็เสนอตามมาตรา ๖๘ คือ บุคคลต้องปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดในกฎหมาย

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ครับ ถูกต้องแล้วครับ ขอบคุณครับ

ศาสตราจารย์ธรรมบุญ ลักพลี : ผมเสนอไปอย่างนี้ในมาตรา ๖๘
แต่ที่นี้ถ้าเผื่ออันนี้สมมุติเป็นดังนี้แล้ว มาตรา ๖๘ กับผมก็ไม่ต้องพูดเลยถูกไหมครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : มาตรา ๖๘ มีครับ มาตรา ๖๘
คือเอามาตรา ๖๘ ของท่าน

ศาสตราจารย์ธรรมบุญ ลักพลี : เอามาตรา ๖๘ มาใช้ตรงนี้
ใช่ไหมครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ไม่ใช่ เอาข้อความมาตรา ๖๘
ที่ท่านแปรไว้ เขาสลับเอามาตรา ๖๘ มาเป็นมาตรา ๖๘

ศาสตราจารย์ธรรมบุญ ลักพลี : ถ้าอย่างนั้นผมขอทำความเข้าใจ
ถ้าอย่างนั้นหมายความว่าตรงนี้กระผมก็ขอให้ตัดไปก็แล้วกัน เพราะว่าเดี๋ยวกระผม
จะไปแปรในมาตรา ๖๘ เผื่อรับไว้ อย่างนั้นใช่ไหมครับ เพราะว่าเป็นเรื่อง
พื้นฐานอย่างที่ผมกราบเรียนไปแล้วว่าไม่น่าจะต้องมาบอก บุคคลจะต้องปฏิบัติ
ตามกฎหมายอยู่แล้ว กฎหมายออกมาแล้วไม่ให้บุคคลปฏิบัติแล้วจะออกมาทำไม
อันนี้ไม่น่ามี น่าจะตัดเสีย เขียนไปแล้วกลายเป็นเหมือนกับจะเอาความรู้ชั้นมูล
ไปใส่ในวิทยานิพนธ์ของปริญญาเอกแบบนั้นนะครับ ขอบพระคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เดี่ยวอีกนิดนะครับ เดี่ยวจะเกิด
ไปมีปัญหาตรงนั้น ผมเรียนอย่างนี้นะครับ ของท่านธรรมนูญนี้นะครับ แปรไว้ทั้ง
มาตรา ๖๘ และมาตรา ๖๘ ตามร่างเดิมนะครับ แต่เมื่อกรรมาธิการเอาเข้ามา
ให้เราดูครั้งหลังสุด กรรมาธิการก็ได้เอาข้อความในมาตรา ๖๘ มาเป็น
มาตรา ๖๘ เสีย แล้วมาตรา ๖๘ ก็ไปเป็นมาตรา ๖๘ พูดง่าย ๆ ว่า มาตรา ๖๘
ขณะนี้เอามาว่า บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย เป็นเรื่องทั่วไป พอถึงมาตรา ๖๘
จะว่าเรื่องหน้าที่เลือกตั้งแล้ว ถึงตอนนั้นท่านแปรไว้ก็คือพูดอีกทีหนึ่ง จะได้

เข้าใจตรงกันนะครับว่าสิทธิของท่านยังมีอยู่ในเรื่องว่าด้วยหน้าที่ไปเลือกตั้ง
ยังมีอยู่ท่านแปรไว้จะครับ ตอนนี้เอาสั้น ๆ เฉพาะมาตรา ๖๘

ศาสตราจารย์ธรรมนุญ ลัดพลี : ท่านประธานที่เคารพครับ
ถ้าอย่างนั้นผมขอใช้สิทธิตามที่ปรากฏในเอกสารฉบับล่าสุดของกรมการ
คือมาตรา ๖๘ ปัจจุบัน ที่บอก บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ครับ ใช่

ศาสตราจารย์ธรรมนุญ ลัดพลี : มาตรา ๖๘ นี่จะครับ

กระผมขอ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ขอตัดออกทั้งหมดหรือถ้าไม่ยอม

ศาสตราจารย์ธรรมนุญ ลัดพลี : ครับ ขอตัดออกทั้งหมด หรือถ้า
กรมการเห็นว่าอาจจะอ้อมซอมกันได้ กระผมไม่ตั้งใจที่จะต้องทำคอนนี่จะครับ
ไปปรับปรุงเสียว่า บุคคลต้องปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดในกฎหมาย

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ครับ เข้าใจแล้ว

ศาสตราจารย์ธรรมนุญ ลัดพลี : อันนี้กระผมก็ไม่ตั้งใจ ผมมี
๒ ประการ คัด ทีนี้ก็ไม่แน่ใจว่าท่านจะกรุณายอมให้ผมเสนอเป็นอย่างนั้นไหม
เป็นเหมือนสองง่าม

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ครับ ก็มีเพิ่มเติมอยู่แล้ว
แล้วท่านอธิบายไปแล้วครับ

ศาสตราจารย์ธรรมนุญ ลัดพลี : ครับ ถ้ามีเหตุผลทำได
ก็ขอขอบคุณครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ครับ เชิญท่านครครชิดครับ

นายกรรชิต สุขุมินท : ท่านประธาน ผม กรรชิต สุขุมินท สสร. อุทัยธานี ท่านประธาน ผมได้แปรญัตติไว้ ซึ่งมีการสัมมาคารวกัน ซึ่งท่านประธานทำความเข้าใจ ผมก็เข้าใจ ท่านประธาน ในส่วนของหมวดที่ ๔ ตั้งแต่มาตรา ๖๗ มาตรา ๖๘ มาตรา ๗๐ มาตรา ๗๑ เป็นต้นไป พุดถึง เรื่องหน้าที่ของชนชาวไทยซึ่งจะต้องปฏิบัติ ท่านประธาน ของผมเองแปรญัตติ ใน เรื่องของถ้อยคำ เป็น เรื่องของความเหมาะสมของถ้อยคำ เป็น เรื่องน้ำหนัก ของถ้อยคำที่จะมาใช้เท่านั้นเอง ซึ่งผมคิดว่าค่อนข้างที่จะรัดกุม แล้วได้เนื้อหาว่า คือแค่เติมเลยในร่างท่านกรรมาธิการได้กำหนดว่า บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย ในส่วนของผม ผมแปรญัตติไว้ว่าบุคคลต้องปฏิบัติตามหน้าที่ที่กฎหมายบัญญัติ ถึงแม้จะมีคำว่า ที่ ซ้อนกันอยู่ ๒ คำ แต่ความหมายก็แตกต่างกัน ซึ่งผมคิดว่า ได้เนื้อหาแล้ว แล้วค่อนข้างจะมีน้ำหนัก ขอบคุณครับ ท่านประธาน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ผมสรุปอย่างนี้ได้ใหม่ ว่า คำแปรญัตติของท่าน หมวด ๔ ทั้งหมด ท่านไม่คิดใจ เพราะว่ากรรมาธิการ ได้ปรับปรุง และก็กระชับหรือว่ามีน้ำหนักที่อยู่แล้ว ท่านก็เลยถอนคำแปรญัตติ ของท่านเกี่ยวกับหมวด ๔ ทั้งหมด ขอบคุณครับ ท่านอำนาจ

ร้อยตรี อำนวย ไทยานนท์ : ท่านประธานที่เคารพ กระผม อำนวย ไทยานนท์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผมขออนุญาตหาหรือว่าอย่างนี้ เมื่อตอนที่ประชุมภายในกัน ผมแปรญัตติในมาตรา ๖๘ ตามเอกสาร แต่บัดนี้ มาเปลี่ยน และในนั้นก็บอกว่าคุณพอใจ ที่นี้กรณีที่มาเปลี่ยนเป็นตามร่าง รัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้อยู่ปัจจุบันนี้เป็นมาตรา ๖๘ ขอเรียนถามว่าถ้าผมยังมีอะไรติดใจอยู่ที่อยากจะปรึกษาหารือ ขอเรียนถามว่าจะเสนอได้หรือไม่

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ใต้ครับ เชิญครับ

ร้อยตรี อำนวย ไทยานนท์ : ขอบพระคุณครับ ท่านประธาน ที่เคารพ กระผมมีความเห็นว่าเราร่างรัฐธรรมนูญ เราคำนึงถึงหลัก ๓ ประการ ก็คือ ๑. หลักเสมอภาคและเสรีภาพ เราวางน้ำหนักไว้ใน เรื่องนี้มาก ประการที่ ๒ ว่าด้วยโครงสร้างรูปแบบของรัฐธรรมนูญของการปกครอง เราวางน้ำหนักไว้ตรงนี้มาก แต่กระผมมีความเห็นว่ายังเหลืออีก ส่วนหนึ่งที่เราค่อนข้างจะเบา นั่นก็คือในส่วนที่ว่าด้วยประชาธิปไตยที่ว่า ด้วยวิถีชีวิต นั่นก็คือการใช้หลักธรรมมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ในการชี้แนวทางดำเนินชีวิตของคนในสังคมประชาธิปไตย เพราะฉะนั้น

กระผมขอเรียนเสนอพร้อมทั้งหาหรือคิดว่า จะสมควรหรือไม่ที่จะนำบทบัญญัติของ ศาสนาเฉพาะที่เกี่ยวข้องในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคมประชาธิปไตย แบบประเทศไทยเรา แล้วบัญญัติไว้ในร่างรัฐธรรมนูญนี้ นั่นก็คือกระผมอยากจะ กราบเรียนว่า ถ้าจะเสนอตรง ๆ ก็เสนอขอให้บัญญัติถึง กระผมขอภัยที่จำ ไม่ได้แน่ ก็คือเป็นพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เรียกว่า พระราชดำรัส ๔ ประการอะไรท่านเองนั้น บัญญัติไว้เพื่อเป็นแนวทางการ ดำเนินชีวิต ถ้าไม่ขัดข้องกระผมขออนุญาต เรียนฝากท่านกรรมาธิการช่วย พิจารณาด้วย ผมมีข้อเสนอแค่เพียงแค่นี้ครับ ขอบคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เชิญกรรมาธิการ

นายสามารถ แก้วมีชัย (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ

ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ กระผม สามารถ แก้วมีชัย ในฐานะกรรมาธิการฯ / ขอรายเรียงชี้แจงท่านสมาชิกผู้มีเกียรติที่ได้แปรญัตติมาตรา ๖๘ วรรคนี้ ในมาตรา ๖๘ ซึ่งอยู่ในหมวด ๔ หัวหมวดบอกว่า เป็นหมวดที่ว่าด้วยหน้าที่ ของคนไทยในหมวดนี้จะบัญญัติถึงหน้าที่ของชาวไทยหรือประชาชนที่ ต้องมีต่อรัฐ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : จบแล้วครับ หัวหมวดจบแล้ว

นายสามารถ แก้วมีชัย (กรรมาธิการ) : หรือมีต่อประเทศ ดังนั้น

ในมาตรา ๖๘ เราบัญญัติไว้ด้วยความกระชับและชัดเจนว่า บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติ ตามกฎหมาย ซึ่งเป็นถ้อยคำที่ใช้กันมาตลอดในรัฐธรรมนูญทุกฉบับ ซึ่งเห็นว่า ได้กระชับได้ถ้อยคำชัดเจน ส่วนที่ท่านสมาชิกผู้อาวุโสท่านได้กรุณาขอเพิ่มเติม คำว่า รักษาเข้ามาด้วย ก็อยากจะกราบเรียนว่าประชาชนหรือคนไทยมี หน้าที่ที่ปฏิบัติตามกฎหมาย ส่วนเรื่องของการรักษากฎหมายหรือให้มีการปฏิบัติ การให้เป็นไปตามกฎหมายเป็นหน้าที่ของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ฉะนั้นก็กราบเรียน ชี้แจงเพื่อทำความเข้าใจกับท่านสมาชิกด้วยครับ ขอบคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ผมว่าชี้แจงคนละที่ก็น่าจะลงมติได้
เชิญท่านกรรมการ

ศาสตราจารย์ธรรมนุญ ลัดพลี : ขอบพระคุณครับท่านประธานที่เคารพ
คือกระผมไม่ขอขาคำชี้แจงแบบที่เป็นเหมือนเดิมที่บอกว่าของเดิมเป็นดังนั้น
แต่กำลังพูดถึงปฏิรูป อย่างผมยกตัวอย่างวันก่อนนี้มีคำว่า ให้ ซึ่งในรัฐธรรมนูญ
ทุกฉบับก็ลงว่า ให้ แต่เราจะเปลี่ยนเป็น ต้อง ได้ เพราะมีเหตุผลที่สำคัญ ในเรื่องนี้
ผมก็ได้เคยแปะสติ๊กเกอร์ แต่ก็ได้เคยแพ้เข้ามาในที่แล้ว ๆ มา คือว่าหน้าที่ปฏิบัติ
ตามกฎหมายอย่างที่ผมกราบเรียนแล้วทุกคนมีหน้าที่ปฏิบัติทั้งนั้น แต่ว่าความสำคัญ
อยู่ที่ว่ากฎหมายบางที่เป็นกฎหมายเฉพาะเรื่อง กระผมได้บอกไว้ถ้าที่ถูก มันต้อง
เป็นบุคคลต้องปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดในกฎหมาย เช่นกฎหมายเกณฑ์ทหาร
ทุกคนต้องโดนเกณฑ์ทหาร กฎหมายจราจรก็เหมือนกัน คนเขาอยู่กับบ้านไม่ได้ขับรถ
หรือไม่ได้เดินข้ามถนน เขาก็ไม่ต้องปฏิบัติ แต่ว่าหน้าที่ปฏิบัติไปตามกฎหมายความว่า
ถ้ากฎหมายออกมาว่าอย่างไร ไปโดนกับใครคนนั้นก็ต้องปฏิบัติ คนที่ไม่อยู่ได้บังคับ
ก็ไม่ต้องปฏิบัติ เพราะฉะนั้นความหมายมันต่างกันเยอะ คือมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย
มันเป็น เรื่องที่กฎหมายออกมาทุกฉบับ ถ้าใครนั้นก็ต้องปฏิบัติตามนั้นทุกคน แต่ว่า
ตรงกันข้ามถ้าบอกว่าต้องปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดในกฎหมาย นั้นมันเป็นเรื่องถูกต้องเลย
กฎหมายออกมาว่าอย่างไร คนไหนมีหน้าที่ที่กำหนดให้ทำก็ต้องปฏิบัติ ถ้าคน
ไม่มีหน้าที่ต้องทำก็ไม่ต้องปฏิบัติ เพราะฉะนั้นอันนี้กระผมกราบเรียนว่า เมื่อคำตอบ
มาเป็นดังนั้น ผมก็เชื่อว่ามันก็ไม่มีประโยชน์ที่เราจะต้องเสียเวลาต่อไป เพราะว่า
กรรมการก็ยืนยันว่าเป็นของเก่า ลอกเขามาอย่างนั้น นี่มันก็เป็นเรื่องซึ่งกระผม
ได้เห็นที่เราควรเอาความเข้าใจกันให้ถูกเสียที่หนึ่ง ว่าเรื่องอย่างนี้เราพัฒนา
ขึ้นมาแล้ว ประชาธิปไตยเราดีขึ้นมากแล้ว ควรจะเป็นเรื่องเฉพาะเรื่องให้มัน
แคบเข้า ถ้ากฎหมายไม่มีกำหนดก็ไม่ต้องปฏิบัติ ถ้ากฎหมายกำหนดถึงจะปฏิบัติ
ฉะนั้นกระผมก็เพื่อไม่ให้เสียเวลา เพราะกระผมเองก็ไม่อยากจะใช้สิทธิของ
กระผมไปในทางที่จะต่อต้าน หรืออะไรต่ออะไรในการกระทำบางอย่าง กระผม
ก็เห็นว่าเพื่อส่วนรวม ผมก็จะขอให้บันทึกไว้เท่านั้นเองว่า ผมได้คัดค้านในทันทีแล้ว
ว่าข้อความอันนี้ควรจะถูกเลิกและเปลี่ยนแปลงให้มันถูกต้อง และก็ขอให้บันทึกไว้ใน
จดหมายเหตุนี้แล้วกัน แล้วกระผมก็ไม่ติดใจ ขอขอบคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ถ้าไม่ติดใจก็บังเอิญกรรมการก็ได้
แก้ไขจากร่างเดิม ผมก็จะขอถาม ท่านผู้ใดเห็นว่าควรเป็นไปตามร่าง
ของกรรมการ ที่เสนอมา ที่แก้ไขแล้วปรับปรุงแล้ว โปรดยกมือครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ท่านผู้ใดเห็นว่าควรเป็นไปตามร่างเดิม
(ไม่มีสมาชิกยกมือ)

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ไม่มี ก็ถือว่าจบการพิจารณามาตรา ๖๘
โดยที่ประชุมมีมติให้เป็นไปตามร่างหลังสุดที่กรรมาธิการชุดนี้แก้ไขแล้ว

ต่อไปเป็นการพิจารณาตรา ๖๙ ในมาตรา ๖๙ ผู้แปรญัตติขอความ
กรุณาเปิดข้อแปรญัตติของท่าน เขียนว่า มาตรา ๖๘ เอาไว้ในรายงานจึงจะชัดเจน
เชิญท่านสุนทร จังหวัดสระแก้ว ครับ

นายสุนทร ทิพย์มณี : ท่านประธานที่เคารพ ผมสุนทร ทิพย์มณี สมาชิก
สภาว่างรัฐธรรมนูญ จังหวัดสระแก้ว ท่านประธานที่เคารพ ในมาตรา ๖๘ เดิม
ผมได้ขอแปรญัตติไว้ ซึ่งคณะกรรมการชุดเปลี่ยนเป็นมาตรา ๖๙ โดยขอเปลี่ยน
ข้อความเดิมเป็นว่า บุคคลมีหน้าที่ที่จะไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งโดยสุจริต ทั้งนี้เพื่อให้
หมายความว่า การไปใช้สิทธิเลือกตั้งนั้นให้เป็นที่ลับ ไม่เป็นการบังคับ จะไปก็ได้
ไม่ได้ก็ได้ เพราะเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงครั้งนี้นั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงระบบ
ก็อยากที่จะให้กลับไปใช้ถ้อยคำเดิมที่เคยบัญญัติไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับที่ใช้
อยู่ในปัจจุบัน คือกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๓๘ เหตุที่ผมเห็นดังนี้เพราะว่า
ตามร่างของคณะกรรมการชุดนั้นเปลี่ยนแปลงเป็นการบังคับ แม้ว่าจะมีโทษน้อย
แต่เป็นการบังคับจิตใจของประชาชน -----

ซึ่งคนทั่วไปโดยเฉพาะในสังคมชนบทนั้นไม่ยากให้มีบทกฎหมายบังคับระดับครัวเรือน เพราะว่าถึงอย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับนี้จะบัญญัติในมาตรา ๓ ว่า อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย หรือ มาจากปวงชนชาวไทย ก็ตาม แต่อำนาจอธิปไตยนั้นก็ เป็นของประชาชนอยู่ดีนะครับ ผมจึงเห็นว่า การที่จะกำหนดเป็นหน้าที่นั้น เป็นการละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชน ซึ่งพวกเขาต้องการอิสระเสรีนะครับ และนอกจากนั้นผมจึงเป็นห่วงสภาพบังคับของมาตรานี้ เพราะว่าไม่มีข้อยกเว้นครับ ผมเชื่อว่าถ้าหากว่ากฎหมายมาตรานี้บังคับใช้แล้วจะมีผู้ฝ่าฝืนโดยไม่มีเจตนา เช่น คนป่วย คนชรา เป็นการเพิ่มภาระให้ประชาชน แม้จะถือว่าเป็นหน้าที่แล้วถ้ามีการฝ่าฝืนโทษจะน้อย แต่ผมก็ไม่อยากเห็นกฎหมายที่มีประชาชนละเมิดสิทธิจำนวนมาก นอกจากนั้นตามบทบัญญัติในร่างว่า ให้ทางราชการนั้นอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนที่จะไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง ผมก็ไม่แน่ใจว่า เราจะอำนวยความสะดวกให้กับประชาชนที่ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งครั้งนี้มากน้อยเพียงใด ถ้าอำนวยความสะดวกอย่างเต็มที่ก็คงจะไม่ใช่ไร แต่ถ้าหากว่าการอำนวยความสะดวกนั้นทำไม่ถึงถึงและก็ได้ไม่เป็นจริงตามที่ตั้งใจไว้ ภาระก็จะตกอยู่กับประชาชน ในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนในการเลือกตั้ง กฎหมายการเลือกตั้งที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนั้นก็ได้อำนวยความสะดวกให้เต็มที่อยู่แล้ว ผมคิดว่าทุกคนก็รักสิทธิ ห่วงแหนสิทธิ ในการไปเลือกตั้งนั้นทุกคนก็มีหน้าที่ที่จะต้องไป แต่ก็ไม่ควรจะบังคับระดับ

อีกประเด็นหนึ่งก็อยากจะเรียนก็คือว่า ในกรอบที่กำหนดกรอบเป็นมาตรการที่ ๑ ว่า การที่จะบังคับให้เป็นหน้าที่นั้น เพื่อจะป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียง หรือว่าถ้าแม้จะมีการซื้อสิทธิขายเสียงก็ต้องใช้เงินจำนวนมาก ผมกลับมองข้ามไปว่า การที่จะบังคับให้เป็นหน้าที่ ให้ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งนั้น จะทำให้เป็นการสนับสนุนให้การซื้อสิทธิขายเสียงนั้นมีผล เปรียบเสมือนหนึ่งว่า การเหวี่ยงแห ถ้าหากว่าแห่เพียงแหในแม่น้ำลาดลองปลาที่จะได้บ้างไม่ได้บ้าง แต่ถ้าหากว่าแห่เพียงแหในบ่อปลานั้นหรือเปอร์ดุ้งคัดรับต้องได้ปลา เหมือนกับการซื้อสิทธิขายเสียง ถ้าหากว่าเราบังคับให้เป็นหน้าที่แล้วบุคคลผู้ที่จะซื้อสิทธินั้นก็ยอมรับว่าจะซื้อที่ไหน แล้วพอมารื้อแล้วคนไทยเป็นผู้มีความซื่อสัตย์ มีความกตัญญู รับผิดชอบต่อใคร ก็นั่นก็ไม่ต้องทำให้นั่น คือหมายความว่า ถ้าบีบรัดให้คนนั้น แต่ถึงอย่างไรก็ตามระดับท่านประชาชนที่เคารพผมก็อยากฟังคำชี้แจงของคณะกรรมการก่อนที่จะประกอบการตัดสินใจอีกครั้งหนึ่ง แม้ว่าในการอภิปรายในมาตรา ๓ นั้น คณะกรรมาธิการได้เคยชี้แจงว่า

ถ้าหากว่ากำหนดในมาตรา ๓ อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย ในมาตรานี้ จะต้องกำหนดเป็นสิทธิ อันนี้ผมก็ไม่ตัดสินใจถ้าหากว่า คณะกรรมการฯ ได้ชี้แจง ให้เป็นที่เข้าใจ ขอขอบคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เชิญท่านสวัสดิ์ คำประกอบ ครับ

นายสวัสดิ์ คำประกอบ : ท่านประธานที่เคารพ ในมาตรานี้

กระผมได้แปรญัติไว้ ก็ขอประทานกราบเรียนครับว่า ที่คณะกรรมการฯ ได้เขียนไว้ นั้นก็ดีพอสมควรครับ แต่ว่าผมเกรงไปว่าจะไม่ครอบคลุมรัดกุมพอ ขอกรรมการฯ ได้กรุณาดูค่าแปรญัติของกระผมนะครับ กระผมได้แปรญัติว่า บุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามที่กฎหมายบัญญัติ เพราะจะมีกฎหมายบัญญัติไว้ว่า คนอายุเท่าไร คนมีคุณลักษณะอย่างไร จึงจะเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง -----

เพราะฉะนั้นก็เขียนให้ชัดเจนไปเสียเลยว่า บุคคลผู้มีสิทธิเลือกตั้งตามที่กฎหมายบัญญัติ ชัดเจนแต่ครบ มีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามกำหนดเวลาที่ได้ประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน อันนี้น่าจะครอบคลุมและกะทัดรัดกว่า ทั้งนี้ก็สุดแล้วแต่ที่ประชุม ของคณะกรรมการการก็ได้เขียนว่า บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เขียนไว้แค่นี้ กระทบเกรงว่าสิ้นไปจะมีการตีความที่ไม่ครอบคลุมไปถึง อันนี้ก็สุดแล้วแต่ที่ประชุม ก็มีความหมายมุ่งไปอย่างเดียวกัน แต่ของกรรมนั้นเขียนยาวไปอีกสัก ๒ - ๓ คำ แต่ว่าก็ได้ความชัดเจนขึ้น สิ่งสำคัญประการหนึ่งก็คือว่า ที่คณะกรรมการการได้เขียนเพิ่มไปว่า บุคคลมีหน้าที่จะต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ถ้าไม่ใช้สิทธิแล้วจะต้องมีโทษ คือเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ จะเสียสิทธิอย่างไรในรัฐธรรมนูญที่คณะกรรมการการร่างมานี้ ไม่ได้ระบุไว้ให้ชัดเจน ให้ประชาชนได้ทราบว่าเสียสิทธิอย่างไร จะต้องไปตราเป็นกฎหมายอีกฉบับหนึ่งว่า บุคคลซึ่งไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งตามสิทธิของตนนั้น ต้องเสียสิทธิอะไรบ้าง ต้องไปตราเป็นกฎหมาย ปัญหาจะต้องพิจารณาในสภานี้ก็คือว่า เราจะกำหนดโทษให้ประชาชนต้องเสียสิทธิหรือไม่ ในเมื่อเขาไม่ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง อันนี้กระผมมีความเห็นว่า การที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งตีความใกล้เคียงกันว่า เป็นสิทธิหรือ เป็นหน้าที่ อย่างบุคคลอายุ ๑๖ ปี ยังไม่มีสิทธิไปลงคะแนนเสียง อายุ ๑๗ ปี ยังไม่มีสิทธิไปลงคะแนนเสียง แต่พออายุ ๑๘ ปี อย่างกฎหมายปัจจุบันนี้มีสิทธิไปลงคะแนนเสียง หรืออย่างในกฎหมายเก่าต้องอายุ ๒๐ ปี จึงจะมีสิทธิไปลงคะแนนเสียง เขาดูเหมือนว่าการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้แทนราษฎร เป็นสิทธิ แล้วก็ตีความไปได้อย่างหนึ่ง หรือบางคนก็บอกว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยเราต้องการให้เกิดผลจริงจัง ทุกคนต้องมีหน้าที่ กติความไปได้อีกอย่างหนึ่ง จะเป็นหน้าที่หรือเป็นสิทธิก็สุดแล้วแต่ที่จะบัญญัติไว้ในกฎหมาย ถ้าบัญญัติเป็นหน้าที่ก็เป็นหน้าที่ ถ้าจะเขียนว่าเป็นสิทธิก็เป็นสิทธิ ถ้าเป็นสิทธิก็ไม่ต้องมีการบังคับกันได้ ถ้าเป็นหน้าที่ก็อาจจะออกกฎหมายบังคับว่าต้องไป ถ้าไม่ไปทำไม่ต้องเสียสิทธิหรือถูกปรับอย่างนี้เป็นต้น เนื่องจากกาไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงก้าวถึงระหว่างหน้าที่กับสิทธิมากเหลือเกิน แล้วเราก็ได้กล่าวไว้ในตอนต้น ๆ แล้วว่า สิทธิของประชาชนพลเมืองมีอะไร เพราะฉะนั้นกระผมจึงมีความรู้สึกว่ามันก็จะไปบัญญัติมีบทกำหนดโทษสำหรับบุคคลที่ไม่ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียง เขียนแต่เพียงว่าเป็นหน้าที่ ให้ชาวรัฐสภาเห็นว่า เป็นหน้าที่ที่ก่านต้องไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียง

ก็พอแล้ว ถ้าจะไปเขียนว่า ถ้าท่านไม่ไปใช้สิทธิท่านต้องถูกลงโทษจำคุก
ก็หนักไป ปรับก็หนักไป เอาเป็นว่าเสียสิทธิ กระผมมีความรู้สึกว่า
เราเขียนกฎหมายแบบนี้ไม่ได้ผลอะไรหรอกครับ เป็นต้นเขียนว่า บุคคล
ถ้าไม่ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ท่านต้องเสียสิทธิ เสียสิทธิอะไร
ถ้าเสียสิทธิในการที่จะได้ส่งลูกไปโรงเรียนแล้วได้รับการช่วยเหลือ
ค่าเล่าเรียนหรืออย่างนี้ ถ้าเขียนอย่างนี้คนก็กลัว เอ๊ะ ลูกของเราอาจจะ
ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ ต้องไปลงคะแนนเสียง ซึ่งเราก็ไม่สามารถ
จะเขียนแรงไปถึงอย่างนั้นได้ ก็ไม่แน่ใจคณะกรรมการว่าให้เสียสิทธิ
ขนาดไหน-----

ถ้าให้เสียสิทธิขนาดว่า บุคคลใดไม่ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้เสียสิทธิที่จะสมัครเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้านไม่ได้ อย่างนี้ประชาชนก็ไม่กลัว ที่ไม่กลัวเพราะอะไรครับ เพราะประชาชนส่วนใหญ่เขาไม่ได้สนใจ แล้วเขาไม่ได้ตั้งใจที่จะสมัครเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คงมีคนส่วนน้อยไม่กี่คนหรอกที่สนใจจะสมัครเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เขากลับเสียสิทธิเขาก็ไปใช้สิทธิของเขา และบุคคลซึ่งมีความสนใจจะสมัครเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้านนั้นหรือสมัครเป็น อบต. นั้น เขาสนใจการเมืองอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นเขาต้องไปใช้สิทธิแน่นอน แม้จะไม่มีกฎหมายเขียนบังคับเอาไว้ว่าท่านต้องเสียสิทธินะ ไม่เขียนเขาก็ไม่ใช้สิทธิ เพราะฉะนั้นกฎหมายใดที่เราเขียนไว้แล้วมันไม่บังเกิดผลเราก็ไม่น่าจะเขียน แล้วสิ่งกว่านั้นครับ ท่านประธานที่เคารพ เราไม่แน่ใจว่ารัฐธรรมนูญฉบับของเราซึ่งทำนการมาธิการยกร่างฯ ได้ร่างดีมาก ๆ จะผ่านรัฐสภาหรือไม่ ถ้าไม่ผ่านต้องเป็นประชามติ เมื่อไปถึงประชามติก็จะ มี ๒ ฝ่ายโต้เถียงกัน ว่ารัฐธรรมนูญนี้รอนสิทธิประชาชนเหลือเกิน ไปปลุกระดมจากประชาชนอย่าไปรับเลย ถ้าใครไม่ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งต้องมีโทษนะ อย่าไปเอากฎหมายฉบับนี้ มันจะเป็นการกล่าวอ้างในตอนที่ไม่ได้ เพราะฉะนั้นกระผมคิดว่า เมื่อเรานี้ปฏิบัติไปแล้วไม่บังเกิดผลแต่ประการใด ว่าให้เขาเสียสิทธิ เสียสิทธินั้นเสียสิทธินี้เล็ก ๆ น้อย ๆ เราก็อย่าไปเขียนเลย ไม่ต้องไปเขียนแล้ว เขียนแต่เพียงแต่ว่า บุคคลมีหน้าที่เขาก็อาจจะเกิดจิตสำนึกว่าหน้าที่ของเขาต้องไปใช้สิทธิ ขอประธานกราบเรียนอีกอันหนึ่งเป็นประการสุดท้ายว่า อาจจะมีความเข้าใจกันไปว่า การที่ยังบังคับให้คนต้องมีหน้าที่ไปลงคะแนนเสียงมาก ๆ แล้วจะเป็นการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียงได้ เพราะในการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ก็มีความเห็นว่าเราต้องแก้ไขหากทางป้องกันไม่ให้เกิดการซื้อสิทธิขายเสียงกัน เมื่อมีแนวโน้มอย่างนั้นหรือมีหลักการอย่างนั้นเราก็มาเขียนเสียว่าให้เป็นหน้าที่ ถ้าใครมีหน้าที่ไม่ไปใช้สิทธิต้องเสียสิทธิ เพื่อต้องการให้คนมาใช้สิทธิกันมาก ๆ ถ้าคนมาใช้สิทธิกันมาก ๆ แล้ว แล้วถูกบังคับให้มาใช้สิทธิ มาลงคะแนนเสียงกันมาก ๆ แล้ว การซื้อสิทธิขายเสียงจะไม่เกิดขึ้น ท่านประธานที่เคารพ มันขัดกัน ในมาตรานี้บอกต้องการให้คนมาใช้สิทธิกันมาก ๆ จึงบังคับ และจะเป็นการป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียง แต่ในขณะที่เดียวกันรัฐธรรมนูญฉบับนี้ขัดในตัวของตัวเอง คือไปบัญญัติว่าเขตเลือกตั้งต้องแคบชนิดเดียว บางอำเภอเป็นเขตหนึ่ง บางอำเภอต้องแบ่งเป็น ๒ เขตเลือกตั้ง. อย่างอำเภอเวียงจันทน์ จังหวัดนครราชสีมาต้องแบ่งออกเป็น ๒ เขต เขตเล็กคนไปใช้สิทธิกันน้อยในเขตนั้น แล้วจะไปป้องกัน

ข้อสิทธิขายเสียงได้อย่างไร ในเมื่อบอกว่าต้องการให้คนมาใช้สิทธิมาก ๆ จะได้
 ป้องกันการซื้อสิทธิขายเสียง แต่กฎหมายได้บอกว่า แบ่งเขตเล็ก ๆ มันขัดกันในตัว
 เพราะฉะนั้นกระผมจึงมีความเห็นว่ามาตราที่เขียนไปมันไม่บังเกิดประโยชน์
 อะไร เป็นตั้งแต่จะกระเทือนจิตใจประชาชนว่า กฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับใหม่
 บังคับฉัน กฎหมายฉบับเก่าเขาไม่ได้บังคับฉัน จะไปใช้สิทธิหรือไม่ไปใช้สิทธิก็ได้
 เป็นหน้าที่ก็จริงแต่ไม่มีโทษกำหนดนะครับ ขอประทานกราบเรียนเป็นประการ
 สุดท้ายชนิดหนึ่งว่า ขอกราบเรียนต่อบรรดาเพื่อนสมาชิก สสร. ว่า การใช้เงิน
 ซื้อเสียงบางคนเขาบอกว่า แคม ๆ อย่างที่เราร่างกันว่า วัน แมน วัน โหวต
 (One man one vote) หรือเขตเล็ก ๆ เขตเดียวเบอร์เดียว เขตมันแคม
 จะซื้อสิทธิขายเสียงกันน้อย ถ้าเขตกว้าง ๆ ละก็คนซื้อสิทธิขายเสียงกันมาก
 ตรงกันข้ามครับ ท่านประธาน เขตเล็ก ๆ เงินมีความหมาย ถ้าเขตกว้าง ๆ
 ทั้งจังหวัดเลยเงินไม่มีความหมายเท่าไรหรอก หรืออย่างที่เป็นปัจจุบันนี้เงินก็มี
 ความหมายอยู่บ้าง แต่ถ้าเขตแคบนิดเดียวละครับ เงินมีความหมายมาก ผมขอ
 อุปมาอุปไมย เช่น คนสมัครผู้แทนราษฎรก็มีเงินอยู่ก่อนหนึ่ง จำนวนหนึ่ง
 เหมือนกับเกลืออยู่ในกำมือ เกลือซึ่งอยู่ในกำมือ ๆ เดียว ไปเทลงในอ่าง
 ทั้งกำมืออ่างมันใหญ่ไม่เต็มหรอกครับ ไม่มีความรู้สึกว่ามีความหมายอะไรเลย
 เกลือกำมือนั้น แต่ถ้าเกลือกำมือนั้นหรือเงินก้อนนั้นไปใช้ลงในแก้วเล็ก ๆ
 ใบเดียวมีความหมายเหลือเกินครับ มันจะเต็มปริ่มมาทันที ฉันได้ก็ฉันนั้น
 ถေးครับ จึงขอประทานกราบเรียนว่า กระผมจึงขอแปรญัติติตั้งที่กระผมได้
 กราบเรียนมา คือไม่เห็นด้วยกับกรรมาธิการในข้อนี้ ขอขอบพระคุณครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ท่านสมเกียรติครับ

นายสมเกียรติ อ่อนวิมล : ท่านประธานที่เคารพ กระผม

สมเกียรติ อ่อนวิมล จากจังหวัดสุพรรณบุรี ในมาตรา ๖๘ เดิม หรือ
มาตรา ๖๘ ใหม่ ผมได้ขอแปรญัตติคัดออกทั้งมาตรา เนื่องจากเหตุผลว่า
ต้องการจะให้การเลือกตั้งเป็นสิทธิโดยเสรีของประชาชนโดยไม่มี การบังคับ
มาตราใดก็ตามที่บังคับให้ประชาชนไปทำในสิ่งที่ไม่อยากจะทำและ เป็นสิทธิ
เสรีภาพที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรา ๒๘ และ
มาตรา ๒๙ ที่กำหนดไว้แล้วว่า จะไม่สามารถจำกัดสิทธิเสรีภาพของ
ประชาชนได้ก็เป็นสิ่งที่ทำไม่ได้ โดยเหตุผลที่ว่า ต้องการให้เป็นสิทธิโดย
เสรีในการใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยเหตุผลที่ว่า เป็นการจำกัดสิทธิและขัดกับ
มาตรา ๒๘ และมาตรา ๒๙ มาตรา ๒๘ เขียนไว้ว่า จำกัดสิทธิเสรีภาพ
ของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้จะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตาม
บทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะ เพื่อการที่รัฐธรรมนูญนี้กำหนดไว้ และเท่าที่
จำเป็นเท่านั้น และจะกระทบกระเทือนสาระสำคัญของสิทธิเสรีภาพนั้นมิได้
ถ้าหากรัฐธรรมนูญบัญญัติมาตราอื่นหรือมีกฎหมายอื่นมาบังคับให้ประชาชนต้อง
ไปใช้สิทธิ ทั้ง ๆ ที่ไม่อยากจะไปในวันเลือกตั้ง ถือว่ากระทบกระเทือนสาระ
สำคัญของสิทธิเสรีภาพ สิทธิเลือกตั้ง เป็นสาระสำคัญที่สุดของชีวิตของประชาชน
ในสังคม มาตรา ๒๙ บอกว่าการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลเพราะ
เหตุแห่งความแตกต่างทางความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติใน
รัฐธรรมนูญจะกระทำมิได้ ถ้าหากประชาชนมีความคิดเห็นตามรัฐธรรมนูญนี้
ในเรื่องของการที่จะไปใช้สิทธิหรือไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งบุคคลใดก็ตามในวัน
เลือกตั้ง ไม่มีทางที่ใคร รัฐธรรมนูญก็ให้บังคับไว้แล้วจะมาเลือกปฏิบัติ
ไม่ได้ เหตุผลที่ว่าจะลดการซื้อเสียงท่านสมาชิกท่านอื่นได้อธิบายไปแล้ว เป็น
เหตุผลที่อาจจะมิข้อโต้แย้งใน ๒ ทาง แต่ผมขอเสริมว่า การลดการซื้อเสียง
ในเขตเล็ก ๆ นั้นมันไม่ได้ครอบคลุมถึงการลดค่าใช้จ่าย ถ้าเราจะมองดูถึง
การหาเสียงเลือกตั้ง เขตเล็ก ๆ จะลดค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง เขตใหญ่
จะเสียค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง หมายถึงค่าใช้จ่ายใด ๆ ที่ไม่ใช่เป็นการ
ซื้อเสียงของประชาชนเป็นเงิน ๑๐๐ - ๒๐๐ บาท ค่าทำป้าย ค่าหาเสียง
ค่ารถ ค่าน้ำมัน ค่าจ้างบุคลากร เพราะฉะนั้นเขตเล็กจะประหยัดเงินในการ
หาเสียง จะมีเงินเหลือในการซื้อเสียงมากขึ้น ประชาชนที่จะถูกเกณฑ์ไป
โดยหน้าที่ก็จะได้รับเงินเต็มในการไปใช้สิทธิที่ถูกบังคับให้เป็นหน้าที่มากขึ้น

ท่านประธานที่เคารพ ที่สำคัญอย่างหนึ่งก็คือว่า ความเห็นของประชาชน
ทั่วประเทศที่รับฟังมานั้น เท่าที่ทราบจากคณะกรรมการรับฟังความคิดเห็น
และประชาสัมพันธ์ ประชาชนส่วนใหญ่ เคี้ยวท่าน สสร. ประวิทย์ ทองศรีนุ่น
คงจะอธิบายได้ว่า ต้องการให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ อันนั้นเป็นผลสรุปจาก
คณะกรรมการฯซึ่งผมก็ไม่ปฏิเสธความเห็นอันนั้น แต่มีเงื่อนไขอยู่ ๒ อย่าง
ก็คือว่า บุคคลที่แสดงความคิดเห็นในการแสดงความคิดเห็นและประชาวิจารณ์
ส่วนใหญ่ นั้น เป็นคนที่ตื่นตัวในสิทธิหน้าที่ของพลเมืองของประชาชน เมื่อถามว่า
ต้องการจะใช้สิทธิและหน้าที่หรือไม่ ก็เป็นเรื่องปกติที่เขาเห็นว่าจะต้องเป็น
หน้าที่ เพราะมีความพร้อมอยู่แล้ว-----

ประชาชนส่วนใหญ่ถึงพร้อมหรือไม่พร้อม ก็อาจจะไม่สามารถมาใช้สิทธิเมื่อถูกบังคับให้เป็นหน้าที่ได้ และที่สำคัญเฉพาะจังหวัดสุพรรณบุรีของผมเองยังไม่ชัดเจนในช่วงต้นที่รับฟังความคิดเห็นส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกันว่าเป็นหน้าที่ พอมาถึงเดือนประชาพิจารณ์กลับมีคนพูดเป็นส่วนใหญ่ว่าอยากจะให้เป็นสิทธิ อันนี้ผมอยู่ตรงกลาง ตรงไหนก็ได้ก็คงจะไม่ได้ ก็เลยใช้การตัดสินใจพิจารณาส่วนตัวว่าใช้วิธีการแบบดั้งเดิมและด้วยเหตุผลอื่น ๆ ก็ควรจะให้การเลือกตั้งเป็นสิทธิทั้งหมดนั้นก็^{๕๖}เป็นเหตุผลโดยสรุปนะครับ ขอขอบพระคุณ

ประธานสภาว่างวัชรธรรมบุญ : เชิญท่านธรรมบุญ ครับ

ศาสตราจารย์ธรรมบุญ ลัดพลี : ขอขอบคุณครับ ท่านประธานที่เคารพ กระผม ศาสตราจารย์ธรรมบุญ ลัดพลี ได้ขอแปรญัตติในมาตรา ๖๘ ไว้ซึ่งตอนนั้นเลื่อนมาเป็นมาตรา ๖๘ สำหรับในการแปรญัตติในวรรคแรก บุคคลนี้ที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง กระผมก็เห็นด้วยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในตอนที่ประชุมกรรมาธิการวิชาการ กระผมก็ได้เป็นผู้ที่เสนอแนะไปให้กำหนดในเรื่องนี้เป็นเครื่องมืออันหนึ่งที่จะใช้ป้องกันการใช้สิทธิไปซื้อเสียงกัน หรือขายเสียงกัน ทั้งนี้ในเรื่องนี้ที่กระผมได้เดิมคำว่า มีหน้าที่ อยู่ข้างหน้าคำว่า ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะฉะนั้นการที่กรรมาธิการเสนอมาจึงเป็นที่ ๆ กระผมยอมรับได้ บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ในความหมายต่อมานั้นมันได้เดินไปกันละแควกัน คือของกรรมาธิการก็ได้เขียนต่อมาบุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้งโดยไม่ไปแจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ ก่อนวันเลือกตั้ง ย่อมเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติ การแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้ง และการอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้งให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ตรงนี้ที่กระผมไม่เห็นด้วย และกระผมได้ขอแปรญัตติไว้ คือกระผมที่ให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งถือเป็นหน้าที่เป็นกลาย ๆ นั้น กระผมได้แปรญัตติเป็นว่า บุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้งโดยไม่ไปแจ้งเหตุอันสมควรที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ก่อนวันเลือกตั้ง ย่อมเสียสิทธิที่จะได้รับประโยชน์ตามที่กฎหมายบัญญัติ กระผมไปในด้านที่ว่ากว่าที่ เขาไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งนี้ไม่ได้เป็นโทษ ไม่ได้เป็นเหตุที่จะทำให้ได้รับการพิจารณาเสียสิทธิเลือกตั้ง แต่อันนี้ให้เสียสิทธิที่จะได้รับประโยชน์ตามที่กฎหมายบัญญัติ วรรคต่อมากการแจ้งเหตุที่ทำให้ไม่อาจไปเลือกตั้ง การกำหนดสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับในการไปเลือกตั้ง และการอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้งให้เป็นไปตามกฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กระผมเมื่อมีมติคำว่า และสมาชิกวุฒิสภา ออกเสีย เพราะสมาชิกวุฒิสภาไม่มีการเลือกตั้ง เพราะฉะนั้นเหตุผลที่กระผมถือว่ามีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง แต่ถ้าไม่ไปเสียสิทธิที่ได้รับประโยชน์

ก็โดยอาศัยเหตุผลตามมาตรา ๓ มาตรา ๕ ที่ว่าด้วยสิทธิเสรีภาพของบุคคล
ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เพราะฉะนั้นเมื่อเป็นดังนี้
สิทธิเสรีภาพในเรื่องที่บอกให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เขาย่อมได้รับความคุ้มครอง
ตามมาตรา ๓ มาตรา ๕ ไม่ควรที่จะถือไปเป็นเรื่องที่ว่า ถ้าเขาไม่ไปใช้สิทธิ
แล้วจะต้องได้รับโทษหรือเสียสิทธิอื่นไป

และนอกจากนี้มาตรา ๒๘ ก็ได้บัญญัติไว้ว่า การที่จำกัดสิทธิเสรีภาพ
ของบุคคล จะจำกัดได้ก็โดยเฉพาะอาศัยอำนาจตามกฎหมายเฉพาะ การที่
รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้และก็เท่าที่จำเป็น ผมเห็นว่าในเรื่องสิทธิที่ไปเลือกตั้ง
เขาไม่ควรถูกจำกัดให้เสียสิทธิเลือกตั้งถ้าไม่ไป แต่น่าจะเสียสิทธิที่ได้รับประโยชน์
ไปในด้านที่ กระผมขอใช้ภาษาอังกฤษ คือ อินเซนทีฟ (Incentive) หรือสิ่งจูงใจ
ไม่ใช่เชิงสิ่งล่อใจที่เดี๋ยว แต่สิ่งที่จูงใจคืออย่างทางมารีเก็ตติ้ง (Marketing)
ถือเป็นสิ่งเสริมขึ้นมาเพื่อให้ได้ไปใช้บริการหรือซื้อสินค้าของเขา-----

เพราะในเรื่งนี้ถ้าเขาไป เขาก็จะได้รับ เช่น อย่างบัตรลดหย่อนภาษี บัตรลดหย่อนค่าโดยสารรถไฟ รถเมล์ บัตรที่จะเสียค่าเล่าเรียนลูกสำหรับ ลูกหลาน เพราะฉะนั้นในมาตรา ๓๔ สิทธิที่ได้รับคุ้มครองประกอบมาตรา ๒๘ ที่จะถูกจำกัด ก็ยังมีมาตรา ๓๘ อีกที่บอกว่า บุคคลมีเสรีภาพในการแสดง ความคิด เห็น หรือสื่อความหมายด้วยวิธีอื่น เพราะฉะนั้นก็เป็น เรื่องของเขา นอกจากสิทธิแล้ว คนชาวไทยยังมีเสรีภาพที่จะแสดงความคิดเห็นของเขา โดยสื่อความหมายอื่นก็คือ โดยก้าวร้าวออกเสียง เลือกลง เพราะฉะนั้น สิ่งเหล่านี้จึงได้รับความคุ้มครอง ไม่น่าว่าถ้าเขาไม่ไปแล้วเขาจะต้อง เสียสิทธิโดยเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง แต่น่าจะเสียสิทธิที่ได้รับประโยชน์ คือ ผมมองไปอีกแบบหนึ่งว่า เป็นเรื่องถ้าเขาไปควรจะได้รับประโยชน์ ถ้าเขา ไม่ไปก็เสียประโยชน์อันนี้ไป และอันนี้ได้ผลทางปฏิบัติด้วย เพราะถ้าเขาไป ทางเจ้าหน้าที่ที่หน่วยก็อาจจะแจกบัตร แจกอะไรไว้ เพื่อไปเปลี่ยนเป็นบัตร ที่จะได้รับประโยชน์ที่กล่าว ไม่มีผลที่จะต้องดำเนินการติดตามที่หลัง แต่ถ้า จะใช้ข้อความที่ว่า จะเสียประโยชน์ คือต้องถูกเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ก็อาจจะ ต้องมีการดำเนินการทางกฎหมาย เพื่อให้งฎหมายนี้ปฏิบัติได้ เช่น ติดตาม ที่จะปรับกัน หรือที่จะ เพิกถอนอะไรต่าง ๆ ซึ่งอาจจะต้องใช้เวลานาน บางครั้งการ เลือกตั้งอาจจะ มีขึ้นใหม่ในระยะกระ ชั้นชิดก็จะทำให้ของเก่า ก็ยังไม่เสร็จ ของใหม่ก็มีปัญหาขึ้นมาอีก เป็นดินพอกหางหมู ทางปฏิบัติ ก็อาจจะ ไม่ได้ผลเท่าที่ควร ฉะนั้นกระผมถึงได้ขอแก้ไขอย่างที่ว่าว่า เป็น เรื่องที่เสียสิทธิที่ได้รับประโยชน์ แล้วก็กำหนดสิทธิประโยชน์ในการ ไปเลือกตั้ง ก็น่าจะ ไปเขียนได้ในกฎหมายประกอบการ เลือกตั้งที่จะต้อง เขียนอยู่แล้ว ในเรื่องการอำนวยความสะดวกในการไปเลือกตั้ง อย่างนี้ เป็นต้นเหมือนกัน เราก็จะเห็นได้ว่าเรายอมรับว่าเขาเป็นสิทธิ เราต้อง อำนวยความสะดวกสะดวกให้เขา ไม่ใช่เป็นหน้าที่ ถ้าเป็นหน้าที่เราก็ไม่ต้องไป อำนวยความสะดวกสะดวก ถือว่าหน้าที่เขาต้องมาให้ได้ ไม่ว่าจะมารลดส่วนตัว โดยสามารถกับเพื่อนฝูง หรืออะไรต่ออะไร แต่ที่เราจะเห็นได้แล้วว่า เราที่ยอมรับถึงสิทธิเขากลาย ๆ ว่า ไม่ควรที่จะมีบทลงโทษถ้าเขาไม่ใช้สิทธิ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านอำนวยครับ

นายอำนวย นาคritchะอมร : ท่านประธานที่เคารพ ผม

อำนวย นาคritchะอมร สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ จากจังหวัดสมุทรสงคราม

ในมาตรานี้ ผมเห็นด้วยกับทางท่านกรรมาธิการที่ว่า การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ เพราะว่าข้อดีมีหลายอย่างด้วยกัน ท่านสมาชิกหลายท่านก็ได้อภิปรายถึงข้อดี ไปมากแล้ว ที่นี้ผมคิดอยู่นิดเดียว เนื่องจากว่ามีประชาชนหลาย ๆ ท่านด้วยกัน ที่กังวลจากการใช้คำว่า เสียดสิทธิ เพราะว่าประชาชนอาจจะกลัวว่ามาตรานี้จะทำให้หลาย ๆ คนรู้สึกว่าเป็นการรอนสิทธิ เป็นการบังคับกันมากเกินไป แล้วก็ทำให้ประชาชน สูดท่ายแล้วเกิดความเสียหายได้ ผมก็อยากจะขอให้ท่านกรรมาธิการช่วยลองพิจารณาดูสักนิดหนึ่งว่า จากคำว่า เสียดสิทธิ ถ้าเราแก้เป็นว่า ไม่ได้สิทธิ ซึ่งคำว่า ไม่ได้สิทธิ นี้ดูจะเบาหน่อย แล้วก็อาจจะทำให้ประชาชนรู้สึกได้ว่าถ้าไปเลือกตั้งแล้วจะได้อะไรขึ้นมาเพิ่มเติม ตรงนั้นอยากจะให้ท่านกรรมาธิการช่วยลองพิจารณาดู แต่อย่างไรก็แล้วแต่ ผมก็ยังยืนยันที่จะสนับสนุนให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ ขอบพระคุณครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : เชิญท่านเอนกครับ

นายเอนก สิทธิประศาสน์ : กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ กระผม นายเอนก สิทธิประศาสน์ สสร. วิศวกร เรื่องการเลือกตั้งขอเปลี่ยนจาก ในฐานะ เป็นสิทธิ ให้เป็น หน้าที่ เป็น เรื่องที่กระผมได้พูดเกริ่นตั้งแต่วันแรก ๆ ที่ท่านประธานได้กรุณาให้พวกเราได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นที่ผมสนับสนุนเรื่องนี้เพราะ เหตุว่าตลอดอายุราชการของผมที่ผ่านมาทั้งหมด ผมทำงานเกี่ยวกับการเลือกตั้งมาตลอดเวลา ได้มองเห็นแล้วว่า แม้จิตใจพวกเราทั้งหลาย ซึ่งโดยเฉพาอย่างยิ่งที่นี้ยังอยู่เป็นนักประชาธิปไตยด้วยกันทุกคน แต่เราจะยอมรับไหมครับว่า บางครั้งถ้าไม่มีเหตุการณ์จำเป็นจริง ๆ เกิดขึ้น เรามีการเพิกเฉยได้ ฉะนั้นใครก็ฉันทันครับ

ฉันใดก็ฉันนั้นครับ การเลือกตั้งบางครั้งอาจจะไปเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ แต่พอเปลี่ยนระดับเป็นระดับท้องถิ่นเข้านี้หายไปเลยครับ คุ้ได้เลยจากสถิติของ กองเลือกตั้ง กรมการปกครอง ตัวเลขเปอร์เซ็นต์ที่ไปลงคะแนนกันน้อยมาก แต่ ตรงกันข้ามครับ ถ้าไปเทียบกับการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งของกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีการชิงแพ้ชิงชนะกันอย่างค่อนข้างรุนแรง เอาจริงเอาจังมาก นี่ไม่ได้พูดถึง เรื่องการใช้จ่ายเงินนะครับ แต่การกระตือรือร้นของคนนี่มันจะเกิดขึ้นโดยธรรมชาติ ถ้าทุกแห่งเป็นอย่างนั้นได้ และมีวิธีที่นักการเมืองผู้หาเสียงจะสามารถเลือกวิธีปฏิบัติอย่างที่เหมาะสมเกิดขึ้นในกรุงเทพฯ เรียกว่ามาลงคะแนนกันแบบ ขอโทษ ใช้ศัพท์ภาษาอังกฤษชนิดหนึ่ง แลนด์สไลด์ (Landslide) ภูเขาถล่มหลายลงมาแล้ว ผมได้ยินขณะนั้นนะครับ ด้วยความตื่นตัวโดยความมุ่งหวังที่ว่า เขาอยากได้ผู้แทนราษฎร คนนั้น คนแก่คนเฒ่าลุกขึ้นแล้ว ขอโทษนะครับ ตอนนั้นรัฐเราไม่เคยบังคับให้มาเลือกตั้ง แต่คนแก่คนเฒ่าบังคับลูกหลานและคนในครอบครัวต้องไป แห่กันมาเป็นแถว ๆ เลย ซึ่งเป็นสิ่งที่มหัศจรรย์นะครับ คืออย่างน้อยที่สุดจะเห็นได้ว่า ถ้าหากคนแก่คนเฒ่า ผู้เลื่อมใสศรัทธาบางท่าน ในฐานะที่เป็นนักการเมือง ขณะนั้นเป็นผู้นำ คนที่เป็น รุ่นใด ๆ หน่อยบางทีไปดูหนึ่งมากกว่าครึ่งอย่างนี้ แล้วก็ในชนบทอีกอย่างหนึ่ง ในชนบทที่ถึงแม้ว่าเราพยายามทำทั้งหมด เป้าหมายเรามีอยู่อย่างหนึ่งลดการ ซื้อเสียงลงให้ได้ ลดการใช้จ่ายเงินลงให้ได้ แต่ว่าจะคนที่จะมาใช้สิทธิใช้เสียงนี้ คือผู้ที่รับเงินแล้ว ส่วนคนที่ไม่ได้ หรือไม่มีใครกล้าเอาไปให้ เขาจะ เฉย ๆ อาจจะ ๕๐/๕๐ เท่านั้นเอง อันนี้ทำให้เสียสัดส่วนของการมีส่วนร่วมในเชิง การเมืองเบื้องต้นไปอย่างมากมายเลย ผมพบและเห็นและปฏิบัติมาด้วยตนเอง เพราะผมเคยตั้งแต่ดำเนินการในฐานะ เป็นเจ้าหน้าที่ผู้อำนวยการเลือกตั้ง เป็นสมัยข้าราชการชั้นตรี และต่อมาก็เลื่อนมาตามลำดับ จนกระทั่งมารับผิดชอบ ระดับอำเภอ ระดับจังหวัดและระดับประเทศ ครั้งหลังสุดที่ผมยังร่วมกับองค์กรกลาง อีกด้วย แล้วได้ไปเห็นสภาพของการที่กลวิธีในการซื้อเสียงอะไรต่าง ๆ รุนแรงขึ้น ขนาดหนัก ในจุดเหล่านี้เป็นจุดที่เราต้องมานั่งร่างรัฐธรรมนูญอีกปัจจุบันนี้ จริงอยู่ครับไม่สามารถจะปิดจัดการซื้อเสียงได้ทั้งหมด แต่ทว่าถ้าหากว่าสมมุติว่า มีคนอยู่ ๑๐๐ คน เขาเป็นเปอร์เซ็นต์ อาจจะรับเงินไปแล้วสัก ๔๐ คน เพราะ ๖๐ คนนี้อยู่เฉย ๆ เสีย ๑๐ คน แพ้แล้วครับ พวกที่ได้รับเงินซื้อเสียงนี้แพ้แล้ว แต่ผมไม่เชื่อว่าเขาจะแจกเงินหรือว่าให้รับเงินทั้ง ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ได้ เพราะฉะนั้น

Legislative Institutional Repository of Thailand
มันจะเป็นปลาใหญ่ปลาน้อยในแม่น้ำหรือปลาในบึงในบ่ออะไรก็แล้วแต่ แต่มันโดน

ทอดแหไม่หมดหรรอครบ มันอยู่ที่ปลามากน้อยแต่ไหนมากกว่า เพราะฉะนั้นด้วยความที่
อยากจะให้คนไปใช้สิทธิกันมาก ๆ ผมยังคิดว่า วิธีหนึ่งที่ทำให้ เราอาจจะเปลี่ยนแบบ
ในต่างประเทศ ซึ่งพวกเขาทราบอยู่แล้ว ถึงแม้จะมีประเทศน้อยมากที่ทำอยู่ อย่าง
ออสเตรเลียทำอยู่ มีการถือว่าเป็นหน้าที่ เพราะฉะนั้นอันนี้ผมขออภิปรายไปเบื้องต้น
เพื่อที่จะแสดงว่า อันนี้เป็นความรู้สึกจากประสบการณ์ของผมที่ทำมา แล้วก็รู้สึกว่า
จะเป็นทางเดียวเท่านั้นที่จะลดจัดการทุจริตในการเลือกตั้งได้ และก็เป็นการที่จะ
เพิ่มจำนวนผู้ที่เคยเป็นพลังเงียบ ซึ่งอยู่เฉย ๆ ในเชิงการเมือง อันนี้อันตรายนะครับ
พลังเงียบนี้ ถ้าใครปลุกไปทางไหนแก็บทางนั้นนะครับ ถูกผิดแก็บไม่เข้าใจนะครับ
แต่ถ้าให้ทุกคนรู้ว่าเป็นหน้าที่แล้วมันต้องมาสนใจ บ้านผมเองมีอยู่คนหนึ่งคือผมบังคับ
ไม่ได้เลย ผมไม่บอกว่าเป็นใครนะครับ เป็นสุภาพสตรี ผมไม่กล้าพูดเดี่ยวพาดพิง
ไม่ไปนะครับ ทำอย่างไรก็ไม่ไป ตอนนี้ถ้ารัฐธรรมนูญออกคราวนี้แก็บจะต้องไป
กับผม ผมจะเริ่มบังคับแก็บได้แล้ว ก็หวังอย่างเดียวนะครับว่า ร่างฯ ที่กรมการ
ได้จัดทำเสนอมาแล้วนี้ คงจะได้รับความเห็นชอบจากเสียงส่วนใหญ่ของสภาแห่งนี้
และผมก็ว่านี่เป็นสเตป (Step) สำคัญเป็นก้าวหน้าสำคัญอีกอันหนึ่ง ซึ่งเป็นการ
เปลี่ยนแปลงในเชิงบวก ผมไม่ถือเป็นเชิงลบเลยแม้แต่น้อย ถ้าเราจะต้องทำให้
ประชาชนนั้นจะต้องถูกบังคับบ้าง แต่บังคับแบบให้อยู่ในระเบียบเรียบร้อย และเป็นไป
ตามอุดมการณ์ อย่างของทางการพัฒนาการเมืองอย่างแท้จริง ควรจะรับมาครานี้ครับ
ขอบคุณครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ท่านมนตรีบ้างครับ

รองศาสตราจารย์มนตรี รูปสุวรรณ : กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ ผม มนตรี รูปสุวรรณ สสร. สายกฎหมายมหาชน ผมเองเป็นคนแปรรู้คดีเพื่อให้เกิดการเลือกตั้งเป็นสิทธิ แต่หลังจากที่ได้มีโอกาสฟังคำชี้แจงของกรรมาธิการในช่วงที่กรรมาธิการแปรรู้คดีกันเองแล้ว ก็ได้พบเจตนารมณ์ที่กรรมาธิการผู้พูดว่า การเสีสิทธิครั้งนี้ไม่ใช่เป็นการเสีสิทธิที่เกี่ยวกับอาญาหรือเป็นการเสีสิทธิที่จะทำให้ประชาชนเดือดร้อน ประการที่ ๑.

ประการที่ ๒ ผมมองว่า จากการพิจารณามาตรา ๓ คราวที่แล้วซึ่งยังเอือมคิดราชการที่กฤษฎีกาไม่ได้มาร่วม คือการไปเปลี่ยนแปลงหลักการใหญ่ ๆ ของอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน แทนที่จะเป็นอำนาจอธิปไตยของชาติ นั้นมันโยงไปถึงมาตรานี้ ฉะนั้นเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในเรื่องของหลักการสำคัญของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ซึ่งท่านผู้อาวุโสหลายท่าน อาทิเช่น ท่านประธานวุฒิสมาชิกท่านก็ได้ท้วงติงไว้ ผมจึงขอดอนคำแปรรู้คดี ขอบพระคุณครับ.

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ท่านเหลือ่ม ครับ

นายเหลือ่ม พันธุ์ฤกษ์ : ขอขอบพระคุณท่านประธานที่กรุณาให้ผมมีโอกาสได้แสดงความคิด ท่านผู้มีเกียรติทั้งหลายจะเห็นว่า ผมนี่นั่งในปัญหาหลายอย่าง นั่งฟังก็รู้สึกว่าได้รับความรู้มาก แต่ปัญหาเหล่านั้นไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ราษฎรเขาอยากรู้ ว่าในปัญหาเรื่องนี้ เรื่องสิทธิและหน้าที่ในการใช้สิทธิออกเสียง ถ้ากระผมไม่แสดงบทบาทบ้าง ที่นั่งของผมก็จะเหวว่า บทบาทอย่างนี้นายเหลือ่มก็นั่งฟังอยู่นั้นไม่มีโอกาสบ้าง ฉะนั้นกระผมขอขอบพระคุณท่านประธานที่ให้โอกาสให้ผมพูดในประเด็นนี้ ในประเด็นนี้ผม เห็นว่าการที่กรรมาธิการฯ ยืนยันว่า อย่างที่ร่างฯ มาเนี่ย เป็นหน้าที่ ผมเห็นดีด้วย ที่เห็นดีด้วยข้อหนึ่งก็คือว่า ในงานที่ฝ่ายไม่เห็นด้วยบอกว่า การมีสิทธิมันเป็นการชอบ ผมไม่เห็นด้วยว่าเป็นการชอบ ผมเห็นด้วยว่า การที่บังคับให้คนทำดี ทำไมจึงเห็นว่าการบังคับเป็นการที่ไม่ชอบ เป็นเพราะเหตุอะไร ผมไม่เห็นด้วยว่า การบังคับให้คนทำดีนั้นเป็นการชอบตั้งแต่สมัยผมเป็นเด็ก ๆ อาจารย์ก็บังคับว่าต้องเตะฟุตบอลอย่างนี้สิ่งจะชอบตามกติกา ผมก็พยายามปฏิบัติ เต็มขั้นมันชอบ แต่จะมีความเห็นบอกว่า การปฏิบัติตามกติกาไม่ชอบ ผมไม่เห็นด้วย ฉะนั้น การที่ให้ประชาชนมีสิทธิเถียงบอกว่า กติกาของฉันทันบังคับให้ฉันโผลงคะเนนอย่างว่า ถ้าไม่ได้ เงินร้อยเงินพันอะไรอย่างนี้ขอร้องมาฉันทันไปแล้ว ถ้าประชาชนพูด

อย่างนี้ผมจะไปว่าอย่างไร ผมจึงต้องเถียงบอกเปล่า รัฐธรรมนูญที่เราเคารพ
สูงสุด ท่านบอกว่าไม่ดี ไม่ถูกต้อง เห็นไหมรัฐธรรมนูญที่นักปราชญ์ทั้งหลายมาประชุม
กันพูดไว้ ท่านบังคับว่า ให้เป็นหน้าที่ นักปราชญ์ทั้งหลายที่มาประชุมนี้บอกว่า
เป็นหน้าที่ถูกต้อง แต่ว่าเป็นสิทธิ ท่านไม่เห็นด้วย อย่างที่พวกเราบอก ถ้าไม่มี
เงินร้อยเงินพันมาจะไม่ไปใช้สิทธิอย่างนี้ ถ้าการประท้วงอย่างนี้เป็นการถูกต้อง
นักปราชญ์ทั้งหลายเหล่านี้ไม่เห็นด้วย จึงบัญญัติในรัฐธรรมนูญที่พวกเรานั่งร่างๆ นี้
บอกว่า เปล่าเป็นการไม่ถูกต้อง เพราะฉะนั้นกระผมเลยถือโอกาสว่า แสดงบทบาท
บ้าง จังหวัดสุรินทร์นี้ว่าอย่างไร จังหวัดสุรินทร์เห็นว่า การที่บังคับให้ปฏิบัติ
โดยชอบนี้ดีแล้ว ถูกต้องแล้ว ขอบพระคุณครับ

- ๑๘/๑

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : เชิญคุณอุทัยวรรณครับ

นางสาวอุทัยวรรณ ดำรงกิจการวงศ์ : กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ ดิฉัน อุทัยวรรณ ดำรงกิจการวงศ์ สมาชิกสภาว่างรัฐธรรมนูญ จังหวัดภูเก็ต ดิฉันไม่ได้ยื่นแปรญัตติไว้ แต่ว่าอยากจะทำเสนอที่ประชุมเพื่อพิจารณาในการตัดสินใจจริง ๆ แล้วดิฉันสนับสนุนอย่างยิ่ง ว่าการเลือกตั้งต้องเป็นหน้าที่ สิ่งที่จะนำเสนอในที่ประชุมเพื่อประกอบการพิจารณา และเพื่อคณะทำงานที่จะออกกฎหมายลูกคือชวามาเล เชียซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านของเรา ได้โทรศัพท์เข้ามาแสดงความคิดเห็นว่า ประเทศของเขากการเลือกตั้งเป็นหน้าที่ และเขาเห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเป็นหน้าที่ ที่นี้สิทธิประโยชน์ที่จะไม่ได้ในการไม่รับหน้าที่ ไม่ทำหน้าที่ครั้งนี้ คือถ้าหากว่าใครที่ไม่ไปลงเลือกตั้ง ๓ ครั้ง จะโดนตัดสิทธิก็คือ ๑. ไม่ต่อใบอนุญาตขับขี่ให้ ๒. ไม่ต่อใบอนุญาตหนังสือเดินทางหรือพาสปอร์ตให้ และก็ ๓. ตัดสิทธิที่จะได้รับทุนการศึกษาทั้งหมด ซึ่งดิฉันคิดว่าน่าจะเป็นสิ่งที่ดีในการประกอบการพิจารณา ขอบพระคุณค่ะ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : เชิญท่านสนั่นครับ

นายสนั่น อินทรประเสริฐ : ท่านประธานที่เคารพครับ ผมเห็นด้วยกับท่านคณะกรรมการเป็นอย่างดี คือเดิมที่ผมคิดว่าจะเป็นผู้สิทธิของประชาชนมากกว่าในระบอบประชาธิปไตย ที่ผมได้ไปรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนในชั้นแรกเฉลี่ยแล้ว ๘๐ กว่าเปอร์เซ็นต์กลับมา และขั้นที่ ๒ ประชาพิจารณ์ก็กลับไปถามย้ำอีกผมขอกราบเรียนว่าในระดับประเทศ มีความคิดเห็นว่าการเลือกตั้งเป็นสิทธิหรือหน้าที่ในระดับประเทศเขาบอกว่าควรจะเป็นหน้าที่ ๘๖ เปอร์เซ็นต์ ไม่เห็นด้วย ๑๔ เปอร์เซ็นต์ แต่สำหรับจังหวัดของกระผมเองนั้นคือจังหวัดนครนายก ประชาชนเห็นด้วยครั้งแรก ๘๑ เปอร์เซ็นต์ ว่าเป็นหน้าที่ ครั้งที่ ๒ ประชาพิจารณ์เห็นด้วย ๘๘ เปอร์เซ็นต์ ว่าเป็นหน้าที่ ไม่เห็นด้วยเพียง ๑.๔ เปอร์เซ็นต์ อย่างนั้นผมก็คิดว่าผมต้องเห็นด้วยกับประชาชน เพราะว่าผมจะต้องกลับไปบอกกับประชาชนว่า ที่เป็นเช่นนี้ก็เป็นในระดับประเทศเขาก็เห็นเหมือนกับชาวนครนายก เพราะว่าไม่เป็นเรื่องแปลกเป็นเรื่องของมาตรฐานของความคิด ถ้าเมื่อผมคิดว่าเป็นเรื่องนั้นผมอยากจะขอให้เปลี่ยนแปลงตรงนี้เล็กน้อย ให้เป็นทางโพสิทีฟ (Positive) ถ้าเมื่อไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งยอมเสียสิทธิอย่างี่หลายท่านเสนอความเห็นมา ว่าน่าจะจะได้สิทธิอะไรหรือเปล่า ได้สิทธิลดภาษี หรือได้สิทธิอย่างี่ท่าน สสร. จังหวัดภูเก็ต หรือเสีย

สิทธิอย่างที่ท่าน สสร. จังหวัดภูเก็ตได้กล่าวมา ฉะนั้นผมเห็นด้วยอย่างยิ่งกับ
ท่านคณะกรรมการตุ๋รับ .

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านธงชาติ กรรมการตุ๋รับ
เรื่องนี้เราพูดกันมานานแล้ว ตั้งแต่รอบรับหลักการ และประชาพิจารณ์ แล้วท่าน
ผู้แปรญัตติที่พูดในลักษณะท่านเองเหมือนกัน ลักษณะสนับสนุนก็ดี ลักษณะค้านก็ดี เชิญ
กรรมการตุ๋รับแจ้งครับ

นายธงชาติ รัตนวิชา (กรรมการ) : ท่านประธานที่เคารพ
กระผม ธงชาติ รัตนวิชา สสร. นครศรีธรรมราช ในฐานะกรรมการตุ๋รับ
ขอกราบเรียนชี้แจงคำแปรญัตติของท่านสมาชิกผู้มีเกียรติหลายท่าน ที่ได้แปรญัตติ
ในมาตรานี้ ท่าน สสร. ผู้มีเกียรติหลายท่านได้แสดงความคิดเห็นในเชิงที่คัดค้าน
และเห็นด้วยมากมาย

- ๑๘/๑

ท่านประธานที่เคารพครับ มาตรานี้เป็นเรื่องใหม่ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ รัฐธรรมนูญฉบับเก่า ๆ ของเรา หรือฉบับปัจจุบันก็กำหนดว่า การเลือกตั้งเป็นสิทธิไม่ใช่หน้าที่ มาเป็นรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เราเปลี่ยนสิทธิในการเลือกตั้งเป็นหน้าที่ ทั้งนี้ก็มีเหตุผลที่สำคัญดังต่อไปนี้ว่า การร่างรัฐธรรมนูญคราวนี้เป็นกรปฏิบัติการเมือง การกำหนดให้การไปใช้สิทธิเป็นหน้าที่นั้น เป็นมาตรการหนึ่งในการปฏิรูปการเมืองในคราวนี้ เพราะเหตุว่า การบริหารราชการแผ่นดิน การปกครองประเทศในระบอบประชาธิปไตยนั้น อาศัยหลักตัวแทนเข้ามาทำหน้าที่แทนพี่น้องประชาชน การมาทำหน้าที่แทนพี่น้องประชาชน การเข้ามาบริหารชาติบ้านเมืองนั้น เป็นเรื่องสำคัญที่สุด ประเทศชาติจะเจริญก้าวหน้าไปในทางที่เราพอใจแค่ไหนเพียงใดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับตัวแทนของพี่น้องประชาชนนั่นเอง ที่พี่น้องประชาชนเลือกเข้ามา ประสบการณ์ที่ผ่านมาแล้ว ตัวแทนของพี่น้องประชาชนมักจะเป็นตัวแทนของพี่น้องประชาชนส่วนน้อย ที่เข้ามานั้น บางทีคะแนนที่เลือกตั้งเข้ามานั้นไม่ถึง ๑ ใน ๓ ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งเสียด้วยซ้ำไป เพราะฉะนั้นถ้าเรากำหนดให้การไปใช้สิทธิเป็นหน้าที่ก็แปลว่าทุกคนต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ทุกคนต้องไปเลือกตั้ง คนที่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาก็จะเป็นตัวแทนของคนส่วนใหญ่ ท่านประธานที่เคารพครับ นี่เป็นประเด็นแรกในการที่จะช่วยให้การบริหารชาติบ้านเมืองนั้น เป็นตัวแทนของคนส่วนใหญ่จริง ๆ และจะได้คนที่คนส่วนใหญ่ได้คัดเลือกได้สรรแล้วว่าเป็นคนดีที่จะเข้ามาเป็นตัวแทนในการบริหารชาติบ้านเมืองต่อไป ท่านประธานที่เคารพครับ ในประเด็นต่อไป การที่บังคับให้ต้องไปใช้สิทธิเป็นหน้าที่นี้ มาตรการอื่นหนึ่งที่ท่าน สสร. ผู้ทรงเกียรติได้กรุณาอภิปรายก็คือ การลดการซื้อสิทธิขายเสียง แม้จะไม่สามารถที่จะลดการซื้อสิทธิขายเสียงได้ทั้งหมด แต่มาตรการนี้ก็เป็นมาตรการอื่นหนึ่งที่จะช่วยได้ เพราะอะไรครับ เพราะเหตุว่า เมื่อพี่น้องประชาชนไปใช้สิทธิกันทุกคน การซื้อเสียงก็ต้องซื้อทั้งหมด ถ้าไม่ซื้อทั้งหมดก็ไม่แน่ว่าตัวเองจะได้รับการเลือกตั้ง แต่ในการเลือกตั้งระบบใหม่นี้ แม้เขตเลือกตั้งจะเล็ก แต่คนใช้สิทธิคนที่ซื้อสิทธินั้นก็ไม่สามารถที่จะซื้อได้หมด เพราะอะไรครับ แต่ว่าในเขตเล็ก ๆ นั้นเอง จะมีผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งหลายคน ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งหลายคนเหล่านั้นต่างคนต่างก็มีฐานคะแนนของตัวเอง ฐานคะแนนของตัวเองนั้นเอง จะทำให้คนที่ไปซื้อสิทธิซื้อเสียงนั้น ไม่สามารถที่จะซื้อได้หมด เมื่อไม่สามารถที่จะซื้อได้หมดก็ไม่สามารถที่จะมั่นใจได้ว่า ซื้อแล้วจะได้รับการเลือกตั้ง และใน

ประเด็นที่บอกว่า เขตเล็ก ๆ สามารถซื้อได้ ไซ้ครบเขตเล็ก ๆ ซื้อได้
 แต่เมื่อซื้อแล้วไม่แน่ใจประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง คนที่ไม่มีเงินนี้ล่ะครับ
 คนที่ไม่ซื้อเสียนี้ล่ะครับ จะมีโอกาสในการที่จะรับคะแนน มีโอกาสในการ
 ที่จะรับการเลือกตั้ง เพราะสามารถสู้กับคนที่ไม่มีเงินได้ ที่เขตเลือกตั้งใหญ่นั้น
 คนไม่มีเงินจะไม่มีสิทธิ์สู้เลย เพราะยังเขตใหญ่เท่าไร คนมีเงินก็สามารถ
 ซื้อเสียงได้มากเท่านั้น คนไม่มีเงินก็ไม่มีสิทธิ์มากเท่านั้น เหมือนกัน เพราะฉะนั้น
 เมื่อเขตเล็กคนไม่มีเงินจึงมีโอกาที่จะสู้กับคนมีเงินได้ เพราะเหตุว่า
 คนที่ไม่มีเงินนั่นเอง จะมีพรรคพวกมากหรือเป็นคนที่เป็นที่ศรัทธาของคนในหมู่นั้น
 ในอำเภอ นั้น ใน ๒ - ๓ อำเภอ นั้น เป็นคนที่มีชื่อเสียง เป็นคนดีที่รู้จักกันทั่วไป
 บุคคลเหล่านี้ล่ะครับ ไม่มีเงินแต่เป็นคนดีเป็นที่ศรัทธาของพี่น้องประชาชนก็มี
 โอกาสที่จะได้รับการเลือกตั้งมากกว่าคนที่ไม่มีเงิน-----

- ๑๘/๑

ท่านประธานที่เคารพ ในประเด็นต่อไปการซื้อสิทธิขายเสียงเราก็มีมาตรการ
 อย่างอื่นอีกหลายมาตรการที่มาช่วยในการที่จะลดการซื้อเสียง ซึ่งการนับคะแนน
 ที่อำเภอก็เป็นประเด็นหนึ่งในรัฐธรรมนูญฉบับที่เราบัญญัติเอาไว้ ในการที่จะ
 ช่วยลดการซื้อเสียงลงได้เหมือนกัน ท่านประธานที่เคารพ ประเด็นที่เกรงกันว่า
 การบังคับแล้วต้องให้พี่น้องประชาชนต้องเสียสิทธินั้น เสียสิทธิอะไรบ้าง มีโทษ
 มากมายขนาดไหน ท่านประธานที่เคารพ กรรมการผู้พิจารณาเรื่องนี้กัน
 อย่างละเอียดถี่ถ้วน ก็เห็นว่าเวลาของเรานั้นมีจำนวนจำกัด ไม่สามารถที่จะพูด
 เรื่องนี้ได้อย่างละเอียดถี่ถ้วนได้ จึงยกเรื่องนี้ให้รัฐสภาเป็นผู้พิจารณาต่อไป
 ในกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
 ขอให้ตัวแทนของพี่น้องประชาชน เขาได้มีโอกาสพิจารณาในเรื่องนี้ว่า ถ้าพี่น้อง
 ประชาชนไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งแล้วจะเสียสิทธิประการใดบ้าง มีท่านผู้มีเกียรติ
 หลายท่านได้กรุณาแปรญัตติบอกว่า เสียสิทธิที่จะได้รับประโยชน์ นั่นก็แปลว่า
 ต้องการที่จะให้การไปใช้สิทธิเลือกตั้งแล้วจะเสียสิทธิประการใดบ้าง มีท่านผู้
 หลายท่านได้กรุณาแปรญัตติบอกว่า เสียสิทธิที่จะได้รับประโยชน์ นั่นก็แปลว่า
 ต้องการที่จะให้การไปใช้สิทธิเลือกตั้งแล้วจะเสียสิทธิประการใดบ้าง มีท่านผู้
 ประเด็นนี้เหมือนกันว่า การไปทำหน้าที่เลือกตั้งจะมีเงินเซนต์ฟ (Incentive)
 จะมีสิ่งล่อใจหรือมีสิ่งอำนวยความสะดวก หรือได้รับประโยชน์อะไรบ้าง
 คณะกรรมการมาคิดแล้วว่า สมมุติว่าให้ประโยชน์ คิดง่าย ๆ แค่ให้คนละ
 ๑๐ บาท สมมุติว่าให้มูลค่า ๑๐ บาท ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ๓๘ ล้านคน ก็ ๓๘๐ ล้านบาท
 ให้ตำรวจคนละ ๑๐๐ บาท ก็ต้อง ๓,๘๐๐ ล้านบาท ซึ่งเป็นเงินมากมายมหาศาล
 เพราะฉะนั้นในประเด็นนี้กรรมการผู้ไม่ได้ระบุไว้ ระบุเพียงแต่ว่าเสียสิทธิ
 คำว่า เสียสิทธิ ไม่มีโทษมากมายประการใด แต่เสียสิทธิประการใดบ้างนั้น
 ก็ให้รัฐสภาเป็นผู้พิจารณาอีกเรื่องหนึ่ง ท่านประธานที่เคารพ อีกประเด็นหนึ่ง
 ที่พูดกันมากที่สุดว่า ที่เรานำประเด็นนี้ไปให้พี่น้องประชาชนได้พิจารณา ความเห็น
 ของพี่น้องประชาชนก็สะท้อนกลับมาว่า ต้องการให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่มี
 เปรอ์เซ็นต์ที่ค่อนข้างจะสูง เพราะฉะนั้นกระผมคิดว่า โดยสรุปแล้วการให้การ
 เลือกตั้งเป็นหน้าที่นั้น จะสมประโยชน์กับเราพี่น้องประชาชนทั้งหลายที่จะได้
 อนาคตทางการเมืองในระยะต่อไป ที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ออกไปแล้วจะสมประโยชน์
 กับพี่น้องประชาชนส่วนใหญ่ จะได้ตัวแทนของคนส่วนใหญ่ พี่น้องประชาชนส่วนใหญ่
 ที่ไม่เคยไปใช้สิทธิก็ต้องไปใช้สิทธิ และประโยชน์จริง ๆ ก็จะตกกับพี่น้องประชาชน
 ทุกคน ขอบคุณมากครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : เชิญท่านทวิษครับ

นายทวิษ กลิ่นประทุม : ท่านผู้เป็นประธาน กระผม ทวิษ

กลิ่นประทุม สสร. ราชบุรี อาศัยข้อบังคับตามข้อ ๘๙ ซึ่งผมเองไม่ได้
แปรผู้ตติไว้ก็ตาม แต่คณะกรรมการแก้ไขย่อมมีสิทธิที่จะอภิปรายได้ กระผม
เห็นด้วยตามมาตรา ๖๙ ที่ท่านกรรมการแก้ไข แต่รู้สึกว่าการที่เห็นด้วยนั้น
การเขียนร่างรัฐธรรมนูญ มันย่อมต้องมีหลักมีเกณฑ์ ที่นี้เรามองเห็นว่ามาตรา ๓
ที่มีอยู่ว่า เป็นของ ซึ่งอำนาจตรงนี้อำนาจอธิปไตยมาจากปวงชนชาวไทย
แต่เราได้ปรับปรุงแก้ไขโดยมติของที่ประชุม ๓๗ ต่อ ๓๕ -----

- ๒๐/๑

ซึ่งมีการแก้ไขเป็นของประชาชน ทั้งที่อำนาจอันนี้ มาตรา ๓ นี้ ซึ่งพระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขใช้อำนาจนั้นทางรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และศาลตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้ ก็มีผู้อภิปรายกันมากมายเหลือเกินว่า ถ้าเป็นของแล้วนี้ จะมอบให้ใครก็ได้ ไม่มอบให้ใครก็ได้ อันมาจากปวงชนชาวไทยซึ่งเรามอบอำนาจให้อยู่แล้ว ให้พระมหากษัตริย์เป็นผู้ใช้ แต่ที่นี้มาเปลี่ยนเป็นของนี้ ผมว่า คณะผู้คเป็นของ ผมก็ได้มาयोगถึงมาตรา ๖๔ เพราะสิทธิที่เป็นของนี้ ผมก็ควรจะต้องคิดว่าไม่ควรจะเป็นหน้าที่ เพราะมันขัดมันควรจะเป็นสิทธิที่ผมควรจะทำ ผมจะให้ก็ได้หรือใครจะมีภาคบังคับหรือจะให้บังคับการเขียนรัฐธรรมนูญหรือเขียนกฎหมายใด ๆ มันก็ต้องมีการบังคับ มันจึงจะเป็นกฎหมาย แต่ที่นี้มาตรา ๓ เป็นของก็ได้ มันจะให้ใครก็ได้ ไม่ให้ใครก็ได้ ที่มีการอภิปรายกันในสภานี้ ฉะนั้นถ้าระบบ ผมเห็นด้วย บุคคลต้องมีหน้าที่ เพราะมันเป็นภารกิจบังคับในกฎหมาย แต่มาตรา ๓ คุณบอกว่า เป็นของจะให้ใครก็ได้ ไม่ให้ใครก็ได้ และเป็นของตัวเอง มีการอภิปรายกันในสภามันก็เขียนได้ว่า มาตรา ๓ ใช้กับใคร บุคคลใดเป็นผู้ใช้ สถาบันพระมหากษัตริย์เป็นผู้ใช้ จะให้ใครก็ได้ ไม่ให้ใครก็ได้ไปเปิดเทปดูได้ และการเขียนรัฐธรรมนูญอย่างนี้ ผมเป็นห่วงครับ มันเข้าตามมาตรา ๒๑๑ เดเรส วารคส์ ร่างรัฐธรรมนูญที่มีผลเป็นการเปลี่ยนแปลงการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขหรือเปลี่ยนแปลงรูปของรัฐจะกระทำมิได้ อันนี้เปลี่ยนแปลงหรือเปล่านั้น ถ้าความหมายเปลี่ยนแปลง อำนาจของเงินคือแทนที่จะให้อำนาจที่ทำงานใช้ จะให้ก็ได้ ไม่ให้ก็ได้ นี่ผมเป็นห่วงครับว่า มันจะเป็นโงะผม ฉะนั้นขอให้ท่านประธานนี้ได้พิจารณาว่า ถ้าผมเองนี้เห็นด้วย แต่ต้องแก้ไขมาตรา ๓ ถ้าไม่แก้ไขมาตรา ๓ ผมก็เห็นว่า สมควรที่จะต้องเปลี่ยนแปลงบุคคล หมวดนี้หรือมาตรานี้ควรจะไปอยู่หมวดสิทธิเสรีภาพ สิทธิมากกว่าที่จะมาเป็นหน้าที่ อันนี้ผมก็ขอเรียนไว้ว่า ถ้าไม่แก้ไขข้อนี้หน้ากระดาษก็ขอเปลี่ยนแปลงว่า ควรจะเป็นสิทธิ เพราะทั้งที่พระมหากษัตริย์ใช้ยังมีกำหนดว่าเป็นของ ทรงใช้อย่างไรก็ได้ ไม่ให้ใช้ก็ได้ อันนั้นเป็นต้น อันนี้คำว่า เป็นของให้มันรับกับมาตรา ๓ เสีย

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : กระผมคิดว่าอภิปรายกันมาพอสมควรแล้วนะครับ กระผมจะขอมติ

นายอภิรักษ์ เมตตาภิธานนท์ : กราบเรียนท่านประธาน
ที่เคารพครับ กระผม อภิรักษ์ เมตตาภิธานนท์ สมาชิกสภาผู้
จังหวัดยโสธร ผมได้แปรญัตติในมาตรา ๖๘ เดิม ตามร่างเดิมนะครับ
ทำนกรรมาธิกาและท่านสมาชิกทุกท่านครับ ถ้าจะให้การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
นั้นเป็นหน้าที่และก็ต้องบังคับ ผมจะไม่พูดถึงในมาตรา ๓ และมาตราที่
เกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพพื้นฐานของคุณ แต่ผมจะให้ข้อมูลในบางอย่างที่อาจ
เป็นเครื่องตัดสินใจได้ว่า เราพร้อมที่จะยกมือข้างใดข้างหนึ่งหรือไม่

- ๒๑/๑

ในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง ข้อมูลของการวิจัยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ครั้งล่าสุด ๑๗ พฤศจิกายน ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย การที่จะให้คนไปใช้สิทธิเลือกตั้งนั้น ใจที่จะบังคับกันได้ทุกคน จากสาเหตุที่ไม่ไปเลือกตั้งนั้น มีข้อมูลที่บ่งบอกว่า มีป่วยเป็นลำดับที่สูงสุด เพื่อหนายการเลือกตั้งเป็นอันดับรอง และอยู่ต่างท้องที่เป็นอันดับ ๓ ถ้าเราจะให้เป็นหน้าที่แล้ว สิ่งเหล่านี้เราไปจำกัดสิทธิที่เขาควรจะได้รับ และถ้าเราจะดูข้อมูลของกรุงเทพมหานครที่มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งแค่ ๑ ส่วน ๓ ของผู้มีสิทธิ ๑ ล้านคนเศษ จาก ๓ ล้าน ๘ แสนคน ๔๘ เปอร์เซ็นต์ นั่นก็หมายความว่า การที่จะต้องการซื้อสิทธิขายเสียง ในบัญชีที่ ๗ ประการ ที่คณะกรรมการได้กล่าวมา บัญชีที่ ๗ ประการนั้น ^๕ คือว่าให้เป็นหน้าที่ เป่าครีบ คนที่มีความรู้มาก ๆ ก็คือคนกรุงเทพฯ ใจใหม่ครีบ แต่คนกรุงเทพฯ ไปใช้สิทธิที่น้อยมาก ท่านประธาน ข้อมูลที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการเลือกตั้งกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น มีข้อมูลออกมาว่า ๘๗ เปอร์เซ็นต์ ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองสูง จากการสำรวจจากต่างจังหวัด แต่คนต่างจังหวัดไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าคนกรุงเทพฯ จริงนะครีบ เป็นข้อเท็จจริง ผมจึงอยากจะเรียนต่อท่านสมาชิกทุกท่านว่า ก่อนจะตัดสินใจนั้น เราไม่พูดถึงสิทธิจะเสียหาย ขอบคุณมากครีบ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : อาจารย์บวรศักดิ์ ครีบ

ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ในฐานะกรรมาธิการ ขอตอบชี้แจงความกังวลของท่านสมาชิกอื่น ๆ คือมาตรการที่ให้นักลมีหน้าที่ต้องไปใช้สิทธิเลือกตั้งนั้น ต้องพิจารณาประกอบกับมาตรการอำนวยความสะดวกให้คนนอกเขตเลือกตั้งหรือไม่อาจไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้เอง สามารถเลือกตั้งได้ในมาตรา ๑๐๔ วรรคสอง ด้วยท่านประธานครีบ ในมาตรา ๑๐๔ วรรคสอง บัญชีไว้ว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งซึ่งอยู่นอกเขตเลือกตั้งตามมาตรา ๑๐๒ ที่ตนมีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านหรือมีชื่อในทะเบียนบ้านในเขตเลือกตั้ง เป็นเวลาน้อยกว่า ๙๐ วัน นับถึงวันเลือกตั้ง ย่อมมีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรบัญญัติ ท่านประธานคนป่วยที่ต้องอยู่โรงพยาบาล ในต่างประเทศเขาตั้งผู้อำนวยการโรงพยาบาล เป็นเจ้าหน้าที่เลือกตั้ง แล้วให้ลงคะแนนในโรงพยาบาลนั้นเองครีบ กฎหมาย

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของเรา ก็เอามาตรการนั้นมาใช้ได้ ท่านประธาน เมื่อบังคับให้เขาไปเลือกตั้งแล้ว คนที่อยู่นอกภูมิภาคที่นี้ของประชาชนทั้งหลายเวลานี้ที่เข้ามาเรียนกันอยู่ในกรุงเทพฯ ไปเรียนอยู่ในต่างจังหวัดเข้ามาทำงาน ย่อมมีสิทธิไปใช้สิทธิเลือกตั้งในสถานที่ที่ตนอยู่ใหม่ได้โดยไม่ต้องกลับไปยังภูมิภาคเดิม สำหรับคนป่วยที่ไม่อาจไปได้และต้องอยู่บ้าน ท่านประธาน เขาก็แจ้งเหตุที่ไม่อาจไปเลือกตั้งได้ และทำให้เขาไม่ต้องเสียสิทธิท่านประธานที่เคารพ ถ้าจะสังเกตดู กรรมการได้ตัดคำว่า 'แจ้งเหตุก่อนวันเลือกตั้ง' ออกไปแล้ว เพราะฉะนั้นถ้ากฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งจะให้แจ้งเหตุภายหลังก็ทำได้ กราบเรียนสรุปว่าการพิจารณา เรื่องหน้าที่เลือกตั้งนั้น จึงต้องพิจารณาประกอบกับมาตรการอื่นด้วย ขอพระคุณครับ

- ๒๒/๑

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เชิญท่านกรรมาธิการวิสุทธิ์
รองศาสตราจารย์วิสุทธิ์ โทธิแท้ (กรรมาธิการ) :

กราบเรียนท่านประธาน ผม วิสุทธิ์ โทธิแท้ กรรมาธิการฯ สียงข้างน้อย
ที่สงวนความเห็นไว้ ผมต้องขออภัยที่มาช้า เนื่องจากมีอุบัติเหตุทางรถยนต์
คือผมเสนอกฎแก้ไขในมาตรา ๖๘ เดิมที่เป็นมาตรา ๖๕ ในลักษณะที่ว่า
ไม่บังคับให้คนไปใช้ผิดแบบ คือในการเลือกตั้งโดยหลักการแล้วเป็นทั้ง
สิทธิประโยชน์ที่กฎหมายรับรองและคุ้มครองให้ เป็นเอกสิทธิ์ คือเป็นสิทธิ
เฉพาะตัว และเป็นหน้าที่ซึ่งตีความได้ ๒ อย่าง คือถ้าเป็นหน้าที่ตามกฎหมาย
บังคับถ้าใครไม่ใช้สิทธิ และเป็นหน้าที่ตามความสำนึกของบุคคล คือการควบคุม
ตนเองกับการควบคุมในทางสังคม กรณีนี้โดยส่วนใหญ่แล้วประเทศส่วนใหญ่
เขาถือหน้าที่เป็นประเด็นหลัก คือไม่มีการลงโทษลงทัณฑ์ แต่อย่างไรก็ตาม
ก็มีบางประเทศที่เพื่อนสมาชิกอาจจะพูดกันมาแล้วว่า มีบางประเทศที่กำหนดหน้าที่
เช่น ออสเตรเลียถ้าใครไม่ไปใช้สิทธิจะปรับไม่เกิน ๕๐ ดอลลาร์ ซึ่งเป็น
ประเทศเดียวที่มีโทษปรับ ส่วนอิตาลีนั้นเพียงแต่ว่าเอาชื่อไปรายงาน บางประเทศ
เคยมีบังคับแต่บังคับไม่ได้ก็เลยเลิก เช่น เนเธอร์แลนด์บังคับเมื่อปี ๑๙๑๔
และเลิกเมื่อปี ๑๙๗๐ แต่ประเด็นตรงนี้เป็นประเด็นที่ผมคิดว่า การกำหนด
ให้เป็นหน้าที่ที่จะต้องบังคับว่าถ้าไม่ทำจะต้องลงโทษหรือจะต้องเสียสิทธิ
บางอย่างนั้น ประเทศที่ต้องบังคับจะต้องอำนวยความสะดวกให้หลายประการ
แล้วการบังคับนั้นก็บังคับโดยเฉพาะต่อบาบ แต่การอำนวยความสะดวกนั้น
ต้องอำนวยความสะดวกให้อย่างยิ่ง ยกตัวอย่างเช่น ในประเทศออสเตรเลียนั้น
สามารถลงคะแนนโดยต่างเขตเลือกตั้งถ้ากลับไม่ทันหรือลงทางไปรษณีย์
หรือแม้แต่อยู่ที่บ้านออกไปไม่ได้ด้วยความเชื่อทางศาสนาหรืออะไรก็แล้วแต่
โทรศัพท์ให้คนเอาบัตรมาลงที่บ้านก็ได้ แต่ก็มีข้อสังเกตว่าถ้ามีคนละเมิดมาก
ก็ไม่สามารถที่จะบังคับได้ ในบางประเทศก็เคยมีอยู่ว่าเป็นการบังคับโดยคิด
ตระหนักถึงสำนึกของตนเองโดยไม่ให้รัฐไปใช้มาตรการที่จะบังคับ ผมเป็นห่วง
ในกรณีของประเทศไทยที่ว่าถ้าบังคับ ผมใช้คำว่า บังคับ เพราะว่าเราบอกว่า
เป็นหน้าที่ก็คือถ้าไม่ทำก็ต้องบังคับด้วยวิธีการต่าง ๆ ในหลายประเทศ
เขาเรียกว่า เลือกตั้งแบบบังคับ ในประเทศไทยเราผมเป็นห่วงในเรื่อง
ของการอำนวยความสะดวก เพราะว่าในหลายกรณีความสะดวกที่รัฐ
ให้กับประชาชน ไม่ใช่เฉพาะเรื่องเลือกตั้ง ในเรื่องติดต่อราชการหรืออะไร

ต่าง ๆ ก็ยังมีปัญหา แม้แต่บุคคลที่เป็นราชการด้วยตนเองแต่ต่างกรม กอง
 ถ้าไม่รู้จักบางที่ไปติดต่อก็ไม่ได้รับความสะดวก แต่ถ้าเป็นประชาชนธรรมดา
 ซึ่งไม่รู้จักใครเลยก็จะมีปัญหาอย่างมาก และความเดือดร้อนก็จะตกอยู่ที่ประชาชน
 ซึ่งเป็นคนที่ไม่รู้จักใคร ก็เป็นส่วนใหญ่ ประชาชนที่รู้จักคนอื่นมีเส้นมีสายก็เป็นคน
 ส่วนน้อยที่ได้รับความสะดวกอยู่แล้ว ผมเป็นห่วงเรื่องอย่างนี้ผมจึงเห็นว่าในภาวะ
 ของสังคมไทยที่ความสะดวกทั้งหลายที่รัฐจะให้แก่ประชาชนนั้นยังเป็นที่สงสัยและยัง
 เป็นที่หวั่นวิตกอยู่ ยังไม่ได้รับการแก้ไขเท่าที่ควร อย่าไปซ้ำเติมให้ประชาชน
 เกิดความบ่งยากลำบากใจและลำบากกายในการที่จะต้องไปใช้สิทธิ ถ้าเราจะ
 ใช้ชีวิตในการสนับสนุน ซึ่งตอนหลัง ๆ นี้ก็ ๕๐ - ๖๐ เปอร์เซ็นต์ก็เริ่มขึ้นตามลำดับ
 จะไม่ดีกว่าหรือ เพราะว่าการใช้สิทธิโดยความตระหนักสำนึก คະแนนเสียงที่ลงไป
 ย่อมมีคุณค่ามากกว่าการใช้สิทธิเพราะหลง ๆ ไป ~~ทำผิด~~ ~~ทำผิด~~ ~~ทำผิด~~ ~~ทำผิด~~ ~~ทำผิด~~
 เป็นอะไร กรณีที่ว่าจะป้องกันการซื้อขายเสียง จริง ๆ แล้วเท่าที่ผมไม่ได้ศึกษา
 การซื้อขายเสียงนั้นส่วนใหญ่เป็นเรื่องของพฤติกรรมของบุคคล เป็นเรื่องพฤติกรรม
 ของบุคคลเป็นเรื่องหลัก ส่วนกฎหมายหรืออะไรต่าง ๆ ที่จะมาควบคุมนั้นเป็น
 เรื่องรองเท่านั้นเอง -----

เพราะฉะนั้นผมอยากจะเรียนเป็นสุดท้ายว่า กรณีที่จะไปเป็นห่วงเรื่องมาตรา ๓ มาตราอะไรต่าง ๆ ผมว่าไม่น่าจะตีความได้อย่างนั้น เนื่องจากรัฐธรรมนูญ ปี ๒๕๑๙ เขาก็มีข้อความว่า เป็นช่อง อยู่แล้ว แล้วก็ไม่มีใครตีความว่า ชัดกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ใช้มาตั้ง ๒ ปี เพราะฉะนั้นการที่ใครจะมาตีความในรัฐธรรมนูญใหม่อย่างนั้นผมถือว่า ไม่ชอบธรรม เพราะฉะนั้นผมก็เลยขอสรุปว่า ในภาวะการณ์ปัจจุบันผมเห็นว่า ควรจะให้สิทธิแก่ประชาชนในการที่จะใช้สิทธิหรือไม่ใช้สิทธิก็ได้ ถ้าจะเป็นหน้าที่ ก็เป็นหน้าที่โดยกามีความสุจริตในการเลือกตั้ง ก็เขียนแบบรัฐธรรมนูญที่ผ่านมา ว่าบุคคลมีหน้าที่ที่จะใช้สิทธิในการเลือกตั้งโดยสุจริต ขอขอบคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ผมคิดว่ามาตรานี้ก็อภิปราย กว้างขวางทั้ง ๒ ด้านนะครับ ๒ ด้าน ๒ มุม หลายแง่หลายมุมแล้ว เพราะฉะนั้น ผมเห็นสมควรว่าน่าจะลงมติได้แน่ครับ

(ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญมีสัญญาณให้สมาชิกที่มาประชุมทราบก่อนลงมติ)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านผู้ใดเห็นว่าควรจะไปปฏิบัติ ไปตามผู้แปรญัตติ ที่มีผู้เสนอมาขอแปรญัตติไว้ โปรดยกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนน้อย)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านผู้ใดเห็นว่าควรจะไปตาม ร่างฯ ของกรรมาธิการโปรดยกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนใหญ่)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : แล้วบังเอิญกรรมาธิการผู้ต้น ข้อความเพิ่มเติมแล้วมีตัดไปบ้าง ใครเห็นว่าควรจะไปตามร่างฯ เดิมครับ โปรดยกมือขึ้น

(ไม่มีสมาชิกยกมือ)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ไม่มีนะครับ เสียงส่วนใหญ่ ให้เป็นไปตามร่างฯ ของกรรมาธิการผู้ต้นครับ จบการพิจารณาตรา ๒๘ เชิญเลขาธิการฯ ครับ

ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล (เลขาธิการสภาร่างรัฐธรรมนูญ) มาตรา ๓๐ มีการแก้ไข มีผู้แปรญัตติขอสงวน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เชิญท่านประสพพรครับ

นายประสพพร พาทย์กุล : ท่านประธานที่เคารพ ผม ประสพพร พาทย์กุล จากศรีสะเกษ ในมาตรา ๓๐ ตามที่ผมได้ขอสงวนคำแปรญัตตินั้น

ผมอยากตั้งข้อสังเกตสักนิดหนึ่ง ในเฉพาะคำ ๒ คำนะครับ คือพิทักษ์และปกป้อง หรือรักษานั้นในความหมายภาษาไทยนั้นเป็นความหมายซึ่งใกล้เคียงกันมาก ๆ ทั้ง พิทักษ์และปกป้อง คล้าย ๆ กัน แต่คำซึ่งใช้กับคำว่า วัฒนธรรม เรามักจะใช้คำว่า สืบสานวัฒนธรรม แต่ในข้อแก้ของคณะกรรมการการศึกษาขึ้นสำหรับตัวตรงที่ วัฒนธรรมนั้นท่านมาใช้ ตัดคำว่า และ แล้วก็เพิ่มว่า วัฒนธรรมของชาติและ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ถ้าเราจะพิทักษ์และปกป้องเฉย ๆ สำหรับภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้น เราจะปกป้องเฉย ๆ แต่เราไม่สืบสาน คือไม่ทำให้สิ่งซึ่งเป็นวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นดำรงอยู่ ผมว่าชักจะอย่างไร ๆ นะครับ ผมอยากเรียน ปริญญาโทการศึกษาระดับ ให้เติมคำว่า สืบสาน ในเกี่ยวกับคำว่า วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น จำเป็นจริง ๆ ในประเทศไทยเรา นั้นเรามี วัฒนธรรมซึ่งเป็นวัฒนธรรมอันดีงามและมีภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งสมควรที่จะสืบสาน ให้ดำรงต่อไป แล้วก็ให้คนทั้งประเทศนั้นได้มีส่วนในการร่วมอนุรักษ์แล้วก็ สืบสานวัฒนธรรมอันดีเหล่านี้ ผมขอเรียนปรึกษา แต่ข้อความทั่ว ๆ ไปนั้น ผมไม่ติดใจครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านชงค์ศรี

นายชงค์ วงษ์จันทร์ : ท่านประธานที่เคารพ กระผม ชงค์ วงษ์จันทร์
 ลพบุรี ได้ของสวนค่าแปรญัตติมาตราไว้ ในถ้อยคำที่คณะกรรมการฯ
 โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็ตรงกับที่ท่าน สสร. ซึ่งท่านได้กล่าวถึงไปเมื่อสักครู่
 คือคำว่า พิทักษ์และปกป้องศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ คำว่า พิทักษ์ ก็คงจะ
 แปลว่ารักษา คำว่า ปกป้อง ก็คงแปลว่าป้องกัน และก็ศิลปะและวัฒนธรรม
 ของชาติ ความจริงศิลปะและวัฒนธรรม วัฒนธรรมได้ครอบคลุมคำว่าศิลปะ
 อยู่แล้ว เหมือนกับมาตราที่ผ่านมา เราได้เคยใช้คำว่าวัฒนธรรมมาเดี่ยวมาแล้ว
 ในมาตรา ๓๙ เราได้ใช้ คำว่า วัฒนธรรม โดยรวมคำว่าศิลปะไว้ในนี้อยู่แล้ว
 สำหรับคำว่าพิทักษ์และปกป้อง คือรักษาและป้องกัน ก็หมายความว่าไม่ได้มี
 การเปลี่ยนแปลงใด ๆ อาจจะไม่วางถึงการที่จะต้องไปศึกษาค้นคว้า ฟันฟู
 สิ่งที่กำลังจะสูญไป ไม่ได้มีการส่งเสริมเผยแพร่ ซึ่งในหลักของวัฒนธรรมแล้ว
 การจะรักษาผดุงไว้ จรรโลงไว้ซึ่งวัฒนธรรมของชาตินั้นจำเป็นจะต้องมี
 กระบวนการ ไม่ใช่ทำเพียงเก็บรักษาไว้ หรือป้องกันเท่านั้น คงจะต้องใช้
 คำว่าอนุรักษ์ ซึ่งโดยทั่วไปคำว่าอนุรักษ์นั้นก็ใช้อยู่เป็นหลักการ และหลักวิชา
 ที่ใช้อยู่ในแวดวงของวัฒนธรรม ซึ่งหมายรวมถึงการศึกษาค้นคว้า ฟันฟู ส่งเสริม
 เผยแพร่ด้วย เพราะฉะนั้นที่กระผมขอแปรญัตติก็นี่ขอเปลี่ยนคำว่าพิทักษ์
 และปกป้องศิลปะ ขอเปลี่ยนเป็น อนุรักษ์และพัฒนาวัฒนธรรมของชาติ ซึ่งใน
 เรื่องนี้จะว่าไม่สำคัญก็คงไม่ได้ เพราะกระผมเคยพบคำที่นักปราชญ์คนสำคัญ
 ของโลกท่านหนึ่ง ถ้าผมจำไม่ผิดคือท่านวินด์เซอร์ชาวฝรั่งเศส ซึ่งเป็นผู้ที่ได้รับ
 ความเชื่อถือในความคิดเห็นของท่านเกี่ยวกับวัฒนธรรมมาก ท่านกล่าวไว้ว่า
 ชนชาติใดถ้าไม่สนใจศึกษาค้นคว้า ฟันฟู ส่งเสริมวัฒนธรรมของชาติแล้ว
 ชนชาตินั้นจะถูกกลืนให้กลายเป็นชาติลี้ลับ นำไปสู่ความสูญสิ้นชาติในที่สุด
 เพราะฉะนั้นก็จะเห็นได้ว่าการใช้ถ้อยคำตรงนี้ก็จะต้องให้สอดคล้องกับ
 ความเป็นจริง สอดคล้องกับกระบวนการที่เราจะอนุรักษ์วัฒนธรรมของเรา
 ด้วยการ ใช้คำว่า อนุรักษ์และพัฒนา ขอขอบคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านสมคิดศรี

พันเอก สมคิด ศรีสังคม : ท่านประธานที่เคารพ พันเอก สมคิด
 ศรีสังคม สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ จังหวัดอุดรธานี มาตรานี้กระผมได้ขอ
 แปรญัตติไว้ ก่อนอื่นกระผมขออนุญาตอ่านข้อความในมาตรานี้ เพื่อพี่น้องประชาชน
 ที่อยู่ทางบ้านจะได้ทราบข้อความที่เราพูดถึงเรื่องอะไร แล้วมีการแปรญัตติใน

เรื่องอะไร กระผมขออนุญาตอ่านข้อความที่คณะกรรมการได้กำหนดไว้
 แล้วก็ส่วนที่กระผมขอแปรญัติ ข้อความของกรรมการและข้อความดั้งเดิม
 ที่ได้เขียนกันไว้ก็คือมีข้อความว่า บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รับราชการทหาร
 เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม พักภัยและป้องกัน
 ศิลปะวัฒนธรรมของชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
 และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ -----

กระทบได้แปรพฤติของสรูปดังนี้ครับ ขอสรูปว่า กระทบแปรพฤติให้มีการสืบสาน
 วัฒนธรรมท้องถิ่น ส่วนเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นนั้นก็อยู่ในต้นร่างฯ แล้ว การอภิปราย
 เรื่องวัฒนธรรมท้องถิ่น ขอประทานโทษครับ วัฒนธรรมและกีฬารวมทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น
 ก็แล้วกันครับ มันมีความสำคัญมาก แล้วก็ก่อนที่จะทำความเข้าใจในเรื่องนี้ กระทบ
 ขออนุญาตเข้าถึงวัฒนธรรมแห่งชาติสักเล็กน้อย เพื่อให้เกิดความเข้าใจเชื่อมโยงกัน
 คำว่า วัฒนธรรม นี้บางที่อาจจะมีการเข้าใจสับสนกันก็ได้ แต่ว่ากระทบขอยก
 ความหมายของท่านผู้รู้ที่ได้กล่าวว่า วัฒนธรรมนั้นมีความหมายอย่างไร วัฒนธรรมนั้น
 มีความหมายกว้างมาก มันหมายรวมทุกอย่างที่เป็นผลิตผลของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็น
 รูปธรรมหรือนามธรรมที่มนุษย์ผลิตขึ้นมาไว้ในสังคมของตนเอง ฉะนั้นมันก็รวมไปถึง
 ศิลปะ ทั้งศาสนา ทั้งทุกสิ่งทุกอย่าง เครื่องแต่งกาย อะไร ๆ ร้อยแปดอย่างที่
 มนุษย์เราผลิตขึ้นมา เพราะฉะนั้น เราจะต้องรักษาพิทักษ์และสืบสานไว้ซึ่งวัฒนธรรม
 ทั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น มิฉะนั้นแล้วความเป็นชาติหรือเอกลักษณ์ของชาติ
 มันก็ไม่มีความหมาย ถ้าหากว่าชาติใดไม่อนุรักษ์และไม่สืบสานวัฒนธรรมระดับชาติ
 ของตนและระดับท้องถิ่นของตนแล้ว มันก็มิมีผลอย่างที่ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ
 ที่เพิ่งนั่งลงไปเมื่อกี้ได้กล่าวไว้แล้ว มันก็เท่ากับสูญชาตินั้นเอง ฉะนั้น เพื่อให้
 เห็นได้ชัดว่าวัฒนธรรมระดับชาติของเรามันเสื่อมและถูกรอบงำจากวัฒนธรรม
 ต่างชาติมากมาแต่ไหนเพียงใดมาตลอดเลย เพราะฉะนั้นความเป็นเอกลักษณ์
 ของคนไทยของชาติไทยนั้นมันเริ่มลดและเริ่มเสื่อมลงตามลำดับ แล้วในที่สุด
 ถ้าหากว่าเราไม่พยายามอนุรักษ์และสืบสานไว้แล้ว ความเป็นไทยของเรา
 ก็คงจะมีแต่ตัวอักษรเท่านั้น หรือก็คงจะมีแต่รูปร่างหน้าตาและร่างกายเท่านั้น
 เอกลักษณ์มันก็เสื่อมลงไป เราจะเห็นได้เลย กระทบขอยกตัวอย่างที่เป็นอยู่
 ในปัจจุบันสัก ๒ ตัวอย่าง ขออนุญาตนะครับ เพื่อให้คำแปรพฤติของกระทบ
 มันชัดแจ้งขึ้น ในเรื่องเอกลักษณ์ของภาษานั้นเป็นประเด็นหนึ่งที่กระทบ
 ขอกล่าว กระทบได้กล่าวหลายครั้งหลายหน ท่านประธานก็ได้เคยพูดใน
 ที่ประชุมนกรอบของเราแล้วว่า เรื่องภาษาไทยนี้เราควรที่จะอนุรักษ์ไว้
 ให้มากที่สุดที่จะทำได้ แต่ปัจจุบันนี้คนไทยเราไม่ว่าในระดับใด แม้แต่ในสถาบัน
 หรือรัฐสภาของเรานี้แหละครับ มักจะชอบใช้ภาษาต่างประเทศ ทั้ง ๆ ที่
 ภาษาไทยเรากียังอยู่ ก็เพราะอะไรก็ไม่ทราบ เพราะว่าภาษาต่างประเทศ
 มันศักดิ์สิทธิ์หรืออะไร หรือว่ามันเป็นการโก้เก๋อะไรทำนองนั้น ถ้าไม่พูด
 ภาษาต่างประเทศ แม้แต่ภาษาต่างประเทศต่าง ๆ ก็ยังพูดสำเนียงมกพูด
 แล้วโดยเฉพาะพี่น้องประชาชนของเราที่รอนั่งฟังอยู่ที่บ้านเขาไม่เข้าใจ

นี้เป็นจุดอ่อนอันหนึ่ง นอกจากนั้นสื่อมวลชนนี้กระผมต้องกล่าวถึงเรื่องนี้ นะครับ
ภาษาไทยของเราถูกครอบงำโดยภาษาต่างประเทศ นี้กระผมขอเรียนให้
ท่านทราบไว้ นะครับ อันนี้เพื่อไม่ให้เสียเวลา

- ๒๖/๑

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านสมคิดด้วยความเคารพครับ
 บังเอิญคำว่า วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่างของกรรมาธิการแล้ว ชาติแต่
 คำว่า สืบสาน ที่ท่านแปรฯ เข้ามา ก็อยากให้เอาประเด็นตรงนี้ เราจะได้พิจารณา
 ง่าย เข้า ด้วยความเคารพ เชิญครับ

พันเอก สมคิด ศรีสังคม : ท่านประธานครับ ก็ขอขอบคุณครับ แต่ว่า
 เรื่องนี้มันเป็นเรื่องสำคัญ กระผมก็จะขออีกประเด็นหนึ่งที่มีความสำคัญเกี่ยวกับ
 เอกลักษณะของคนไทยมาก ในขณะที่ความครอบคลุมของวัฒนธรรมต่างประเทศที่
 หลังไหลท่วมเท เข้ามาทำลายเอกลักษณ์ของชาติไทยของเรามากเหลือเกิน
 ผมเป็นห่วง ในเรื่องภาษาก็เห็นกันได้ชัดแล้ว เต็มบ้านเต็มเมืองภาษาต่างประเทศ
 ประเทศอื่นหลายประเทศ เขาพยายามออกกฎหมายมาให้คนของเขา ารักภาษาของเขา
 แล้วตัวอย่างอื่นที่ ๑ ที่เห็นได้ก็คือไม่ว่าผู้หญิงผู้ชาย คนไทยเราย่อมผมสีดำซึ่งเป็น
 เอกลักษณ์ของคนไทยไปเอาผมของฝรั่งมา นี่เห็นได้ชัดเลยว่า วัฒนธรรมของเรา
 มันด้อยหรือครับ ตัวของคนไทยแท้ ๆ มีผมดำสุดส่าห์ไปย้อมผมเป็นสีแดงของฝรั่ง
 เต็มบ้านเต็มเมืองไปหมด นี่ละครับเอกลักษณ์ของไทยอันหนึ่งมันจะสูญไป เพราะฉะนั้น
 เพื่อไม่ให้เสียเวลา กระผมพูดถึงระดับชาติไว้เพียงแค่นั้น เพราะเราเห็นดำตากัน
 อยู่ทุกวัน ระดับชาติของเราถูกวัฒนธรรมต่างชาติครอบงำอยู่ตลอด ถึงแม้ว่าเรา
 จะแก้ตัวว่าสมัยนี้เป็นยุคโลกาภิวัตน์ แน่นนอนครับมันเป็นยุคโลกาภิวัตน์ เราจำเป็นต้อง
 จะต้องเอาของต่างชาติมา แต่ในขณะที่เดียวกัน เราจะต้องพยายามทุกวิถีทางที่จะ
 รักษาเอกลักษณ์ของชาติของเราไว้

ที่นี้มาถึงการสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น อันนี้มันก็โยงไปถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น
 นั้นเอง ในฐานะที่กระผมเป็น สสร. จากจังหวัดอุดรธานีจากภาคอีสาน ภาคอีสาน
 ของเราก็มีเอกลักษณ์ของเราเอง มีภาษาของเราเอง มีภูมิปัญญาของเราเอง
 แต่เดี๋ยวนี้มันก็เข้าลักษณะวัฒนธรรมระดับชาติ เช่นเดียวกัน ถูกวัฒนธรรมของกันอื่น
 และของต่างชาติ เข้ามาครอบงำ อนุชนรุ่นหลังลืมหมดแล้ววัฒนธรรมท้องถิ่น ไม่เข้าใจ
 วัฒนธรรมท้องถิ่น แม้แต่ภาษาดั้งเดิมของภาคอีสานเอง ซึ่งมีความหมายอันลึกซึ้ง
 แต่เขาก็ไม่สนใจเอาใจใส่ลืมไปหมด เพราะฉะนั้นกระผมคิดว่าถ้าหากว่าเราเพิ่ม
 ข้อความลงไปในบรรทัดตรงสุดท้ายนี้ละครับ ให้สืบสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น
 เข้าไปแล้ว มันก็จะทำให้ท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่น วัฒนธรรมไม่ว่าภาคเหนือ ภาคใต้
 ภาคกลาง ภาคอีสาน จะได้มีความรู้สึกสำนึกในเอกลักษณ์ของท้องถิ่นของตน เพื่อไม่
 ให้วัฒนธรรมดั้งเดิมอันมีค่ามันได้สูญหายไป แล้วความเป็นคนท้องถิ่นนั้นมันก็ไม่มีความ
 ความหมายอะไร ขอขอบคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : บังเลิกลำหนักรวบรวมประวัติดิจิทัล และก็แปรปฏิบัติแนวเดียวกับหลาย ๆ ท่าน ซึ่งใช้คำว่า สืบสาน ก็อภิปรายที่เดียวไปเลย แนวเดียวกัน เวทีเลยครับ พยายามนึกถึงที่เขากอภิปรายมาแล้วอย่าไปซ้ำครับ

นายประวิทย์ ทองศรีนัน : ไม่ซ้ำครับ ท่านประธานที่เคารพครับ ขอขอบคุณมาก ผม ประวิทย์ ทองศรีนัน สสร. จากจังหวัดพัทลุง ในมาตรา ๗๐ นี้ ท่านกรรมาธิการผู้รับผิดชอบโปรดพิจารณาด้วยครับ ผมเข้าใจว่าท่านเขียนสลับกัน ผมขออนุญาตอ่านนะครับ บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รับผิดชอบการทหาร เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับผิดชอบต่อสังคม พิตักษ์และปกป้อง ศิลปะวัฒนธรรม พิตักษ์และปกป้อง และภูมิปัญญาของท้องถิ่น และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ผมเข้าใจว่าเขียนสลับกัน เพราะอนุรักษ์ถ้าจะเขียน ต้องเป็นเรื่องของศิลปะวัฒนธรรม อนุรักษ์ก็แปลว่าของเดิมอนุรักษ์พิตักษ์ไว้ แต่ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นตัวเคลื่อนไหว เป็นตัวที่มันเขาเรียกว่า ระบบไดนามิค (Dynamic) คือตัวเคลื่อนไหว อนุรักษ์ไว้ไม่ได้ มันเคลื่อนไหวมันพัฒนาในตัวของมันเอง เพราะฉะนั้นต้องปกป้องคุ้มครอง โดยที่ผมขอแปรฯ ไว้ว่า เหตุผลอันที่ ๑ คำว่า ปกป้องคุ้มครองนั้น แทนของเดิมในที่เขียนว่า พิตักษ์และปกป้องศิลปะวัฒนธรรม ของผมเอาไปใช้ในพิตักษ์และปกป้องคือใช้คำว่า ปกป้องคุ้มครอง แทนคำว่า อนุรักษ์ นั้นเพื่อสะท้อนความหมายว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนมีความหมายลึกซึ้งในเรื่องของทรัพยากรธรรมชาติ ตามหลักการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม เพื่อประโยชน์ของมนุษยชาติ ในอนุสัญญาว่าด้วยความหลากหลายทางชีวภาพในการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน เพราะฉะนั้นก็จะใช้คำศัพท์ว่า ปกป้องและคุ้มครอง ถ้าผมขออนุญาตใช้ภาษาอังกฤษก็คือ ซัสเทนเนเบิล ดีเวลลอปเม้นท์ (Sustainable development) ซึ่งเขาประชุมกันที่ประเทศบราซิล ระหว่างวันที่ ๕ - ๑๒ มิถุนายน ๑๙๙๒ เขาใช้คำว่า ปกป้องคุ้มครองครับทั่วโลกเขาใช้คำนี้ ปกป้องคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนเรื่องของการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมภูมิปัญญาของท้องถิ่นนั้น ขณะนี้เขาใช้คำว่า สืบสาน ไม่ใช้อนุรักษ์ หมายความว่า สืบ ๆ มาตั้งแต่ของเดิม แล้วก็สานต่อให้ไปในลักษณะที่มันในเชิงอนุรักษ์ศิลปะวัฒนธรรม เพราะฉะนั้น ศัพท์ที่ใช้อยู่ เขาใช้คำว่า สืบสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น ก็ด้วยเหตุผลข้อที่ ๒ เพิ่มคำว่า สืบสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น เพราะหากต้องการให้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่นดำรงอยู่ได้ ต้องอาศัยหลักการสืบสาน คือการถ่ายทอดความรู้ดั้งเดิมให้แก่คนรุ่นหลัง เรียกว่า สืบสาน

เพื่อให้มีผู้สืบสานความรู้และประยุกต์ความรู้ที่เหมาะสมกับสังคมที่เปลี่ยนไป
 ความรู้เหล่านั้นจะดำรงอยู่ต่อไปได้ ท่านประธานที่เคารพครับ ผมขอให้ท่าน
 กรรมการได้พิจารณาให้ลึกซึ้งว่า ใช้คำศัพท์กันแน่นอน และพวกเราไม่เป็นไร
 แต่พอไปถึงที่เราเสนอให้ผู้อื่น หรือว่ามันเกิดแพร่ออกไปแล้วนี้ ของผิด ๆ อยู่
 มันสลับกันอย่างนี้ ควรได้รับการพิจารณาแก้ไข ขอขอบคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านธรรมณูย์ เชิญครับ

ศาสตราจารย์ธรรมณูย์ ลัดพลี : ขอบพระคุณครับ ท่านประธาน
 ที่เคารพ กระผม ธรรมณูย์ ลัดพลี ความจริงมาตรฐานคณะกรรมการฯที่ได้
 แปรฯ และใช้คำของกระผมไปแล้วคืออนุรักษ์ กระผมก็ไม่ได้ตั้งใจอะไร แต่ว่า
 เจ้าหน้าที่ก็ไปพิมพ์พิทักษ์เติมมาคำหนึ่งเกินไป แล้วกระผมไม่ได้ใช้ก็เลยกลายเป็นว่า
 กรรมการไม่เห็นด้วย เพราะฉะนั้นอันนี้กระผมก็ไม่ตั้งใจในเรื่องนี้
 แต่สำหรับคำแก้ไขที่คณะกรรมการได้แก้ไขในร่างฯ ของคณะกรรมการ
 ผมดูแล้วก็รู้สึกว่าได้ใจความดี ผมก็ไม่ตั้งใจครับ ขอขอบคุณครับ

ประธานสภาข้าราชการธรรมนุญ : เชิญกรมการศึกษานำเสนอ
 นายเดโช สนวนานนท์ (กรมการศึกษานำเสนอ) : ท่านประธานที่เคารพ
 กระผม เดโช สนวนานนท์ สสร. จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในฐานะกรรมการ
 กระผมขอประธานอนุภาคในฐานะกรรมการศึกษากรรมาธิการ
 ขอเรียนนำร่างรัฐธรรมนูญ เพื่อการแก้ไขร่างฯ ตามที่คณะกรรมการ
 ได้ยกร่างฯ ไว้ ในขั้นต้นนี้เราจะเห็นว่าคุณคิดเห็นของท่านเพื่อนสมาชิก
 ทั้งหลายนั้นไม่มีอะไรขัดหรือแย้งกันกับคณะกรรมการฯ แต่มีข้อ
 หรือแย้งกันอยู่บ้างก็คือความเข้าใจในถ้อยคำที่ใช้กันอยู่ โดยเนื้อหาสาระของ
 มาตราในนั้น คณะกรรมาธิการกับเพื่อนสมาชิกนั้นมีความเห็นสอดคล้องต้องกัน
 อยู่แล้ว การใช้ภาษาที่แตกต่างกันก็มีอยู่ ๒ ประเด็น

ประเด็นแรกของท่านสมาชิกจากจังหวัดลพบุรี ซึ่งเห็นว่าไม่ควร
 จะใช้คำว่า ศิลปะกับวัฒนธรรมควบคู่กันไป ขออนุญาตกราบเรียนว่า ความเห็น
 อันนั้นก็ถูกต้อง และความเห็นที่ทางคณะกรรมการใช้ก็ถูกต้องเช่นกัน คำว่า
 วัฒนธรรมนั้นมีความหมายที่กว้างและแคบ ถ้าจะเอาความหมายกว้างกันจริง ๆ
 วัฒนธรรมก็จะต้องหมายถึงว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่มนุษย์สร้างขึ้น เรียกว่า
 วัฒนธรรม แตกต่างไปจากธรรมชาติ มันมีอยู่ ๒ อย่างเท่านั้นในโลก คือ
 ธรรมชาติกับวัฒนธรรม ไข่มุก ที่ธรรมชาติสร้างขึ้นก็เรียกว่า เนเชอรัล เพิร์ล
 (Natural pearl) ถ้าไข่มุกที่มนุษย์สร้างขึ้นก็เรียกว่า คัลเจอร์ เพิร์ล
 (Culture pearl) ก็อย่างนั้น อันนี้คือความหมายที่แท้จริงของคำว่า วัฒนธรรม
 แต่ในบางลักษณะที่เราต้องการจะเน้นเป็นพิเศษให้เห็นว่า วัฒนธรรมนั้นมีจุด
 ศูนย์กลางอยู่ตรงไหน หรือจุดเด่นของวัฒนธรรมของแต่ละบ้านแต่ละ เมืองอยู่
 ตรงไหนนั้น เรามักจะเน้น เช่นในบ้านของเรานั้น ศูนย์กลางของวัฒนธรรม
 จริง ๆ จะมีอยู่ ๒ เรื่องคือ ศิลปะหนึ่ง ศาสนาหนึ่ง เพราะฉะนั้นในกรณีเช่นนี้
 เราถึงจะแยกคำว่า ศิลปะกับศาสนาออกจากวัฒนธรรม ทั้ง ๆ ที่เรารู้สึกว่
 ทั้ง ๒ คำนั้นอยู่รวมในความหมายวัฒนธรรมอยู่แล้ว แต่เพื่อการเน้น การที่กำ
 เช่นนี้ในต่างประเทศก็ทำเช่นเดียวกัน หลายประเทศก็ใช้คำว่า คัลเจอร์
 (Culture) เฉย ๆ เมื่อพูดถึงวัฒนธรรม แต่หลายประเทศก็เขาถือว่าศิลปะ
 ของเขาโดดเด่น เช่น ประเทศฝรั่งเศสก็จะตั้งกระทรวงกระทรวงหนึ่งเรียกว่า
 อาร์ต แอนด์ คัลเจอร์ (Art and culture) คือศิลปะและวัฒนธรรม เพราะ
 ฉะนั้นในประเด็นนี้กระผมคิดว่า ถ้าหากว่ามันไม่มีอะไรที่ขัดแย้งกันอย่างรุนแรง
 คณะกรรมาธิการก็ควรเห็นว่าเป็นการใช้คำว่า วัฒนธรรมแล้วกัน

น่าจะถูกต้อง เหลืออยู่อีกคำค่าหนึ่งที่ทำนเพื่อนสมาชิกได้กรุณาท้วงติงคือ คำว่า สืบสาน คำว่า สืบสาน ในข้อเท็จจริงก็เป็นคำใหม่ อย่างที่ทำนสมาชิกหลายท่าน ได้กรุณาพูดถึงกันมาแล้ว มาใช้กันในระยะ ๒ ปีนี้เอง และยังไม่เป็นคำที่รับรอง อย่างชัดเจนจากราชบัณฑิตยสถาน หรือเพิ่งจะรับรองจากราชบัณฑิตยสถาน เท่านั้น ถ้าจะมีบรรจุไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานก็คงจะเป็นคำใหม่ ชุดใหม่ อย่างไรก็ตาม คำว่า สืบสาน นั้นว่าไปตามความเป็นจริงเรามาพิจารณาใน ชั้นแรกของคณะกรรมการฯ เห็นว่าขณะนี้เราพูดถึงเรื่องหน้าที่ของบุคคล บุคคลมีหน้าที่หลักในการป้องกันประเทศ รับราชการทหาร เสียภาษี ช่วยเหลือ และรับการศึกษาดุริยางกรรม พิทักษ์และปกป้อง ถูกต้อง มีหน้าที่ช่วยพิทักษ์และปกป้อง หน้าที่ที่สืบสานจริง ๆ นั้นก็อาจจะมีหน้าที่ของบุคคลน้อย ถ้าเทียบกับหน้าที่ของรัฐ หน้าที่ของชุมชน แต่ตัวบุคคลที่แท้จริงนั้น ถ้าจะพึงรับหน้าที่ในการสืบสานนั้นคง จะต้องมีหน้าที่รับการศึกษาดุริยางกรรม ซึ่งเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดให้ เพราะ การรักษาสืบเหล่านี้และสืบสานต่อ นั้นจะผ่านกระบวนการเรียนการสอนเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม เพื่อจะคงคำนี้ไว้ ซึ่งเป็นคำสมัยใหม่ที่ใช้กันอยู่ ทางคณะกรรมการฯ, พิจารณาเห็นว่าก็ไม่น่าจะเสียหายอะไร อาจจะทำให้การดำเนินการ หรือการ เขียนสละสลวยแล้วก็ชัดเจนยิ่งขึ้น จึงเห็นพ้องต้องกันว่า ถ้าจะขออนุญาตรับเอา สิ่งที่ทำนเพื่อนสมาชิก เสนอในส่วนนี้นำมาแทรกไว้ในข้อความหลังคำว่า ปกป้อง อยู่ระหว่างคำว่า ปกป้อง และศิลปะในบรรทัดที่ ๒ ก็คงจะไปได้ กระผมขออนุญาตอ่านมาตรา ๗๐ ซึ่งคณะกรรมการฯ ขอเพิ่มเติมรับเอาถ้อยคำคำว่า สืบสาน มาแทรก บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รับราชการทหาร เสียภาษีอากร ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาดุริยางกรรม พิทักษ์ปกป้อง และสืบสานศิลปะวัฒนธรรม ของชาติ และภูมิปัญญาท้องถิ่น และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ขอพบพระคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : พอใจหรือยังครับ ท่านสมคิดครับ

พันเอก สมคิด ศรีสังคม : ท่านประธานที่เคารพครับ กระผม

ได้แปรญัตติไว้ต่อจากท้ายคำว่า วัฒนธรรมของชาติ และ เดิมคำว่า สืบสานวัฒนธรรม และ ภูมิปัญญาท้องถิ่น อันนี้กระผมย้ำวัฒนธรรมท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น อันนี้ ขอให้ท่านคณะกรรมการพิจารณาว่าจะเติมคำต่อจากวัฒนธรรมของชาติว่า วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น อันนี้มีมีคำ ๒ คำเพิ่มขึ้นมา ย้ำวัฒนธรรมท้องถิ่น และย้ำคำว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ท่านกรรมาธิการท่านยังไม่ได้พิจารณาของกระผม ขอบคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : กรรมาธิการครับ .

นายเดโช สวานานท์ (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพครับ

ความจริงคำว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น ก็อยู่หลังคำว่า วัฒนธรรมของชาติอยู่แล้ว ตามร่างฯ ของคณะกรรมการ ซึ่งในบรรทัดที่ ๓ ต่อจากคำว่า วัฒนธรรมของ ชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น คำที่ขีดเส้นใต้ ก็ตรงกับที่ท่านสมาชิกต้องการอยู่แล้วครับ

พันเอก สมคิด ศรีสังคม : ผมขออีกนิดหนึ่งครับ คือท่านยัง

ไม่เข้าใจความหมายของกระผมนะครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : คืออย่างนี้ครับ ท่านอธิบาย

หมดแล้วนะครับ ผมว่าพอสมควรแล้วนะครับ .

พันเอก สมคิด ศรีสังคม : วัฒนธรรมของชาติกับวัฒนธรรมท้องถิ่น

ไม่เหมือนกันนะครับ มันแยกกันท่านประธาน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ผมขอทำความเข้าใจอย่างนี้ครับ

คือท่านอธิบายแล้ว กรรมาธิการชี้แจงแล้ว แต่ถ้าบอกว่ากรรมาธิการไม่เข้าใจ ของผม กรรมาธิการก็บอกว่าท่านไม่เข้าใจคำชี้แจงของผม มันเป็นการเพี้ยนกัน คืออภิปรายคนละที่ แล้วเข้าใจหรือไม่เข้าใจเป็นสิ่งที่เราจะต้องตัดสินใจกัน ผมว่า น่าจะเป็นอย่างนั้นนะครับ ผมขออนุญาตคุณสุณีแปรญัตติไว้ เชิญครับ

นางสุณี ไชยรส : ขอบพระคุณค่ะ ท่านประธานที่เคารพคะ

ดิฉัน สุณี ไชยรส จากหนองบัวลำภู ดิฉันได้แปรญัตติในมาตรานี้ ในเนื้อความ ที่คล้ายคลึงกับหลายท่าน ก็ตั้งใจว่าจะไม่อภิปรายเพื่อไม่ให้เสียเวลา แต่เมื่อ กรรมาธิการท่านรับ แต่รับแบบยังไม่ชัดเจน ดิฉันขออนุญาตอภิปรายเพิ่มเติม ดิฉันคิดว่าถ้าจะแก้ไขมาตรานี้ คำที่สมบูรณ์ที่สุดน่าจะต้องเป็นส่วนหนึ่งของท่านชงค์ ก็คือว่า อนุรักษ์และพัฒนาศิลปะวัฒนธรรมของชาติ เพราะคำว่า พิทักษ์และปกป้องนั้น

ไม่เหมาะสมกับการใช้ใน เรื่องของศิลปะวัฒนธรรม เนื่องจากเป็นกระบวนการ
 ที่จะต้องมีการพัฒนาสืบต่อไปให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ แต่ในขณะที่เดียวกัน จุดที่คิด
 ได้แปรผู้คดีไว้ก็คือการสืบสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตรงนั้นมีความหมาย
 ที่ชัดเจนว่า เป็น เรื่องของวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่นเดียวกับที่ท่านสมคิดได้พูด
 เพราะฉะนั้น ๒ เรื่องนี้เป็นคนละเรื่อง ถ้าเราใช้คำว่า ศิลปะวัฒนธรรมของชาติ
 นั่นก็คือเรายอมรับว่ามีวัฒนธรรมท้องถิ่น คิดันคิดว่าจะไม่เสียหายอะไรเลย
 ถ้าหากว่าเราได้ใช้คำที่ท่านชงศ์ วงษ์จันทร์ ได้กรุณาแก้ไขเป็น อนุรักษ์และพัฒนาศิลปะ
 และวัฒนธรรมของชาติ สืบสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น คิดันคิดว่าจะทำให้
 ทุกอย่างลงตัวและสมบูรณ์ขึ้น สอดคล้องกับคำที่ควรจะเป็น คำว่า สืบสานวัฒนธรรมไทย
 ที่เราใช้กันตอนนี้ค่อนข้างเป็นคำที่รับกันอย่างมากแล้วค่ะ ขอบพระคุณค่ะ

ประธานสภาสร้างรัฐธรรมนูญ : ผมคิดว่าน่าจะขอมติได้แล้วนะครับ
 (ประธานสภาสร้างรัฐธรรมนูญมีสัญญาณให้สมาชิกที่มาประชุมทราบ

ก่อนลงมติ)

ประธานสภาสร้างรัฐธรรมนูญ : มีผู้แปรผู้คดีไว้ความความเห็น
 หลากหลาย และกรรมาธิการก็ได้ชี้แจงมาพอสมควรแล้ว และบางคำก็ได้รับ
 เข้าไปเป็นข้อความใหม่ การที่กรรมาธิการรับเข้าเป็นข้อความใหม่ ถือว่าเป็น
 ผู้คดีหลังสุด เป็นข้อพิจารณาที่สมบูรณ์จากมาตรา ๗๐ ในความเห็นของกรรมาธิการ
 ผมขอตามความเห็นนี้ก่อนนะครับ ท่านผู้ใดเห็นว่าสมควรเป็นไปตามร่างฯ ที่
 กรรมาธิการปรับปรุงแล้วครั้งหลังสุด หลังจากฟังคำชี้แจงของท่านผู้แปรผู้คดีแล้ว
 โปรดยกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านผู้ใดเห็นว่าควรแปรฯ ไปตามผู้แปรพฤติ
(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนน้อย)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เสียงข้างน้อยแล้วนะครับ ก็ถือว่าสภานี้
มีมติเป็นไปตามที่กรรมาธิการฯ สนอ เป็นร่างฯ ของกรรมาธิการฯ ต่อไปมาตรา ~~๗๑~~
เลขาธิการฯ ครับ

ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล (เลขาธิการสภาร่างรัฐธรรมนูญ) :
มาตรา ๗๑ มีการแก้ไข มีผู้แปรพฤติของสวน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ดอกเตอร์อ้อมครับ

ศาสตราจารย์อมร รักษาสัตย์ : ท่านประธานที่เคารพ ผม ออมร

รักษาสัตย์ สมาชิกประเภทผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ กระผมได้ขอแปรพฤติ
ไว้ว่า นอกจากคำว่า ชาวไทยหรือเรื่องบุคคลก็เอาตัวอื่นนะครับ ขอแปรพฤติไว้ว่า
ผู้เป็นข้าราชการ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ
หรือของราชการส่วนท้องถิ่นและเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ มีหน้าที่ปฏิบัติงาน ไม่ใช่ดำเนินการ
เดี่ยวผมอ่านไปก่อนนะครับ ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ กฎหมาย นโยบายของรัฐบาล
หลักวิชาและหลักคุณธรรม อันนี้เป็นส่วนที่เพิ่มเข้ามา เพื่อรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม
อำนวยความสะดวกและให้บริการประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ อันนี้กระผมขอเรียนว่า
โดยหลักการ ข้าราชการทั้งหลาย พนักงานทั้งหลายมีไว้ปฏิบัติงาน จริง ๆ แล้วศัพท์ที่
เป็นมาตรฐานจริง ๆ เราใช้คำว่า พนักงาน มาตั้งแต่สมัยโบราณ แปลเป็นไทยว่า
ท่านผู้ทำงาน พนักงานคือผู้ที่ทำงาน อันนี้คือราชการงานฝ่ายประจำ อันนี้เป็นศัพท์
ดั้งเดิม เพราะฉะนั้นผมถึงอยากจะขอเปลี่ยนคำว่า ดำเนินการ เป็น การปฏิบัติงาน
ที่การปฏิบัติงานเป็นอย่างใด ให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญคือที่ เขียนมาเดิมนั้นเป็นไปตาม
กฎหมาย บัดนี้ระบบงานใหม่ในสมัยใหม่นี้เราก็มีรัฐธรรมนูญ สมัยโบราณก็ไม่มีรัฐธรรมนูญ
มีแต่กฎหมาย เพราะฉะนั้นก็มีรัฐธรรมนูญเพิ่มขึ้นมา แล้วก็กฎหมายที่ของเดิมที่เขียนไว้
ที่กรรมาธิการเขียนไว้ นโยบายของรัฐบาลเป็นเรื่องสำคัญ เพราะเหตุที่ว่าในอำนาจ
หน้าที่ของคณะรัฐมนตรี หน้าที่ของพรรคการเมืองนี่คือการที่พรรคการเมือง เสนอนโยบาย
คนที่มาเป็นรัฐบาลก็ เสนอนโยบายต่อรัฐสภา แล้วก็พยายามที่จะบังคับให้ข้าราชการ
ประจำนำนโยบายเหล่านั้นไปปฏิบัติ เพราะฉะนั้นอันนี้เป็นเรื่องสำคัญ และเป็นเรื่องใหญ่
ที่ฝ่ายบริหารคือฝ่ายการเมืองจะใช้ให้ข้าราชการประจำ หรือถ้าจะใช้ศัพท์ให้ถูกก็คือ
ใช้เรียกว่าฝ่ายปกครอง คือข้าราชการประจำทั้งหลายเป็นฝ่ายปกครองเป็นฝ่าย
แอดมินิสเตรชัน (Administration) ส่วนฝ่ายบริหารเป็นฝ่าย เอ็กเซคิวทีฟ
(Executive) คือฝ่ายที่ตัวผู้ที่เป็นคณะรัฐมนตรี เข้าก็จะให้เราทำตามนโยบายอันนี้

เวลานี้จะมีการย้ายข้าราชการปลดข้าราชการ ชู่จะย้ายไปตรงโน้น ชู่จะย้ายมาทางนี้ ก็ด้วยอ้างเหตุว่าไม่ปฏิบัติตามนโยบายของเขา เขาจึงจะหาเรื่องย้าย จะถูกผิดก็แล้วแต่แต่ละเรื่อง เพราะฉะนั้นนโยบายก็เป็นสิ่งที่รัฐฝ่ายบริหารจะบังคับให้ฝ่ายปกครองปฏิบัติตาม ทั้งนี้ในสมัยโบราณเมื่อสักไม่ต่องานานัก เมื่อประมาณสัก ๕๐ ปี ๖๐ ปีมานี้ วิชาการต่าง ๆ ก็ยังไม่เจริญก้าวหน้า ผู้ที่อ้างว่าเป็นผู้แทนประชาชน ผู้ที่อ้างว่ามาเป็นหน้าที่ในฝ่ายบริหารคือเป็นนักการเมืองแล้วก็มาเป็นคณะรัฐมนตรีก็อ้างว่าตัวเองรู้สารพัดอย่าง เมื่อเขียนนโยบายมาแล้วข้าราชการประจำต้องเอาไปทำ แล้วก็ข้าราชการในฝ่ายโน้นท่านก็คงทราบแน่ครับ ในเมืองไทยเราเองก็มีระบบราชการพลเรือนมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๑ คิดไปถึง ๖๐ ปีเศษ ๆ เท่านั้นเอง ก็ไม่นานนัก แล้วก็ในสมัยนั้นอ่านออกเขียนได้เป็นข้าราชการได้แล้ว แล้วก็ระบบการศึกษา ค่อย ๆ พัฒนามา และจนกระทั่งมีวิชาต่าง ๆ เวลานั้นมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เฉพาะในประเทศไทยประมาณ ๖๐ แห่ง ผลิตนักศึกษาออกมาเป็นบัณฑิตปีละแสนกว่าคน แต่ละคนสาขาวิชาต่าง ๆ ถ้าผมจำไม่ผิดจะตกราว ๆ ๕๐ - ๖๐ สาขาวิชา ปริญญาต่าง ๆ กัน ๕๐ - ๖๐ ปริญญา แต่ถ้าคิดในมาตรฐานสากลแล้วมีประมาณ ๓,๐๐๐ วิชา ๓,๐๐๐ สาขาวิชา -----

แต่ละสาขาวิชา เขาก็มีพื้นฐาน เขาก็มีหลักเกณฑ์หลักการอะไรที่เขาเรียนกันมา ที่เขาจะต้องนำมาปฏิบัติ ทีนี้เมื่อบุคคลเหล่านี้มารับราชการในประเทศไทยแล้ว เวลาที่ข้าราชการประจำที่มีความรู้ในสาขาพิเศษ ที่มีความชำนาญพิเศษ ความรู้สาขาพิเศษ มีความชำนาญใจมาก เพราะว่าจะถูกบังคับให้ทำงานตามรัฐธรรมนูญ กฎหมายและนโยบาย แต่ว่ามีผลิตหลักวิชา ข้าราชการประจำเหล่านั้นก็ถูกรังแก ได้โดยง่าย ผมเองผมอยากเห็นว่าผู้ที่ เป็นรัฐบาลจะต้องคำนึงถึงแล้วว่า ในบางครั้ง เราสั่งอะไรไปมันอาจจะผลิตหลักวิชา เพราะฉะนั้นต้องยอมให้ข้าราชการในฝ่าย ที่เขามีหลักวิชาได้ทำงานตามหลักวิชาของเขา อย่างน้อยที่สุดต้องฟังเขา โดยเฉพาะ ข้าราชการพลเรือนในระบบราชการพลเรือนขณะนี้ มีอัตราค่าแห่งที่เรียกว่า อัตรานักบริหาร คือผู้ที่ดำรงตำแหน่งในสายงานปกครอง สายบริหาร สายบังคับบัญชา นี้เป็นสายหลักอันหนึ่ง อีกสายหลักอันหนึ่งเรียกว่าสาย ว. คือสายวิชาการ แต่ การอาศัยวิชาการเวลานี้ก็ขึ้นมาได้ถึง ซี. ๑๑ ผู้เชี่ยวชาญพิเศษ ตั้งแต่ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ชำนาญการอะไรขึ้นไปจนกระทั่งถึงตรงนั้น แต่ว่าเขาทำงานตามหน้าที่ของเขาไม่ได้ เพราะว่าถูกนโยบายบังคับ เพราะฉะนั้นท่านจะเห็นได้ว่าเขาเกือบทุกคนว่าข้าราชการ ที่มาอยู่สายวิชาการนี้ลำบากใจมาก และก็ เป็นเหตุหนึ่งที่ทำให้ข้าราชการสายวิชาการ ลาออกจากราชการเป็นจำนวนมากกว่าสายบริหาร ผมไม่เคยเห็นอธิบดีหรือ ปลัดกระทรวงคนไหนลาออกสักเท่าไร แต่นักวิชาการนี้ลาออกกันมากมายเหลือเกิน บางกระทรวง ทบวง กรม นี้จวนจะหาคนที่ได้ปริญญาโท ปริญญาเอกเข้าไปอยู่ ไม่ได้ อยู่ก็อยู่ได้เดียวเดียวก็อยู่ไม่ได้แล้ว เพราะว่าถูกฝ่ายการเมือง ถูกฝ่ายบริหาร สั่งการเอาโดยผลิตหลักวิชา เขาก็ทำไม่ได้ และบางครั้งเมื่อเวลามีคนขึ้นสู่ศาล ศาลก็ตัดสินอีกว่านักวิชาการ จะเป็นแพทย์ จะเป็นวิศวกรนี้ ทำผลิตหลักวิชาต้องรับผิดชอบ ส่วนผู้บริหารตั้งคณะกรรมการสอบสวนกันไปสอบสวนกันมาไม่คิด เพราะว่าสั่งคาม ระเบียบ สั่งตามกฎหมาย ตามอำนาจหน้าที่การใช้ดุลยพินิจที่มีอยู่ เพราะฉะนั้นอันนี้ ทำให้บ้านเมืองเราเสียหายขนาดหนักอย่างมากมายเหลือเกิน นี้ผมจะอธิบายเรื่องนี้ อีกเท่าไรก็ได้ แต่คำว่าหลักวิชานี้ก็ลองคิดดูสิครับ สมมุติว่าคนป่วยคนหนึ่งไปถึง โรงพยาบาล แพทย์บอกว่ารักษาอย่างนี้ ๆ แต่ว่ารัฐมนตรีบอกให้เอาคนโน้นเป็น ที่ปรึกษา คนนี้เป็นที่ปรึกษา ตั้งทีมกันเป็นการใหญ่เลย พอตีคนไข้ตาย หรือว่าท่านที่ เป็นผู้หลักผู้ใหญ่ท่านก็คงจะ เคยเห็นแล้วว่า บางทีผู้ใหญ่ที่เจ็บป่วยมีคณะ เอะอะเยอะ มากมายตามนโยบาย ทำให้คนไข้เกือบตาย หรือบางทีก็ตายไปเลย งานก่อสร้าง ใหญ่ ๆ ก็เหมือนกัน ใช้นโยบายมากากับ ไม่ได้ใช้เทคนิคของการก่อสร้างมา

ทุกสาขาวิชา เป็นอย่างนี้ ฉะนั้นผมถึงขอให้เติมคำว่า หลักวิชานั้นส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่งคือหลักคุณธรรม อีกคำหนึ่งที่ขอเติมคือคำว่า หลักคุณธรรม หลักคุณธรรมนี้เป็นหลักสากลของการบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย หลักความรู้ความสามารถในโอกาส ความเสมอภาคกันในการเข้ารับราชการ การที่จะรับราชการโดยมีความ เป็นกลางทางการเมือง ไม่เป็นฝักใฝ่ฝ่ายใด ไม่แสวงหาชื่อเสียงและอำนาจวาสนาในทางการเมือง อันนี้คือกติกาสำคัญของ หลักคุณธรรมของระบบราชการทั้งหลาย ระบบราชการรวมทั้งรัฐวิสาหกิจ ทั้งอะไรทั้งหลายด้วย ก็ให้เขามีหน้าที่ได้ทำตามสิ่งเหล่านี้ได้ ทีนี้ท่านกรรมการ อาจจะต้องคิดว่าเรื่องหลักคุณธรรมนี้มันไปอยู่ในกฎหมายชนิดหนึ่งแล้ว คือกฎหมาย ระเบียบข้าราชการพลเรือนและกฎหมายอื่น ๆ แต่ว่าอันนี้ถ้าเขียนไว้ใน รัฐธรรมนูญ จะเป็นเหตุให้ข้าราชการทั้งหลายมีกำลังใจ และสามารถยกมาเป็น ข้ออ้างได้ว่า อันนี้ที่คุณสั่งกันนี่มันเป็นการสั่งผิดหลักคุณธรรม ยกตัวอย่าง ผมอยาก จะเรียนให้ท่านผู้มีเกียรติทราบว่า อย่างในระบบรัฐสภาแบบอังกฤษ นักการเมือง ก็จะถามหาข้อมูลจากข้าราชการประจำ ข้าราชการประจำก็จะเตรียมข้อมูลให้ ฝ่ายการเมือง แต่ในขณะที่เตรียมนั้นเขาก็จะ เตรียมสำเนาไว้ให้ฝ่ายค้าน และมหาชนพร้อมกันไปเลย เพราะว่าสมบัติข้อมูลสาธารณะนั้นเป็นข้อมูลส่วนรวม ของประเทศ ไม่ใช่สมบัติส่วนตัวหรือเป็นข้อมูลเฉพาะฝ่ายรัฐบาลเท่านั้น เห็นไหมครับ คือข้าราชการเขาบอกผม เมื่อผมเป็นกลางและประชาชนมีสิทธิ ที่จะรู้ ที่เราเรียกกันสิทธิรับรู้ในรัฐธรรมนูญเราก็เขียนแล้ว สิทธิรับรู้ แต่เมื่อมี สิทธิรับรู้แล้วเผยแพร่ไม่ได้ พอเผยแพร่ นักการเมืองฝ่ายไทยซึ่งเป็นรัฐมนตรี เป็นระดับการเมืองก็จะบอกว่า ข้าราชการประจำไม่มีหน้าที่ไปบอกคนอื่นอะไร ต่ออะไร จะเป็นการผูกขาดข้อมูล และข้าราชการประจำก็ถูกรังแก ถ้าเอาข้อมูลอันนี้ ไปรั่วไหล ท่านไปอ่านหนังสือพิมพ์สิครับ เช้าวันนี้ก็มีหลายคดี ที่บุคคลระดับสูง ข้าราชการประจำระดับสูง พนักงานประจำระดับสูง พูดว่า เรื่องนั้นปัญหาของ บ้านเมืองเป็นอย่างนี้ ๆ ควรจะแก้แบบนี้ ๆ ฝ่ายการเมืองฟังลงมาเลย คุณไม่มีหน้าที่มาพูดเรื่องการเมือง -----

ซึ่งอันนี้มันมีมาตรฐานอยู่ว่าเรื่องใดเป็นเรื่องการเมือง เรื่องใดเป็นเรื่องประจำ เพราะฉะนั้นผมอยากจะเรียนเต็มคำว่า หลักคุณธรรม เข้าไว้อีกคำหนึ่ง ที่นี้ในท้ายที่สุด ผมอยากให้เต็มคำว่า และให้บริการประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ คือมันอย่างนี้ ประโยคท้ายวลีท้ายของประโยคนี้ของวรรคนี้ก็คือว่า เพื่อรักษาผลประโยชน์ส่วนรวม เพื่ออำนวยความสะดวกและเพื่อให้บริการประชาชน ทั้งหมดนี้ก็คือที่สำคัญที่สุด มาตรฐานสำคัญที่สุดของพนักงานในฝ่ายราชการนั้นคือประสิทธิภาพ เขาเรียกว่า แอดมินิสเตรทีฟ นอร์ม (Administrative norm) มาตรฐานในการปฏิบัติงานของฝ่ายบริหาร ความจริงมีหลายตัว แต่กระบวนตัวทั้งหลายนั้นคำว่าประสิทธิภาพสำคัญที่สุด ท่านคงจะยอมรับกันได้ว่าผมเป็นศาสตราจารย์ในสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ สิ่งที่ผมพูดนี้เป็นไปตามหลักวิชา แล้วเป็นมาตรฐานที่ถึงเวลาที่รัฐธรรมนูญในยุคใหม่ควรจะบรรจุไว้ได้แล้ว ถ้าเป็นรัฐธรรมนูญสมัยโบราณผมไม่ว่า นักการเมือง อยู่เหนือทุกคน จะสั่งผิดถูกก็ได้ สั่งให้ข้าราชการมาขึ้นแรงในสภาไม่ยอมให้มาก็ได้ เป็นการหมิ่นประมาทรัฐสภาตามมาตรฐานสากล จะถือว่าเป็นการหมิ่นประมาทรัฐสภาต้องมา เมื่อถูกเชิญแล้วต้องมา แต่ของไทยบอกว่าแก่นเป็นคุณน้องฉันดีไม่ตีแก่เห็นแก่สของฉัน เพราะฉะนั้นสั่งให้ไปก็ได้ ไม่ไปก็ได้ ให้มาขึ้นแรงก็ได้ ไม่มาขึ้นแรงก็ได้ เพราะฉะนั้นมันที่ผมอยากจะขอกราบเรียนขอให้ท่านเพื่อน สสร. ทราบว่าถ้าเราต้องการให้บ้านเมืองของเราเจริญ ไม่ใช่จะเจริญได้ด้วยอำนาจ ไม่ใช่เจริญได้ด้วยกฎหมาย ซึ่งให้อำนาจแก่ผู้บริหารระดับสูงหรือนักการเมืองระดับสูงไว้ แต่ว่าต้องเจริญด้วยหลักวิชา และหลักคุณธรรม ขอบพระคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เชิญท่านธรรมนุญครับ

ศาสตราจารย์ธรรมนุญ ลัดพลี : ขอบพระคุณท่านประธานที่เคารพ ผม ธรรมนุญ ลัดพลี ตามมาตรฐานผมได้แปรฯ ไว้ แต่ว่าปรากฏว่าในร่างฯ ใหม่ ที่กรรมการได้แจกมาให้มีข้อความที่เปลี่ยนแปลงไปหลายตอนอยู่ เหมือนกัน กระผมก็เลยดูแล้วมันจะต่อไม่ติด แต่ว่ามันมีบางคำบางตอนที่คณะกรรมการได้กรุณาแก้ไขให้ตามที่กระผมได้แปรฯ ไป โดยเฉพาะคำว่า บุคคล ที่แทนเจ้าหน้าที่ของรัฐ กระผมต้องขอขอบพระคุณ และสำหรับในเรื่องที่กรรมการได้แก้ไขเพิ่มเติม ผิดไปจากร่างฯ เดิมนี้ ผมก็รู้สึกว่ามีสัมประโยชน์เจตนารมณ์ของกระผมแล้ว ที่ต้องการจะให้ดูแลบุคคลซึ่งเป็นข้าราชการ พนักงานอะไรต่าง ๆ ได้ทำไป โดยตรงรัดชัดโปร่งใส หรือว่าโดยไม่เลือกปฏิบัติ แล้วก็วางตัวเป็นกลาง นอกจากผมกราบเรียนถามนิดเดียวเท่านั้นเอง คือผมไม่ตลใจ แต่อยากถาม

ไว้เพื่อเป็นหลักฐานในที่นี้ว่า คำว่าวางตัวเป็นกลางทางการเมือง กระผมก็ไม่แน่ใจว่าเขียนไว้กว้าง ๆ ดังนี้ มันจะมีอุปสรรคข้อขัดข้องอะไรที่หลังหรือเปล่า เพราะว่าบางครั้งเวลานั้นเราได้บัญญัติว่าข้าราชการเหล่านั้น ทหารก็ดี ะไรก็ดี ก็มีอิสระเสรีภาพในทางการเมืองเหมือนกัน เพราะฉะนั้นบางครั้งอาจจะไปเป็นสมาชิกพรรคหรืออะไรต่ออะไรเข้า มันจะทำให้กระทบกระเทือนบทบาทผู้ดื้อนั้นใหม่ ซึ่งของกระผมนั้นกระผมได้กำหนดใช้ภาษาอังกฤษล็อก (Lock) ไว้ คือล็อก (Lock) ไว้ว่าวางตัวเป็นกลางทางการเมือง กระผมได้เติมว่า ตามระเบียบวินัยหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือให้มันมีทางยึดหยุ่นได้ แต่ถ้าวางตัวเป็นกลางทางการเมืองลอย ๆ นี้ไม่แน่ว่าที่หลังมันจะมีปัญหาอะไรหรือไม่ เพราะตอนท้าย ๆ มีพูดถึงสิทธิเสรีภาพของพวกข้าราชการเหล่านั้นมากในการเข้าพรรคการเมืองหรือในการที่ดำเนินการที่จะบริหารบ้านเมืองต่อไปขอพระคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เชิญท่านสมเกียรติครับ

นายสมเกียรติ อ่อนวิมล : ท่านประธานที่เคารพ กระผม สมเกียรติ

อ่อนวิมล จากจังหวัดสุพรรณบุรี ผมขอแปรญัติให้ตัดมาตรา ๓๑ ทั้งหมดออกไป ผมต้องขอประทานโทษท่านประธานที่ว่า มีหลายมาตราระยะนี้ผมจะขอตัดคือตัดหมดเลย แต่โดยเหตุผลส่วนใหญ่ก็จะเป็นเหตุผลของความซ้ำซ้อนหรือว่าการที่รัฐธรรมนูญฉบับนี้ยาวเกินไป มีข้อความหรือมาตราที่ซ้ำซ้อนหรือบางมาตราอาจจะกำหนดให้เป็นกฎหมายลูก ไม่ควรจะปรากฏในที่นี้ และบางมาตราก็น่าจะเป็นประเพณีวัฒนธรรมปฏิบัติ ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้เอ่ยถึงวัฒนธรรมทางการเมืองอยู่แล้ว

- ๓๓/๑

มาตรา ๗๑ นี้ผมขอให้ตัดเนื่องจาก ๒ เหตุผล เหตุผลเดิมคือข้าช้อน ไม่จำเป็น อีกเหตุผลหนึ่งคือความอับอาย ที่ว่าข้าช้อนหรือไม่จำเป็นก็เนื่องจากว่า มาตรา ๗๑ วรรคหนึ่ง บุคคลข้าราชการ พนักงานของรัฐจะต้องทำหน้าที่ตามที่ตั้งใจมีหน้าที่ ผมก็คิดว่าไม่ต้องเขียนก็ต้องมีหน้าที่ตามที่เวลาจับเข้ามาทำงานอยู่แล้ว ก็เป็นระเบียบของ เจ้าหน้าที่ที่จะให้กับพนักงานที่รับเข้ามาไม่ว่าจะเป็นใครก็ตาม ไม่ต้องเขียน ข้าราชการก็ต้องทำงานให้เป็นไปตามหน้าที่ตามกฎหมาย เพื่อประโยชน์ส่วนรวม เพื่ออำนวยความสะดวกและให้บริการประชาชน ไม่ต้องเขียนก็ได้ วรรคสอง ก็เช่นเดียวกัน การปฏิบัติหน้าที่ต้องวางตัว เป็นกลางทางการเมือง อันนี้ก็ เป็นหน้าที่ที่ต้องทำเมื่อเข้าทำงาน ไม่ต้องเขียน เป็นการพิเศษที่น่าจะเป็นฐานที่ เข้าใจ และผู้บังคับบัญชาก็น่าจะเป็นไปตามนั้น วรรคสาม กรณีที่บุคคลตามวรรคหนึ่งและเลยไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามหน้าที่ก็ต้องสั่งแกลงเหตุผล อันนี้ก็ไปดูมาตรา ๖๐ มาตรา ๖๑ มาตรา ๖๒ ก็มีครับ บุคคลก็มีสิทธิที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการพิจารณาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ มาตรา ๖๑ มีสิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์ มาตรา ๖๒ จะฟ้องหน่วยราชการ พนักงานของรัฐ ทั้งหมดก็เป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นจะต้องบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ เนื่องจากว่าอย่างไรก็อยู่แล้ว และอย่างไรก็เป็นหน้าที่ที่ต้องทำอยู่แล้ว คิดว่าข้าช้อนและไม่ควรทำ ไม่จำเป็นจะต้องบัญญัติไว้ จึงขอตัด เหตุผลที่ ๒ ที่ผมต้องขอประทานโทษใช้คำว่าอับอายก็เนื่องจากว่า รัฐธรรมนูญฉบับนี้มีข้อมูติหลายข้อที่ห้ามไม่ให้ทำอย่างนั้น ห้ามไม่ให้ทำอย่างนี้ เป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความคิด การละเมิดที่อยู่ในสังคมของเรา ซึ่งน่าจะมกิดกาที่ตักว่านี้ อาจจะเรียกว่าเป็นมาตราที่สะท้อนความอับอายระดับชาติ หรือว่าสะท้อนบาปที่ปรากฏอยู่ในสังคมก็ได้ มาตราที่สะท้อนให้เห็นว่าข้าราชการมักจะไม่วางตัวเป็นกลาง ผู้บังคับบัญชาที่ไม่ดูแล้วข้าราชการของตัวเอง ไม่รักษากฎ ระเบียบ และเงื่อนไขการรับเข้าทำงาน สะท้อนให้เห็นว่าข้าราชการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ มีอีกหลายมาตราในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ที่สะท้อนให้เห็นความอับอายในสังคม เช่น มาตรา ๗๑ นี้ มาตรา ๖๘ บังคับให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่ สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนชาวไทยไม่รู้จักหน้าที่ของตัวเอง ไม่รู้จักใช้สิทธิ ต้องบังคับ มาตรา ๖๘ ต่อต้านการล้มล้างการปกครองโดยสันติวิธี สะท้อนให้เห็นว่าเคยมีการต่อต้านโดยวิธีที่ไม่สันติ และมีการล้มล้างการปกครองอยู่เป็นประจำ ก็เป็นมาตราที่น่าอับอาย หมวดที่ ๑๐ ทั้งหมดชุดถึงเรื่อง ป.ป.ป. บัญชีทรัพย์สิน การถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ดำเนินคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

พากล มีบาป มีความน่าอับอายอยู่ในสังคมการเมืองของเรา ผมจึงขอตัด
มาตรา ๗๑ นอกจากจะตัดด้วยตัวของมันเองแล้ว จะขอตัดในเชิงสัญลักษณ์
ว่าสังคมเรานั้นควบคุมกันไม่ได้ ต้องเขียนรัฐธรรมนูญจนละเอียดขนาดนี้รับ
ขอขอบพระคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เชิญกรรมการครับ

ศาสตราจารย์สุจิต บุญบงการ (กรรมาธิการ) : กระทบ สุจิต
บุญบงการ สสร. สายรัฐศาสตร์ ขอชี้แจงในฐานะกรรมาธิการฯ สำหรับใน
มาตรา ๗๑ นั้น ในประเด็นแรกที่มีท่านสมาชิกขอให้ตัดออกนั้น โดยอ้างว่า
ไม่จำเป็น ผมอยากจะให้ท่านสมาชิกได้ช่วยดูว่าต้องดูทั้ง ๓ ววรรค การที่
ระบุไว้มีความจำเป็น เนื่องจากว่าในวรรคสามนั้น เราได้ระบุว่า ในกรณีที่
บุคคลตามวรรคหนึ่งละเลย หรือไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามหน้าที่ตามวรรคหนึ่ง
และวรรคสอง บุคคลผู้มีส่วนได้เสียย่อมมีสิทธิขอให้บุคคลหรือผู้บังคับบัญชา
ของบุคคลดังกล่าวชี้แจงแสดงเหตุผล และขอให้ดำเนินการตามที่เป็นไปตาม
บทบัญญัติในวรรคหนึ่ง และวรรคสองได้ อันนี้ก็เป็นการยืนยันสิทธิของบุคคลที่
เสียหาย จึงจำเป็นที่จะต้องระบุไว้ ในประเด็นที่ ๒ ที่เกี่ยวข้องกับในวรรคหนึ่ง
ที่จำเป็นหรือไม่ต้องระบุไว้ว่า บุคคลที่เป็นข้าราชการนั้นจะต้องปฏิบัติตาม
กฎหมาย นโยบายรัฐบาล หลักคุณธรรม และก็ตามหลักวิชา ผมคิดว่าในประเด็น
มาตรา ๗๑ นั้นเป็นการระบุหน้าที่อย่างเป็นทางการกว้าง ๆ ของบุคคลที่เป็น
ข้าราชการ พนักงาน ลูกจ้าง และก็นักหน่วยงานของรัฐ รวมทั้งราชการส่วนท้องถิ่น
และเจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ ซึ่งมี ๓ หลักด้วยกันก็คือว่า ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตาม
กฎหมาย หรือดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย รักษาประโยชน์ส่วนรวม และก็
อำนวยความสะดวกให้กับประชาชน-----

ก็เป็น ๓ หลักการนะครับ ตรงนั้นจะเป็นจุดที่คิดว่าเหมาะสมที่จะระบุไว้ในรัฐธรรมนูญ ส่วนเรื่องของหลักวิชาก็ดี เรื่องของหลักคุณธรรมก็ดี การปฏิบัติตามนโยบายรัฐบาลก็ดีนั้น จริง ๆ แล้วก็อยู่ในกฎหมายระดับที่รองลงไป ถึงแม้ว่าท่านสมาชิกสภาผู้มิเกียรตินะครับ จะได้ขอให้มาอยู่ในรัฐธรรมนูญเพื่อจะเป็นการผลักดันความสำคัญของข้าราชการว่าจะต้องปฏิบัติตามคุณธรรม หรือว่าให้นักการเมืองได้คำนึงถึงว่าคนนั้นมีหน้าที่ทางด้านนโยบายและ ไม่ควรจะไปยุ่งเกี่ยวกับการดำเนินงานในทางปฏิบัติของข้าราชการ ตรงนั้นควรจะไปเขียนไว้ในกฎหมายระดับรองลงมา เพราะเป็นเรื่องของการปฏิบัติที่อาจจะมีปัญหาปฏิบัติที่เป็นเทคนิค ปัญหาทางปฏิบัติเฉพาะในหน่วยงานนั้น เป็นกรณี ๆ อย่างเป็นต้นว่า ในเรื่องของหลักวิชา ก็อาจจะต้องไปอยู่ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานที่มีนักวิชาการมาก เช่น มหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานวิจัยต่าง ๆ ซึ่งอาจจะมีความหมายเป็นพิเศษและมีหลักการเป็นพิเศษตรงนั้น การเขียนไว้ตรงนี้ ก็อาจจะทำให้เกิดความรู้สึกว่าถ้าเขียนหลักวิชา หลักคุณธรรม ก็จะต้องเขียนอะไรอีกมากมายตามมากพอสมควร ด้วยเหตุนี้เอง คณะกรรมาธิการก็อยากจะทำขอร้องตามที่ได้เสนอมาครับ ท่านประธานครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ผมคิดว่าได้ชี้แจงกันทั้งสองฝ่ายแล้วนะครับ ผมอยากจะทำถามมตินะครับ

(ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญมีสัญญาณให้สมาชิกที่มาประชุมทราบก่อนลงมติ)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ในมาตรา ๗๑ นี้ ท่านผู้ใดเห็นว่าควรจะเป็นไปตามผู้ขอแปรญัตติเสนอมา โปรดยกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนน้อย)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านผู้ใดเห็นว่าควรจะเป็นไปตามร่างฯ ของคณะกรรมาธิการ โปรดยกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ร่างฯ ของคณะกรรมาธิการมากกว่าแล้วนะครับ ที่ประชุมนี้มีมติให้เป็นไปตามร่างฯ ของคณะกรรมาธิการ เนื่องจากมีผู้ขอแปรญัตติมาตรา ๗๑ ทวิ เพียงคนเดียวครับ

LIRT

ศาสตราจารย์อมร วิชาสิทธิ์ : ท่านประธานที่เคารพ ผม อมร วิชาสิทธิ์ ได้ขอเพิ่มมาตราขึ้นมาจะครับ จะเรียกว่ามาตรา ๗๐ ทวิ แล้วก็ มาตรา ๗๑ ตริ ผมขออ่านไปพร้อมกันจะครับ เพราะเข้าใจว่าท่านทั้งหลาย ก็คงจะไม่มีความคิดเห็นที่ยงพ้อที่จะรับรองอยู่ที่นี้ครับ มาตรา ๗๐ ทวิ คือ บิดามารดามีหน้าที่เลี้ยงดูฝึกฝนอบรมบุตรธิดาและจัดให้ได้รับการศึกษาที่ตนเห็นสมควร เมื่อไม่ขัดต่อกฎหมายจนกว่าจะบรรลุนิติภาวะ อันนี้หลักการก็คือว่า ต้องการเห็นสังคมไทยนั้นไม่ว่าว่าจะต้องรอให้รัฐมาทำให้ หรือว่าหน้าที่จะต้องให้ รัฐมาดูแลอยู่ตลอดเวลา นั้นคือหน้าที่ของบิดามารดาที่จะต้องมีต่อบุตร แต่ก็จนกว่า บุตรหลานนั้นจะบรรลุนิติภาวะจะครับ และผมขออนุญาตอ่านมาตราต่อไปเลยจะครับ มาตรา ๗๑ ตริ ชาวไทยมีหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา บุพการีที่ซราทุพพลภาพ โดยได้รับการส่งเสริมช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายกำหนด อันนี้ก็เพราะเหตุที่ว่า เราได้เปลี่ยนจาก หรือสังคมไทยได้เริ่มเปลี่ยนจากสังคมเกษตร สังคมที่เรียกว่า สังคมเกษตรกรรมดั้งเดิมที่ใช้ครอบครัวใหญ่ ลูกหลานก็เลี้ยงดูพ่อแม่ บิดามารดา อยู่ร่วมกันได้ มาเป็นสังคมกึ่งอุตสาหกรรม สังคมเมืองอะไรต่ออะไรขึ้นมาจะครับ ที่นี้ต่างคนที่ต่างมีรายได้หรือว่าไม่มีรายได้ คนไม่มีรายได้ก็ไม่สามารถจะพึ่งผู้ที่มี รายได้ได้ บุตรบางทีก็ไม่ได้เลี้ยงดูบิดามารดาบุพการีของตัวเอง ก็ทำที่บุคคล เหล่านั้นได้รับความลำบากมาก แล้วก็ต้องไปขอความช่วยเหลือจากรัฐก็ไม่ค่อย จะได้ ถึงแม้ว่ารัฐธรรมนูญใหม่ทำทำว่าจะให้ก็ตามจะครับ ก็ยังเป็นการทำทำ จะต้องรอกฎหมายอะไรต่ออะไรอีกมากมายนัก แล้วก็ไม่เป็นการส่งเสริมให้ พลเมืองหรือคนไทยเราได้ช่วยเหลือกันเอง กลับจะต้องไปขอความช่วยเหลือ ซึ่งอันนี้ หลักการสังคมสงเคราะห์ทั่วโลกเขาก็เห็นแล้ว เห็นผลแล้วจะครับ ว่าการที่ให้ บุคคลในครอบครัวดูแลกันเองโดยรัฐให้การสนับสนุนนี้ มันย่อมดีกว่าที่จะเอาคนแก่ ~~๑๔~~ เด็ก คนพิการอะไรก็แล้วแต่ ~~ให้~~ เราเรียกว่า สถาบันสังคมสงเคราะห์ทั้งหลาย สถานเลี้ยงเด็กกำพร้า สถานเลี้ยงคนแก่ยามชราอะไรประเภทนี้จะครับ ซึ่งเป็นการทารุณคนเหล่านั้น แล้วก็สิ้นเปลืองกว่า โดยทางปฏิบัติแล้วสิ้นเปลืองกว่าที่ ลูกหลานจะเลี้ยงดูกันเองเป็นอันมาก ดังนั้น ที่ขอไว้ว่ามาตรานี้ก็คือว่า รัฐจะได้รับความช่วยเหลือตามสมควร ผมยกตัวอย่างอย่างง่าย ๆ นี้ครับ ขณะนี้กฎหมายเราก็ประหลาดใช้ใหม่ครับ ถ้าเรามีบุตรเราขอยกเงินภาษี คือได้หักค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงดูบุตรได้ เห็นไหมครับ แต่ถ้าเราเลี้ยงดูบิดามารดาหักไม่ได้จะครับ

บิดามารดาที่เราหักไม่ได้ ท่านจะเจ็บป่วยเสียค่าพยาบาลมากมายมหาศาลอย่างไร
ก็หักอะไรที่ไหนไม่ได้ เห็นไหมครับ ที่ผมขอไว้ในมาตรานี้คือให้คำนึงถึงว่า
นอกจากที่ว่ารัฐจะต้องมีหน้าที่ต่อเรา ต่อประชาชน และประชาชนมีหน้าที่ต่อประเทศแล้วนี้

- ๓๕/๑

อันนี้จะเป็นเรื่องของ การประสานสัมพันธ์กันระหว่างคนในชาติกับรัฐบาล คนในครอบครัวกับรัฐบาล ผมขอเรียนว่าขอให้ท่านสมาชิก สสร. พิจารณา อันนี้ให้ดีด้วย ไม่ใช่ว่าอันนี้มาเดิมแล้วมันจะรุ่งรัง มันจะยึดยาวอะไร ต่ออะไรไม่ใช่อย่างนั้นนะครับ เราจะต้องมีความก้าวหน้าแล้ว เวลานี้ รัฐธรรมนูญของประเทศใหม่ ๆ หลายประเทศก็มีความหลากหลายนี้ แล้วก็ศาลก็สั่งบังคับ ศาลก็สั่งบังคับเด็ก บุตรหลานที่ไม่เลี้ยงดูบิดามารดา นั้นก็ใช้ไม่ได้ บิดามารดาที่ไม่เลี้ยงบุตรก็ใช้ไม่ได้เหมือนกัน ต้องถูกลงโทษ เหมือนกัน นี้ผมชื่อเหลือเกินว่ากรรมการก็จะต้องคอยว่ามีความหมาย อยู่แล้ว มีอยู่แล้วครับ ไม่เลี้ยงครับ สิ่งที่ท่านเขียนไว้ในรัฐธรรมนูญที่มีอยู่ในกฎหมายแล้ว เกือบทั้งนั้นละครับ แต่ว่ากฎหมายเหล่านั้นแล้วหลังและ ไม่เกิดผลนะครับ เต็มใจคอยดูก็ได้ครับ ก็คงจะคอยอย่างนั้น ขอบคุณมากครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : เชิญกรรมการครับ

ศาสตราจารย์สุจิต บุญบงการ (กรรมการ) : ผม สุจิต บุญบงการ กรรมการ ท่านประธานที่เคารพ ตามที่ได้มีท่านสมาชิก ขออนุญาตเอ่ยนาม ท่านศาสตราจารย์อมรได้ขอแปรญัตติมาตรา ๗๑ ทวิ ไว้ ตรงนี้ อยากจะขอ เรียบอย่างนี้คือว่า รัฐธรรมนูญนั้นบัญญัติความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับเอกชน บัญญัติไว้ว่า รัฐมีอำนาจแค่ไหน เอกชนมีสิทธิแค่ไหน เป็นหน้าที่ที่พึงปฏิบัติต่อกัน ระหว่างประชาชนกับรัฐ สำหรับในกรณีอันนี้ที่แปรญัตติมา มาตรา ๗๑ ทวิ นั้น ก็คงไม่มีใครปฏิเสธนะครับว่าบิดามารดาจะต้องเลี้ยงดูฝึกฝนบุตร อบรมบุตรธิดา อันนี้เป็นสิ่งที่ยอมรับกันในสังคมคงไม่มีใครปฏิเสธ ปัญหาคือว่ามันจะต้องอยู่ใน รัฐธรรมนูญหรือเปล่านั้นเอง โดยหลักของรัฐธรรมนูญแล้วเราถือว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบุตร บิดา มารดาเป็นเรื่องของครอบครัว เป็นเรื่องที่ ปฏิบัติกันในครอบครัว ไม่ใช่ระหว่างรัฐกับเอกชน ด้วยเหตุนี้เองการจะบัญญัติว่า รัฐธรรมนูญนั้น ดูแล้วอาจจะยังไม่จำเป็น ตรงนี้ไม่ได้หมายความว่าเราไม่เห็น ความสำคัญ แต่เนื่องจากว่ามันอาจจะไม่เหมาะกับการบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เท่านั้น จึงเป็นเหตุผลที่อยากจะขอเรียนชี้แจงตรงนี้ครับ ท่านประธาน

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : เชิญท่านอาจารย์อมรครับ

ศาสตราจารย์อมร รัชกาลา : ผมได้เขียนแล้วนะครับ ถ้าผมอง
ในแง่ นั้น ก็จะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แต่ผมได้เขียนแล้ว เมื่อตอนที่
เหมือนกันว่า ทั้งมาตรา ๗๑ ทวิ และมาตรา ๗๑ ตร ข้อมติขอเพิ่มเติม

ต้องการให้รัฐเข้ามามีส่วน และให้รัฐยอมรับให้การสนับสนุนความสัมพันธ์อันนี้ครับ เพราะฉะนั้นไม่ใช่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนอย่างเดียวครับ ก็ขอให้ท่าน สสร. กรุณาพิจารณาด้วย ไม่ใช่เฉพาะความสัมพันธ์ส่วนตัวเท่านั้น แต่เป็นความสัมพันธ์ที่รัฐจะต้องมีส่วนสนับสนุนด้วยครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ครับ ผมขอมตินะครับ

(ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญมีสัญญาณให้สมาชิกที่มาประชุม

ทราบก่อนลงมติ)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ถ้ามติมาตรา ๗๑ ทวิ ก่อนนะครับ

ท่านผู้ใดเห็นว่าควรเพิ่มมาตรา ๗๑ อีกมาตราหนึ่งเป็นมาตรา ๗๑ ทวิ ตามที่ท่านผู้มีเกียรติได้แปรญัตติ โปรดยกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือ ๑๓ คน)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านผู้ใดเห็นว่าไม่ควรเพิ่ม

โปรดยกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือ ๒๓ คน)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เห็นตามผู้แปรญัตติ ๑๓ คนนะครับ

ไม่เห็นด้วยมี ๒๓ คน คือไม่เพิ่มนะครับ ยังมีมาตรา ๗๑ ตริ ที่ท่านผู้แปรญัตติขอเพิ่มมาอีกนะครับ ผมขอมติเลยนะครับ

(ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญมีสัญญาณให้สมาชิกที่มาประชุมทราบ

ก่อนลงมติ)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านผู้ใดเห็นว่าควรจะมีมาตรา

๗๑ ตริ ตามที่ผู้ขอแปรญัตติมา โปรดยกมือครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนน้อย)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านผู้ใดเห็นว่าไม่ควรเพิ่ม

โปรดยกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนใหญ่)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : โดยสายคาไม่ควรเพิ่มมีมากกว่า

แล้วนะครับ ท่านอมรไม่ติดใจในคะแนนนะครับ ผมดูด้วยสายคาครับ ขอขอบคุณครับ

เราได้ใช้เวลาพิจารณารัฐธรรมนูญต่อจากเมื่อวานนี้ เริ่มตั้งแต่เช้านี้มาพอสมควรแล้ว

ผมขอพักการประชุม เริ่มใหม่เวลา ๑๓.๓๐ นาฬิกา ขอบคุนครับ

พักการประชุมเวลา ๑๒.๓๕ นาฬิกา

-- ๓๖/๑

เริ่มประชุมต่อเวลา ๑๓.๓๕ นาฬิกา

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ท่านสมาชิกครับ ได้เวลานัดประชุม ต่อแล้วนะครับ สมาชิกมาครบองค์ประชุมแล้ว ผมขอเปิดการประชุมต่อ จากเมื่อเช้านี้ ต่อไปเป็นการพิจารณาในหมวดที่ ๕ เชิญเลขาธิการฯ ครับ

ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล (เลขาธิการสภาว่างรัฐธรรมนูญ) : หมวด ๕ หลักการพื้นฐานในการกำหนดนโยบายของรัฐ มีการแก้ไข มาตรา ๗๒ คณะกรรมาธิการคัดออก มาตรา ๗๓ ไม่มีการแก้ไข มาตรา ๗๔ มีการแก้ไข มีผู้แปรญัตติขอสงวน

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : อาจารย์เขียนครับ

ศาสตราจารย์เขียน ชีระวิทย์ : ท่านประธานครับ มาตรา ๗๔ นี้ เป็นเรื่องขอบเขตอำนาจหน้าที่ของทหาร อันนี้ผมไม่ได้ขอแปรญัตติไว้ แต่ว่าในส่วนที่เกี่ยวกับเพิ่มเข้ามาเนี่ยครับ ผมขอแสดงความคิดเห็นหน่อย สำหรับอำนาจหน้าที่ของทหาร ผมเข้าใจว่าทุกคนที่ทราบดีว่าตามหลักสากล ก็เป็นเรื่องการพิทักษ์เอกราชและบูรณภาพแห่งดินแดน ส่วนเรื่องความมั่นคงภายในก็เป็นเรื่องของตำรวจ ที่นี้ตามประเพณีการปกครองของไทยในรัฐธรรมนูญที่ผ่าน ๆ มา ในเรื่องข้อความที่ว่า ผมขออนุญาตอ่านทั้งหมดก่อนครับ มาตรา ๗๔ ที่ว่า รัฐต้องจัดให้มีกำลังทหารไว้เพื่อพิทักษ์ คำว่า พิชัย นี้ เพิ่มขึ้นมา พิชัยรักษาเอกราชความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ ผลประโยชน์แห่งชาติ คำว่า ผลประโยชน์แห่งชาติ นี้เพิ่มเข้ามา แล้วผมมีความเห็นในส่วนนี้ ผลประโยชน์แห่งชาติและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและเพื่อการพัฒนาประเทศ สำหรับคำว่า ผลประโยชน์แห่งชาติ อันนี้ผมตรวจดูรัฐธรรมนูญของเราฉบับเดิม ๆ รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๔๗๕ แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๙๕ มาตรา ๓๙ บอกว่า รัฐต้องมีกำลังทหารไว้เพื่อรักษาเอกราชและผลประโยชน์แห่งชาติ เพราะฉะนั้นมีตั้งแต่นั้น พ.ศ. ๒๔๙๕ รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๑ มาตรา ๕๗ ก็บอกว่า กำลังทหารพึงมีโดยเหมาะสมแก่ความจำเป็นสำหรับรักษาเอกราชความมั่นคงและผลประโยชน์แห่งชาติ คำว่า ผลประโยชน์แห่งชาติ มีอีกในรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๗ พ.ศ. ๒๕๒๑ พ.ศ. ๒๕๓๔ โดยสรุปก็คือว่า ในรัฐธรรมนูญของเราทั้งหมด ๑๕ ฉบับนั้น มีอยู่ ๕ ฉบับ ที่มีข้อความอย่างนี้

คือข้อความที่ว่า ทหารมีหน้าที่ต้องรักษาผลประโยชน์แห่งชาติ ผมมีข้อสรุปว่า
 ในมุมมองของทหารนะครับ ~~ทุก~~ท่านก็คิดว่าเคยมีอยู่แล้วข้อความท่านองนี้
 เพราะฉะนั้นก็ต้องมีอีก ถ้าหากว่าไม่มี ก็จะทำให้ทหารคล้าย ๆ กับว่าไม่ต้อง
 รักษาผลประโยชน์แห่งชาตินะครับ ที่นี้ในเชิงวิชาการก็มองอีกอย่างหนึ่ง
 ก็มองว่าในอดีตนี้รัฐธรรมนูญของไทยส่วนมากก็ไม่มีข้อความอันนี้ ถ้าไม่มี
 ข้อความอันนี้ก็ไม่ได้หมายความว่า ทหารไม่มีหน้าที่รักษาผลประโยชน์ของชาติ
 ในแง่วิชาการก็มองว่าทุก ๆ คน ในประเทศนี้รวมทั้งสถาบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
 หน่วยราชการ สถาบันราชการทั้งหมด ก็ต้องมีหน้าที่รักษาผลประโยชน์ของชาติด้วย
 ที่นี้มันมีความหมาย มีข้อคิดในแง่ที่ว่า ถ้าเขียนเอาไว้ในรัฐธรรมนูญอย่างที่
 เป็นอยู่ มันจะทำให้คนที่ไม่เป็นหน่วยราชการหรือสถาบันราชการอื่นบอก ว่า เขาไม่ต้อง
 มีหน้าที่รักษาผลประโยชน์ของชาติ อันนี้เป็นมุมมองต่าง ๆ ผมเองผมคิดว่า
 จะมีหรือไม่มีผลมันก็เท่ากัน ถ้าหากว่าจะมีข้อความอย่างนี้คงเอาไว้ ผมก็อยาก
 จะฝากไว้หน่อยเป็นบันทึกเอาไว้ว่า ไม่ได้หมายความว่าหน่วยราชการอื่น ๆ
 หรือประชาชนอื่นไม่ต้องรักษาผลประโยชน์ของชาติ -----

- ๓๗/๑

ถ้าหากว่าเป็นการบัญญัติไว้ สำหรับสถาบันของไทยสถาบันหนึ่ง ไม่ได้หมายความว่า สถาบันอื่น ๆ ที่ไม่ได้บัญญัติเอาไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ รับรองว่าเขาหรือว่าบอกให้มีหน้าที่ในการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติจะไม่ทำหน้าที่รักษาผลประโยชน์ของชาติที่ฝากไว้แต่เพียงเท่านี้ครับ ไม่คิดว่าที่จะสงวนหรือแปรรูปคดี

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านสมคิดครับ

พันเอก สมคิด ศรีสังคม : ท่านประธานที่เคารพ กระผม

พันเอก สมคิด ศรีสังคม สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญจังหวัดอุดรธานี กระผมได้แปรรูปคดีในมาตรา ๗๔ โดยเพิ่มเป็นวรรคสองขึ้นมาครับ วรรคสองก็มีข้อความที่คล้องจองเกี่ยวกับวรรคหนึ่งนั่นเองนะครับ เกี่ยวกับเรื่องให้มีกำลังทหารไว้เพื่ออะไร เรื่องนี้ไม่ใช่เป็นความคิดของกระผมโดยตรง แต่เป็นความคิดของอดีตปลัดกระทรวงการต่างประเทศ อดีตนักการเมืองและท่านเคยเป็นรัฐมนตรีหลายกระทรวง ท่านหนึ่ง เสนอมา กระผมมีความเห็นห้องด้วยก็จึงนำมาขอเพิ่ม เติมเป็นวรรคสองในมาตรา ๗๔ นี้ ประเด็นสำคัญนั้นก็คือนั่นหนักหลักสันติภาพ อันนี้กระผมขออ่านข้อความเพื่อให้เห็นองประชาชนที่บ้านที่ฟัง เรื่องรัฐธรรมนูญของเราจะได้เข้าใจ นะครับ กระผมขออ่านวรรคสองดังนี้ครับ โดยที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา ซึ่งยึดมั่นหลักสันติภาพของโลก การจัดการกำลังทหารและการใช้กำลังทหารต้องยึดหลักขั้นต้นเป็นสำคัญ อันนี้เป็นข้อความที่กระผมได้เขียนขึ้น ส่วนว่าท่านกรรมาธิการถ้าหากว่าท่านเห็นชอบด้วย ท่านจะไปเขียนให้ได้ข้อความที่เหมาะสมกว่านี้ กระผมก็ไม่ขัดข้อง อันนี้กระผมขอกราบเรียนชี้แจงเหตุผลเล็กน้อยนะครับ ในสังคมมนุษย์โลกนี้นะครับ ย้อนหลังประวัติศาสตร์ไปไกล หลักสันติภาพของโลกนี้ถูกละเมิดมาตลอด เวลา มนุษย์ทำลายชีวิตทรัพย์สินระหว่างกันและกันมาตลอด แม้แต่มนุษย์ในสังคมเดียวกัน ก็ใช้กำลังทหารทำลายเผ่าพันธุ์เดียวกันขนาดถึงว่า ล้างเผ่าพันธุ์ และในปัจจุบันนี้ก็กันไปอยู่ทั่วโลกแทบทุกสังคมที่ล้างหรือแม้แต่ถือว่ามีล้างก็ตาม แล้วก็เพื่อนบ้านใกล้เคียงของเรานี้ก็กำลังเป็นอยู่ในลักษณะที่เรียกว่า เผ่าพันธุ์เดียวกัน ทำลายล้างซึ่งกันและกันในเมืองไทยเราก็เคยมีปรากฏแล้วที่ถนนราชดำเนิน -----

เพราะฉะนั้น เพื่อรักษาหลักสันติภาพ ซึ่งคนไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้า ท่านสอนไม่ให้ทำลายชีวิต ท่านไม่ให้ทำลายทรัพย์สินและอื่น ๆ อีกมากมายที่เป็นหลักพระพุทธศาสนา ศาสนาคริสต์ก็ทำนองเดียวกัน ศาสนาอิสลามก็ทำนองเดียวกัน แต่ก็มีผู้ที่นอกคอก นอกทาง นอกศาสนา ละเมิดศาสนา โดยใช้กำลังทหารทำลายล้าง เผ่าพันธุ์เดียวกัน ไม่ต้องไปพูดถึงเผ่าพันธุ์อื่น เพราะฉะนั้นที่กระผมเสนอนี้ ความหมายก็มีทั้งใช้สำหรับภายในและภายนอกประเทศ การจัดกำลังทหารที่ดี การใช้กำลังทหารที่ดี ถ้าหากว่าใช้ในประเทศ ก็อย่างที่เราเห็นกันมาแล้วในอดีตที่ไม่ไกลนัก ทำลายเผ่าพันธุ์เดียวกัน ทั้ง ๆ ที่อีกฝ่ายหนึ่งไม่มีอาวุธแม้แต่ชนิดหนึ่ง เห็นกันอยู่แล้ว แล้วถ้าภายนอกประเทศ ถ้าหากว่ายึดหลักที่จะไปรุกราน บุกรุกฝ่ายอื่น ก็เห็นมาแล้วในประวัติศาสตร์ และในปัจจุบันนี้ก็ยังมีอยู่หลายแห่ง เพราะฉะนั้นกระผมจึงได้เพิ่มวรรคสองนี้ เข้ามาไว้ในมาตรา ๓๔ ทั้งนี้ ก็เพื่อให้สังคมไทยของเรานี้ยึดถือหลักสันติภาพ เพราะว่าหลักสันติภาพนี้ถ้าหากว่าถูกละเมิดแล้ว บ้านเมืองมันก็ไร้ชื่อแป ถ้าหากว่าเรายึดแล้ว บ้านเมืองของเราก็สันติสุข โดยเฉพาะผู้ที่มีอำนาจในการ จัดกำลังทหาร ผู้มีอำนาจในการใช้กำลังทหาร แม้ว่าในปัจจุบันนี้ท่านผู้มีอำนาจ ท่านจะกล่าวว่า จะ ไม่มีเหตุการณ์อย่างในอดีตเกิดขึ้นอีกก็ตาม ประวัติศาสตร์ เมืองไทยก็เห็นได้ชัดแล้วว่ามันเกิดซ้ำแล้วซ้ำเล่า หลักรัตนธิราช อนาคต ไม่มีอะไรแน่นอน ไม่มีใครคิดจะประกันได้ ท่านที่พูดอยู่ปัจจุบันนี้อยู่ไม่กี่ปีท่านก็ ผ่านพ้นไปแล้ว คนอื่นเข้ามาแทนที่ ไม่มีอะไรเป็นเครื่องประกันที่ว่าหลักสันติภาพ ของโลกนี้จะไม่ถูกละเมิด เพราะฉะนั้นกระผมขอเสนอต่อคณะกรรมการฯ ขอได้โปรดพิจารณาบรรจุเข้าไปไว้ในวรรคสองของมาตรา ๓๔ ขอขอบคุณครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนุญ : กรรมการฯ ครับ

ศาสตราจารย์สุจิต บุญบงการ (กรรมการฯ) : ท่านประธานครับ ผม สุจิต บุญบงการ ขอชี้แจงในฐานะกรรมการฯ ครับ สำหรับในประเด็น มาตรา ๓๔ ที่มีท่านสมาชิกได้ขอแปรญัตติเพิ่มเป็นมาตรา ๓๕ วรรคสอง นั้น ท่านกรรมการฯ เห็นว่าจะยังไม่จำเป็นต้องบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญขึ้นนี้ แต่ไม่ได้หมายความว่า การจัดกำลังทหารนั้นไม่จำเป็นต้องคำนึงถึงประเด็น ว่าด้วยการรักษาสันติภาพ

ทางกรรมาธิการใคร่ขอชี้แจงว่า ในการบัญญัติมาตรา ๗๕ ไว้ในหมวด ๕ ที่ว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐนั้น เป็นการบัญญัติเฉพาะแนวนโยบายพื้นฐานหลัก ๆ เท่านั้น ซึ่งเป็นแนวนโยบายที่จะต้องกระทำให้เกิดผล แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่านโยบายอื่น ๆ เรื่องอื่น ๆ นั้นทำไม่ได้ อย่างในการพิจารณาที่จะใช้กำลังทหารเพื่อรักษาสันติภาพของโลกนั้น ปัจจุบันนี้ก็ได้รับการยอมรับมากขึ้นว่าการจัดส่งกำลังทหารไปเพื่อเป็นหน่วยรักษาสันติภาพขององค์การสหประชาชาติก็เป็นสิ่งที่ยอมรับกันมากขึ้น

อย่างในภาษาอังกฤษใช้คำว่า ขอประทานที่ต้องใช้ภาษาอังกฤษขณะรับพลีส ฟิชซิ่ง ฟอर्स (Please peacing force) ก็ดี พลีส เมคกิ้ง ฟอर्स (Please making force) ก็ดี ขณะนี้เป็นสิ่งที่มีการยอมรับกัน แต่ผมคิดว่าแนวนโยบายอันนี้ก็อาจจะเป็นที่ยอมรับมากขึ้นในการดำเนินงานของทางด้านราชการของทหารไทย แต่ที่บัญญัติไว้แต่เพียงมาตรา ๗๕ ตามที่ได้กำหนดไว้ในร่างฯ นี้ก็เป็นแต่เพียงแนวนโยบายพื้นฐานหลักเท่านั้นนะครับ ซึ่งหมายถึงการรักษาเอกราช การรักษาความมั่นคงของรัฐ สถาบันพระมหากษัตริย์ผลประโยชน์แห่งชาติ การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และเพื่อการพัฒนาประเทศ แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า เรื่องอื่น ๆ จะทำไม่ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละยุค แต่ละสมัย และของแต่ละรัฐบาล ผมใคร่ขอเรียนว่า ตรงนี้ก็อยากจะขอชี้แจงให้มีเพียงแค่วรรคเดียวครับ ท่านประธานครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ผมขออนุญาตขอมตินะครับ

พันเอก สมคิด ศรีสังคม : ก็รู้สึกว่าการกรรมาธิการจะคล้อยตามความคิดเห็นของกระผมนะครับ บอกว่ายอมรับกันทั่วไป แต่ว่าท่านก็ยังลังเลใจอยู่ว่ายังไม่ควรที่จะบัญญัติไว้ อันนี้กระผมก็ท้อกราบเรียนว่า เมื่อทั่วโลกกำลังจะรับรองอยู่แล้ว ทำไมเราไม่บัญญัติไว้เลยครับ ผมก็ขอแสดงความคิดเห็นเพียงแค่นั้นครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ครับ ถ้าอย่างนั้นผมขอลาหมิ่นนะครับ (ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญมีสัญญาณให้สมาชิกที่มาประชุมทราบก่อนลงมติ)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านผู้ใดเห็นว่าควรบัญญัติเพิ่มเติมตามที่มีผู้ขอแปรญัตติเข้ามา โปรดยกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนน้อย)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านผู้ใดเห็นว่าควรคงไว้ตามร่างฯ
ของกรรมาธิการครับ โปรดยกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิยกมือเป็นจำนวนมาก)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านผู้ใดเห็นว่าควรเป็นไปตาม
ร่างฯ เดิมครับ

(ไม่มีสมาชิยกมือ)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : จบการพิจารณามาตรา ๗๘ ครับ
ต่อไปเป็นการพิจารณามาตรา ๗๕ ครับ

ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล (เลขาธิการสภาร่างรัฐธรรมนูญ) :
มาตรา ๗๕ มีการแก้ไข มีผู้แปรญัตติของสงวน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ขอเชิญครับ ดอกเตอร์อมรรักษ์

ศาสตราจารย์อมร รักษาสิทธิ์ : กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ

ผม อมร รักษาสิทธิ์ สสร. ผู้เชี่ยวชาญทางสาขารัฐศาสตร์ เรื่องนี้ทางผม
และคณะได้ขอแปรญัตติขอเพิ่มความลงไปถึงข้อความนั้นะครับ รัฐต้องให้
ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา และศาสนาอื่นที่มีประชาชนจำนวนมาก
นับถือ และที่มีหลักคำสอนไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและความสามัคคีของ
ชนในชาติ และรัฐต้องส่งเสริมความเข้าใจอันดีและความสมานฉันท์ระหว่าง
ศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนให้นำหลักธรรมของศาสนามาใช้
เพื่อพัฒนาคุณธรรมและคุณภาพชีวิต เรื่องนี้ผมเข้าใจว่า สสร. ทุกท่านก็คง
จะได้รับทราบ ได้รับทราบดีถึงความเรียกร้องของกลุ่มต่าง ๆ แล้วนะครับว่า ให้ปรับปรุง
ข้อความในส่วนนี้ แล้วตัวผมเองที่เสนอไว้ก็คือ เสนอความเห็นส่วนตัว
ในกลุ่มของผมที่ขอให้เติม คำว่า พุทธศาสนา เป็น พระพุทธศาสนา
เพราะว่าในภาษาที่ขอบธรรมที่ถูกต่อนั้นเราจะต้อง เรียกว่า ศาสนาพุทธ
หรือพระพุทธศาสนา จะเอาอย่างใดอย่างหนึ่งก็ไม่ว่านะครับ

และที่ศาสนาอื่นนั้นะครับ ก็มีประเด็นที่ว่าต้องมีประชาชนจำนวนมากนับถือ และมีหลักคำสอนไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและความสามัคคีของชนในชาติ อันนี้เป็นประเด็นที่สำคัญมาก เพราะคำว่า ศาสนา นั้น ถึงอย่างไรก็ตามก็จำกัดความไม่ได้ แล้วก็บุคคลซึ่งเขาจะตั้งศาสนาของเขาขึ้นมาใหม่เมื่อไรนั้น ก็ย่อมทำได้ เขามีเสรีภาพที่จะตั้งศาสนาใหม่ขึ้นมาเมื่อไรก็ได้ เพราะฉะนั้น อาจจะมีคน ๑๐๐ คน ๒๐๐ คนขอตั้งศาสนาใหม่ แล้วคำสอนของเขาอาจจะไปขัดต่อความสงบเรียบร้อยได้ เพราะฉะนั้นจะต้องมีว่า ประชาชนนับถือจำนวนมาก และตามมาตราฐานของประเทศไทยก็คือ ศาสนาที่มีคนนับถือจำนวนมากมาแต่เดิมที่รัฐจะให้ความช่วยเหลือสนับสนุน คือให้เงินอุดหนุน ให้ช่วยในพิธีต่าง ๆ เวลานั้นก็เท่าที่ทราบก็มีอยู่ ๕ ศาสนาด้วยกันที่ทางรัฐบาลไทย ยอมรับและให้การสนับสนุน ส่วนศาสนาอื่นไม่ห้ามให้ปฏิบัติ แต่ว่าไม่ได้อุปถัมภ์ ถ้าอุปถัมภ์หมดจะไม่ไหวนะครับ เพราะไม่ทราบว่ามันมีกี่ลัทธิกันแน่ แล้ว นอกจากนั้นก็มีหลายลัทธิที่เป็นพิษ เป็นภัยต่อสังคม แล้วพวกมันฆ่าตัวตายหรือไปฆ่าคนอื่นตาย หรือว่าไม่ให้นับถือพ่อแม่ ไม่ให้นับถือครูอาจารย์อะไรอย่างนี้ ก็ปรากฏอยู่ตลอดเวลา ซึ่งมาเผยแพร่อยู่แล้วในประเทศไทย ถ้าเราไม่มี ข้อความที่ว่า ที่มีประชาชนนับถือจำนวนมาก นับถือแล้วมีหลักคำสอนที่ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยแล้ว ผู้นำของศาสนาเหล่านั้นจะเอามาอ้างขอความอุปถัมภ์และคุ้มครอง เราทั้งประเทศจะพากันเสียหายเป็นอันมาก เพราะเหตุนี้ เพราะฉะนั้นสิ่งที่ขอเดิมนั้นเป็นสิ่งที่ส่งเสริม คือไม่ห้ามการนับถือศาสนาของใคร ๆ แต่การที่รัฐจะเข้าไปส่งเสริมอุปถัมภ์ค้ำจุนคุ้มครองนั้น ขอให้จำกัดลงมาสักหน่อย นอกจากนั้นผมอยากจะเรียนให้ทราบว่า ทางฝ่ายสมาคมเปรียญธรรม และผู้ที่เคลื่อนไหวทางด้านนี้เพิ่งมาพบเรา แล้วก็ได้มาพบท่านประธาน แล้วมาพบผมในฐานะประธานคณะกรรมการรับฟังฯ ได้เขียนเอกสาร ได้เขียนลายเซ็นอะไรต่ออะไรต่าง ๆ ไว้มากมาย บัดนี้เมื่อ ๒ - ๓ นาฬิกาแล้ววาคือเมื่อสี่ปดาห์ที่แล้ว เมื่อ ๒ - ๓ วันที่แล้วบอกว่า เขามีคนเซ็นสนับสนุนชื่อเรียกห้องที่ให้นักคิดว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ นั้นะครับ เขาหอบมา เขอละเลยนะครับเอกสาร แล้วขณะนั้นเขาบอกเขานับมาได้ ๑ ล้านแผ่น ๑ ล้านเศษ ๆ แล้วก็ให้ทางพวกผมมานับ ผมก็บอกที่เราก็ไม่ค่อยถนัด แล้วเราก็มานั่งประชุมอยู่ที่วังทั้งคืนไม่มีเวลาจะไปนั่งนับนะครับ บัดนี้เขานับมาแล้วมีผลสรุปจาก ๗๖ จังหวัด มีพระภิกษุ ๙๖,๕๐๒ องค์ พระราชา ๑,๙๒๕,๖๘๐ คน รวมกันเป็น ๒,๐๒๒,๐๘๒ คน ณ วันที่ ๑๒ กรกฎาคม แล้วตัวเลขนี้ยังเพิ่มอยู่

อันนี้คือคำเรียกร้องของประชาชนที่ให้บรรจุก้าวให้บัญญัติว่า พุทธศาสนา เป็นศาสนาประจำชาติ แต่ในทางความรู้สึกและความบริสุทธิ์ใจของตัวเอง แล้วก็เพื่อนที่ร่วมเสนอบัญญัติไว้นั้นก็คิดว่า ถ้าเขียนคำว่า พระพุทธศาสนา อย่างที่เขียนไว้จะครบ รัฐให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา น่าจะดีขึ้น เพราะเป็นการแยกออกมาให้ชัดเจนว่า พระพุทธศาสนานั้นเป็นศาสนาอันดับหนึ่ง ที่เขียนไว้ในรัฐธรรมนูญ โดยไม่ได้เขียนว่า ประจำชาติหรือไม่ประจำชาติจะครบ เพราะฉะนั้นผมมีความจำเป็นที่จะต้องสรุปข้อมูลที่ประชาชนส่งมา ถูกไหมครับ โดยหน้าที่ แล้วก็โดยหน้าที่ของ สสร. ผมก็ได้เรียนแล้วว่า ควรจะมีการแก้ไข ปรับปรุงข้อความที่คณะกรรมการร่างฯ มา คณะกรรมการพิจารณาสรุป เขียนมาเป็นครั้งที่ ๓ นั้นครับ ถ้าไม่ทำอะไรเลย ไม่มีการรับรองความเรียกร้องของเขา ความจริงนะครับ พรรคสอง วลีที่ ๒ ที่ผมใส่ไปนั้นครับ ที่คณะของผม ใส่เข้าไปว่า ที่มีประชาชนจำนวนมากนับถือ แล้วมีหลักคำสอนไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและความสามัคคีของคนในชาตินี้เอง ก็เป็นคำขอของกลุ่มเคลื่อนไหวต่าง ๆ อยู่ด้วย เขาได้แจ้งมานานแล้ว แล้วผมเห็นว่าเป็นคำขอที่มีเหตุผล คือไม่ใช่ไปคุ้มครองทุก ๆ ศาสนาเล็ก ศาสนาน้อย ศาสนาที่มาก่อนอะไรต่ออะไรนั้นครับ เราขอรับให้เขานับถือได้ แต่ว่าเราไม่ส่งเสริมสนับสนุนครับ ก็ขอกราบเรียนเท่านั้นครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านธรรมนูญครับ

ศาสตราจารย์ธรรมบุญ ลัดพลี : ขอบพระคุณครับ ท่านประธาน
ที่เคารพ ผม ศาสตราจารย์ธรรมบุญ ลัดพลี ตามร่างฯ ของคณะกรรมการวิชาการ
ก็เขียนมา มีใจความรัดกุมอยู่บ้าง แต่ว่าถ้านึกถึงกระแสปัจจุบันและก็ในการพัฒนา
ของโลกทั่ว ๆ ไปแล้ว ผมก็รู้สึกว่ามันน่าจะมืออะไรปรับปรุงให้หนักแน่นขึ้น และให้
ครอบคลุมได้กว้างขึ้น และรับฟังความเห็นคำนึงถึงความเห็นของประชาชนเข้ามา
ประกอบด้วย ผมก็เลยแยกออกเป็น ๔ หลักใหญ่ ๆ ในการที่จะขอแปรญัตติ

ประการแรกก็คือ เห็นว่าเพื่อให้สมกับเจตนารมณ์แรงกล้าที่จะเกิดทูน
ยกย่องสถาบันพระพุทธศาสนาขึ้น และก็ในเวลาเดียวกันเพื่อเกี่ยวกับประโยชน์
ของความมั่นคงของประเทศชาติด้วย มิให้มีเกิดสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ขึ้นมาจะครับ
ผมก็ได้^{ข้อ ๖}ได้^{ข้อ ๖}ไว้เป็นแนวทางหนึ่ง และส่วนอีกแนวทางหนึ่งก็เจอกับศาสนาอื่น ผมก็เห็นว่า
สมควรที่จะได้รับการยกย่องให้ประจักษ์ชัดเหมือนกันไม่ใช่ปล่อยให้ไปตามโดยปกติทั่วไป
นะครับ แต่ก็ต้องมีหลักด้วยว่าศาสนาไหนที่ควรจะได้รับคามสนับสนุนบ้าง และใน
ประการที่สาม ผมก็เห็นว่าก็ควรจะมีความร่วมมือสมานฉันท์ที่ดีระหว่างศาสนิกชน
ของทุกศาสนา และในประการสุดท้ายที่คณะกรรมการวิชาการได้เสนอมา ที่จะบอกสนับสนุน
การนำหลักธรรมของศาสนามาใช้ อันนี้รู้สึกมันบาง เลือนลอย เพราะว่าธรรมเนียม
ศาสนาก็มีหลักธรรมอยู่แล้วที่เราต้องยึดถือและปฏิบัติตาม นี่ท่านก็เข้าไปว่าเอา
หลักธรรมมาใช้เหมือนกับมีหลักธรรมของศาสนาด้วย เพราะฉะนั้นก็เลือกเอา
หลักธรรมตัวนั้นมาใช้ ผมก็เห็นว่าเป็นเรื่องที่น่าจะสนับสนุนก็เลยเน้นให้ชัดขึ้น
และสรุปก็เป็นคำแปรญัตติของผมตั้งนี่ะครับ ผมขออนุญาตอ่านนะครับ รัฐต้องปลูกฝัง
ให้ความอุปถัมภ์ เกิดทูน และคุ้มครองสถาบันพระพุทธศาสนาให้สถิตยสถาพรอยู่กับ
สถาบันชาติ และสถาบันพระมหากษัตริย์และให้การสนับสนุนศาสนาอื่น ซึ่งมีบุคคล
จำนวนมากนับถือเป็นปึกแผ่น ทั้งต้องส่งเสริมความเข้าใจ ความร่วมมือ และความ
สมานฉันท์ที่ดี ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรม
ของศาสนามาใช้ เพื่อคุณธรรมและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน คือเพื่อสมบูรณ์แบบ
และครบวงจรว่า ผลสุดท้ายผลประโยชน์ที่ดีก็ตกกับประชาชน คือในด้านคุณธรรม
และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ผมขออนุญาตอ่านซ้ำอีกครั้งนะครับ แล้วก็สุดแล้วแต่กรรมการ
จะมีความเห็นอย่างไร เพราะเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญ และได้แปรญัตติว่าจะยาว
พวกชาวบ้านหรือพวกองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอาจจะจับใจความไม่ทันนะครับ
รัฐต้องปลูกฝังให้ความอุปถัมภ์ เกิดทูน และคุ้มครองสถาบันพระพุทธศาสนาให้
สถิตยสถาพรอยู่กับสถาบันชาติและสถาบันพระมหากษัตริย์ และให้การสนับสนุนศาสนา

อื่นซึ่งมีบุคคลจำนวนมากนับถือเป็นปึกแผ่น ทั้งต้องส่งเสริมความเข้าใจ ความร่วมมือ
และความสมานฉันท์ที่ดีระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำ
หลักศีลธรรม ของศาสนามาใช้ เพื่อคุณธรรมและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน
นี่ก็สุดแต่คณะกรรมการจะเห็นอย่างไร ผมก็อยากขอฟังอีกที แล้วจะได้ตัดสินใจ
ขอขอบคุณครับ -----

- ๔๒/๑

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านชงค์ศรี

นายชงค์ วงษ์จันทร์ : ท่านประธานที่เคารพ กระผม ชงค์ วงษ์จันทร์ สสร. จังหวัดลพบุรี กระผมได้ขอสงวนคำแปรญัตติ มาตรา ๗๕ นี้ไว้ ตามที่คณะกรรมการได้ปรับปรุงในมาตรา ๗๕ ซึ่งมีข้อความว่า รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา คือคณะกรรมการได้เติมคำว่า พระ ลงไปแล้ว และศาสนาอื่นส่งเสริมความเข้าใจอันดี และความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่วนที่กระผมได้สงวนคำแปรญัตติก็คือ มีความประสงค์จะให้ขยายความหลังคำว่า พระพุทธศาสนา ว่า อันเป็นศาสนาประจำชาติ และหลังคำว่า ศาสนาอื่น เติมลงไปว่า ซึ่งมีประชาชนจำนวนมากนับถืออย่างเป็นปึกแผ่น และหลังคำว่า รวมทั้งสนับสนุนการ เติมลงไปว่า ให้การศึกษาและการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาชีวิต ท่านประธานที่เคารพครับ เรื่องของศาสนานี้เป็นรากเหง้าของสังคมไทยเรา และสำหรับในปัจจุบันนี้ ตามร่างรัฐธรรมนูญนี้กระผมคิดว่าเราได้ยึดหลักสำคัญ ๒ ประการ

ประการที่ ๑ ก็คือ เสรีภาพวิบุรณ์ของบุคคลที่จะเลือกนับถือศาสนาและปฏิบัติตามหลักของศาสนา รวมทั้งพิธีกรรมต่าง ๆ ด้วย ยึดมั่นในเรื่องเสรีภาพ

ประการที่ ๒ ก็คือ ยึดมั่นในเรื่องความปรองดองสมานฉันท์ระหว่างชาวไทยด้วยกันของเรา ซึ่งนับถือและมีความเชื่อในศาสนาต่าง ๆ กัน เพื่อความสมานฉันท์ ความรู้รักสามัคคี แต่กระผมยังคิดว่ายังขาดอยู่ในสาระสำคัญที่ค่อนข้างสำคัญ ซึ่งเมื่อสักครู่ท่าน สสร. อาวุโส อาจารย์ธรรมบุญก็ได้พูดไปถึงว่าพระพุทธศาสนานั้น ไม่ใช่เป็นเพียงศาสนาเฉย ๆ แต่เป็นสถาบันสูงสุดสถาบันหนึ่งของประเทศของเรา ประเทศไทยเรามีลักษณะพิเศษต่างจากประเทศอื่น ๆ คืออุดมการณ์ของเรานั้นรวมกันอยู่ที่สถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ สถาบันชาติเราก็เข้าใจ สถาบันพระมหากษัตริย์เราก็เข้าใจ แต่สถาบันศาสนา ว่าศาสนาอะไรคือสถาบันสูงสุดของประเทศของเรา อย่างที่มีท่านกรรมการท่านหนึ่งกล่าวถึงว่า ชนชาติซึ่งเป็นเครื่องหมายของสถาบันสูงสุดของเรานั้น สืบมาหมายถึง ศาสนาหลาย ๆ ศาสนา

ซึ่งกระผมคิดว่าอันนี้คงจะผิดจากข้อเท็จจริง และจากสิ่งซึ่งท่านผู้จัดตั้งธงชาติไทยคือธงไตรรงค์ขึ้น ท่านได้มีเจตนารมณ์ไว้นั้นก็คือ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวท่านได้ทรงอธิบายอย่างชัดเจนว่า สีขาวในธงชาตินั้น คือพระรัตนตรัยคือพระพุทธศาสนา ไม่ใช่ศาสนาอื่น ดังคำประพันธ์พระราชนิพนธ์ของพระองค์ท่านซึ่งปรากฏอยู่ในหนังสือคู่มือพิชิต พ.ศ. ๒๔๖๑ หน้า ๔๒ ท่านได้บอกไว้ตรงนี้เลยครับว่า ขอร่ำราพันบรรยาย ความคิดเครื่องหมาย แห่งสีทั้งสามงามถนัดขาวคือบริสุทธิ์ศรีสวัสดิ์ หมายถึงพระตรีรัตนและธรรมะคุ้มครองจิตไทย

เป็นอย่างอื่นไปไม่ได้ครับ สีขาวในธงชาตินั่นคือ พระรัตนตรัย นั่นก็คือ พระพุทธรูปศาสนา ไม่ใช่ศาสนาอื่น การที่เราไม่ได้ระบุงอะไรให้ชัดเจน ในด้านของนิตินัย ค่อนข้างจะเป็นอันตราย เพราะจะเป็นเรื่องของกาที่จะ เคาไปต่าง ๆ นานา แล้วก็อาจจะเกิดการกระทบกระทั่งกันได้ การที่ปล่อยไว้ด้วยความหวังเียวว่า ถ้าทำให้ชัดเจนแล้วจะกระทบกระเทือน สิ่งนั้นสิ่งนี้ กลุ่มนั้นกลุ่มนี้ กระผมคิดว่าอาจจะเป็ความ เข้าใจ ที่ไม่ถูกต้องนัก เพราะความไม่ชัดเจนนี้ครับ ในหลายแห่งทำให้เกิดความ ขัดแย้งมาแล้ว แต่ถึาระบุงให้ชัดเจน ซึ่งมันไม่ใช่ เรื่องใหม่ พระพุทธรูปศาสนา เป็นศาสนาประจำชาติไทย สอนกันมา ท่านที่เรียนมาตั้งแต่ชั้นประถม มีธรรม ก็สอนกันมาอย่างนั้นะครับ ตลอดเวลาตั้งแต่เรามีระบบการศึกษาชั้น ในประเทศไทย เราไปถามเด็กชั้นประถมเด็ยนี้ก็ได้ว่า ศาสนาอะไร เป็นศาสนาประจำชาติ เด็กก็จะตอบได้อย่างชัดเจน เพราะฉะนั้นไม่ใช่ การบัญญัติอะไรขึ้นมาใหม่ ไม่ได้กำหนดอะไรใหม่เลย เพียงแต่รับรอง ความเป็นจริงที่ปรากฏอยู่ เพียงแต่รับรองความชอบธรรมว่า พระพุทธรูปศาสนา นั้น เป็นสถาบันหนึ่ง ซึ่งแยกไม่ได้จากสถาบันชาติ และสถาบันพระมหากษัตริย์ แล้วก็เป็อนุคมการณ้ของชาติ ซึ่งคนไทยเรายึดมั่นถือมั่นมาตลอดเวลา บางท่านอาจจะคิดว่า ถ้าอย่างนั้นผู้ที่นับถือศาสนาอื่นอาจจะมีความหวังเียว กระมังว่า ถ้าพระพุทธรูปศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติแล้ว ศาสนาอื่นอาจจะ ไม่มั่นคง อาจจะกระทบกระเทือน ซึ่งกระผมคิดว่า ตรงกันข้าม ถ้าพระพุทธรูปศาสนา ซึ่งคนไทยไม่น้อยกว่า ๘๖ ล้านคน นับถือ ยึดมั่นเป็วัฒนธรรม เป็วิถีชีวิตอยู่ เกิดความไม่มั่นคง เกิดความแตกแยก เกิดความสั่นคลอน กระผมคิดว่าไม่มี ศาสนาไหนในประเทศไทยสักศาสนาเดียวจะอยู่ได้อย่างสงบสุข แต่ตรงกันข้าม ถ้าหากว่าพุทธศาสนามีความมั่นคงอยู่แล้ว พุทธศาสนายี่หลักสันติวิธี มีเมตตาธรรมเป็นที่ตั้ง เราอยู่กันอย่างสงบสุข แม้แต่ในพระบรมราชาวัต ในพระราชดำรัส และคำกล่าวของบุคคลอื่นเป็นที่เคารพนับถือของคน เป็นจำนวนมาก ก็ได้กล่าวเรื่องเหล่านี้มาเป็นเวลานานเต็มที ทำไมเราจะ เจริญรอยตามพระราชปณิธานบ้างไม่ได้เสียหรือ กระผมคิดว่า ในความ เป็นจริงมันเป็นอย่างน้อยอยู่แล้ว ถ้าเราบุงลงไปในกฎหมายหลักของประเทศคือ รัฐธรรมนูญ กระผมยังมองไม่เห็นว่าจะมีผลเสียหายด้านไหน นอกจากจะ ทำให้เกิดความมั่นคงมากยิ่งขึ้น บางประเทศ หลายประเทศ เขาก็ได้ระบุง เกี่ยวกับศาสนาของ เขาลงในรัฐธรรมนูญ แม้แต่ประเทศเพื่อนบ้านของเราเอง

ประเทศมาเลเซีย รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓ ของเขาก็ระบุไปชัดเจนว่า ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาของสหพันธรัฐ ทั้ง ๆ ที่ประเทศมาเลเซียมีมุสลิมอยู่เพียง ๕๖.๕ เปอร์เซ็นต์เท่านั้น แต่คนที่นับถือศาสนาอื่น ซึ่งรวมทั้งพุทธด้วย คริสต์ด้วย ฮินดูด้วย ซึ่งอยู่ในประเทศมาเลเซียก็ยอมรับว่าประเทศมาเลเซีย รัฐบาลมาเลเซีย นั้น ยึดเอาศาสนาอิสลามเป็นหลักของราชการ ยึดเอาศาสนาอิสลามเป็นพื้นฐานของวัฒนธรรมของประเทศของเขา-----

- ๕๕/๑

เพราะฉะนั้น เขาก็อยู่กันอย่างสงบทั้ง ๆ ที่จำนวนความหลากหลายในการนับถือศาสนาในไทยมีมากกว่าประเทศไทยมากมายนัก เพราะฉะนั้นอย่างของเราที่กระผมยังคิดว่ามีแต่ทำให้เกิดความมั่นคงเพิ่มขึ้น ไม่ได้มีกระทบกระเทือนอะไรเลย เพราะเป็นที่รู้อยู่แล้ว กระผมยังคิดว่ามีใครที่ปฏิเสธว่าพุทธศาสนาไม่ใช่ศาสนาประจำชาติ ทุกคนเขาคงจะเห็นเหมือนกัน ทั้งนี้ ถ้าหากว่ามาดูในมาตรา ๗๕ รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา ตามร่างฯ ของกรมการศาสนา ครั้น และศาสนาอื่น มันก็มีปัญหาขึ้นในใจ ทำไมต้องระบุคำว่า พระพุทธศาสนา ส่วนศาสนาอื่นทำไมไม่ระบุ เหตุผลที่ระบุมันต้องมีเหตุผลคืออะไร พระพุทธศาสนาอื่นเป็นศาสนาประจำชาติจึงต้องระบุศาสนาอื่นนั้น เป็นเสรีภาพของชนชาวไทยที่จะเลือกนับถือได้ตามความเชื่อ ความอึดยาศัยของเขา ขณะเดียวกันในมาตรานี้ก็ยังมีอีกบอกกว่ารัฐต้องมีหน้าที่ส่งเสริมความเข้าใจอันดี และความสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา เพราะฉะนั้นก็จะเห็นได้ว่าการกระทบกระเทือนไม่น่าจะมีอะไรเลย แต่ขณะเดียวกันมันจะทำให้พุทธศาสนิกชนทั้งหลายเกิดซาบซึ้งในความชอบธรรมที่เขาควรจะมี บางท่านมาพบกับกระผมว่า พุทธศาสนาเราเป็นประเทศไทยมาเป็นพัน ๆ ปี แต่ก็เหมือนกับบุตรนอกสมรส ยังไม่มีการรับรอง บุตรนอกสมรสนั้นน่าสงสาร เพราะเขาไม่ได้รับความชอบธรรม ไม่ได้มีสิทธิที่เขาควรจะมี ทำให้การรับรองบุตรนอกสมรสให้เป็นบุตรที่ถูกต้อง เป็นการรับรองความจริง ความชอบธรรม ทำไมจึงต้องคิดว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เป็นสิ่งที่ไม่ดีงาม เพราะฉะนั้นการที่จะบอกกับใครอย่างตรงไปตรงมาว่า เลื้อยที่ใส่นั้นมันเลื้อยของผมนะ เป็นเลื้อยของผม บอกถึงสิ่งที่เราเป็นเจ้าของอยู่ก็ไม่น่าจะมีความเสียหายอะไรเกิดขึ้น ท่านผู้เป็นประธานครับ นี่ก็ เป็นส่วนแรกๆ ที่กระผมได้ขอแปรญัตติไว้ว่าขอเติม ซึ่งไม่ได้บัญญัติอะไรใหม่ ไม่ได้กำหนดอะไรใหม่ เพียงแต่ขยายความว่า พระพุทธศาสนาอื่นเป็นศาสนาประจำชาติ เพื่อเป็นคำตอบว่าทำไมเราจึงกำหนดว่าต้องคุ้มครองพระพุทธศาสนาสำหรับศาสนาอื่นนั้น เมื่อสักครู่ท่านผู้อาวุโสก็ได้กล่าวไปว่า คงจำเป็นที่จะต้องมีความว่า ประชาชนจำนวนมากนับถืออย่าง เป็นปีกแผ่น กำกับไว้ด้วย หรือจำนวนมาก กำกับไว้ด้วย เพราะอะไรครับ ก็เพราะว่าการนับถือศาสนา หรือความเชื่อต่าง ๆ เป็นเสรีภาพก็จริง แต่การที่จะเผยแพร่ศาสนาเหล่านั้นออกไป หรือการที่จะได้รับความอุปถัมภ์คุ้มครองจากรัฐนั้น ก็ควรจะเป็นศาสนาที่ได้รับการรับรองแล้ว อย่างขณะนี้ก็มีศาสนาที่ได้รับการรับรอง

อยู่ ๕ ศาสนา คือ พุทธ พราหมณ์ อิสลาม คริสต์ ซิกข์ ๕ ศาสนาด้วยกัน
 ศาสนาอื่นที่ไม่ได้รับการรับรอง ไม่ควรจะได้รับการอุปถัมภ์คุ้มครองจากรัฐ
 ไม่ควรที่จะมีเสรีในการเผยแพร่ ไม่เช่นนั้นลัทธิต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมากมาย
 รวมทั้งลัทธิเจ้าพ่อ เจ้าแม่ ดังที่เราทราบอยู่ หรือลัทธิที่เกิดจากอัลชีซี
 บางคนไปสร้างความสำเร็จใหม่ ๆ ขึ้นมา อย่างนี้ทำความเสียหายให้แก่
 สังคมมากมาย ก็จะกลายเป็นได้รับการยอมรับ หรือได้รับความอุปถัมภ์
 จากรัฐด้วย คุณจะต้องเติมข้อความตรงนี้ลงไป -----

อีกประการหนึ่งที่กระผมขอแปรญัตติเพิ่มก็คือ การสนับสนุนของรัฐนั้น อยากรู้ให้สนับสนุนรวมไปถึงการให้การศึกษาด้านศาสนาด้วย อันนี้ไม่จำกัดเฉพาะ พระพุทธศาสนา ทุกศาสนา เพื่อให้เกิดความเข้าใจดี หรือต่างศาสนาจะมา เรียนรู้ศาสนาของผู้อื่นก็ยิ่งเป็นการดี จะได้มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน รู้รักษาสัมคคี ทำให้เกิดความสมานฉันท์ขึ้นในชาติ เพราะฉะนั้นเรื่องการศึกษา เป็นเรื่องสำคัญ อย่างขณะนี้รัฐก็ได้ทำอยู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งก็ศาสนาใหญ่ ๆ เช่น เรื่องของพุทธศาสนา จริง ๆ แล้วของพุทธนี้ทำนอกรับของอิสลามด้วยซ้ำ เพราะฉะนั้นอันนี้กระผมก็คิดว่าน่าจะเน้นเรื่องการให้การศึกษาลงไปด้วย ทั้ง ๓ จุดนี้ก็ เป็นสิ่งที่กระผมสงวนคำแปรญัตติไว้ ก็สุดแต่ท่านประธานจะพิจารณา ขอบขอบคุณครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : คุณอุตรครับ

นายอุตร กามา : เรียนท่านประธานสภาที่เคารพ กระผม

นายอุตร กามา สมาชิกสภาว่างรัฐธรรมนูญ จังหวัดยะลา สำหรับมาตรา ๗๕ ที่ท่านผู้สงวนที่พูดเมื่อกี้ อยากรู้ว่าศาสนาเป็นรัฐต้องอุปถัมภ์ ศาสนา ประจำชาติอะไรอย่างนี้ เมื่อกี้ ผมคิดว่าควรจะระบุอย่างนี้ รัฐต้องให้อุปถัมภ์ และคุ้มครองทุกศาสนา อันนี้เป็นการดีที่สุด เพื่อให้เกิดความสมานฉันท์ในการ นับถือศาสนา ไม่ให้เกิดความแตกแยกในหลักศาสนา 4 ข้อยกตัวอย่างว่า ในประเทศมาเลเซียอันนี้ เมื่อกี้ มาเลเซียไม่มีครับว่า เขารับรองเป็นอย่างนี้ เขา คุ้มครองทุกศาสนา อันนี้จะให้เกิดความสงบสุขและสันติภาพในการนับถือศาสนา รัฐต้องเป็นอันหนึ่งและอันเดียวกัน และพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกา ขอบคุณมากครับ ถ้าอย่างนี้ดีที่สุดครับ ขอบคุณมากครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : คุณบุญเลิศครับ

นายบุญเลิศ คชายุทธเดช (กรรมาธิการ) : กราบเรียน

ท่านประธานที่เคารพ ผม บุญเลิศ คชายุทธเดช หรือบุญเลิศ ช้างใหญ่ สสร. จากจังหวัดนันทบุรี ซึ่งเป็นกรรมาธิการฯ เสียข้าน้อย ได้ขอสงวนคำแปรญัตติ ในมาตรา ๗๕ โดยให้เพิ่มเติมข้อความหลังคำว่า พระพุทธศาสนา โดยมี ข้อความว่า ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ ลงเข้าไว้ และอีกตอนหนึ่งหลังคำว่า และศาสนาอื่น ให้เพิ่มเติมข้อความว่า ซึ่งมีประชาชนจำนวนมากนับถืออย่าง เป็น ปึกแผ่น ท่านประธานครับ ผมนั้นยังเป็นเด็กหนุ่ม เป็นนักหนังสือพิมพ์ เป็นลูกที่ ๑ ของแม่และพ่อ เป็นศิษย์ที่ดีของอาจารย์ และเป็นประชาชนพลเมืองที่ดีของประเทศ

ในสายตาคนทั่วไปอาจจะมองว่าคนอย่างผมนั้นจะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องศาสนาเพียงไร แน่نونครับท่านประธาน ผมนั้นยังไม่เข้าถึงหลักธรรมคำสั่งสอนของศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาสนาพุทธที่ผมนับถือมาตั้งแต่มีกำเนิด เช่นเดียวกับบิดามารดาและบรรพบุรุษ แต่ผมได้ศึกษาและเป็นการศึกษาภายหลัง จากที่ได้มีคณะที่เรียกกันว่า สมาชิกสภาฯฯ เข้ามาจัดทำรัฐธรรมนูญขึ้นมาใหม่ และบอกว่าจะคำนึงถึงความคิดเห็นของประชาชน -----

- ๔๖/๑

และเริ่มปรากฏเสียงเรียกร้อง มีข้อเสนอจากพระเถระชั้นผู้ใหญ่ขององค์กรทางด้านพุทธ ซึ่งได้มีการนำเสนอข้อคิดเห็นว่า ควรจะให้มีการบัญญัติเรื่องการปกป้องคุ้มครองพระพุทธรูปศาสนาซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ และก็ให้รวมถึงศาสนาอื่น ซึ่งมีประชาชนจำนวนมากนับถืออย่าง เป็นปีกแผ่น โดยทางผู้ที่ได้เรียกร้อง ทั้งฝ่ายสงฆ์และฝ่ายฆราวาสได้มีเอกสารหนังสือประกอบมาให้เราได้พิจารณา ผมอยากจะกราบเรียนว่า ในหนังสือที่พระเถระชั้นผู้ใหญ่และกลุ่มองค์กรทางด้านสงฆ์นำเสนอ นั้นก็เป็นไปตามกระบวนการของการอยากจะทำมา มีส่วนร่วมเสนอข้อคิดเห็น แทนที่จะไปโหวกเหวอะไรกันอยู่ที่ไหน ก็ทำมาเป็นลายลักษณ์อักษร เพราะว่าทาง สสร. ก็ประกาศกันมาแล้วว่า เราต้องการที่จะรับฟังความเห็นของประชาชน ท่านประธานครับ พระเถระชั้นผู้ใหญ่ที่ได้ลงลายชื่อยื่นให้กับทางสมาชิกสภาฯ นั้นมีจำนวนมาก แต่สิ่งที่ผมอยากจะกราบเรียน ซึ่งต้องขอภัยที่จำเป็นจะต้องเอ่ยนามพระเถระชั้นผู้ใหญ่ให้ปรากฏไว้ในที่ประชุมแห่งนี้ก็คือ มีพระเถระชั้นผู้ใหญ่ที่พี่น้องประชาชนชาวพุทธให้ความนับถืออย่างยิ่ง เช่น พระธรรมปิฎก ซึ่งถือว่าเป็นปราชญ์ทางพระพุทธศาสนา พระมหาประยุตหรือพระธรรมปิฎกได้พยายามที่จะสืบทอดพระพุทธศาสนาโดยการรับเชิญไปบรรยาย ไปเลคเชอร์ (Lecture) ไม่เพียงแต่ในประเทศไทยของเราเท่านั้น ในต่างประเทศ ในที่ประชุมนานาชาติพระธรรมปิฎกท่านก็ได้ไปพูดถึงพระพุทธศาสนา นอกจากนั้นก็ยังมีหลวงพ่อกุณได้กรุณาลงลายชื่อในหนังสือที่มามาถึงเรา ใช่เพียงเท่านั้น ท่านปัญญาันตภิกขุซึ่งเป็นพระชั้นผู้ใหญ่ที่อยู่ในจังหวัดของกระผม คือจังหวัดนนทบุรี ก็ร่วมลงลายมือชื่อมาด้วย นอกจากนี้ท่านอาจารย์พระพยอมซึ่งกระผมรักและเคารพนับถือท่านเป็นการส่วนตัว ก็ได้กรุณาลงลายมือชื่ออันนี้ด้วย ซึ่งทั้ง ๔ รูปนี้เป็นพระชั้นผู้ใหญ่ที่มีชื่อเสียงเป็นที่ศรัทธาของชาวพุทธ และได้ปฏิบัติกิจที่จะสืบทอดพระพุทธศาสนา คือศาสนาพุทธนี้อยู่โดยตลอด ไม่มีเวลาหยุดพัก รับผิดชอบไปบรรยายตามโรงเรียน ออกสถานีวิทยุ โทรทัศน์ตามที่ประชุมต่าง ๆ อยู่จนกระทั่งไม่รู้แก่เหน็ดเหนื่อย บางทีก็ต้องอาพาธ อย่างกรณีพระอาจารย์พยอมของกระผม ล้วนแต่เป็นพระชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งยอมเป็นไปไม่ได้ อย่างเด็ดขาดการที่ท่านได้ตัดสินใจลงมานั้น จะไม่ได้ผ่านการใช้วิจารณญาณอย่างรอบคอบ เช่นเดียวกับกระผมมีความจำเป็นอย่างยิ่งครับท่านประธาน ที่ผมจำเป็นจะต้อง อภัยถึงท่านประธานด้วยประธานของผมซึ่งท่านนั่งอยู่บนบัลลังก์นั้นแหละครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : กรุณานะครับ ขอให้พูดถึงแต่
ท่านผู้อื่นนะครับ

นายบุญเลิศ คชายุทธเดช (กรรมาธิการ) : ขอบคุณครับ
ท่านประธานครับ นี่คือมูลเหตุที่กระผมจำเป็นต้องศึกษาว่า เราจำเป็นจะต้อง
มีการบัญญัติเรื่องศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ และก็ให้ความเคารพ
คุ้มครองถึงศาสนาอื่นไว้ในรัฐธรรมนูญนี้ด้วยหรือไม่ อย่างไร มาจาก
การเคลื่อนไหวของกลุ่มต่าง ๆ ดังกล่าวมานี้ ท่านประธานครับ สิ่งที่ผมจะกล่าว
ต่อไปนี้เพื่อสนับสนุนเหตุผลในการที่ผมขอสงวนคำแปรญัตติเอาไว้ ต้องกราบเรียนว่า
เป็นความจริง เป็นสัจธรรม ผมจะไม่ใช้ข้อคิดเห็นส่วนตัวมาพูดเพื่อสร้างให้
ข้อสงวนคำแปรญัตติของผมนั้นมีเหตุผลและก็มีน้ำหนัก ท่านประธานครับ
ท่านสมาชิก ขออนุญาตที่เอ่ยนามท่าน อาจารย์ชงศ์ วงษ์จันทร์ ได้พูดถึง
ความหมายแห่งธงไตรรงค์ ซึ่งได้เกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๖ เพียงเล็กน้อย

เพื่อตอกย้ำให้ได้ เข้าใจและไม่เกิดความเข้าใจผิด ว่าสีแตงนั้น หมายถึงชาติ สีขาวหมายถึง พระรัตนตรัย อันได้แก่ พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ ส่วนสีน้ำเงินนั้นหมายถึงพระมหากษัตริย์ ความจริงข้อนี้ ถ้าท่านจะแปรท เป็นอย่างอื่นต้องมีพยานหลักฐานที่สามารถนำมาอ้างได้ว่า เป็นอย่างอื่น

ประการต่อมาในส่วนราชการของเรา เช่น กรมการศาสนา ซึ่งก็เป็นกรมที่จะต้องดูแล เรื่องกิจการศาสนาโดยทั่วไป เพื่อให้ประชาชน ผู้นับถือศาสนานั้นได้ เข้าถึงศาสนาและอยู่ในประเทศนี้อย่างสันติสุข ท่านประธานครับ เอกสารที่อยู่ในมือของกระผมนั้นปกสีเหลือง หน้าปก เป็นรูปของวัดพระแก้วมรกต และมีธงชาติ คือธงไตรรงค์พาดอยู่ด้วย หนังสือเล่มนี้จัดทำขึ้นโดยกรมการศาสนา และได้มีการแจกจ่ายเผยแพร่ให้กับ ผู้สนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพุทธศาสนิกชนให้ได้ เข้าใจว่า ศาสนาประจำชาติ ของชาติไทยนั้นคืออะไร เพราะผมเชื่อว่าคนไทยจำนวนมากไม่น้อยก็อาจจะ ไม่เข้าใจในรายละเอียด เช่นเดียวกับยังไม่ค่อยเข้าใจ ยังไม่ เข้าถึงศาสนา อย่างแท้จริง นี่คือการตอกย้ำอีกอย่างหนึ่ง ว่าศาสนาพุทธนั้น เป็นศาสนา ประจำชาติ ในเอกสารเล่มนี้ได้พูดถึงว่า ศาสนาพุทธนั้นได้คู่กับสถาบันชาติ ของเรามาเป็นเวลานานนับพันปี และในความรู้สึกหรือความเห็นส่วนตัวของกระผม ที่อยากจะกราบเรียนท่านประธานก็คือว่า ศาสนาประจำชาติ คือศาสนาพุทธนั้น ควรจะอยู่ยั่งยืนยงไปชั่วกาลนาน คู่กับการดำรงอยู่ของสถาบันชาติ และสถาบัน พระมหากษัตริย์

ประการต่อมา สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ หรือ สวช. ซึ่งเป็นส่วนราชการส่วนหนึ่งของกระทรวงศึกษาธิการก็มีแนวทางการปฏิบัติเป็นนโยบายขยายออกมา เพื่อที่จะส่งเสริมวัฒนธรรมของชาติให้เจริญ รุ่งเรือง มีการออกเป็นแนวทางมาในสมัยของรัฐบาลชุด ฯพณฯ พลเอก เปรม ติณสูลานนท์ ซึ่งก็ได้เขียนถึงศาสนาประจำชาติเอาไว้ด้วยครับ อยากจะ กราบเรียนต่อมาว่า เวลาเรามีปัญหาเราบอกว่า เราจะต้องเริ่มต้นกันที่ การสร้างสำนักของประชาชนและควร จะ เริ่มต้นที่การศึกษา เราจะต้องสอนเยาวชนของเราให้มีความรู้ความเข้าใจการบ้านการเมือง การปกครอง

สร ๑๘/๒๕๕๐ (เป็นพิเศษ)

สุทธิกานต์ ๔๗/๒

การเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยให้รู้จักหวงแหนสิทธิของเขา
ให้รู้จักการมีวินัย การเสียสละ มีความรับผิดชอบ ต้องเริ่มตั้งแต่เยาวชน
เริ่มต้นกันที่การศึกษา -----

- ๔๘/๑

ท่านประธานครับ สิ่งที่ผมจะต้องแสดงความจริงให้ปรากฏในที่นี้ในอันดับต่อไป ก็คือว่า ในการเรียนการสอนของสถาบันการศึกษา ได้มีการบรรจุหลักสูตรในเรื่องของพระพุทธศาสนาเอาไว้ให้เรียนครับ อยู่ในชั้นมัธยมต้น มัธยม ๑ มัธยม ๒ และมัธยม ๓ ให้ถือหนังสือเรียนพระพุทธศาสนาเป็นวิชาบังคับตามหลักสูตรใหม่ในชั้น ม. ๑ ภาคต้น ม. ๑ ภาคปลาย ม. ๒ ภาคต้น ม. ๒ ภาคปลาย ม. ๓ ภาคต้น และ ม. ๓ ภาคปลาย ซึ่งมีผู้เขียนตำราเกี่ยวกับเรื่องพระพุทธศาสนาที่นำมาใช้เรียนมาใช้สอนกันในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทุกโรงเรียนหลายคณะ ผมได้พยายามเปิดหนังสือดูว่า เนื้อหาของหนังสือพระพุทธศาสนาของวิชาที่เรียนนั้นว่าไว้อย่างไร ก็พูดกันไว้ชัดเจนว่าพระพุทธศาสนานั้นเป็นศาสนาประจำชาติ ซึ่งก็คงไม่ใช่เขียนผิด ผมว่าเขาเขียนถูกแล้ว และถ้าอาจารย์มาสอนนักเรียนว่า ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ ผมก็คิดว่าเขาสอนถูก และยังมีบทอื่น ๆ ให้เข้าใจเรื่องประวัติความเป็นมาของพระพุทธศาสนาเผยแพร่ไปยังชมพูทวีปเป็นอย่างไรบ้าง เข้ามาสู่ประเทศไทยเป็นอย่างไร การปฏิบัติตามพิธีกรรมของพระพุทธศาสนาเป็นอย่างไร พูดถึงเรื่องมารยาทในหนังสือพระพุทธศาสนาว่า การแสดงมารยาทของชาวพุทธ ไม่ว่าจะเป็นการยกมือไหว้ การกราบ ล้วนแต่เป็นการแสดงมารยาทที่สะท้อนมาจากการปฏิบัติของพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น เรากราบพระพุทธรูป การยกมือไหว้ อะไรต่าง ๆ เหล่านี้ อันนี้ก็เรียนว่านี่คือความจริง ถ้าหากว่าไม่ใช่เช่นนี้หนังสือนี้ก็ควรจะต้องปรับเปลี่ยนเขียนใหม่อย่างนั้นหรือไม่ ท่านประธานครับ อยากจะเรียนว่าทำไมต้องบัญญัติคำว่าศาสนาประจำชาติ เข้าไว้ด้วย ในเมื่อก็เป็นเช่นนั้นอยู่แล้ว นี่คือเสียงของผู้ที่ไม่เห็นด้วยบางส่วนที่ได้พูดและก็ยืนยันเหตุผลเช่นนี้อยู่ตลอด ผมอยากจะกราบเรียนว่า สิ่งที่จะเกิดประโยชน์ในการที่บัญญัติข้อความคำว่า ศาสนาประจำชาติ เข้าไว้ภายหลังจากว่า พระพุทธศาสนา นั้น มีอยู่หลายประการ ประการแรก เป็นการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรในสิ่งที่เป็นอยู่จริง และเป็นมาช้านานนับพันปี และจะเป็นต่อไปอีกหลายร้อยหลายพันหรือเป็นหมื่นปี トラบเท่าที่ยังมีชาติไทยอยู่ และเป็นการตอบย้ำว่าการเรียนการสอนและการปฏิบัติของส่วนราชการต่าง ๆ ที่เขาได้กระทำมานั้นถูกต้องรับรองโดยกฎหมายสูงสุดของประเทศที่เรียกว่า รัฐธรรมนูญ ท่านประธานครับ ในระหว่างที่ผมออกไปรับฟังความเห็นของประชาชนนั้น ประชาชนในจังหวัดนนทบุรีหลายคนเรียกร้องในส่วนนี้ เขาเปรียบเปรยอย่างน่าฟังครับท่านประธาน

เขายกกว่าชาติไทยนั้นเหมือนผู้ชาย ศาสนาพุทธนั้นเหมือนผู้หญิง ชายและหญิง
 คู่นี้อยู่กับกันมาเป็นเวลานับพันปี ถึงเวลาที่ฝ่ายหญิงบอกว่า ถึงเวลาแล้วค่ะที่
 จดทะเบียนกันเสียทีสิ ฝ่ายชายเหตุใดจึงต้องอิดเอื้อนอยู่^{ได้} อิดเอื้อนทำไม
 ต้องแสดงความรับผิดชอบสิครับ มีเหตุผลอย่างไรถึงจะต้องปฏิเสธ เขาเปรียบเปรย
 เช่นนั้น ผมก็รู้สึกว่ามันดีก็เล่นๆมาทราบเรียนให้ท่านประธานได้รับทราบ

ประการต่อมา การบัญญัติไว้จะทำให้ทางฝ่ายรัฐ คือรัฐบาลทุกชุด
 ทุกคณะที่เข้ามาบริหารประเทศ ได้ตระหนักในเรื่องนี้และก็ให้ความอุปถัมภ์
 และคุ้มครองกันอย่างจริงจัง โดยเริ่มกันที่การพิจารณาจัดสรรงบประมาณให้
 ซึ่งไม่เพียงแต่ให้กับพระพุทธศาสนาอันเป็นศาสนาประจำชาติเท่านั้น ก็จำเป็น
 จะต้องให้ศาสนาอื่น เพราะในมาตรานี้เราก็บัญญัติอยู่แล้วว่า จะต้องคุ้มครอง
 อุปถัมภ์ไปถึงศาสนาอื่น ซึ่งมีประชาชนจำนวนมากนับถืออย่าง เป็นปึกแผ่นอยู่ด้วย
 ไม่ใช่ว่าแต่จะให้ศาสนาพุทธที่มีคนไทย ๙๕ เปอร์เซ็นต์นับถือเท่านั้น ซึ่งก็ไม่
 เป็นสิ่งถูกต้อง -----

นอกจากนี้เมื่อรัฐตระหนัก รัฐในฐานะผู้นำประเทศ ผู้ปกครองประเทศ จะต้องปฏิบัติในแนวทางนโยบายด้านอื่น ๆ ให้เหมาะสมกับความเป็นเมืองพุทธด้วย นั่นก็คือว่าสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นนโยบายมุข สุรา บุหรี่ สถานบันเทิง เริงรมย์ที่เปิดกันค้ำมิดติ๊กตั้น การแข่งม้า การเล่นการพนัน สลากกินแบ่งรัฐบาล ในเมื่อได้ตระหนักกันถึงศาสนาพุทธอันเป็นศาสนาประจำชาติ นอกจากรัฐจะไม่พึงส่งเสริมในสิ่งต่าง ๆ อันช่วยมอมเมาประชาชนคนไทยแล้ว ถ้าจะลดลงไปได้ก็จะเป็นสิ่งที่วิเศษที่สุด เพราะในขณะที่เราต้องยอมรับกันว่าสังคมไทยเราเสื่อมโทรมลงทุกวัน ปล้นชิงชิงดีชิงเด่น โลกโสมนัส เป็นเพราะว่ายังเข้าไปไม่ถึงศาสนา รัฐเองก็ไม่ได้แสดงตัวให้เป็นแบบอย่าง ก็นำจะถึงเวลาสักทีที่รัฐบาลจะต้องทำให้เป็นแบบอย่าง ให้ได้ชื่อว่าเป็นเมืองพุทธ เป็นเมืองแห่งคนใจบุญ เป็นเมืองแห่งคนไทยยิ้มแย้มแจ่มใส มีความเมตตาอารีกันได้ หาไม่เช่นนั้นก็เป็นอยู่เช่นนี้อยู่ตลอดไป ต้องการที่จะหาเงินเข้างบประมาณกันให้มาก ก็ออกสลากกินแบ่งรัฐบาลเพิ่มเข้าไป ประชาชนก็หมกมุ่นอยู่กับสิ่งมอมเมาต่าง ๆ เหล่านี้ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องควร ท่านครับ คนไทยนั้นเป็นคนที่มีอุปถัมภ์อารีจนบางครั้งก็บอกอะไรก็ได้ ถ้ามองให้ลึกซึ้งอาจจะเห็นตัวจุดรั้งความจริงก้าวหน้าของประเทศก็ได้ เพราะไม่ค่อยสนใจใคร จะชั่วจะดีก็ปล่อยไปตามลำพัง ไม่ถูกต้องควรสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ คนไทยน่าจะเข้าไปจับบทบาทของตนเอง เข้าใจถึงบทบาทของฝ่ายรัฐที่จะต้องเข้ามาบริหารประเทศ การที่บัญญัติเอาไว้เช่นนี้ก็จะเป็นประโยชน์ต่อประเทศของเราอย่างมาก ผู้ที่คิดว่าจะก่อให้เกิดความไม่สบายใจหรือหวาดระแวง จะเป็นผลเสียต่าง ๆ นานานี้หรืออยากจะทราบ เรียนว่า จะไม่ได้เป็นเช่นนั้น คนไทยมีนิสัยอย่างที่ผมได้กราบ เรียนไปแล้ว เมื่อเพื่อเมื่อแม่ ดังจะสังเกตได้จากพี่น้องเพื่อนบ้านของเราพขพขภยเข้ามา มีไหมครับที่คนไทยจะรวมกลุ่มกัน ชาวพุทธจะรวมกลุ่มกัน ไม่เอา ไม่ต้องรับอย่างนั้นอย่างนี้ จนกระทั่งในเวลานี้อาจจะมีพวกที่ลักลอบเข้ามาเมืองมาเป็นจำนวนมาก อาจจะมาก่อเหตุอะไรที่เป็นภัยต่อความมั่นคงของเราก็ได้ แต่ว่าคนไทยก็ปล่อยครับ นี่คือพุทธครับ ก็อยากจะสรุปในช่วงนี้ว่าสิ่งที่ผมได้กราบ เรียนไปต่าง ๆ เหล่านี้ก็คือว่าเจตนาที่บริสุทธิ์ และต้องการเห็นว่าการบัญญัติคำว่า ศาสนา เป็นศาสนาประจำชาติเอาไว้หลังคำว่า พระพุทธศาสนา นั้นเป็นการยืนยันในความเป็นจริงที่ดำรงอยู่

ข้าพชานับพันปี และคุ้มครองไปถึงอนาคตกาลข้างหน้า และก็การคุ้มครองอุปถัมภ์
ศาสนาอื่นที่มีประชาชนจำนวนมากนับถืออย่าง เป็นปึกแผ่นนั้นก็ต้องทำกันอย่าง
จริงจัง เพื่อให้เจตนาธรรมของเราสมาชิกสภาว่างๆ ที่กำลังพิจารณามาตรา ๗๕ นั้น
เป็นการพิจารณาบัญญัติในสิ่งที่เหมาะสม และได้รับการยกย่องว่าเราทำหน้าที่
ของเราอย่างดีที่สุดครับ ขอขอบคุณครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : เชิญท่าน นาวาอากาศตรี ประสงค์ ตรี

นาวาอากาศตรี ประสงค์ สุ่นศิริ : ท่านประธานที่เคารพครับ
 กระผม นาวาอากาศตรี ประสงค์ สุ่นศิริ สสร. ประเภทผู้มีประสบการณ์
 ด้านการเมือง ในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชน ขอกราบเรียนข้อคิดเห็นเกี่ยวกับ
 มาตรา ๗๕ ที่กำลังพิจารณาอยู่นี้ กระผมเห็นว่ามาตรา ๗๕ ที่ได้ยกวางไว้
 เป็นสิ่งที่เหมาะสม และสมควรที่จะให้เป็นไปตามที่ได้ยกวางไว้ กระผมมีเหตุผล
 ในการที่จะนำมาใช้ประกอบการพิจารณาในเรื่องนี้ กระผมต้องขออนุญาต
 ใช้เวลาเพียงเล็กน้อยเท่านั้นที่จะกราบเรียนถึงพุทธศาสนาว่าพุทธศาสนานั้น
 เป็นศาสนาของผู้รู้คือปัญญา เพราะคำว่า พุทธ ก็คือ รู้ พระพุทธองค์ทรงตรัสรู้
 ความจริง ๔ อย่าง คืออริยสัจ ๔ มาด้วยปัญญาของพระองค์เอง จึงนำความรู้นั้น
 มาบอกแก่ผู้ฟังให้รู้ความ คำสั่งสอนของพระพุทธองค์ซึ่งรวมอยู่ในพระไตรปิฎก
 ล้วนแล้วแต่เป็นเรื่องที่ทำให้พุทธบริษัททำธุระอยู่ ๒ อย่าง คือกัณโถธุระ ได้แก่
 การศึกษาเล่าเรียนคำสั่งสอนของพระองค์ให้เข้าใจต้องแท้ แล้วไปทำธุระที่ ๒
 คือวิปัสสนาธุระ เพื่อขัดเกลากิเลสต่าง ๆ ให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ให้ได้ ท่านประธาน
 ที่เคารพครับ นี้คือหัวใจของพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้าขึ้นทรงผากศาสนา
 ไว้กับพุทธบริษัท ๔ คือพระภิกษุสงฆ์ พุทธภิกษุณีสงฆ์ ขณะนี้หมดไปแล้ว
 อุบาสกและอุบาสิกา โดยทรงตรัสไว้ว่า คราบใดที่พุทธบริษัทไม่ทอดทิ้งธุระ
 ทั้ง ๒ ในพระศาสนา นี้ พระพุทธศาสนาก็จะมีตลอดไปและยั่งยืน และพระพุทธองค์
 ก็ได้ทรงพยากรณ์ไว้แล้วเหมือนกันว่า พุทธศาสนานั้นจะอันตรายหายไปในที่สุด
 ในเวลาประมาณ ๕,๐๐๐ ปี และได้ตรัสไว้อีกว่า พุทธศาสนาจะเสื่อมไป
 หมดไป ทำลายไปก็ด้วยพุทธบริษัทเอง ไม่ใช่จากผู้อื่น ท่านประธานครับ
 ทุกวันนี้เหลือพุทธบริษัท ๓ คือ พระภิกษุสงฆ์ อุบาสก อุบาสิกา พุทธบริษัทที่ ๑
 คือพระภิกษุสงฆ์นั้นจะต้องเป็นผู้นำในการรักษาพุทธศาสนาโดยทำกิจของศาสนา
 โดยตรง ไม่ใช่รอกทำกิจในทางโลก นี้เราคงจะต้องพูดกันอย่างละเอียดจริง
 และตรงไปตรงมา ในสมัยก่อนนั้นผู้เข้าบวชเป็นผู้ที่สละสิ่งที่มีอยู่เป็นเรือนตน
 เพื่อปลื้มใจเวกออกไปสู่ความไม่มี เพื่อที่จะได้มีเวลาแสวงหาธรรมะนั้นเอง
 แต่ในปัจจุบันนี้สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มีน้อยลงไป กระผมไม่อยากจะพูดอะไรให้มาก
 ไปกว่านี้ นอกจากจะเรียนว่าธุรกิจของสงฆ์ที่จะ เป็นผู้นำในการรักษาพุทธศาสนา
 โดยทำกิจของศาสนาโดยตรงนั้น เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง -----

ในขณะที่เืองวัดในต่างจังหวัดหลายต่อหลายแห่งร้างไม่มีพระอยู่แม้แต่รูปเดียว ท่านประธานที่เคารพครับ การแสวงหาธรรมะ ปฏิบัติธรรมะ แล้วนำมาสอนแก่ชาวบ้านให้เกิดความรู้ มีปัญญาให้ตรงกับพุทธประสงค์นั้น จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่ง การจะบัญญัติหรือไม่บัญญัติคำใดโดยคิดว่าจะ เป็น เครื่องป้องกันคุ้มกันพุทธศาสนาให้มั่นคงถาวรนั้น ในฐานะที่กระผมเองก็เป็นพุทธศาสนิกชน กระผมเห็นว่าไม่บังเกิดผลแต่อย่างใด เพราะเหตุแห่งความเสื่อมของพุทธศาสนานั้นอยู่ที่พุทธบริษัทที่ทอดทิ้งธุระของพระศาสนา หันไปทำธุระทางโลกกันเสียหมด แต่อย่างไรก็ตามท่านประธานที่เคารพ มีเรื่องที่น่าจะเป็นห่วงอยู่บ้าง คือในปัจจุบันนี้ก็ยังพอจะมีการศึกษาอิทธิธรรมและปฏิบัติธรรมกันอยู่บ้าง ถึงแม้จะไม่มากหรือถึงแม้ในบางที่บางแห่งจะนอกกลุ่มนอกรทางผิดเพี้ยนไปจากพุทธศาสนาโดยตรง ก็ยังเรียกว่ายังไม่ถึงกับกาลวิบัติ เสียเลยทีเดียว หากแต่ยังเป็นกาลสมบัตินอยู่ กาลสมบัติที่กระผมกล่าวถึงนี้ก็คือผู้ที่ เป็นใหญ่ในแผ่นดินยัง เป็นผู้ที่มีสัมมาทิฐิ พุทธศาสนาจึงดำรงคงอยู่ได้ แต่ถ้าหากว่าผู้ใหญ่นั้นแผ่นดิน โดยเฉพาะผู้บริหารประเทศในวันข้างหน้า เป็นคนนอกศาสนาหรือ เป็นผู้ที่มีมิฉฉาทิฐิ พุทธศาสนา ก็จะอยู่ไม่ได้ ก็จะถึงกับกาลวิบัติเร็วขึ้น เพราะฉะนั้นทางใดก็ตามที่จะเลือกบุคคลเข้ามาบริหารประเทศที่เป็นผู้ที่มีสัมมาทิฐิ เห็นประโยชน์ของพุทธศาสนาโดยแก่นแท้ ไม่ใช่เพียงเปลือกกระพี้ กระผมก็เชื่อมั่นว่าจะช่วยต่ออายุพระพุทธศาสนาให้สืบต่อไปได้นานเท่านาน

ท่านประธานที่เคารพ กระผมขอสรุปว่าทั้งหมดที่กระผมกล่าวมานี้เป็นข้อสังเกตและข้อคิดเห็นของกระผมที่มีต่อมาตรา ๗๕ ซึ่งกระผมเห็นว่าได้กว้างๆ ไว้อย่างเหมาะสมถูกต้องแล้ว เพราะเหตุแห่งความเสื่อมของพุทธศาสนานั้นอยู่ที่พุทธบริษัทที่ทอดทิ้งธุระของพระศาสนาเอง หันไปทำธุระทางโลกกันเสียหมด การจะบัญญัติคำใดกระผมไม่คิดว่าจะสามารถคุ้มครอบป้องกันให้พระพุทธศาสนามั่นคงถาวรแต่อย่างใด ขอขอบพระคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านสวัสดิ์ศรีครับ

นายสวัสดิ์ คำประกอบ : ท่านประธานที่เคารพ ในมาตรา ๗๕ นี้ รู้สึกว่าประชาชนทั่วไปทั้งประเทศก็มีความสนใจกันเป็นอย่างมาก และกระผมก็เชื่อว่าเพื่อนสมาชิก สสร. ในสภานี้แม้จะอยู่เฉยนิ่งเงียบอยู่ต่างก็มีจุดมุ่งหมายในใจอยู่แล้วว่าควรจะ เป็นประการใด แต่ก็คงจะไม่ได้อภิปรายกันมากนัก

ผมขอประทานกราบเรียนครับว่า ผมเองได้ศึกษาหลักธรรมของศาสนาอิสลามมาพอสมควร ได้ศึกษาหลักธรรมของศาสนาคริสต์ ศาสนาพุทธ ในฐานะที่เป็นนักเรียนฝึกหัดครูที่จะออกไปสอนศิษย์ทั้งหลาย ได้มีความเข้าใจด้วยความสุจริตว่าศาสนาอิสลามมีหลักธรรมต่าง ๆ ที่ครูบาอาจารย์ได้สอน เป็นศาสนาที่มีหลักธรรมน่า เลื่อมใส เช่นเดียวกับศาสนาคริสต์และ เช่นเดียวกับศาสนาพุทธ ทั้ง ๓ ศาสนานี้เป็นศาสนาที่ใหญ่ของโลก มีประชากรทั่วโลกนับถือมากเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งศาสนาอิสลาม ไปทุกหนทุกแห่งก็มีชาวอิสลามิกชนโดยทั่วไปแม้แต่ในสหรัฐอเมริกาเช่น คริสต์ ศาสนาคริสต์ก็เช่นเดียวกัน กระผมมีความรู้สึก ว่า ทุกศาสนามีจุดมุ่งหมายปลายทางเพื่อความสันติสุขของประชาชนในโลก ศาสดาของแต่ละศาสนามุ่งที่จะประสิทธิ์ประสาทหลักธรรมเพื่อจรรโลงโลกให้อยู่ด้วยความสงบ ให้สังคมอยู่ด้วยความ อื้ออาทรรักใคร่ซึ่งกันและกัน เราไม่กล้าที่จะกล่าวแม้กระผมเองจะเป็นพุทธศาสนิกชน กระผมเองไม่บังอาจที่จะกล่าวว่าศาสนาพุทธมีหลักธรรมเหนือกว่าศาสนาอื่น เรากล่าวอย่างนั้นไม่ได้ เพราะหลักธรรมของแต่ละศาสนาแม้จะแตกต่างกันในทางปฏิบัติ แต่จุดหมายปลายทางไปสู่จุดเดียวกันทั้งสิ้น เพราะฉะนั้นกระผมจึงขอประทานกราบเรียนว่า ศาสนาทุกศาสนานี้ในโลกนี้ โดยเฉพาะศาสนาคริสต์ ศาสนาอิสลาม ศาสนาพุทธ เป็นศาสนาซึ่งยังให้โลกนี้มีแต่ความสันติสุขด้วยกันทั้งสิ้น ความรักระหว่างคนต่างศาสนาเรารักกันได้ แม้ชายหญิงก็แต่งงานกันได้

ท่านประธานที่เคารพครับ ผมมีเพื่อนคนหนึ่งเป็นนักเรียนกินนอนอยู่ด้วยกัน ตอนเรียนมัธยมปีที่ ๘ แล้วก็เรียนฝึกหัดครูอยู่ด้วยกัน มีความรักกันมากเป็นพิเศษ ชื่อ นายอุทัยนะ ครับ รักกันมาก รักกว่าบุคคลซึ่งเป็นศาสนาพุทธด้วยกัน เขาเป็นนักเรียนครูมาจากภาคใต้มาเป็นนักเรียนฝึกหัดครูรักกันมาก เขานับถือศาสนาอิสลามครับ เราก็รักกันได้ ไปดูหนึ่งด้วยกันไปอะ ไรด้วยกัน วันหนึ่งอาจารย์สนธิ จุฑารพ มาบรรยายหน้าเสาธง เาเองนี้มาบรรยายให้ฟังว่า สั้นคงคืออะไร สีน้า เงินคืออะไร แล้วได้ย้าว่าสีขาวนี้คือสีของพระพุทธศาสนา ขาวสะอาด หลังจากนั้นผมไปตามอุทัยเพื่อนผม บอกว่าสีอาจารย์สนธิ จุฑารพสีให้อธิบาย

๑๐๓

สร ๑๘/๒๕๕๐ (เป็นพิเศษ)

พฤษภาคม ๕๒/๒

อย่างนี้มีความรู้สึกอย่างไรบ้างไหมเพื่อน ไม่ได้พูดถึงศาสนาของเพื่อนเลย
เขาบอก ไม่รู้สึกอะไร ก็ถูกต้องอยู่แล้ว-----

- ๕๓/๑

เพราะเมืองไทยนี้เป็นประเทศที่ประชาชนนับถือศาสนาพุทธเป็นส่วนมาก
แล้วเขาก็บอกว่าเป็นศาสนาที่ดี มีอุดมการณ์เช่นเดียวกับศาสนาของเขา
เหมือนกัน ผมขอประทานกราบเรียนต่อไปว่า ความแตกต่างในเรื่องศาสนานี้
มันไม่สามารถจะแบ่งแยกคนออกจากกันได้หรอกครับ ในความรัก หลานสาวผม
๒ คน คนหนึ่งเป็นคนซึ่งคอยสอนพวกหม่อมมีชู้ขึ้นนารี (Missionary) ต่อมา
เขาก็เปลี่ยนจากศาสนาพุทธไปนับถือศาสนาคริสต์ในขณะนั้น อีกคนหนึ่งไปแต่งงาน
กับผู้ชายซึ่งเป็นผู้นับถือศาสนาคริสต์ เขาก็กลายเป็นพวกคริสตังไป เขาก็มา
บ้านผมมาปฏิบัติเวลาว่างว่างของผมเป็นประจำ ก็มีความรักในลูกในหลานเป็น
ปกติ แม้จะต่างศาสนาไปแล้วก็ตาม ยิ่งกว่านั้นลูกชายผมคนหนึ่งซึ่งอยู่ใน
ต่างประเทศของนายวีระกร ก็ได้แต่งงานกับอเมริกัน ซิติเซน

(American citizen) เป็นคนอเมริกัน นับถือศาสนาคริสต์ มีบุตรด้วยกัน
๓ คน ก็นับถือศาสนาคริสต์ ผมไปเยี่ยมผมเอาพระคัมภีร์มาให้เขา เขาก็คัมภีร์
เขามีทั้งไม้กางเขนมีทั้งพระพุทธรูปอยู่ในคอของเขาหลานของผม เวลาเขา
ไปโบสถ์ วันอาทิตย์ตอนที่ผมไปเยี่ยมเขาผมก็ไปกับหลานผม ผมก็เข้าไป
ในโบสถ์ด้วย ด้วยความสบายอกสบายใจ แล้วมาเห็นหลานของผมได้กระทำ
พิธีกรรมทางศาสนาคริสต์ ผมก็ปลื้มใจว่าหลานผมยึดมั่นในศาสนา ไม่ได้มีอะไร
แตกต่างกันเลยครับ เวลาผมไปเมืองนอกภรรยาไปด้วย ภรรยาผมเป็นคนชอบ
ไหว้พระเป็นประจำก่อนจะนอนก็มากราบพระ หลานเล็ก ๆ ที่นับถือศาสนาคริสต์
นั้นเขาก็มานั่งข้าง ๆ เห็นคุณย่ากราบเขาก็กราบบ้าง ก็เป็นที่น่าปลื้มใจ

เหลือเกินว่า ลูกหลานซึ่งนับถือคริสต์ก็ยังกราบพระเช่นเดียวกับคนซึ่งเป็นย่า
หลานนี้เป็นต้น เพราะฉะนั้นจึงขอประทานกราบเรียนว่า ความรักสามัคคีเป็น
อันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างชนในชาติไทย แม้จะต่างศาสนาที่เรากรักกัน
เราก็ไปร่วมรบร่วมรุกป้องกันชาติบ้านเมืองด้วยกันแม้จะต่างศาสนา ด้วยเหตุนี้
ผมจึงมีความรู้สึกว่าการที่มีศาสนาเป็นปึกเป็นแผ่นอย่างน้อยก็ ๓ ศาสนาใน
ประเทศไทยคือ ศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม ศาสนาคริสต์นั้น ไม่น่าที่จะทำให้
เราแบ่งแยกกันแต่ประการใดได้ ปัญหาที่ต่อไปครับว่า ในเมื่อทั้ง ๓ ศาสนา
มีชนนับถืออยู่ในประเทศไทยมากมายอย่างนี้ เราต้องยอมรับด้วยความสุจริตใจ
ว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาซึ่งมีประชาชนชาวไทยนับถือมากเป็นพิเศษสำหรับ
ในประเทศไทย ถ้าพูดไปถึงในอัฟกานิสถาน ในอิหร่าน ในอิรัก

ในซาอุดีอาระเบีย เราก็ต้องยอมรับว่าศาสนาอิสลามมีประชาชนนับถือเกือบจะ
ทั้งหมดทั้งประเทศ เกือบจะไม่มีศาสนาพุทธเลยในประเทศดังกล่าวนี้

เพราะฉะนั้นก็เป็น การชอบธรรมอย่างที่สุด ~~ผู้~~ ในชาติที่มีประชาชนนับถือ ศาสนาอิสลามมาก ๆ เกือบทั้งประเทศจะได้บัญญัติไว้ในกฎหมายหรือในอะไร ก็แล้วแต่เถอะครับว่า ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติ อิรัก อิหร่าน ซาอุดีอาระเบีย ประเทศใดก็แล้วแต่ หรือในอังกฤษ ฝรั่งเศส เยอรมันจะได้ บัญญัติไว้ในกฎหมายใดว่า ศาสนาคริสต์เป็นศาสนาประจำชาติ เราก็พอใจและ ชอบธรรมที่จะได้บัญญัติไว้เช่นนั้น โดยถือสังขารความจริงเอามาจัด ในมาลาญ หรือมาเลเซียซึ่งก็มีคนไทยอยู่บ้างพอสมควร แม้รัฐบาลของเขาจะได้ประกาศว่า ศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำชาติมาเลเซีย เราซึ่งเป็นคนไทยที่อยู่ใน มาเลเซียก็ อยู่ในเมืองไทยก็ดีก็พอใจ เพราะความจริงเป็นเช่นนั้น ความจริง ในมาเลเซียประชาชนนับถือศาสนาอิสลามเป็นส่วนมาก ก็ชอบที่จะได้ประกาศ เป็นอย่างนั้น ประกาศเพื่อให้รู้แต่เพียงว่า ในประเทศนี้ประชาชนนับถือศาสนา อะระมาค-----

ไม่ได้หมายความว่าศาสนานั้น หรือศาสนาพุทธที่คนนับถือมากดีกว่า หรือก็ดกกันศาสนาอื่นแต่ประการใดก็หาไม่ได้ คือเหตุนี้ละครับ กระผมอยากจะเห็นความอภัยซึ่งกันและกัน แม้ว่าในประเทศไทยขณะนี้ ถ้าตัวเลขออกมาว่าศาสนาคริสต์หรือศาสนาอิสลามมีประชาชนชาวไทย นับถือเป็นส่วนใหญ่ ถ้าจะประกาศว่าศาสนาอิสลามเป็นศาสนาประจำ ของชาติไทย ผมก็ยินดี เพราะความจริงเป็นอย่างนั้น แต่ถ้าหาก ความจริงปรากฏว่า ศาสนาพุทธมีประชาชนนับถือมากที่สุดกว่าศาสนาอื่น ถ้าหากว่าจะได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ เพียงแต่หมายความว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาที่ประชาชนในเมืองไทย นับถือมากแค่นั้น ไม่ได้กีดกันศาสนาอื่น และเรายอมรับความดีงาม อุดมการณ์ของศาสนาอื่นเช่นเดียวกัน ก็ไม่น่าที่จะวิตกกังวลแต่ประการใด และผมก็เชื่อมั่นว่า ถ้าเราได้เข้าใจกันอย่างนี้ ว่าค่าว่าศาสนานั้น เป็นศาสนาประจำชาติ หมายความว่าแต่เพียงว่าคนในชาตินั้นนับถือศาสนานี้ มากกว่าศาสนาอื่นเท่านั้น แต่ใครจะนับถือศาสนาใดเป็นสิทธิของเขา เป็นสิทธิที่เขาจะหาสิทธิธรรม แสงสว่างไปสู่ความสันติสุขได้ด้วยกันทั้งสิ้น ท่านประธานที่เคารพครับ กระผมจึงได้แปรฯ ข้อความแตกต่างไปจาก กรรมาธิการ เล็กน้อย แต่ก็ไม่ได้มุ่งชัดเจนไปจนถึงบัญญัติว่าศาสนาพุทธ เป็นศาสนาประจำชาติโดยตรง แต่เขียนโดยยึดหลักความจริงว่า รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนา ที่ประชาชนทั่วไปในประเทศไทยได้นับถือต่อเนื่องกันมาเป็นเวลาช้านาน นับแต่โบราณกาล จนถือได้ว่าเป็นศาสนาประจำชาติ และศาสนาอื่น ซึ่งมีประชาชนจำนวนมากได้นับถือกันเป็นนิกายอื่น การตั้งลัทธิ หรือลัทธิแบบศาสนาใหม่ ๆ ขึ้นในประเทศไทย ต้องได้รับการรับรอง จากรัฐเสียก่อนจึงจะกระทำการเผยแพร่ได้ แต่จะต้องไม่กระทบกระเทือน หรือเกิดความสับสน หรือเกิดความเสียหายต่อศาสนาทั้งหลายทั้งปวง ที่มีอยู่ในประเทศไทยแล้ว ข้อความดังกล่าวนี้ก็ขอประทานกราบเรียนว่า เราเห็นจะต้องเขียนไว้ในรัฐธรรมนูญให้เป็นที่ประจักษ์ เพื่อเป็นที่รู้กันว่า ในประเทศไทยนี้ ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศนับถือศาสนาพุทธมาก สำหรับในประเทศอื่นจะได้ประกาศว่าศาสนาอิสลามหรือศาสนาคริสต์ เป็นศาสนาประจำชาติ ก็ชอบที่จะได้กระทำ เราก็พร้อมที่จะให้การสนับสนุน โดยยึดถือหลักความจริง ท่านประธานที่เคารพครับ กระผมเอง

ได้มีความเคารพและเห็นความสำคัญของศาสนาอื่นเป็นอันมาก
ในสมัยที่กระผมเป็นรัฐมนตรีฯ กระทรวงสาธารณสุข
เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๐ ท่านจอมพล ป. พิบูลสงคราม เอาเรื่อง
ชาวอิสลามซึ่งไปปฏิบัติศาสนกิจที่เมกกะล้มตายกันมากในเรื่อง
ที่เมกกะก็ตายกันมากด้วยโรคภัยไข้เจ็บ-----

ผมฟังท่านพูดเท่านั้น ผมก็มากำหนดเป็นนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขว่า กระทรวงสาธารณสุขของกรมต้องปกป้องคุ้มครองชาวอิสลามซึ่งจะไปแสวงบุญที่เมกกะ ผมทำอย่างไรครับ ผมเชิญนายแพทย์ที่เป็นอิสลาม นับถือศาสนามาพบเป็นจำนวนมาก ว่าใครจะอาสาไปรักษาชาวอิสลามที่เมกกะไปในเรื่อยเลย ดูแลตลอดทางจนกระทั่งกลับ และให้คำมั่นสัญญาเป็นการภายในว่าการไปครั้งนี้ถือเสมือนว่าท่านไปลำบากเหมือนไปศึกสงคราม กระทรวงสาธารณสุขจะพิจารณาคุณความดีความชอบเป็นพิเศษ นอกจากแพทย์แล้ว ได้เชิญพยาบาลมาพบเป็นจำนวนมาก มีคนอาสามากมายก่ายกอง เหลือเกิน และในที่สุดผมเองได้ซื้อรถแอมบูแลนซ์ (Ambulance) อย่างน้อยก็ ๔ คัน ไปลงเรือที่ท่าเรือคลองเตยพร้อมกับนายแพทย์ ดูแลเพื่อนอิสลามจนกระทั่งอยู่ในทะเลทรายที่เมกกะ ผมให้หมอดูติดต่อทางจดหมายกับกรมเป็นประจำ ทุกอาทิตย์ หมอตีใจมากที่ได้มีโอกาสใช้รถแอมบูแลนซ์ (Ambulance) วิ่งไปตามค่ายต่าง ๆ ในทะเลทรายเพื่อดูแลความเจ็บไข้ได้ป่วยของอิสลามิกชน ซึ่งมาจากนานาประเทศทั่วโลก เป็นประเทศแรกที่มีธงไตรรงค์ไปสะบัดพลิวอยู่กลางทะเลทรายในประเทศซาอุดีอาระเบีย และต่อ ๆ มาหลังจากนั้นก็ได้ปฏิบัติเรื่อยมาจนบัดนี้และชาติอื่น ประเทศอื่นก็ได้ดำเนินการอย่างเดียวกัน เพราะฉะนั้นจะเห็นได้แล้วว่า การอุปถัมภ์ค้ำชูศาสนานั้น เราซึ่งเป็นชาวพุทธ มีจิตใจจะลืมหืมตาของศาสนาอิสลาม ศาสดาของศาสนาคริสต์เช่นเดียวกัน ไม่ได้แตกต่างอะไรกันเลย บางครั้งผมก็เข้าไปในมัสยิดของอิสลามทางภาคใต้ ที่ป็นิ่งก็เคยไปกราบ เพราะฉะนั้นเราคงแตกต่างอะไรกันไม่ได้ ในโอกาสที่เราจะร่างรัฐธรรมนูญเพื่อเป็นสัญลักษณ์ของประเทศไทย ประเทศเดียวที่จะได้ประกาศว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ อย่างที่เขาได้เขียนไว้ที่นี่ก็จะบรรดาเพื่อนศาสนาต่าง ๆ ที่มีเมตตาธรรมทั้งหลาย ซึ่งมีจิตใจสูงทั้งหลายยึดหลักธรรมของศาสนาอิสลาม ยึดศาสนาคริสต์ คงจะได้ให้ห้อยแก่พวกเราที่ได้บัญญัติข้อความดังกล่าวไว้เพื่อเป็นหลักฐานแห่งชาติไทย ขอขอบพระคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านโกศล ครับ

นายโกศล ศรีสังข์ : กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ

กระผม โกศล ศรีสังข์ สสร. มหาสารคาม ท่านประธานครับ กระผมรู้สึกยินดี

เป็นอย่างมากที่ร่างรัฐธรรมนูญของเรามีมาตรา ๗๕ ซึ่งให้ความสำคัญอย่างยิ่งแก่

เรื่องศาสนา กระผมเองโดยส่วนตัวก็ได้ทุ่มเทเวลาศึกษาเรื่องศาสนาเต็มที่ เป็นเวลา ๗ ปีจนได้วุฒิบัณฑิตกลับมาเป็นการเรียนเรื่องศาสนาในแง่ของ จริยธรรม ศาสนาคามหลักวิชาการซึ่งเรารู้ดี แม้แต่ศาสนาพุทธเองก็พูดถึง ศาสนา ๒ มิติ คือโลกุตระธรรมหรือโลกุตรสังขะ กับโลกิยธรรมหรือโลกิยสังขะ ในฝ่ายของภาษาฝรั่ง ภาษาอังกฤษ โลกุตระธรรมเขาใช้คำว่า อัลติเมท ทรูธ (Ultimate truth) หรือสังขะสูงสุด ในฝ่ายของโลกิยธรรมเขาเรียกว่า ซีวิล รีลิจัน (Civil religion) หรือศาสนาของพลเมือง ท่านประธานครับ เรากำลังร่างรัฐธรรมนูญใหม่เพราะว่าจำเป็นต้องมีการปฏิรูปการเมือง ฉันทน์ก็คืออย่างที่ท่านประสงค์พูดแล้วกระผมเองก็เห็นกับตา วัดในชนบทร้าง มากมาย มีแต่พระแก่ ๆ อาศัยอยู่ ถ้าเป็นพระหนุ่มก็อยู่แค่ ๗ วัน ๑๐ วัน อย่างมากก็พรรษาเดียวกลับไปแล้ววัดกำลังร้าง กระผมเองสนใจศาสนาพุทธ เคยเป็นเด็กวัดอยู่วัดตั้ง ๗ ปี ทราบเรื่องดีพอสมควร ก็ไปเยี่ยมพระบ่อย ๆ สิ่งทีกระผมเจ็บปวดมากอันหนึ่งเมื่อไปเยี่ยมพระที่วัดก็คือ โรงเรียนที่เรียกว่า โรงเรียนวัดขณะนี้ -----

คือโรงเรียนที่ผู้กล่าวสามเฒ่ามาเรียนหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ อยู่ในสภาพที่ซ่อมซ่อที่สุด นั่นก็เป็นอีกด้านหนึ่งของความไม่ค่อยเจริญ ไม่อยากจะเรียกว่าความเสื่อมณะครับ ของทางฝ่ายศาสนาพุทธ เพราะฉะนั้นก็เป็นของธรรมดา และเป็นสิ่งที่น่ายินดีที่พี่น้องฝ่ายพุทธทั้งพระสงฆ์และฆราวาสจำนวนตั้ง ๒ ล้านได้ใส่ใจเรื่องนี้ กระผมว่าเป็นนิมิตหมายที่ดี ท่านประธานครับ จำเป็นอย่างยิ่งที่เมื่อบ้านเมืองอยู่ในภาวะวิกฤต จะต้องมีการปฏิรูปหลายสิ่งหลายอย่าง เมื่อตั้งกรุงเทพฯ ใหม่ ๆ ก็มีการปฏิรูปอย่างน้อย ๒ อย่าง อันหนึ่งก็คือการสังคายนาหรือการปฏิรูปทางกฎหมาย จนได้เกิดกฎหมายตราสามดวงขึ้นมา อีกอันหนึ่งก็เป็นการสังคายนาพระไตรปิฎก เหตุการณ์เช่นนั้นเกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ ๕ เช่นเดียวกัน เมื่อปีกลายนี้ท่านผู้รับรางวัลแมกไซไซท่านหนึ่ง ขอโทษที่เอ่ยถึงท่านคือท่านประเวศ วะสี ก็ได้เสนอเป็นทางการให้มีการสังคายนาพระไตรปิฎก อีกครั้งหนึ่ง เพราะฉะนั้นกระผมคิดว่าพูดถึงความจำเป็นที่จะต้องมีการใส่ใจอย่างยิ่งอย่างจริงจังของพุทธบริษัททุกคน และของรัฐบาลทุกชุด และของเราทั้งหลายก็คือจำเป็นจะต้องมีการช่วยกันปฏิรูป เสริมสร้างศาสนาพุทธ และศาสนาทั้งนั้นให้ได้กลับคืนสู่สภาพที่ควรจะเป็น ท่านประธานครับ เพราะฉะนั้นในเรื่องที่ว่าควรจะได้ใส่ใจนั้นมีได้เป็นปัญหาเลย กระผมเห็นด้วยอย่างยิ่ง ปัญหาที่มีอยู่เพียงว่าการที่จะบัญญัติว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติลงไปชัด ๆ อย่างนั้น คำถามคือผลได้จะคุ้มเสียหรือเปล่า กระผมเองส่วนตัวไม่อาจจะให้ความเห็นได้มากนัก ในประเด็นนั้น เพียงแต่อยากจะตั้งข้อสังเกตว่า ในหลายประเทศอย่างประเทศไอร์แลนด์ ซึ่งก็นับถือศาสนาเดียวกัน ฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายคาทอลิก (Catholic) อีกฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายโปรเตสแตนต์ (Protestant) ก็ยังฆ่าฟันกันมาหลายร้อยปี กระผมคิดว่าพวกเราทุกคนคงจะไฝ่สันติ และศาสนาพุทธในส่วนที่ลึกซึ้งที่สุดก็เป็นศาสนาที่ไฝ่สันติ กระผมและหลาย ๆ คน ทุกคนไม่อยากจะเห็นความแตกแยกที่ที่จะเกิดขึ้น กระผมเคยพูดครั้งหนึ่งที่พืятาดอนยกกว้าง ท่านประธานคงจำได้ว่า ตอนที่เรารู้เรื่องนี้กระผมไปเชียงใหม่ เพราะเคยเรียนที่นั่น พี่น้องชาวคริสต์ที่เชียงใหม่ซึ่งมีจำนวนมากพอสมควร ได้ไปเห็นป้ายใหญ่ ๆ ที่พุทธสถานที่เชิงสะพานแก้ววันรัตน์ เป็นป้ายใหญ่ที่เขียนไว้ ของใครไม่ทราบ เขียนไว้ว่า ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ กระผมไปกับพี่น้องคริสเตียน เพราะกระผมเคยเป็นเลขาธิการสภาคริสตจักรแห่งประเทศไทยมาก่อน กระผมเองไม่ได้คิดอะไรมาก แต่พี่น้องคริสเตียนที่ไปด้วยกันวันนั้นก็พูดขึ้นมาว่า "เจ้าปวดีเหลือเกิน" กระผมก็ไม่ได้

ตามเรื่อง เพราะไม่อยากจะพูดอะไรมาก แต่ว่าคำพูดอย่างนั้นก็ยังสะท้อนอยู่ใน
หัวใจของกรมตลอดมา ท่านประธานครับ กรมขอขอบคุณคำแปรญัตติของท่านสวัสดิ์
อย่างยิ่ง ท่านมิได้พูดว่าให้ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ แต่ท่านเขียนเอาไว้
ซึ่งท่านอ่านแล้ว กรมจะไม่ขออ่านซ้ำ ได้วิญญูณของความให้ความสนใจ
ให้ความเอาใจใส่อย่างยิ่งต่อเรื่องศาสนาทั้งนั้น กรมเองก็ได้แปรญัตติเอาไว้
เหมือนกันอีกอันหนึ่งในหน้า ๕๑ พร้อมกับคณะ ๗ - ๘ คน อันนั้นก็ไมจำเป็นต้องอ่าน
เพราะว่าไม่ได้หมายความว่าให้แก้ตามตัวนั้น เพียงแต่ต้องการจะแสดงเจตนารมณ์
ว่าสิ่งที่ทางฝ่ายรัฐควรจะต้องทำก็คือจัดสรรงบประมาณและจัดสรรโครงสร้างทั้งสิ้น
เพื่อจะส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรและนักบวช นักพรตของศาสนาทั้งหลายที่เรา
ยอมรับนับถือ นั้น -----

ให้ได้รับการศึกษาให้ทันโลกทันสมัย ที่เขาใช้คำว่า โลกภิวัตน์ อะไร
นั้นแหละครับ เพื่อว่าในการสั่งสอนธรรมะหรือการเข้าถึงธรรมะของท่านจะได้
สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย เพื่อที่คำสอนของศาสนาพุทธและ
ศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทยจะได้ไม่ล้าหลังหรือฟุ้งเฟ้อแล้วไม่วังวนนอน
ท่านประธานครับ กระผมก็จะไม่ขอพูดอะไรมากเพียงแต่จะขอสรุปว่า เห็นด้วย
อย่างยิ่งกับการร่างมาตรา ๗๕ และเป็นเรื่องสำคัญมาก และยินดีที่มีการ
ตื่นตัวกันมาก ๆ ทุกวงการเกี่ยวกับเรื่องศาสนา และอยากจะเห็นการ
ตอบสนองของเร้าและของรัฐบาลไม่ว่ารัฐบาลนี้ หรือรัฐบาลหน้าก็ตาม ที่จะใส่ใจ
ให้ความสำคัญจัดงบประมาณออกกฎหมายต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการปฏิรูปศาสนา
ถ้าเป็นได้ก็น่าจะมีการทำการสังคายนาศาสนาทั้งสิ้น กระผมไม่ได้หมายถึง
เฉพาะศาสนาพุทธเท่านั้นทั้งหมดก็อยู่ในสภาพเดียวกัน และก็แต่ท้ายสุดกระผมขอตั้ง
เป็นคำถามว่า การจะบัญญัติไว้ว่าศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติมัน ผลดี
จะคุ้มเสียหรือเปล่า ขอบพระคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านเอนก ต่อไปท่าน
แก้วสรณะครับ

นายเอนก สิทธิประศาสน์ : กราบเรียนท่านประธาน
ที่เคารพ กระผม เอนก สิทธิประศาสน์ ฝาวยวิชาการครับ เมื่อคราวที่กระผม
เป็นกรรมการยกร่างฯ ที่พักยา ผมก็ได้อธิบายชี้แจงไปแล้วครั้งหนึ่ง แต่ว่าหลาย ๆ
ท่านในที่นี้คงอาจจะได้ยินคำชี้แจงของผม ผมขออนุญาตยกคำชี้แจงทั้งหมด
มาแล้วให้ฟังอีกครั้งหนึ่งสำหรับผมเองนั้นในด้านส่วนตัว ผมเป็นคนที่รักษาเสรีมาก
ผมมีความ เชื่ออย่างเดียวว่า การที่ผมเชื่ออะไรแล้วไม่จำเป็นที่คนอื่นต้องเชื่อ
ตาม เว้นแต่สิ่งใดที่เราเห็นแล้วเป็นความจริง ๆ พิจารณาแล้วโดยรอบคอบ
ว่าทุกอย่างในที่สุดจะมีผลลงเลย ให้ฝ่ายที่ได้ประโยชน์หรือเสียประโยชน์
ไม่บังเกิดความกระทบกระเทือนทางจิตใจ ซึ่งจะนำไปสู่ความไม่สงบต่อไป
ข้างหน้าเป็นหลักนั่นคือ ถ้อยหลักสันติเป็นใหญ่ สำหรับผมเองก็ถือพุทธโดยกำเนิด
พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ทั้งหมด ลูกผมก็พุทธ แต่ลูกสาวผมแต่งงานกับคริสต์
หลานผมไปแปลงศาสนาเป็นอิสลาม ก็ไปแต่งงานกับสุภาพสตรีอิสลามทางโน้น
เขาอยู่ด้วยกันดี เดียวกันก็เป็นทนายความอยู่กรุงเทพฯ สุภาพสตรีก็มาเป็น
ครูอยู่กรุงเทพฯ ก็ไม่มีปัญหาใด ๆ ครับ เพราะฉะนั้นในเรื่องที่ว่าใครจะมีสิทธิ
นับถือศาสนาอะไรนั้น ผมมั่นใจเลยครับว่า สำหรับประเทศไทยเรา คนไทยเรา
เราอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข แต่ขอความกรุณาท่านทั้งหลายได้โปรด

ระลึกถึงว่า ในประวัติศาสตร์ของโลกไม่ว่าจะซีกไหนก็ตาม ในอดีตที่ผ่านมา
 เกิดสงครามศาสนามาแล้วก็ครั้งก็เห็นทุกคนล้มตายไปไม่รู้เท่าไร ขณะนี้
 ประเทศที่เจริญที่สุดแล้ว ๒ - ๓ วันนี้ท่านคงดูโทรทัศน์ ในไอร์แลนด์ (Ireland)
 เองก็หวัด ๆ จะเป็น เรื่องใหญ่ เรื่องความแตกต่างทางศาสนา ซึ่งอันนั้นก็เทียบ
 กันไม่ได้ แต่ว่าถ้าหากว่า พุดถึงประสบการณ์ของผมซึ่งทำงานอยู่ในกระทรวง
 มหาดไทยต้องขออนุญาตวันนี้ ผมขอพูดเรื่องประสบการณ์ทั้งส่วนตัวและในราชการ
 ที่เคยผ่านมานั้นสักครั้งหนึ่งเข้าหนหนึ่งและป้ายนี้อีกหนหนึ่ง แต่จำเป็น ผมอยากจะ
 เข้าความไปสักนิดหนึ่งครับ ตอนที่จะมีการตั้งรองวิชาการฝ่ายพลเรือนที่
 วังสวนกุหลาบ ก็ท่านประธาน หลายท่านอาจไม่ชอบท่าน ท่านหนึ่งหัวโตะเป็น
 ประธานฝ่ายพลเรือน และก็มีฝ่ายอธิบดี สนธิ วิไลจิตต์เป็นเลขาธิการ
 เป็นเจ้านายผม อีกท่านหนึ่งเป็นรองอธิบดีขณะนั้นเป็นผู้ช่วยเลขาธิการ ผมเป็นผู้
 ผู้ช่วยของผู้ช่วยอีกทีหนึ่ง ก็ได้มาถึงพิจารณาปัญหาที่หนักอกหนักใจกันอยู่ขณะนั้น
 นั่นคือ การประสานงานระหว่างทางราชการโดยทั่วไปกับประชาชนในจังหวัด
 ชายแดนภาคใต้ ท่านที่รับอาสาออกไปศึกษาสำรวจศึกษาอย่างละเอียดรอบคอบ
 คือ ท่านพระสาสนุทรพิพิธ ท่านเป็นนักปกครอง ท่านเป็นนักกฎหมาย ท่านเป็น
 ผู้ที่ข้าราชการของกระทรวงมหาดไทยเคารพนับถือท่านมาก ที่ประเทศก็ได้
 นับถือเป็นบิดาก็ได้ ท่านขออนุญาตรับภาระนี้ไปศึกษาด้วยตนเอง ใช้เวลาทั้งหมด
 ๑๕ วัน วิธีการที่ท่านใช้คือ ออกสอบถามสนทนาปราศรัยกับทุก ๆ ฝ่ายทั้งที่
 เป็นข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน ทั้งพุทธ ทั้งคริสต์ ทั้งอิสลามที่นั่นทั้งหมด
 สรุปปัญหาออกมาได้ข้อหนึ่งครับว่า-----

คนไทยไม่ค่อยเข้าใจหรือคิดว่าพี่น้องชาวมุสลิมเขาอยู่อย่างไร ไม่เข้าใจว่าศาสนาอิสลามเขาไม่ใช่เพียงแต่มีหลักธรรมะอย่างเดียว หมายถึงวิถีชีวิตด้วย เพราะฉะนั้นก็เกิดการกำหนดกฎเกณฑ์ขึ้นมาซึ่งไปขัดกับหลักปฏิบัติ ซึ่งผมดีใจเหลือเกินรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้แก้ไขจุดนั้นแล้ว เขียนไว้ชัดเจนเรื่องศาสนบัญญัติ แต่ก่อนเราไม่เข้าใจจุดนี้ เราคิดว่าเป็นคนไทยก็ต้องแต่งอย่างนี้ ต้องทำอย่างนี้ ซึ่งจะพบว่า เป็นความผิดพลาด และผมมีประสบการณ์อย่างอื่นอีก ๒ - ๓ ครั้ง ร่วมกับกระทรวงสาธารณสุขครั้งหนึ่ง ร่วมกับสมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย อีกครั้งหนึ่งในเรื่องการวางแผนครอบครัว ตอนที่ผมเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดอยู่ที่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผมไปเยี่ยมที่จังหวัดจริง ผมไปเยี่ยมที่สถานีอนามัยแห่งหนึ่ง ผมไปโดยส่วนตัวนะครับ ก็เห็นสภาพสตรีอายุเลยกลางคนแล้วอ้วนลูกจูงหลานมาหาหมอ ผมก็ตกใจบอกว่า โอ้โฮ นี่ลูกคุณทั้งหมดหรือ เขาบอกใช่ ทำไมคุณมีลูกมาก ทำไมไม่คุมกำเนิด ทำไมไม่วางแผนครอบครัว ผมก็หันไปถามหมอ เขาจูงลูกจูงหลานหนีไปเลยครับ เป็นความเชื่ออย่างนั้นครับ เขาว่าเขาต้องมีลูกได้โดยอิสระ ไม่มีการคุมกำเนิด แต่ตอนหลังเมื่อผมมาทำงานกับทางฝ่ายสมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย เราก็รณรงค์ในเรื่องเดียวกัน วัตถุประสงค์หลักคือ เรื่องการวางแผนครอบครัว แต่ทางสมาคมฉลาด เริ่มไปติดต่อกับสมาชิกผู้นครศรีธรรมราช และทดลองก่อนกับพี่น้องชาวมุสลิมที่ค่อนข้างยากจน เป็นชาวประมงอยู่ริมตลิ่ง อยู่เขตติดต่อกับทางอำเภอระโนด แต่ยังอยู่ในเขตหัวไทร เขาทดลองและจับที่ผู้นำศาสนา ก่อน ไปคุยกับท่านเหล่านั้น ผู้นำศาสนาเข้าใจว่าความจริงไม่ใช่ไปทำหมันหรือจับไปตอนหรืออะไร ไม่ใช่ทั้งสิ้น เป็นแต่เพียงการเว้นระยะห่างหน่อย อย่างนี้เป็นต้น อันนั้นก็ทำไปแบบคร่าว ๆ แบบทดลอง ในที่สุดก็ได้ผลครับ เขาเริ่มเข้าใจว่าคืออะไร เขาเข้าใจว่านั่นคือการช่วยเหลือด้านเศรษฐกิจของเขา ซึ่งกระทบมาถึงความเป็นอยู่ของเขาเองครับ ทั้งตัวเขาเอง ทั้งลูกเขา ทั้งสามีเขา ทุกอย่าง ทั้งครอบครัว เราจึงพัฒนาเป็นโครงการขึ้นไปอีกอันหนึ่ง เรียกว่า โครงการพัฒนาความเป็นอยู่ของครอบครัวทางภาคใต้ แล้วไปทดลองทำที่จังหวัดปัตตานี ผมร่วมกับเขามาได้ ๕ ปี เวลานี้เป็นที่ยอมรับอย่างเรียบร้อย คือทางฝ่ายข้าราชการเราเองนั่นคือฝ่ายกระทรวงสาธารณสุขและสมาคม กับฝ่ายพี่น้องประชาชนที่นั่น และฝ่ายที่เป็นผู้นำศาสนา เวลาเราไปประชุมหรือไปติดตามผลงานต้องไปประชุมกับคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดทุกครั้ง ผมจำได้ว่าตอนไปปีแรกได้มีการพูดบางคำจากคนบางคนซึ่งไม่รู้ในเรื่องศาสนา ท่านคณะกรรมการอิสลามประจำจังหวัดซึ่งอายุมากแล้วโกรธมากเลยครับ ทำที่จะลูกลูกหนีออกจกที่ประชุมแต่บังเอิญว่า

เจ้าหน้าที่ของสมาคมวางแผนครอบครัวมหาวิทยาลัยเซาธแลค เขาได้คุยกับ
 ท่านประธานคณะกรรมการไว้ก่อน คุยจนเป็นที่เข้าใจแล้วท่านก็เข้าใจซำบซึ่ง
 และได้รายงานการประชุมอาเซต^ปของอินโดนีเซีย ซึ่งเป็นการประชุมใหญ่ของ
 มุสลิมทั่วโลก ผู้นำศาสนาทั้งนั้นครับก็ได้ข้อตกลงกันมาหลายประการ ซึ่งเปิด
 โอกาสให้มีการวางแผนครอบครัวได้ว่าอยู่ในศาสนาด้วยซ้ำว่า ถ้าหากสุขภาพไม่ดี
 หรือฐานะไม่ดี อะไรต่าง ๆ เหล่านี้ก็สามารถที่จะผ่อนคลายเป็นเรื่องเหล่านี้
 แต่ห้ามอย่างงเดียวคือไม่ให้ทำถาวรถูกไหมครับ ท่านที่นับถือศาสนาอิสลามโปรดเช็ค
 ผมด้วยนะครับ ถ้าผมพูดผิด หลังจากนั้นเราก็ทำงานด้วยกันมาตลอด ท่านอัครเทพ
 ของท่านเป็นที่วิ เป็นวิดีโอให้พวกเราด้วยว่า ^{กลาง ปี ๖๖-๖๗} ~~วิดีโอให้พวกเราด้วยว่า~~ ^{จะไปรับ}
~~วิดีโอให้พวกเราด้วยว่า~~ แล้ววันไหนที่ผมไม่ว่างท่านเอาเทปไปเปิดให้ประชาชนฟังเลย
 เปิดวิดีโอให้ดูเลย แล้วครั้งหลังสุดผมก็ไปมาที่จังหวัดนราธิวาส ท่านคงได้
 ข่าวหนังสือพิมพ์ว่าจะมีความรุนแรงเกิดขึ้น ปลัดอำเภอคนหนึ่งก็ถูกยิงตายอยู่ที่
 บ้านเจาะใช้ร้อง ถูกยิงจากข้างหลัง นั้นเป็นเรื่องของการเมืองท้องถิ่น หรือ
 จะเป็นเรื่องของอะไรก็ไม่ทราบ แต่หมู่บ้านแห่งนั้น คณะพวกผมเข้าไปได้
 อย่างสบายใจมาก ไม่มีปัญหาใด ๆ -----

เราสามารถทำงานกันได้อย่างเข้าอกเข้าใจ ประชาชนอาเซียนยิ้มแย้มแจ่มใส ผู้นำศาสนาอิสลาม ซึ่งอยู่ประจำมัสยิดที่นั่นก็เรียบร้อย ไม่มีปัญหาใด ๆ ทั้งสิ้นครับ แต่ผมไม่ทราบว่า เรื่องอะไร พอ เป็นปัญหา เรื่องของบ้านเมืองมีข้าราชการอื่นเข้าไปเกี่ยว เกิดเรื่องทุกที ลักษณะอย่างนี้เป็นมานาน ท่านคิดคู่สิครับ ตั้งแต่ครั้งสมัยที่ ถอยหลังไปเมื่อตอนที่ผมเล่าให้ฟังว่า เหตุการณ์ในวังสวนกุหลาบ เป็นอย่างไรนะครับ ผลสุดท้ายก็ได้มา เกิดตั้งหน่วยงานขึ้นที่กระทรวงมหาดไทย แต่ให้ตั้งที่จังหวัดนครราชสีมา นั่นคือการตั้งศูนย์ประสานราชการภาคใต้ ซึ่งเวลานี้ก็เป็นกองปลัดกระทรวงมหาดไทย ซึ่งไป เป็นหัวหน้าอยู่ที่นั่น เป็นไปเหมือนท่านนะครับ ก็ต้องไปทำหน้าที่อบรมพวกคนไทย พุทธทั้งหลายครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ครับ

นางพวงเล็ก บุญเชียง : ท่านประธานคะ ดิฉันขอตั้งจังหวัดกับท่านผู้อาวุโส ขอให้ท่านเข้าประเด็นว่า เราจะบรรจุว่า ศาสนาพุทธ เป็นศาสนาประจำชาติในมาตราที่หรือเปล่า ก็ท่านได้อภิปรายและเล่าสู่ให้พวกเราฟัง นั่นคือประสบการณ์ของท่าน แล้วก็ เป็นสิ่งที่ประกอบด้วย แต่ว่าขอให้ได้ท่านพูดถึงหลักใหญ่ ๆ ก็แล้วกันคะ ขอขอบคุณค่ะ

นายเอนก สิกขิประศาสน์ : ครับ ขอขอบคุณ เลขชะงักไปเลย ในที่สุดเราก็มีการดำเนินงานหลาย ๆ ประการ ความจริงร่วมกับทางสำนักเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาตินะครับ ท่านจะสังเกตหรือเปล่าว่า ได้มีพระราชดำหนีกกษิณราชินีเวสน์ ที่นครราชสีมา และไม่มองคใดองค์หนึ่งก็คงเสด็จไปที่นั่น เริ่มทำงานร่วมมือกับประชาชนที่นั่น ได้ใกล้ชิด แล้วก็ปีหนึ่งก็จะมีการเชิญให้ โต๊ะอิหม่าม คอเต็บ บิหลั่น เข้าเฝ้ารับพระราชทานเลี้ยงทุกปี ซึ่งอันนี้เป็นหน้าที่ในการกิจของกระทรวงมหาดไทยทั้งสิ้นประการนี้ เมื่อนึกย้อนหลังไปถึงว่าอะไรก็แล้วแต่เนี่ย ถ้าหากว่าเกิดความสงสัยเคลือบแคลงใจอะไรขึ้นมา เป็นที่ผิดแยกไปจากสิ่งที่มีอยู่ ซึ่งสิ่งเหล่านั้น กระผมคิดว่าไม่จำเป็นเชิงเราอย่าไปท้อขึ้นนะครับ ทำแล้วเกิดความไม่สงบแล้วจะเป็นเรื่องใหญ่ เราจะไม่สมกับที่ว่าเราใฝ่สันติ การที่ในรัฐธรรมนูญมาตรา ๘ ของเราได้กำหนดไว้แล้ว ว่า พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภก ผมว่าเหลือพอแล้วครับ ยิ่งกว่าขอเสียอีก อันนี้เป็นความเฉลียวฉลาดอย่างยิ่งของผู้ที่เขียนรัฐธรรมนูญไว้ในอดีต ครับ ผมขอสรุปว่า ผมเห็นด้วยกับร่างทั้งหมดของคณะกรรมการฯ ขอขอบคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : อาจารย์แก้วสรร ครับ
นายแก้วสรร อติโพธิ : ท่านประธานครับ ผม แก้วสรร อติโพธิ
สร. สายกฎหมายมหาชน ผมเคยกล่าวเปรียบเปรยไว้ว่า งานของพวกเรา
สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญนี้ แท้ที่จริงก็คืองานรับเหมา -----

- ๖๐/๑

เราเหลือเวลาอีกไม่กี่วันเราก็จะหมดภารกิจนี้ไป เราไม่ได้เข้ามาเพื่อจะมีอำนาจ มีสถานะอะไรยิ่งขึ้น เราเป็นแต่เพียงผู้รับภารกิจว่างให้เสร็จ แล้วก็เสนอให้ส่วนรวมเขาพิจารณาที่ขาด ผมจะจำไว้ในชีวิตว่า ไม่ว่ารัฐธรรมนูญนี้จะผ่านหรืออนาคตจะเป็นอย่างไรนะครับ แต่ผมจะจำว่า ผมผ่านการตัดสินใจที่สำคัญ จะจำไปจนตายตรงไหนบ้าง ผมคิดว่ามาตรานี้เป็นอีกมาตราหนึ่งที่ผมจะจำ มาตรานี้ก็เป็นอย่างมาตราหนึ่งที่ผมว่า พวกเราทุกคนจะต้องคืนเอา มโนสำนึกของเราออกมา ว่าเราจะทำอะไรให้แก่บ้านแก่เมือง สำหรับผมนั้นผมมีข้ออภิปรายโดยสังเขปเพียงแต่ว่า พูดถึงความจริงในเมืองไทยกันนะครับ ผมคงเห็นเฉพาะเท่าที่ผมได้พบได้ผ่าน ตอนผมเด็ก ๆ ผมเรียนอยู่โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ผมมีเพื่อนรักเป็นมุสลิม คริสต์ก็มี เขาย้ายอยู่ข้างผม เคารพซงชาติซงเดียวกัน ขณะที่ผมยกมือสวดมนต์หน้าเสาธง เพื่อนมุสลิมหน้าไม่มีความรู้สึกอะไรเลย เขาไม่มีเดี่ยจันท์ ไม่มีความรู้สึกว่าเขาถูกแบ่งแยก ไม่มีเลยนะครับ บ้านไหนเมืองไหนครับที่เป็นอย่างนี้ได้ เคารพซงซงเดียวกัน ศาสนาต่างกัน แล้วก็ยื่นให้ศาสนาหนึ่งนะครับ ซึ่งมีเป็นจำนวนมากสามารถบำเพ็ญปฏิบัติศาสนาของตน นี่คือความประทับใจของผม เขายอมรับโดยไม่มีคิอะอะไรเลย ครั้นผมไปศึกษาต่างประเทศ ผมไปเรียนกฎหมายรัฐธรรมนูญอยู่ ๓ หลักสูตรด้วยกัน ผมเปิดรัฐธรรมนูญของสหรัฐในส่วนเสรีภาพในความคิด ความเชื่อ และความเสมอภาค ผมกลับพบว่า ด้วยความหลากหลายทางศาสนาในสหรัฐปัญหาเรื่องรัฐกับศาสนาน่าอ่อนไหวมาก คดีรัฐธรรมนูญส่วนหนึ่งที่ศึกษานั้น มีปัญหาคืออย่างที่ผมเจอตอนผมเด็ก ๆ ว่าโรงเรียนของรัฐจะนำศาสนาเข้าไปในโรงเรียนได้ไหม ศาสนาอะไร อย่างไร แล้วในที่สุดเขาก็กลับห้ามการปฏิบัติศาสนาใด ๆ ทั้งสิ้นในโรงเรียน ของรัฐธรรมนูญเยอรมันถึงกับห้ามเช่นกันว่า โรงเรียนของรัฐห้ามปฏิบัติพิธีกรรมศาสนาใด ๆ ในโรงเรียน ถ้าศาสนาใดอยากจะทำปฏิบัติก็แยกตั้งโรงเรียนของตนไป บ้านนั้นเมืองนั้นเขาลังมีโรงเรียนของศาสนาถามว่าเพราะอะไร เพราะเขาไม่มีความสมานฉันท์ครับท่าน ที่ท่าน สสร. อ่าวโสท่านเอนก ท่านได้พูดถึงว่า พ่อ แม่ของเรา ปู่ ย่า ตา ยายของเรา ท่านก็มีรัฐธรรมนูญ และที่ท่านเขียนไว้ ท่านให้บ้านเรา ยกองค์พระมหากษัตริย์ให้ทรงเป็นพุทธมามกะ แล้วก็ เป็นอัครศาสนูปถัมภก ก็โดยนัยเดียวกัน พอบ้านนี้เรารู้ให้ บ้านเมืองนี้รู้จัก ให้ศาสนาพุทธ เป็นเหมือนเจ้าของบ้านอยู่แล้ว ศาสนาอื่นที่หลัง แต่ศาสนาที่เป็นเพียงศาสนา แต่ในใจของคนไทยนั้น เพื่อนมุสลิม เพื่อนคริสต์ เขาก็ทราบดี ทราบดีว่า นี่คือนิสัยศักดิ์สิทธิ์ประจำบ้านประจำเมืองตรงนี้ แล้วเขาก็ไม่ทำอะไร

เหมือนเพื่อนผมที่ไม่รู้จักอะไร เขาก็รู้จักให้ ขณะเดียวกันฝ่ายเสียงข้างมาก
ในบ้านเรา ศาสนาพุทธก็คือ ศาสนาของการให้ ถ้าผมเข้าใจไม่ผิด เราก็รู้จักให้
บรรพบุรุษของเรารู้จักให้ว่าพี่น้องมุสลิม-----

- ๒๑/๑

ความคิดความเชื่อของเขาเหล่านั้นมันล่องเข้ามาในวิถีชีวิตทางครอบครัวและมรดก เราก็อุทิศสำหรับชื่ออำนาจรัฐของเราออกกฎหมายรับรองให้เป็นกฎหมายครอบครัวของ ๔ จังหวัดภาคใต้ เราก็รู้จักให้ พี่น้องศาสนาอื่นเขาก็รู้จักให้ นี่คือการอธิบายว่าสิ่งที่ผมเห็นแต่เด็ก ว่าธงผืนเดียวและต่างศาสนากันทำไมไม่มีปัญหาเหมือนกับบ้านอื่นเมืองอื่น เพราะฉะนั้นโดยสรุปเราจะร่างรัฐธรรมนูญบนต้นทุนของประเทศชาติ ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ เราอยู่อันดับ ๔ ชาติอยู่อันดับหนึ่งนะครับ ชาติไม่ได้หมายถึงธง ชาติหมายถึงความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียว มีองค์พระมหากษัตริย์เป็นศูนย์กลางที่จะดึงให้อยู่ด้วยกัน แต่ขณะเดียวกันใจด้วยครับที่มีต่อระหว่างกันด้วย เพราะฉะนั้นนี่คือต้นทุนที่สำคัญที่สุดของบ้านเมือง ผมจึงขอสรุปว่ารัฐธรรมนูญอยู่อันดับ ๔ ชาติอยู่อันดับหนึ่งครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ผมคิดว่าเราอภิปรายมาตราบนี้มากี่มากแล้วก็กว้างขวางแล้วนะครับ ผมไม่อยากจะใช้เวลาอันยาวนานไปกว่านี้ เพราะว่าใช้เวลาพิจารณามาตราบนี้มากกว่าทุกมาตราที่ได้พิจารณามาแล้วนะครับ ผมอยากให้กรรมาธิการชี้แจง เชิญครับ

นายธงชาติ รัตนาวิชา (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม ธงชาติ รัตนาวิชา สสร. นครศรีธรรมราช ขอชี้แจงท่านผู้ประมุขคดีในฐานะกรรมาธิการ ในมาตรา ๗๕ ซึ่งสรุปประเด็นใหญ่ ๆ ที่ท่านสมาชิกผู้ทรงเกียรติได้เสนอคำแปรมาเป็น ๒ กรณีใหญ่ ๆ ด้วยกันคือ ๑. ให้บรรจุลงไปว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ กับให้เขียนไว้ว่า รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองศาสนาอื่น ซึ่งมีประชาชนจำนวนมากนับถืออย่างเป็นปึกแผ่น ซึ่งกระผมจะได้กราบเรียนเป็นประเด็น ๆ ต่อไป ท่านประธานที่เคารพครับ ประเทศของเรานั้นมีกลุ่มหลาย มีกลวิธีในการดำเนินงานทางการเมืองก็ดี ในการรวมคนเป็นกลุ่มเดียวกันก็ได้อย่างแยกค่ายมาก ๆ คนกลุ่มต่าง ๆ ในประเทศของเราสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ไม่ได้แยกเขา แยกเรา ไม่เหมือนกับบางประเทศที่มีปัญหาในเรื่องเชื้อชาติมากมาย ไม่สามารถที่จะหลอมคนให้กลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกัน แต่ประเทศของเราท่านประธานที่เคารพครับ นำที้งเป็นอย่างมากที่สามารถที่จะหลอมคนในหลายเชื้อชาติเข้าเป็นชนชาติเดียว มีความกลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้มากกว่าประเทศอื่น ทั้งนี้เป็นเพราะอะไรครับ ถ้าจะวิเคราะห์ที่กันนี้สัก ๆ

ก็จะเห็นว่าเนื่องจากแนวทางของพุทธศาสนานั้นเอง หลักปฏิบัติธรรมใน
พุทธศาสนานั้นเองทำให้คนให้อภัยซึ่งกันและกัน ทำให้พี่น้องประชาชนเป็นผู้ให้
มากกว่าผู้รับ เพราะฉะนั้นการที่เรามีหลักการให้มากกว่าการรับ ก็ทำให้
การดำเนินนโยบายทางการเมืองก็ดี การพยายามที่จะใช้กุศโลบายใด ๆ
ก็ดีในการที่จะทำให้ประเทศของเรานี้กลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันนั้น
ทำได้อย่างแยบยล ท่านประธานที่เคารพครับ การเขียนรัฐธรรมนูญที่ผ่านมา
เราก็เห็นได้ชัดว่าพยายามหลีกเลี่ยงการแบ่งแยก พยายามเขียนอย่างมีศิลปะ
อย่างงดงาม-----

ใช้คำที่สวยงาม เพื่อที่จะให้เกิดความกลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
 วิธีการเขียนให้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นพุทธมามกะ ก็แสดง
 โดยนัยที่เห็นชัดเจนนว่า คนทั้งประเทศนี้ส่วนใหญ่เป็นพุทธศาสนิกชน นั่นก็น่าจะ
 แปลได้ว่า ศาสนานี้ น่าจะเป็นศาสนาประจำของชาตินี้ มีคนส่วนมากนับถือ
 โดยตัวแทนของคนส่วนมากนั้นคือพระมหากษัตริย์ซึ่งเป็นตัวแทนของผู้ใช้อำนาจ
 อธิปไตยของประเทศเรานั้นเอง ท่านประธานที่เคารพ เพราะฉะนั้นถ้าเรา
 เขียนอะไรบ่งลงไปชัด ๆ อาจจะเป็นเสมือนหนึ่งหนามที่คอยทิ่มแทงใจบุคคลอื่น
 ฝ่ายอื่น ซึ่งเขาอาจจะไม่พูด ไม่แสดงออกมา แต่ว่ากินลึกอยู่ในหัวใจ เรา
 ต้องการให้มีความกลมเกลียว แต่ทำไมเราจะต้องแสดงเจตนาออกไปให้
 คนอื่น เขาเห็นว่าเรารังเกียจคนอื่นหรือ หรือเราต้องการแยก หรือเรา
 ต้องการยกเราให้ใหญ่กว่าบุคคลอื่น หรือให้ดูดีกว่าบุคคลอื่น ทั้ง ๆ ที่
 จุดประสงค์ที่แท้จริงก็คือ ต้องการให้เกิดความกลมเกลียว แต่การที่เรา
 จะพยายามแสดงอะไรบางสิ่งบางอย่างออกมาให้คนรู้นั้น เป็นสิ่งที่ดีแล้วหรือ
 เพราะฉะนั้นกระผมคิดว่ากุศโลบายหรือกลวิธีต่าง ๆ ที่บรรพบุรุษของเรา
 ได้พยายามกระทำมานั้นเป็นเรื่องที่ตึงงาม น่าจะได้ดำเนินการต่อไป
 ท่านประธานที่เคารพ รัฐธรรมนูญเราเขียนกันมา ๑๕ ฉบับแล้ว ไม่เคยมี
 รัฐธรรมนูญฉบับใดที่เขียนบ่งลงไปชัดเจนนว่า ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ
 แต่ได้เขียนไว้ในมาตรา ๘ บ่งถึงฐานะของพระมหากษัตริย์ว่าทรงเป็น
 พุทธมามกะ ทรงเป็นองค์อัครศาสนูปถัมภก นั่นก็แปลว่าพระองค์เป็น
 พุทธศาสนิกชน คนส่วนใหญ่ นับถือ ดังที่ผมได้กราบเรียนแล้ว ในรัฐธรรมนูญ
 ฉบับนี้ ท่านประธานที่เคารพ เราเขียนเรื่องศาสนาพุทธไว้ในมาตรา ๘
 เราเขียนไว้ในมาตรา ๗๗ และเราเขียนไว้ในมาตรา ๗๕ ในมาตรา ๗๕
 ถ้าท่านผู้มีเกียรติสังเกตเห็นได้ว่า เขียนชัดเจนนว่า รัฐให้ความอุปถัมภ์
 และคุ้มครองพระพุทธศาสนา เดิมคำว่า พระ ลงไปหน้าคำว่า พุทธศาสนา
 และศาสนาอื่น ทำไมเราไม่เขียนว่า รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครอง
 ศาสนาอย่างเดียวกัน ทำไมไม่ต้องบ่งว่า พระพุทธศาสนา นี้ก็เป็นพุทธวิธี
 อย่างหนึ่งในการเขียนที่แบบกลมเหมือนกัน เพราะฉะนั้นกระผมคิดว่า
 วิธีการเขียนอย่างศิลปะ เสมือนหนึ่งมีใบไม้มาปิดบังเอาไว้ ถ้าไม่เปิด
 ใบไม้ออกมาก็ไม่สามารถจะเห็นได้ น่าจะเป็นพุทธวิธีที่ดี เป็นกุศโลบายที่ดี
 ในการที่จะไม่ให้มีความกระทบกระทั่ง กระทบกระทั่งกัน ท่านประธาน

ที่เคารพ ในประเด็นที่ท่านสมาชิกผู้ทรงเกียรติได้พูดถึงในประเด็นที่ ๒ ว่า น่าจะได้อำนาจใน เรื่องการนับถือศาสนาที่เป็นปีกแผ่นเอาไว้ในมาตรานี้ด้วย กระผมคิดว่าในมาตรา ๓๗ นั้น ได้เขียนไว้ว่า

บุคคลย่อมมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการนับถือศาสนา ศึกษาศาสนา หรือลัทธินิยมในศาสนา และย่อมมีเสรีภาพในการปฏิบัติตามศาสนบัญญัติหรือปฏิบัติ พิธีกรรมตามความเชื่อถือของตน เมื่อไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมืองและ ไม่เป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

ในการใช้เสรีภาพดังกล่าวความวาระหนึ่ง บุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง มิให้รัฐกระทำการใด ๆ อันเป็นการรอนสิทธิหรือเสียประโยชน์อันควรมีควรได้ เพราะเหตุที่ถือศาสนา ศึกษาศาสนา ลัทธินิยมในศาสนา หรือปฏิบัติตาม ศาสนบัญญัติ หรือพิธีกรรมตามความเชื่อแตกต่างจากบุคคลอื่น

วาระสองรัฐธรรมนูญให้เสรีภาพในการนับถือศาสนาอย่างชัดเจน มิให้รัฐกระทำการใด ๆ อันเป็นการรอนสิทธิ เพราะฉะนั้นเมื่อมีศาสนาใด เกิดขึ้นในประเทศของเรา รัฐก็ต้องให้ความอุปถัมภ์คุ้มครองตามควรแก่สัดส่วน ของศาสนานั้น เพราะฉะนั้นจะไปเขียนแยกแยะเอาไว้เฉพาะศาสนาที่มีคน นับถือเป็นปีกแผ่น ก็คงจะเป็นการไม่สมควรกระมัง -----

เพราะฉะนั้นกระผมคิดว่าในประเด็นนี้ที่กรมการได้เขียนไว้เช่นนี้น่าจะเหมาะสม
ดีแล้ว ในบางประเทศที่ท่านสมาชิกผู้ทรงเกียรติได้กรุณาขึ้นมาว่าบางประเทศนั้น
ได้มีการบัญญัติเอาไว้ว่าเป็นศาสนาประจำชาติ แต่บางประเทศที่นับถือศาสนา
ที่เป็นปึกแผ่นเหมือนประเทศเราก็ไม่ได้บัญญัติไว้เหมือนกัน ยกตัวอย่างประเทศ
บ้านใกล้เรือนเคียงเรา ประเทศอินโดนีเซีย ซึ่งนับถือศาสนาที่เป็นมุสลิมเกือบ
ทั้งประเทศก็ไม่ได้บัญญัติเอาไว้ แต่ทั้งมาเลเซียก็ อินโดนีเซียก็ เป็นรัฐที่เป็น
ฝ่ายโลก ไม่ใช่เป็นรัฐที่เป็นฝ่ายศาสนาแต่ประการใด แม้จะนับถือศาสนามุสลิม
เป็นศาสนาส่วนใหญ่ก็ตาม เพราะฉะนั้นโดยสรุป ท่านประธานที่เคารพครับ
กระผมคิดว่าพุทธศาสนานั้นเป็นศาสนาที่อุบัติขึ้นดำรงอยู่และสืบทอดมายาวนาน
ถึง ๒,๕๐๐ กว่าปีแล้ว การดำรงอยู่ยาวนานถึงขนาดนี้ก็เพราะหลักธรรมคำสั่งสอน
ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นหลักประกันรับรองพระพุทธศาสนา ว่ากันโดยข้อเท็จจริง
แล้วไม่จำเป็นต้องให้ใครมารับรองหรือจำเป็นต้องบัญญัติรับรองไว้ด้วยกฎหมายใด ๆ
แต่รัฐธรรมนูญของเรานั้น แม้จะไม่รับรองโดยตรง แต่รับรองไว้โดยศิลปะของการ
เขียนกฎหมาย ดังนั้นแม้จะไม่เขียนไว้บังคับ แต่โดยข้อเท็จจริงในแนวทางปฏิบัติ
แล้ว พุทธศาสนาก็เป็นศาสนาประจำชาติไทยของเรานั้นเอง แต่บรรพบุรุษของเรา
นั้นเขียนไว้อย่างมีศิลปะโดยไม่ให้กระทบกระเทือนใจบุคคลใด ๆ เพราะฉะนั้น
กระผมจึงเห็นว่ามาตรา ๒๕ ที่กรมการได้บัญญัติไว้ก็น่าจะเหมาะสมแล้วครับ
ขอบคุณมาก

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ชัดเจนด้วยกันทั้งสองฝ่ายแล้วนะครับ
ต่อไปนี้เชิญประธานคณะกรรมการ

นายอานันท์ ปันยารชุน (ประธานคณะกรรมการ) : ท่านประธาน
ที่เคารพ กระผมขอใช้เวลาเล็กน้อยในการยืนยันข้อยุติของคณะกรรมการ
พิจารณาร่างรัฐธรรมนูญว่าเห็นควรคงไว้ในมาตรา ๒๕ ตามที่ได้ยกขึ้นมาก็คือ
รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนา และศาสนาอื่น ส่งเสริม
ความเข้าใจอันดีและความสามัคคีระหว่างศาสนิกชนของทุกศาสนา รวมทั้ง
สนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้ เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนา
คุณภาพชีวิต ท่านประธานที่เคารพ กระผมอยากจะขอทบทวนความจำของบรรดา
เพื่อนสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญว่าร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้ยึดถือจารีตประเพณี
ที่ได้มีการเขียนบทบัญญัติในเรื่องศาสนาในอดีต รัฐธรรมนูญของเรา ๑๕ ฉบับ
จะมีข้อบกพร่องอย่างไรก็ตาม จะมีจุดอ่อนอย่างไรก็ตาม จะต้องมีการเปลี่ยนแปลง
แก้ไขอย่างไรก็ตาม แต่บทบัญญัติเกี่ยวกับศาสนา มิได้เคยมีการเปลี่ยนแปลง

๑๒๕

สร ๑๘/๒๕๔๐ (เป็นพิเศษ)

อารีรัตน์ ๖๓/๒

มิได้เคยมีการล้มล้าง มิได้เป็นตัวก่อปัญหาของสังคมไทย ไม่ว่าจะเป็นในระบอบ
ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขมาเป็นเวลาประมาณ ๖๕ ปี

- ๖๘/๑

Legislative Institutional Repository of Thailand

หรือแม้แต่ในระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ ประเทศไทยมีประวัติศาสตร์มาเกือบ ๘๐๐ ปี คนไทยทุกคนมีความภาคภูมิใจที่ในประวัติศาสตร์ของไทยในสังคมไทยที่มีความแตกแยกในความคิดเห็น ที่มีการต่อสู้ในความคิดเห็น ที่มีเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ล้มล้างความรู้รักสามัคคีที่ดี หรือความสมานฉันท์ที่ดี มิได้เกิดขึ้นจากศาสนา มาตรา ๑ ของบทบัญญัติเขียนไว้ชัดว่า ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียว จะแบ่งแยกมิได้ ตอนที่สภาร่างรัฐธรรมนูญได้พิจารณา มาตรา ๑ มีผู้แปรญัตติว่า คำว่า อันหนึ่งอันเดียว นั้น ไม่ฟังเพื่อไปหรือ และได้มีการมาธิการบางท่านได้อธิบายถึงความหมายของคำว่า อันหนึ่งอันเดียว ว่า อันหนึ่งอันเดียวนั้นมิใช่เป็นเรื่องของกายภาพของประเทศหรือของรัฐเท่านั้น แต่หมายความถึงว่า เป็นอันหนึ่งอันเดียวในความรู้สึก ในความสมานฉันท์ ในความผูกโยง ในความสัมพันธ์ของคนไทยทุกเหล่ากำเนิด ทุกถิ่นฐาน มาตรา ๘ เป็นมาตราที่มาตรฐาน มีบทบัญญัติทุกครั้งที่รัฐธรรมนูญ ๑๘ ฉบับที่ผ่านมา กำหนดไว้เด่นชัดว่า พระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามกะ และทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก มาตรานี้เป็นมาตราที่เราเคารพบูชา เป็นมาตราที่บอกทิศทางของประเทศชาติ เป็นมาตราที่กำหนดมาตรฐานของการปกครอง และเป็นมาตราที่นำไปสู่ความสมานฉันท์ ความสามัคคี ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวของชนชาวไทยทุกเหล่า ประวัติศาสตร์ของประเทศไทยไม่เคยมีการโต้แย้งหรือการต่อสู้อย่างรุนแรงบนมูลฐานหรือบนพื้นฐานของศาสนา ถ้าเรามองดูรอบโลกเราจะเห็นได้ว่าประเทศใด ชนชาติใดที่ยึดติดกับศาสนา โดยไม่คำนึงถึงข้อเท็จจริง โดยไม่คำนึงถึงเหตุผล โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของชาติ ซึ่งต้องอยู่เหนือกว่าผลประโยชน์ของศาสนา มีปัญหาทั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็นประเทศไอร์แลนด์เหนือ ซึ่งมีการต่อสู้ระหว่างชาวคาทอลิก (Catholic) กับชาวโปรเตสแตนต์ (Protestant) ไม่ว่าจะเป็นตะวันออกกลาง ซึ่งมีสงครามยืดเยื้อระหว่างคนที่ถือศาสนาอิสลามกับศาสนาจูดาห์ (Judah) หรือศาสนายิว ไม่ว่าจะเป็นประเทศบอสเนีย ซึ่งเป็นการต่อสู้ทางการชนเผ่าระหว่างชนชาติซึ่งถือศาสนา ๒ ศาสนาอีก รัฐธรรมนูญฉบับนี้ในมาตราอื่น ๆ เป็นการเขียนเพื่อปรับโครงสร้าง เพื่อพยายามตอบปัญหาของสังคมไทยที่มีมาในอดีต และที่มีมาในปัจจุบัน จะเป็นคำตอบที่ถูกหรือผิดยังจะต้องดูต่อไป แต่เป็นการพยายาม พยายามที่จะแก้ไขปัญหาในอดีต ปัญหาที่ทุกคนคนไทยทราบดีว่าเป็นปัญหาที่หากไม่ได้รับการดูแล หรือไม่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วจะทำให้การพัฒนาประเทศไทยในทางที่เหมาะสมนั้น เป็นไปไม่ได้

เพราะฉะนั้นคำถามที่ สสร. ทุกท่านที่นั่งอยู่ ณ ที่นี้จะต้องถามตัวเองก็คือว่า ศาสนาเคย เป็นปัญหาของสังคมไทยหรือไม่ ประเด็นที่ยกขึ้นมานี้เป็นประเด็นที่ก่อให้เกิดปัญหาในสังคมไทยในอดีตหรือเปล่า ตัวกระผมเอง เป็นพุทธศาสนิกชน ตัวผมเองรับได้ว่าพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ อย่างไรก็ตามผู้แปรญัตติทุกท่านได้พูดมา เป็นข้อเท็จจริงที่ไม่มีใครหลีกเลี่ยงได้ เป็นข้อเท็จจริงที่ประชาชนชาวไทยที่นับถือศาสนาอื่นก็ยอมรับว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาหลักของเมืองไทย เป็นศาสนาที่ประชาชนประมาณ ๙๕ เปอร์เซ็นต์นับถือ ให้ความเคารพสักการะ ข้อเท็จจริงอันนี้เป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในใจของเรา เป็นข้อเท็จจริงที่ไม่มีใครเถียง แต่ตราบใดที่อยู่ในใจของเราและไม่มีใครเถียง คำถามก็คือว่า สร้างปัญหาอะไรหรือเปล่าที่จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไข เราจะเสี่ยงหรือไม่กับการที่จะปรับปรุงแก้ไข แล้วการปรับปรุงแก้ไขนั้นอาจจะนำไปสู่ปัญหาในอนาคต อาจจะนำไปสู่ปัญหาของชนชาวไทยทั้งในยุคนี้อีกและในยุคต่อ ๆ ไป สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ซึ่งเป็นที่เคารพกันทั่วไป เคยพูดถึงคุณลักษณะของคนไทย ๓ ประการว่า คนไทยนั้นรักในความเป็นอิสระ ปราศจากวิหิงสา คือปราศจากความเบียดเบียน แต่คนไทยนั้นฉลาดในการประสานประโยชน์ ผมหวังว่าท่านสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญผู้ทรงเกียรติทั้งหลาย ณ วันนี้ จะได้ยึดถือคุณลักษณะของคนไทยตามที่สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพได้เคยกล่าวไว้ ขอขอบคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ผมจะขอลงมติ จะถามเกี่ยวกับญัตติที่ขอแปรญัตติก่อนครับ

(ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญมีสัญญาณให้สมาชิกที่มาประชุมทราบก่อนลงมติ)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านผู้ใดเห็นว่าควรแก้ไขตามที่ผู้ขอแปรญัตติ โปรดยกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือ ๗ คน)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านผู้ใดเห็นว่าควรเป็นไปตามร่างฯ ของคณะกรรมการธิการ โปรดยกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือ ๖๖ คน)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เนื่องจากร่างนี้มีการเพิ่มเติมจากของเดิม ใครเห็นว่าควรเป็นตามร่างฯ เดิม โปรดยกมือขึ้นครับ

(ไม่มีสมาชิกยกมือ)

๑๒๙

สร ๑๘/๒๕๕๐ (เป็นพิเศษ)

จกนอม ๖๕/๒

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ขอประกาศผลนับคะแนนก่อน
เห็นควรรแก้ไขเปลี่ยนแปลงตามผู้แปรญัตติ ๗ เสียง เห็นควรคงไว้ตามร่างฯ
ของคณะกรรมการธิการ ๖๖ เสียง คงไว้ตามร่างฯ เดิมไม่มี เป็นอันว่าที่ประชุมนี้
มีมติให้มาตรา ๗๕ เป็นไปตามร่างฯ ของคณะกรรมการที่ได้เสนอมมา เป็นการ
จบการพิจารณามาตรา ๗๕ ต่อไปเลขาธิการฯ ครับ

- ๖๖/๑

ศาสตราจารย์พิเศษ พิพัฒน์กุล (เลขาธิการสภาร่างรัฐธรรมนูญ) :
มาตรา ๗๖ มีการแก้ไข มีผู้แปรญัตติสองวง

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เชิญอาจารย์ธรรมคุณรับ

ศาสตราจารย์ธรรมคุณ ลัดพลี : ขอบพระคุณครับ ท่านประธาน
ที่เคารพ กระผม ธรรมคุณ ลัดพลี มาตรานี้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ไมตรีกับ
ต่างประเทศ กระผมเห็นว่าเป็นเรื่องที่สำคัญ แล้วยังเป็นเรื่องที่ปัจจุบันนั้นไม่ใช่
แต่เพียงอยู่ในยุคโลกาภิวัตน์ แต่ว่าประเทศไทยเราก็มีความจำเป็นเหลือเกิน
ที่จะต้องกระชับสัมพันธ์ไมตรีกับนานาประเทศ เพื่อให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เพราะว่า
เกี่ยวกับเศรษฐกิจด้วย เกี่ยวกับฐานะรอบด้าน รอบประเทศของเราที่มีความ
ไม่เรียบร้อยอยู่มากจำเป็นที่เราจะต้องระมัดระวังทุกอย่างก้าวของเราในการ
ที่จะกระทำการเจรจาสัมพันธ์ไมตรีกับต่างประเทศ ในเรื่องนี้ผมจึงได้แปรญัตติ
ในมาตรานี้ซึ่งตามร่างเดิมของกรรมาธิการนั้นมิใช่ในวงจำกัดที่แคบ แล้วก็
ไปตามรูปแบบที่เคยทำกันมา คือผมขออ่านนะครับ ท่านประธานขออนุญาต รัฐต้อง
ส่งเสริมสัมพันธ์ไมตรีกับนานาประเทศ และพึงถือหลักการปฏิบัติต่อกันอย่าง
เสมอภาค อันนี้มัน เป็นรูปแบบที่เขียนไปตามที่เคยกันมาโดยปกติมิได้ต้นตัว
หรือนึกถึงความเคลื่อนไหว ความก้าวหน้าหรือความเปลี่ยนแปลงของโลกดังที่ผม
กราบเรียนแล้ว เพื่อให้ได้ประโยชน์ที่รัฐธรรมนูญนี้ชัดเจนมีเหตุผลและปฏิบัติได้
และโดยเฉพาะได้ประโยชน์กับประชาชน ราษฎรในทุกชุมชนที่กำลังตื่นตัวกันอยู่
กระผมจึงได้แปรเป็นดังนี้ รัฐต้องส่งเสริมและกระชับสัมพันธ์ไมตรีกับนานา
ประเทศ ให้แน่นแฟ้นทันกับภาวะการเปลี่ยนแปลงของโลกและเพื่อผลดีทาง
การค้าระหว่างประเทศและการท่องเที่ยว เป็นสำคัญและถือหลักในการปฏิบัติ
ต่อกันอย่างเสมอภาค เหตุผลก็คืออย่างที่กราบเรียนไว้คร่าว ๆ ตอนแรกแล้ว
จำเป็นที่เราต้องตื่นตัว และในการส่งเสริมสัมพันธ์ไมตรียังไม่พอดังที่กระชับด้วย
ให้แน่นแฟ้น และแน่นแฟ้นไปเพื่ออะไร เพื่อเหตุผลพิเศษคือ ภาวะการ
เปลี่ยนแปลงของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศไทยเราปัจจุบันสถานการณ์
เป้าหมายและจุดยุทธศาสตร์ของการปฏิบัติการเพื่อการสัมพันธ์ไมตรี เราจะต้อง
เอาเศรษฐกิจจากการเมืองและการทหาร มิใช่ให้การเมืองหรือการทหารมานำ
เศรษฐกิจ ดังนั้นเราจึงจะต้องเน้นในด้านนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่จะเห็นได้
รัฐบาลเพิ่งปรับปรุงเงินตราระหว่างประเทศให้เงินบาทของเราลอยตัว
จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่เราจะต้องส่งเสริมให้ได้ไปริบทางด้านการค้าการลงทุนค้าออก
แล้วก็เงินตราต่างประเทศเข้ามา มาก ๆ ซึ่งในการนี้เราจะต้องพิจารณา

ระหว่างประเทศ และการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดเงินเข้ามา เพราะฉะนั้นจึงจะต้อง
 เน้นเป็นข้อนโยบายสำคัญโดยเฉพาะเรื่อง เราจะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญฉบับ
 ปัจจุบันนี้หลักใหญ่มีใช้เป็นเรื่องที่มองเป้าหมายในระยะยาวในทางการปฏิรูป
 การเมืองหรือระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น แต่เรายังมีบางมาตราเราก็ชวน
 เข้าไปในเรื่องของการที่จะกระชับ ที่จะให้เกิดผลในทางปฏิบัติในระยะสั้น
 เพื่อผลดีทางด้านกินดีอยู่ดีแล้วก็ความมั่นคงของประเทศ โดยเฉพาะในการ
 กระจายอำนาจไปยังท้องถิ่น ซึ่งในการกระจายอำนาจไปยังท้องถิ่นเพื่อให้ผลดี
 ก็ขึ้นอยู่กับนโยบายต่างประเทศ บางท่านอาจจะไม่เข้าใจคิดว่าไม่น่าจะ
 เกี่ยวข้อง แต่ว่าปัจจุบันมันจำเป็นแล้ว -----

แต่ว่าปัจจุบันจำเป็นแล้ว ถ้าเราไม่ได้พึ่งต่างประเทศ กิจกรรมภายในประเทศ โดยเฉพาะการกระจายอำนาจ หรือการกระจายรายได้ไปยังชุมชนท้องถิ่นก็จะเกิดประโยชน์ได้ช้า หรือไม่ได้ดีเท่าที่ควรจะเป็น ซึ่งอันนี้จะต้องให้ผลผลิตจากท้องถิ่นได้เกิดผลดีขึ้นมา อย่างที่เราเรียก แวลู แอดดีด (Value added) คือมีมูลค่าขึ้น พืชเศรษฐกิจมีมูลค่าพัฒนาให้ขายได้ อย่างตัวเราขายเป็นกิโลกรัม ขายเป็นกิโลกรัม เรา~~จะ~~ขายเป็นขวดเป็นขวดเวลานี้ ข้าวเหมือนกันราคาขายเป็นกิโลกรัม ถ้าเราสามารถพัฒนาให้เกิดเป็นสินค้าที่แปรปรวนแล้วขายได้เป็นกิโลกรัม ขายได้เป็นห่อเป็นกล่องได้ราคาสูงกว่าเดิม เกษตรกรเราก็จะได้เงยหน้าอ้าปากได้ โดยเฉพาะปัจจุบันเกษตรกรได้มาอยู่ในโรงงานเป็นส่วนใหญ่ จำนวนจาก ๘๐ กว่าเปอร์เซ็นต์ของพลเมืองทั้งหมด ก็ลดลงเหลือเป็น

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เรื่องนี้ เรื่องการส่งเสริมสัมพันธไมตรีนี้ครับ

ศาสตราจารย์ธรรมนุญ ลัดพลี : ก็นี่ล่ะครับ คือถึงจะต้องส่งเสริมพยายามให้รัฐจะส่งเสริมไปเพื่ออะไร ก็เพื่อหนุนการกินดีอยู่ดีของประชาชน คือการพัฒนาอุตสาหกรรมการตลาดของท้องถิ่น เพราะฉะนั้นในการนี้ก็เพื่อให้ได้เป้าหมายตามรัฐธรรมนูญที่วางไว้ใน เรื่องกระจายอำนาจไปยังท้องถิ่นก็จะได้ผลสำเร็จร่วมกันไป เราจึงจะต้องกระชับสัมพันธไมตรีนานาชาติให้แน่นแฟ้น แน่นแฟ้นอย่างไร ไม่ใช่นั่นแน่แน่แต่เพียงว่าผูกมิตร ไม่มีอะไรกระทบกระทั่งกันเท่านั้น แต่เราต้องผูกมิตรให้แน่นแฟ้นเพื่อให้ทันกับภาวะเปลี่ยนแปลงของโลกคือตลาดการค้าที่แข่งขันกันเหลือเกิน และต้นทุนเราสูง ค่าแรงงานก็สูง และเราต้องกระชับเพื่อให้มีตลาดมีพันธมิตรที่เขาจะมาอุดหนุน เหมือนอย่างเราไปกู้เงิน เขาได้มา เพื่อลดความกดดันทางด้านเศรษฐกิจของเรา แล้วในการนี้ ก็เห็นว่าควรจะวางเป้าหมายกับผลดีทางการค้าระหว่างประเทศและการท่องเที่ยว เป็นสำคัญ ขอบคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : กรรมาธิการครับ

นายอานันท์ ปันยารชุน (ประธานคณะกรรมการ) :

ท่านประธานครับ คณะกรรมาธิการรับฟังข้อสังเกตของท่านสมาชิกผู้ทรงเกียรติแล้วครับ และขอยืนยันถ้อยคำเดิมครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ถ้าอย่างนั้นผมขอคืนที่ครับ

ชัดเจนแล้วครับ ไม่ต้องสรุปแล้วครับ

๑๓๒

สร ๑๘/๒๕๕๐ (เป็นพิเศษ)

สมบัติ ๖๗/๒

ศาสตราจารย์ธรรมบุญ ลัดพลี : ก็เพราะชัดเจน ผมต้องขึ้นมา
สนองรับว่า กระผมก็ไม่ตั้งใจและยินดีที่คณะกรรมการมารับไป ขอบพระคุณครับ
ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ตัวอย่างนั้นก็เป็นอันจบมาตรา ๗๖
ต่อไปเป็นการพิจารณามาตราต่อไปครับ

ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล (เลขานุการสภาร่างรัฐธรรมนูญ) :
มาตรา ๗๗ มีการแก้ไข

(การประชุมดำเนินมาถึงขณะนี้ นายอุทัย พิมพ์ใจชน ประธานสภา
ร่างรัฐธรรมนูญ ได้ลงจากบัลลังก์ โดยมอบให้ นางบุพผา อุดมศักดิ์ รองประธาน
สภาร่างรัฐธรรมนูญ คนที่สอง ปฏิบัติหน้าที่แทน)

ศาสตราจารย์เขียน ชีระวิทย์ : ขอบพระานโทษครับ เมื่อกี้กำลัง
เปลี่ยนประธานแล้วผมก็เลยไม่ได้ยกมือ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เชิญอาจารย์คะ
อาจารย์เขียน

ศาสตราจารย์เขียน ชีระวิทย์ : กระผม เขียน ชีระวิทย์ สสร.
สายรัฐศาสตร์ ในมาตรานี้ผมไม่ได้ขอแปรญัตติ แต่ว่ามีข้อความที่เติมมาใน
วรรคสอง อันนี้ผมคิดว่าสร้างปัญหาที่ผมมีความเห็นไม่ตรงกัน อันนี้ผมขอให้ตัด
ในวรรคสอง ก็คือกลับไปร่างฯ เติมนั่นเอง เหตุผลผมขออนุญาตว่า เรื่องนี้
เป็นเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดหน้าที่ของรัฐในเรื่องที่สำคัญ ๆ รวมทั้งการจัดสรร
งบประมาณด้วย ผมขออนุญาตอ่าน มาตรา ๗๗ รัฐต้องดูแลให้มีการปฏิบัติ
ตามกฎหมาย คุ้มครองสิทธิและ เสรีภาพของบุคคล จัดระบบงานของกระบวนการ
ยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ และอำนวยความสะดวกประชาชนอย่างรวดเร็ว
และเท่าเทียมกัน รวมทั้งจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นให้มี
ประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน นี่เป็นของเดิมใน
วรรคหนึ่ง -----

LIRT

ในวาระสองที่ผมคิดว่ามีปัญหา คือรัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้พอเพียงกับการบริหารงานโดยอิสระของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และ คณะกรรมการการตรวจเงินแผ่นดิน ผมคิดว่าความปรารถนาที่จะให้มีหน่วยงานที่เป็นอิสระที่กล่าวถึงในวาระสองนี้ ที่ต้องการให้มีปัจจัยในการทำงานอย่าง เป็นอิสระก็ดี หรือทำงานอย่างมีประสิทธิภาพก็ดี ผมคิดว่าเป็นความปรารถนา ร่วมกันของ สสร. ทุกท่าน โดยที่คิดว่าจะให้มีประสิทธิภาพทำงานอย่างนั้น ก็คิดว่าปัจจัยที่สำคัญก็ต้องงบประมาณที่เพียงพอ อันนั้นก็ เป็น เรื่องที่ยอมรับว่า สิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญ แต่ว่าปัญหาอยู่ที่ว่าทำใครเป็นการเพียงพอ ยกตัวอย่าง สมมุติว่า เงินเดือนของประธานตุลาการศาลรัฐธรรมนูญมากกว่าของนายกรัฐมนตรี ๑ เท่าอย่างนี้เป็นต้น อย่างนี้จะเรียกว่าเป็นการเพียงพอหรือเปล่า อันนี้มีปัญหา ถ้าเราจะระบุเฉพาะหน่วยงานอย่างที่ว่าเอาไว้ในวาระสอง ว่าจะต้องมี งบประมาณที่เพียงพอ อันนี้มันหมายความว่าด้วยหรือเปล่าว่า หน่วยงานอื่น ๆ ไม่จำเป็นจะต้องมีงบประมาณที่เพียงพอ อันนี้ที่ผมคิดว่ามีปัญหา ผมคิดว่า รัฐธรรมนูญไม่ควรจะทำหน้าที่แบ่งแยกหน่วยงานอะไร เป็นหน่วยงานที่สำคัญ หน่วยงานอะไรควรจะได้รับงบประมาณเท่าไร หน่วยงานไหนได้รับงบประมาณ ดีกว่า เพราะผมคิดว่าจะต้องยอมรับว่างานทุกอย่างมีความสำคัญทั้งนั้น อันนี้ เป็นหน้าที่ของรัฐบาลมากกว่าที่จะต้องไปดูแลในเรื่องการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ เรื่องของรายรับรายจ่ายของประเทศในแต่ละปีไป ถ้าหากว่าเขียนไว้ อย่างนี้ อย่างในวาระสอง หน่วยงานที่ได้รับระบุชื่อเอาไว้ ผมคิดว่าเป็นปัญหา ที่เขาจะเรียกร้องความเท่าเทียมกัน แล้วหน่วยงานอื่นก็จะโวยวายตัวเอง ไม่มีความสำคัญหรืออย่างไร หรือตัวเองนี้หน่วยงานอื่นจะบอกว่า มีสิทธิที่จะ ทุจริตหรืออย่างไร ถ้าบอกว่าหน่วยงานที่มีอิสระนั้นมีความสำคัญ ผมคิดว่า ทางที่ดีก็ควรจะต้องตัดออก แล้วสภาว่างรัฐธรรมนูญทำเป็นข้อเสนอผ่านไปยังรัฐบาล ให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการปฏิรูประบบ เงินเดือนทั่วทั้งระบบ ทั้งทั้งประเทศ ให้มีการจัดสรรงบประมาณ ผมคิดว่าอาจจะระบุลงไปด้วยซ้ำได้ในทำนองเดียวกันว่า หน่วยงานที่เป็นอิสระนั้นควรจะได้รับความสะดวก หรือให้ความสำคัญจัดสรรงบประมาณ เป็นพิเศษ แต่ว่าไม่น่าจะเอามาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เพราะฉะนั้นโดยสรุป ก็คือผมขอให้อีกกลับไปยังร่างฯ เดิม ขอขอบคุณครับ

ศาสตราจารย์ธรรมนุกุลดิษฐ์ : ขอบพระคุณครับ ท่านประธานที่เคารพ
 มาตราที่กระผมได้แปรญัตติไว้ แล้วก็ยังมีบางตอนที่กระผมก็อยากจะอภิปราย
 ประกอบคำแปรญัตติของผม แต่ส่วนที่คณะกรรมการได้วางหลักมาไว้
 ถ้าเพื่อไม่มีอะไรมาก กระผมก็อาจจะคล้อยตามแล้วก็ผ่านไปก็ได้ แต่กระผม
 ก็อยากจะขอความกรุณาอภิปรายเพื่อให้เป็นหลักฐานไว้ปรากฏชัดในที่
 คือกระผมได้แปรญัตติไว้คือมันยาว กระผมก็อ่านตามร่างฯ ของกรรมาธิการเอง
 กระผมได้ต่อเติมไปบ้างนิดหนึ่งย้อยเท่านั้นเอง กระผมขออนุญาตอ่าน รัฐธรรมนูญ
 ให้มีการใช้บังคับ ตรงนี้ที่กระผมเติม ให้อยู่บังคับและปฏิบัติตามกฎหมายโดย
 ครั่งครัดทั่วถึงและเสมอภาค ที่กระผมเติมเข้าไปใหม่ เพื่อคุ้มครองสิทธิ
 และเสรีภาพของบุคคล จัดระบบงานของกระบวนกรการยุติธรรมให้มีอิสระ
 ที่กระผมเติมคำว่า อิสระ ประสิทธิภาพคือระบบงานให้มีอิสระ เพราะผู้พิพากษานั้น
 ท่านมีอิสระอยู่แล้ว ให้มีอิสระ ประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกแก่ประชาชน
 และก็โดยทั่วถึง อันนี้กระผมเติมไปเพราะในท้องถิ่นชนบทบางแห่งควรมี
 ศาลเคลื่อนที่ หรือมีกระบวนกรการยุติธรรมไปอำนวยความสะดวกเท่าเทียมกัน
 และโดยสะดวกและรวดเร็ว กระผมเติมไปอีก ให้สะดวก ติดต่อดีสะดวก
 และรวดเร็ว-----

รวมทั้งจัดระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นให้มีประสิทธิภาพ และ
 กระผมเดิมนี่ และสำเร็จผลโดยมีชักร้า เพื่อตอบสนองความต้องการของ
 บุคคล ประชาชน ผมก็แก้เป็น บุคคล เหตุผลในนี้ก็ก็คือว่าของกรมการ
 จะเห็นได้ว่า ก็ได้มาเต็มวรรคสองขึ้น ซึ่งก็คงตรงกับที่กระผมได้เติมไปไว้
 ในวรรคแรก ไว้ เป็นหัวหาคไว้ และทางกรมการได้มาเต็มวรรคสอง
 ก็เหมาะสม คือในการจัดการเหล่านั้น เพื่อให้ได้ผลโดยแท้จริง ไม่ใช่เขียน
 ไว้ลอย ๆ เป็นความเพื่อฝัน แต่ก็ก็ได้มีผลทางปฏิบัติด้วย คือบอกว่ารัฐต้อง
 จัดสรรงบประมาณให้พอเพียง กับการบริหารงานโดยอิสระของคณะกรรมการ
 การเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน
 แห่งชาติ ศาลรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง คณะกรรมการป้องกัน
 และปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน อันนี้
 ก็รู้สึกว่ารองรับไหม แต่ว่ากระผมอยากกราบเรียนนิดเดียวเท่านั้นเอง
 ผากข้อสังเกตไว้ว่าความจริงมีในหลายแห่งที่กรมการน่าจะเอาเรื่อง
 งบประมาณให้พอเพียงไปกระจายใส่ไว้ตามพวกเหล่านั้น เพราะว่าถ้าเรา
 อ่านตอนวรรคแรกแล้วจะเห็นว่า ตอนแรกน้ำหนักเน้นตรงกระบวนการ
 ยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ อ่านด้วยความยุติธรรมแก่ประชาชนอย่างรวดเร็ว
 เท่าเทียมกัน มีระบบงานราชการและงานของรัฐอย่างอื่นให้มีประสิทธิภาพ
 นี้รู้สึกจะกล่าวไว้แต่เพียงคร่าว ๆ แต่ว่าข้างล่างนั้นรู้สึกกรมการไปเติม
 ไปเน้นที่จะจัดสรรงบประมาณให้แก่หน่วยต่าง ๆ โดยละเอียดขึ้น เพราะฉะนั้น
 ถ้าจะให้ได้ดีผลดี กระผมนี้กลัวจากมาตรานี้ไป ท่านกรมการมีอะไรจะไป
 เพิ่มเติมในเรื่องนี้ในส่วนงานเหล่านั้นให้รับกันได้อีก ก็จะเป็นพระคุณมาก
 ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : คุณเสรีละ
 นายเสรี สุวรรณภานนท์ : กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ
 กระผม เสรี สุวรรณภานนท์ สมาชิกสภาว่างรัฐธรรมนูญ กรุงเทพมหานคร
 ขอรบกวนท่านประธานและหารือท่านกรมการ ในมาตรา ๗๖
 วรรคสอง ที่ได้เพิ่มข้อความดังกล่าวมาว่า รัฐต้องจัดสรรงบประมาณให้
 เพียงพอกับการบริหารงานโดยอิสระของคณะกรรมการการเลือกตั้ง
 ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ศาล
 รัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม ศาลปกครอง คณะกรรมการป้องกันและปราบปราม
 การทุจริตแห่งชาติ และคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน ในวรรคสองของ

มาตรา ๗๗ ดังกล่าวนั้น หากได้เปรียบเทียบกับมาตรา ๒๕๒ วรรคสอง ซึ่งได้บัญญัติไว้ในลักษณะใกล้เคียงกัน ซึ่งวรรคหนึ่งบอกว่า เงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง และประโยชน์ตอบแทนอื่นของผู้พิพากษาและตุลาการให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ทั้งนี้จะนำระบบบัญชีเงินเดือน หรือ เงินประจำตำแหน่งของข้าราชการพลเรือนมาใช้บังคับมิได้ และในวรรคสองก็ได้เพิ่มเติมเข้ามาว่า บทบัญญัติวรรคหนึ่งให้นำมาใช้บังคับกับกรรมการการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา กรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ และกรรมการตรวจเงินแผ่นดินด้วยโดยอนุโลม กรณีดังกล่าวนี้ เงินเดือน เงินประจำตำแหน่งต่าง ๆ ก็คงจะเป็นงบประมาณที่รัฐต้องจัดสรรให้ตามมาตรา ๗๖ วรรคสอง ซึ่งในการดำเนินงานของรัฐในครั้งนี้ก็จะต้องรายงานในการทำงานให้ทราบอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นจึงเห็นควรว่าไม่จำเป็นจะต้องบัญญัติไว้ในมาตราที่ซ้ำซ้อนดังกล่าวนี้ ก็คงเรียนเสนอท่านกรรมาธิการเพื่อพิจารณาด้วยครับ ขอบคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เชิญ
อาจารย์อมรรค์

ศาสตราจารย์อมรรค์ รักชาติชัย : เรียนท่านประธานที่เคารพ ผม ศาสตราจารย์อมรรค์ รักชาติชัย ขอเรียนสนับสนุนสิ่งที่อาจารย์เขียนได้พูดไปแล้วว่า ร่างฯ เดิมดีกว่า ร่างฯ เดิมโดยเฉพาะวรรคหนึ่งดีแล้ว จะเติมคำว่า รวดเร็ว นั้นไม่ขัดข้อง แต่ว่าการที่เติมวรรคสองไปนั้น ทำให้เกิดความเสียหายและข้อบกพร่องหลายอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการไประบุหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีอยู่ มันก็อาจจะไม่ครบ ประการแรก เพราะว่าหน่วยงานต่าง ๆ องค์กรต่าง ๆ ที่ตั้งในรัฐธรรมนูญนี้อาจจะมีมากกว่าที่เขียนไว้ในนี้ ซึ่งเป็นองค์กรระดับสำคัญ เพราะฉะนั้นผมขอเพิ่มเติมจุดนี้ร่วมกับข้อสังเกตของศาสตราจารย์เขียน คือขออภัยต้องเอ่ยนาม เพราะว่าออกไปในแนวเดียวกัน ทั้งนี้เพื่อให้กรรมาธิการได้ชี้แจง และถ้าเป็นไปได้ขอความกรุณาให้ถอนดีกว่า เพราะว่าไม่ได้ประโยชน์อะไร มีแต่จะเกิดความเสียหาย

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เชิญท่าน
อาจารย์เขียนค่ะ

ศาสตราจารย์เขียน ชีระวิทย์ : ท่านประธานครับ นิดเดียว
คำเดียวครับ คือเมื่อที่ผมพูดผิดไป ร่างฯ เดิม ~~โดย~~มีการแก้ไขเฉพาะวรรคหนึ่ง
ตัดวรรคสองจะต้องเปลี่ยนอย่างนี้ครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เข้าใจแล้วค่ะ
เชิญท่านกรรมาธิการค่ะ

รองศาสตราจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์ (กรรมาธิการ) :

ท่านประธานที่เคารพ หม สมคิด เลิศไพฑูรย์ กรรมาธิการ ขออนุญาตกราบเรียน
ชี้แจงประเด็นที่ท่านสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญหลายท่านได้ตั้งข้อสังเกต โดยแยก
เป็น ๒ ประเด็น ประเด็นแรกนั้นจะเป็นเรื่องของวรรคแรกในมาตรา ๗๗ ที่
ท่านสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญอาจใส่ได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงด้วยคำในหลาย
ประเด็นด้วยกัน ก็ขออนุญาตกราบเรียนว่ากรรมาธิการได้แก้ไขเพิ่มเติมแล้ว
โดยเดิมคำว่า รวดเร็ว เข้าไป ส่วนคำอื่นนั้นกรรมาธิการก็คิดว่าน่าจะครอบคลุม
ถึงทั้งหมดแล้ว ขออนุญาตขอบคุณสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญที่ช่วยแนะนำในการ
แก้ไขปรับปรุงเปลี่ยนแปลงด้วยคำ

ส่วนในวรรคสอง ซึ่งเป็นประเด็นที่ ๒ นั้น สาเหตุสำคัญที่กรรมาธิการ
ได้เพิ่มเติมเข้าไปในวรรคสองนั้น และก็ครอบคลุมองค์กรไม่ได้ทุกองค์กร ก็เป็น
ความเข้าใจที่ถูกต้องของท่านสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญอยู่แล้วว่า คงยังไม่ได้
ครอบคลุมทั้งหมด แต่เจตนารมณ์ของการที่ไม่ได้ครอบคลุมทั้งหมดนั้นชัดเจนครับว่า
องค์กรที่กรรมาธิการได้เพิ่มเข้าไปในวรรคสองมันเป็นองค์กรที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง
ของการควบคุม เป็นองค์กรกลไกใหม่ที่เกิดขึ้นในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ที่ต้องการ
ให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิรูปการเมือง ความจำเป็นที่ต้องให้งบประมาณของ
หน่วยงานเหล่านี้อย่างยิ่ง เพียงพอมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะว่าถ้ารัฐบาลไม่ได้
จัดสรรงบประมาณให้องค์กรเหล่านี้เพียงพอ การตรวจสอบหน่วยงานซึ่งรวมถึง
หน่วยงานของรัฐบาลด้วย คงไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ส่วนประเด็นที่สมาชิก
สภาร่างรัฐธรรมนูญบางท่านได้ตั้งข้อสังเกตว่า ในวรรคสอง น่าจะซ้ำซ้อนกับ
มาตรา ๒๕๒ วรรคแรกและวรรคสองแล้วนั้น ก็ขออนุญาตกราบเรียนว่า มาตรา ๗๗
วรรคสองนั้นเป็นเรื่องขององค์กร เป็นเรื่องของการให้งบประมาณแก่ตัวองค์กร
เป็นสำคัญ ส่วนมาตรา ๒๕๒ นั้นเป็นเรื่องของเงินเดือน เงินประจำตำแหน่ง

ซึ่งเป็นเรื่องของตัวบุคคลในองค์กรนั้น ๆ มาตรา ๗๗ วรรคสองเป็นเรื่องของการให้งบประมาณทั้งหมดขององค์กร ไม่ว่าจะเป็งบลงทุนงพัฒนา รวมตลอดถึงงบในการตรวจสอบใช้จ่ายต่าง ๆ ก็ขออนุญาตทราบเรียนสั้น ๆ เป็น ๒ ประเด็น เช่นนี้ครับท่านประธาน

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : อาจารย์ธรรมบุญคะ
ไม่ติดใจแล้วใช้ใหม่คะ

ศาสตราจารย์ธรรมบุญ ลัดพลี : ขอบคุณครับท่านประธานที่เคารพ ผมจะขออึ้งสั้น ๆ เท่านั้นเอง คือกระผมก็ขอเข้าใจจะครับที่ความจำเป็นที่คณะกรรมการได้ยกร่าง กันมา โดยเฉพาะวรรคหนึ่ง และวรรคสอง กระผมก็เห็นด้วยเหมือนกันที่ก็ทำมาดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งผมขออนุญาตขยาคความนิคหนึ่ง คือตอนวรรคหนึ่งนี้จะ เห็นได้ว่า เน้นตรงระบบกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเวลานี้ มีปัญหา มาก ราษฎรเดือดร้อนมากคดีช้า เพราะว่าผู้พิพากษาไม่พอ บัลลังก์ไม่พอ แล้วก็ตามต่างจังหวัดมีความต้องการศาลจังหวัด ศาลเคลื่อนที่ก็ยังมียอีกมาก ผู้แทนราษฎร พยายามเสนอเข้ามา แต่รัฐบาลไม่ค่อยจะมีเงินให้ เพราะฉะนั้น ในการนี้ถ้าเน้นวรรคหนึ่งให้มีประสิทธิภาพรวดเร็ว และในการนี้ถ้าเป็นไปได้ ผมอยากขอความกรุณาท่านกรรมาธิการจะรอมชอบ คืออย่างรวดเร็วและโดยทั่วถึงหน่อยได้ไหมครับ รวดเร็วแล้วถ้ามันอยู่ห่างไกลกันพื้นที่อาณาเขต จุริสดิขัน (Jurisdiction) นี้มันกว้าง เขตพื้นที่มันกว้างมันก็จะนั้น ถ้าโดยทั่วถึงหน่อยก็จะดี ผูกมัดไปข้างล่าง เพราะถ้าข้างล่างไม่มีนี้ ไปโดยทั่วถึง ก็ไม่มีประโยชน์ ไม่ได้พุดถึงเงิน แต่เมื่อข้างล่างมาพุดถึงเงินด้วย ข้างบน ก็น่าจะผูกมัดอย่างรวดเร็วโดยทั่วถึงและเท่าเทียมกัน และสำหรับนี่คือถ้าเป็นไปได้ตามนี้ กระผมก็คิดว่าเป็นข้อสังเกต กระผมไม่ติดใจ ขอบพระคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านกรรมาธิการไม่
ชี้แจงใช้ใหม่ ถ้าอย่างนั้นอาจารย์ธรรมบุญไม่ติดใจ ดิฉันจะขอลงมติ

(ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญมีสัญญาณให้สมาชิก
ที่มาประชุมทราบก่อนลงมติ)

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ดิฉันจะขอลงมติน
๒ ประเด็น ประเด็นที่ ๑ คือเห็นด้วยกับร่างฯ ของกรรมาธิการที่แก้ไขเพิ่มเติม
กับประเด็นที่ ๒ เห็นด้วยกับร่างฯ เดิม ซึ่งเพิ่มคำว่า รวดเร็ว ของอาจารย์เขียน
ดิฉันจะถาม ท่านผู้ใดเห็นด้วยกับร่างฯ ของกรรมาธิการที่แก้ไขเพิ่มเติม โปรดยกมือ
ขึ้นค่ะ

(มีสมาชิกยกมือ ๒๕ คน)

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านผู้ใดเห็นด้วยกับ
ร่างฯ เดิมโดยเพิ่มคำว่า รวดเร็ว ตามมติของอาจารย์เขียน โปรดยกมือขึ้นค่ะ

(มีสมาชิกยกมือ ๖ คน)

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : คงไม่ต้องแจ้งผล
เพราะว่าจากสายตาก็เห็นว่า ผู้ที่คงไว้ตามร่างฯ ของกรรมาธิการมีมากกว่า

ศาสตราจารย์อมร รัชกาลิย์ : ท่านประธานครับ อยากให้^{ช้าๆ}เอาไว้
เพราะผมเชื่อว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องจริงจัง แล้วจะเป็นเรื่องขยหน้าในวันข้างหน้า

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เห็นควรคงไว้ตามร่างฯ
ของคณะกรรมการที่แก้ไข ๒๕ เสียง เห็นควรที่จะคงไว้ตามร่างฯ เดิมโดยเพิ่ม
คำว่า รวดเร็ว นั้น มี ๖ เสียงค่ะ ท่านหญิงเล็กค่ะ

นางหญิงเล็ก บุญเชียง : ท่านประธานที่เคารพคะ เมื่อกี้ดิฉันสังเกตดูว่า
สมาชิกทุกท่านที่อยู่ในห้องประชุมนี้ได้ลงคะแนนเสียงอย่างพร้อมเพรียงกัน ถ้าหาก
จะรวมแล้วได้ ๓๑ ท่านเท่านั้นเอง ท่านประธานคะ ขอเรียนดำเนินการแก้ไขด้วยคะ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : อยู่ข้างนอกมากคะ
เชิญต่อไปเลยนะคะ

นางหญิงเล็ก บุญเชียง : ท่านประธานที่เคารพคะ ดิฉันขอเสนออัน
คะแนนใหม่ ขอผู้รับรองด้วยคะ

(มีสมาชิกยกมือขึ้นรับรอง)

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : คุณพวงเล็ก เสนอให้นับคะแนนใหม่ และมีผู้รับรองด้วย คิดันจะขอตถามอีกครั้งหนึ่ง มาตรา ๗๗ ท่านผู้ใดเห็นด้วยกับร่างฯ ของคณะกรรมการที่มีการแก้ไขเพิ่มเติม โปรดยื่นขึ้นคะ
(มีสมาชิกยื่นขึ้น ๕๔ คน)

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ท่านผู้ใดเห็นว่า คงไว้ตามร่างฯ เดิม แต่เพิ่มคำว่า รวดเร็ว คือวรรคหนึ่ง โปรดยื่นขึ้นคะ
(มีสมาชิกยื่นขึ้น ๙ คน)

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : มีท่านที่เห็นด้วยกับร่างฯ กรรมการธิการที่แก้ไขเพิ่มเติม ๕๔ เสียง เห็นคงไว้ตามร่างฯ เดิมโดยเพิ่มคำว่า รวดเร็ว ๙ เสียงคะ เชิญท่านเลขาธิการฯ ต่อไปคะ

ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล (เลขานุการสภาร่างรัฐธรรมนูญ) :

มาตรา ๑๗ ทวิ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เชิญคุณสุณีคะ

นางสุณี ไชยรส : เรียนท่านประธานที่เคารพ ดิฉัน สุณี ไชยรส จากหนองบัวลำภู ดิฉันได้แปรผู้ติเพิ่มมาตรา ๑๗ ทวิ โดยเน้นในแง่การส่งเสริมให้การปฏิบัติตามกฎหมายในหมวดมาตรา ๑๗ นี้สมบูรณ์ขึ้น โดยเพิ่มเป็นมาตรา ๑๗ ทวิ แต่ว่าเนื่องจากมีการนำไปแก้ไขเพิ่มเติมในมาตรา ๘๐ บางส่วน คือเรื่องการส่งเสริมความเสมอภาคของชายและหญิง แต่อย่างไรก็ตามจะมีอยู่ข้อความบางส่วน ดิฉันขอหารือ ก็คือเพิ่มว่า รัฐต้องพิจารณาบททวนและยกเลิกกฎหมายข้อบังคับ หรือระเบียบคำสั่งใด ๆ ซึ่งยังมีผลซึ่งบังคับไปในทางที่ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคของชายและหญิงทั้งหมด สาเหตุที่ต้องแปรผู้ติเพิ่มเติมในมาตรานี้เนื่องจากว่า สิ่งที่ร่างรัฐธรรมนูญทุกฉบับก็คือผลของการบังคับใช้หรือการแก้ไขกฎหมายเก่า ๆ ซึ่งมีผลบังคับใช้ในทางที่ก่อให้เกิดปัญหา และถ้าเปรียบเทียบกับในร่างรัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๑๗ มีบทเฉพาะกาลอย่างชัดเจนว่ากฎหมายใด ๆ ซึ่งขัดต่อรัฐธรรมนูญในแง่ของเรื่องความเสมอภาคชายหญิงให้มีการแก้ไขภายใน ๒ ปี ซึ่งรัฐธรรมนูญปี ๒๕๑๗ นั้น ได้ส่งผลก่อให้เกิดการแก้ไขกฎหมายที่ไม่เป็นธรรม และไม่เสมอภาคหลายฉบับ อย่างเช่นกรณีของการทำให้ผู้หญิงสามารถเป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้านได้ เป็นต้น เป็นผู้พิพากษา เป็นอัยการ และก่อให้เกิดการแก้ไขในหลายต่อหลายเรื่องตามมา แต่ในกรณีของร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ไม่มีบทเฉพาะกาลในความหมายเหล่านั้น เพราะฉะนั้นถ้าเราจะได้เพิ่มมาตรา ๑๗ ทวิ โดยการเน้นลงไปก็จะส่งผลให้มีการแก้ไขกฎหมายข้อบังคับ รวมทั้งระเบียบคำสั่ง ซึ่งขัดต่อร่างรัฐธรรมนูญนี้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นการนำข้อดีของร่างรัฐธรรมนูญปี ๒๕๑๗ ซึ่งได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางจากกลุ่มและองค์กรต่าง ๆ ภายนอก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนขององค์กรสตรีทั้งหมดว่า ทำให้ก่อให้เกิดความเสมอภาคชายหญิงอย่างสมบูรณ์ต่อเนื่องมา เป็นที่น่าเสียดายว่าเกือบจะสมบูรณ์ทั้งหมดแล้ว เพียงแต่รัฐธรรมนูญปี ๒๕๑๗ นั้น ถูกยกเลิกไปโดยการรัฐประหาร มิฉะนั้นก็อาจจะแก้ไขได้ทั้งหมดนี้คือสาเหตุที่ดิฉันขอเพิ่มมาตรา ๑๗ ทวิ แต่ในส่วนที่มาตรา ๘๐ ครี ได้เพิ่มไปแล้วคือการส่งเสริมความเสมอภาคของชายและหญิง ดิฉันก็ไม่คิดใจ ยังคิดใจแต่เพียง Legislative Institutional Repository of Thailand ส่วนท้าย คือ รัฐต้องพิจารณาบททวนและยกเลิกกฎหมาย กฎข้อบังคับ หรือระเบียบ

คำสั่งใด ๆ ซึ่งยังมีผลบังคับในทางที่ทำให้เกิดความไม่เสมอภาคของชาย และหญิงทั้งหมด ขอคุณค่ะ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : มีท่านผู้ปฏิบัติ
ใหม่ท่านเดียว เชิญท่านกรรมาธิการจะชี้แจงไหม ไม่ชี้แจงใช้ไหม ถ้าอย่างนั้น
ดิฉันจะขอมติว่า ท่านผู้ใดเห็นควรเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มขึ้นตามผู้ปฏิบัติ
โปรดยกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนมาก)

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ท่านผู้ใด
ไม่เห็นควรเพิ่มมาตรา ๑๗ ทวิ ตามที่คุณสุณีปฏิบัติ โปรดยกมือขึ้น

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนน้อย)

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ไม่เห็นด้วย
ที่จะเพิ่มมาตรา ๑๗ ทวิ ตกลงผ่านไป เชิญท่านเลขาธิการ

ศาสตราจารย์สุจิต บุญนงการ (กรรมาธิการ) : ท่านประธานครับ
ท่านต้องถามมติใหม่ครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : หรือค่ะ ท่านผู้ใด
เห็นควรเพิ่มหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงตามผู้แปรญัตติ มาตรา ๓๗ ทวิ โปรดยกมือค่ะ
(มีสมาชิยกยกมือเป็นส่วนน้อย)

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านผู้ใดเห็นว่า
ควรคงร่างฯ เดิมที่ได้ลงมติไปเมื่อกันนี้ ร่างฯ กรรมาธิการค่ะ โปรดยกมือขึ้น
(มีสมาชิยกยกมือเป็นส่วนมาก)

นายพูนสวัสดิ์ พุทธิศิริ : ขออนุญาตท่านประธานครับ คำว่า
ร่างฯ กรรมาธิการ นั้นมันมีการกันนะครับ ร่างฯ เดิมก็มีร่างฯ ที่แก้มาแล้วที่เสนอ
ปัจจุบันนี้ควรจะถามอีกนะครับ ถามใหม่นะครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ไม่ละค่ะ
เข้าใจกันแล้วเมื่อกันร่างฯ เดิมหมายถึงร่างฯ ที่เราลงมติไปเมื่อกันนี้ เข้าใจใช่ไหมคะ
ร่างฯ ที่เราลงมติไปแล้วที่เห็นชอบไปเมื่อกัน

ศาสตราจารย์อมร รัชกาลิย์ : ขออนุญาตครับ ท่านประธานครับ
คือว่าร่างฯ เดิมมันไม่มีนะครับ มาตรา ๓๗ มันมี มาตรา ๓๗ เจย ๆ ไม่มี
มาตรา ๓๗ ทวิ นี้มีคนขอเดิม เพราะฉะนั้นก็จะลงคะแนนว่าจะให้เดิมหรือ
ไม่เดิมเท่านั้นนะครับ แต่ว่ามันไม่มีร่างฯ ของกรรมาธิการที่เรียกว่า มาตรา ๓๗ ทวิ
อยู่นะครับ ก็ควรจะถามอีกแบบหนึ่ง แต่ว่าผมว่าคะแนนชัดเจนแล้วนะครับ
แต่ถ้าวิธีถามน่าจะต้องถามอีกอย่างหนึ่งครับ ท่านครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ไม่ต้องถามอีกแล้ว
ใช่ไหมคะ เชิญเลยคะท่านเลขาธิการ

ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล (เลขาธิการสภาร่างรัฐธรรมนูญ) :
มาตรา ๓๘ มีการแก้ไข มีผู้แปรญัตติขอสงวนครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : อาจารย์แก้วสรรค่ะ
นายแก้วสรร อติโพธิ : ท่านประธานครับ มาตรา ๓๘ นี้เป็นเรื่อง
ของการมีส่วนร่วมของประชาชนในเรื่องอะไรบ้าง ผมก็ขอแปรญัตติเดิมเรื่อง
ของการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไปด้วย และผมก็คิดไปมากมายนะครับ
เสนอไว้ว่าน่าจะมีส่วนร่วมเป็นขั้นเป็นตอนอะไรต่าง ๆ ทั้งหลาย แต่มาพิจารณา
แล้วนี้ครับ ผมคิดว่าที่กรรมาธิการเขียนไว้เพียงพอแล้วนะครับ ผมไม่จำเป็นต้อง
ต้องเอาความคิดฝันของผมเข้ามาใส่ตรงนี้ให้เสียเวลาของเพื่อน ๆ นะครับ

จึงขอถอนญัตติ เพื่อให้ทำตัวให้เป็นตัวอย่างด้วยครับ ขอขอบคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาว่างรัฐธรรมนุญ : ท่านอาจารย์
ธรรมนุญค่ะ

ศาสตราจารย์ธรรมนุญ ลัดพลี : ขอขอบคุณครับ ท่านประธานที่เคารพ
ผม ธรรมนุญ ลัดพลี ครับ ขอขอบพระคุณกรรมาธิการที่ได้กรุณาเห็นด้วยกับผม
ไม่เหมือนบางคนที่กรรมาธิการไม่เห็นด้วย

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาว่างรัฐธรรมนุญ : ท่านผู้แปรญัตติ
ไม่ติดใจจะคะ เชิญท่านเลขาธิการฯ ค่ะ

ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล (เลขาธิการสภาว่างรัฐธรรมนุญ) :
มาตรา ๗๙ มีการแก้ไข มีผู้แปรญัตติ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาว่างรัฐธรรมนุญ : เชิญอาจารย์ธรรมนุญค่ะ

ศาสตราจารย์ธรรมนุญ ลัดพลี : ขอขอบคุณครับ ท่านประธานที่เคารพ
ผม ธรรมนุญ ลัดพลี มาตรา ๗๙ นี้คือผมเห็นร่างฯ ของคณะกรรมการที่เขียนมา
ก็รัดกุมตามแบบฉบับ คือไม่อยากจะให้มีอะไรออกมากว้างเกินไป แต่ผมคิดว่า
ในยุคปัจจุบันนี้ จำเป็นที่จะต้องมีความนโยบายที่ชัดเจนเพื่อไปปรับกับในด้านอื่นที่
กรรมาธิการได้เขียนอันนั้นในหลายจุด เพราะฉะนั้นถ้าผมขออนุญาตอ่านนั้นครับ
คือตามร่างฯ เดิมของกรรมาธิการนี้ รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมืองจัดทำ
มาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ
และพนักงาน หรือลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ
และเสริมสร้างควมมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ นี้ละครับ ที่ผมรู้สึกว่
มันเป็น เรื่องเหมือนกับ เขียนเป็นแบบ ซึบเจค บิวซิเนส (Subject business)
ขออนุญาตใช้ภาษาอังกฤษนะครับ ไม่มี ออบเจคท์ บิวซิเนส (Object business)
คือเขียนไปให้มีแผนพัฒนาการเมือง คือถ้าคนอ่านดูแล้วจะเหมือนกับเราประเทศ
เพิ่งปลดปล่อยออกมาแบบฮ่องกงหรือแอฟริกา ถึงจะต้องมาจัดให้มีแผนพัฒนา
การเมืองขึ้น ซึ่งความจริงเรามีตั้ง ๓๐ กว่าปีแล้วนะครับ การเมืองนี้เราพัฒนา
มาเรื่อย เพราะฉะนั้นถ้าจะมีก็ต้องมีให้มันแปลกหน่อยดีหน่อย พอแผนอะไร
ทางพัฒนาการเมือง เข้าไปถึงขั้นไหนแล้ว เหมือนแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
ถ้าเราบอกเพิ่งจะมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจอันเดียวมันก็ไม่ไปไหน ก็มีระยะที่เท่าไร ๆ
ที่สภาพพัฒนาหรือกรรมการพัฒนาทำขึ้น

เพราะฉะนั้นในการนี้ก็มีอันหนึ่ง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าอ่านดูของร่างฯ การมาธิการจะมีแผนพัฒนาการเมืองมาต่อท้าย เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติ มิชอบ แผนพัฒนาการเมืองก็ไม่ได้ต้องแผนอย่างอื่นด้วย เพราะฉะนั้นกรมขยาย ช่วยกรมการไป ขยายให้ได้ความที่สมบูรณ์ขึ้น และคิดว่าจะเป็นประโยชน์ ในการที่จะวาง ~~การ~~ เป็นกรอบไว้ในการที่จะปฏิบัติงานต่อไป ขออนุญาตอ่านนะครั้น รัฐบาลต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเศรษฐกิจ การสังคม นี้เติมเข้าไป และการเมือง ของเดิม และเติมว่า และการศึกษาที่ยั่งยืนและสอดคล้องกับหลักพื้นฐานแนวนโยบาย แห่งรัฐ คือหมายความว่าจัดให้มีแผนพัฒนาการเศรษฐกิจการสังคมเติมเข้าไป และการศึกษาที่ยั่งยืนและสอดคล้องกับหลักพื้นฐาน แนวนโยบายแห่งรัฐ เพราะ เราพูดแล้วแนวนโยบายแห่งรัฐในตอนแรก เพราะฉะนั้นเมื่อเราพูดไปทำไม พูดไปก็เพื่อจะได้สานต่อ มาตรานี้ก็เป็มาตราที่สานต่อขึ้นไป เหมือนเราตีกรอบ หินฝังเข็ม ฝังรากฐานไปเราต้องมาต่อเสาขึ้นมา ต่อฝาขึ้นมาเพื่อเป็นตัวบ้าน และในการนี้ยังได้เติมอีก ต้องจัดทำมาตรฐานข้อกำหนดทางคุณธรรม และ จรรยาบรรณ จรรยาบรรณที่เราพูดกันถึงอย่างมากที่เราพูดถึงจริยธรรมแต่ที่ เขียนออกมาน่าจะเป็นจรรยาบรรณนี้ผมก็เติมไป ของผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และพนักงาน หรือลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริตและ ประพฤติมิชอบ และเสริมสร้างความมีประสิทธิภาพของเดิม แต่ผมก็ขอเติมว่า ประสิทธิภาพทางด้านอะไร เพราะเราชอบพูดเรื่องประสิทธิภาพท่านอยู่เรื่อย ๆ ไม่รู้ประสิทธิภาพทางไหน และทำไมจึงต้องพูด อันนี้กรมผมเติมไป ประสิทธิภาพ ในการพัฒนาระบบประชาธิปไตยของบุคคลดังกล่าว ซึ่งของพวกข้าราชการ พวกพนักงาน หรือลูกจ้างของรัฐต่าง ๆ ให้รู้เรื่องระบบประชาธิปไตยที่ ก้าวหน้าขึ้นไปให้บังเกิดผลที่ดียิ่งขึ้นในการดำเนินชีวิต ด้วยความผาสุกของ ปวงชนชาวไทย และพึงให้ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมรับรู้ตามความจำเป็น และตามที่กฎหมายบัญญัติ คือหมายความว่าวางแผนไปเพื่อรองรับเสริมต่อ จากที่แผนนโยบายของรัฐมา และวางไปทำไม ก็วางเพื่อให้ดำรงตำแหน่ง ทางการเมือง ข้าราชการต่าง ๆ เพื่อป้องกันการทุจริตประพฤติมิชอบ และเพื่ออะไร เพื่อพัฒนาระบบประชาธิปไตยของบุคคลดังกล่าว และพัฒนา ไปทำไม โดยมากเรามักจะเขียนสั้น ๆ แค่นั้นทั้งนั้น อันนี้กรมก็เขียนให้จบ ครบวงจร คือให้บังเกิดผลที่ดียิ่งขึ้นในการดำเนินชีวิต ด้วยความผาสุกของ ปวงชนชาวไทย แล้วเรามีเรื่องชุมชนท้องถิ่นเข้ามาผมเลยเติมไป และเพื่อ

ให้ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมรับรู้ ตามความจำเป็นและตามที่กฎหมายบัญญัติ เพราะเราพูดถึงกระจายความมั่งคั่ง กระจายรายได้ เพราะฉะนั้นกระจายไปและชุมชนท้องถิ่นไม่อยู่ฐานะที่จะรับรู้ได้ก็ไม่มีประโยชน์ เราต้องกำหนดไว้ตรงนี้ว่า ฟังให้เขามีส่วนรับรู้ เช่นเดียวกับเรามีหลายมาตราที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมบ้าง เกี่ยวกับต่าง ๆ ที่เรามักจะพูดกัน หรือแม้แต่การบริหารความมั่งคั่ง บริหารงานของเขานั่นท้องถิ่นเราก็พูดไป เพราะฉะนั้นน่าจะกำหนดไว้ตรงนี้ ขอบพระคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เชิญคุณเสรีค่ะ

นายเสรี สุวรรณภานนท์ : กราบเรียนท่านประธานที่เคารพครับ

กระผม เสรี สุวรรณภานนท์ สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญกรุงเทพมหานคร ขอกราบเรียนในมาตรา ๗๘ ส่วนที่คณะกรรมการได้เพิ่มเติมข้อความเข้ามา ซึ่งกระผมเห็นว่าน่าจะมีปัญหาในการบริหารของรัฐ คือตามข้อความที่ว่า รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการกำหนดนโยบาย และการตัดสินใจทางการเมือง

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เราไปมาตรารอื่นแล้วค่ะ

นายเสรี สุวรรณภานนท์ : ท่านประธานครับ อย่างนั้นส่วนที่เพิ่มผมไม่ติดใจแล้วครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เชิญท่านอาจารย์อมรค่ะ

ศาสตราจารย์อมร รัชกาลิย์ : กราบเรียนท่านประธาน
ที่เคารพ กระผม ออมร รัชกาลิย์ นะครับ ขอตามมาตรา ๗๙ ที่ทางกรรมาธิการ
แก้ไขไป ๒ - ๓ คำขึ้นนะครับ ที่แรกกระผมก็ไม่ได้ตั้งใจ แต่พอมาดูรายละเอียด
แล้ว เกรงจะเกิดความเข้าใจที่ผิดพลาดหรือว่าครอบคลุมไม่ถูกเรื่อง
มาตรา ๗๙ เขียนไว้ขณะนี้ว่า รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมือง จัดทำ
มาตรฐานทางจริยธรรมผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ทั้งนี้มีข้าราชการ
พนักงานหรือลูกจ้างอื่นของรัฐ ซึ่ง คน ๓ - ๕ พวกข้างหลังนี้ ไม่ได้ถือว่าเป็น
ข้าราชการการเมือง แล้วถ้าจะมีแผนพัฒนาก็มาอยู่ในแผนพัฒนาทางการเมือง
มันจะอยู่ในแผนพัฒนาการบริหาร เว้นแต่เราจะรวมคำว่า แผนพัฒนาการ
เมือง การบริหาร เอาไว้เสียตรงนั้น มันเพียงแต่คลุมคน ๒ พวก คือพวกการเมือง
กับพวกประจำ อันนั้นผมขอท้วงติงว่า ขอความกรุณาให้แก้ไขนะครับ มิฉะนั้น
ขยหน้า พวกนั้นเขาไม่ใช่ข้าราชการการเมือง แล้วอีกอย่างหนึ่งการทำ
มาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมนั้น เราไม่ควรจะทำให้ประเทศชาติ
ขยหน้ามากเกินไป ด้วยการไปเขียนว่า เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติ
มิชอบ การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมนั้น เป็นการทำให้ส่งเสริมคุณภาพของ
ระบบราชการและระบบการเมืองครับ ไม่ได้ไปพูดถึงเรื่อง คือมันก็พูด แต่ว่า
มันไม่จำเป็นต้องเอามาเขียนในรัฐธรรมนูญในลักษณะที่ประจําตัวเอง เราจะ
วัดมาตรฐานทางคุณภาพ ~~การ~~ เพื่อให้ข้าราชการดีขึ้น มีขวัญ มีกำลังใจ
มีศักดิ์ศรี มีเกียรติภูมิ ไม่ใช่ไปบอกว่า เพื่อป้องกันการทุจริต อันนี้ขอฝากไว้
ถ้าไม่เอาที่ตามธรรมดานั้นนะครับ ก็คงจะไม่เอา จะไม่เอาก็ขยหน้าต่อไป
นะครับ ทำลายเกียรติภูมิของประเทศชาติตัวเองนะครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาว่าารัฐธรรมนูญ : ท่าน
กรรมาธิการจะชี้แจงไหมคะ เชิญค่ะ

รองศาสตราจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์ (กรรมาธิการ) :
ท่านประธานที่เคารพ ผม สมคิด เลิศไพฑูรย์ กรรมาธิการครับ ขออนุญาต
เรียนชี้แจงสั้น ๆ ว่า มาตรา ๗๙ นั้น ก็เป็นมาตราที่เป็นไปในทิศทางเดิม
ที่เคยเขียนไว้ในรัฐธรรมนูญ ส่วนที่ไม่มีเขียนเรื่องแผนอื่นไว้ในมาตรา ๗๙ นั้น
เพราะว่ามาตรา ๗๙ เน้น เรื่องของการเมืองโดยตรงนะครับ ส่วนเรื่องแผน
ทางเศรษฐกิจสังคมนั้น ความจริงมาตรา ๗๘ ได้พูดถึงอยู่แล้วนะครับ ก็เลย
ไม่ได้เขียนไว้ในมาตรา ๗๙ ส่วนอื่นอันก็ขออนุญาตขอเป็นไปตามเดิมครับ
ท่านประธานครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ท่านผู้แปรญัตติ
ไม่ติดใจ เชิญมาตราต่อไปเลยค่ะ

ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล (เลขาธิการสภาว่างรัฐธรรมนูญ) :
มาตรา ๘๐ มีการแก้ไข มีผู้แปรญัตติ ขอสงวนคำแปรญัตติ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : เชิญคุณพิณทิพย์ค่ะ
มาตรา ๘๐ นะคะ

นางพิณทิพย์ ลีลาภรณ์ (กรรมาธิการ) : กราบเรียนท่านประธาน
ดิฉัน พิณทิพย์ ลีลาภรณ์ สมาชิกสภาว่างรัฐธรรมนูญ จากจังหวัดสงขลา ในฐานะ
กรรมาธิการเสียงข้างน้อย ซึ่งได้ส่งวงความเห็นไว้เนะคะ ตามที่มาตรา ๘๐
ที่ได้บรรจุไว้ว่า รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นซึ่งตนเองได้ตัดสินใจใน
กิจการท้องถิ่นตัวเอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณสุขโรคและ
สาธารณสุขการ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและ
เท่าเทียมกันทั่วประเทศ รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมไม่เป็นองค์การ
ปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในจังหวัดนั้น
ทั้งหมดดิฉันไม่ได้ติดใจ แต่ติดใจวรรคแรกที่ดิฉันขอแปรญัตติเพิ่มเข้ามา คือคำว่า
รัฐต้องกระจายอำนาจ ดิฉันขอเพิ่มคำว่า อำนาจหน้าที่และรายได้ จริง ๆ แล้ว
หลายท่านอาจจะมีความรู้สึก ว่า คำว่า อำนาจกับหน้าที่มันน่าจะเหมือนกัน แต่
ในเนื้อหาของมันคือ อำนาจคืออิทธิพล เป็นคำนาม แปลว่า อิทธิพลที่จะบังคับให้
คนอื่นยอมกระทำตาม ไม่ว่าจะด้วยความพร้อมใจหรือไม่ก็ตาม นี่คือความหมายว่า
อำนาจ สำหรับคำว่า หน้าที่ ก็เป็นคำนามเช่นเดียวกัน แต่หมายถึงกิจที่ควรทำ
หรือกิจที่ต้องทำ เพราะฉะนั้นความแตกต่างของตัวนี้มีอยู่นะคะ ดิฉันจึงขอเพิ่ม
เข้ามา แต่ว่ามันมีอยู่จุดหนึ่งว่าทำไมเราต้องขอเพิ่ม การที่เราขอเพิ่มเพราะว่า
หมวดนี้เป็นหมวดแนวนโยบายแห่งรัฐ เป็นสิ่งที่ว่ารัฐควรจะมีทิศทางที่ชัดเจนว่า
จะพัฒนาท้องถิ่นไปในทิศทางไหน

การที่ว่าเราบรรจุเข้าไปว่า ต้องให้เพิ่มทั้งอำนาจและหน้าที่และรายได้ เพราะจุดนี้เราจะเห็นอย่างชัดเจนว่า ท้องถิ่นในปัจจุบันนี้มีความเหลื่อมล้ำและมีความแตกต่างจาก เมืองหรือเมืองใหญ่ จุดนี้มีหน้าที่ก่อให้เกิดปัญหาในเมือง เกิดแรงงานอพยพเข้าสู่เมือง เพราะว่าท้องถิ่นไม่ได้รับการพัฒนาอย่างแท้จริง การที่ท้องถิ่นจะพัฒนาได้ ท้องถิ่นต้องมีอำนาจของตัวเองและมีหน้าที่ที่เพิ่มขึ้น เมื่อมีหน้าที่ที่เพิ่มขึ้นและมีอำนาจที่เพิ่มขึ้น ก็สามารถจะไปสร้างงานให้เกิดกับประชาชนในท้องถิ่นนั้นได้ แต่การที่จะสร้างงานถ้าเกิดมีแค่ ๒ สิ่งนี้ ก็ไม่สามารถจะพัฒนาได้ เช่นเดียวกัน เพราะฉะนั้นจึงต้องมีรายได้ การที่เราให้รายได้และอำนาจและหน้าที่ไปพร้อมกัน ๓ สิ่งนี้จะช่วยพัฒนาให้ท้องถิ่นได้เจริญก้าวหน้า การพัฒนาในส่วนท้องถิ่นนี้จะเป็นการสร้างรากฐานของสังคมเรา สังคมเรา ถ้าเกิดเราไม่มุ่งหวังให้ท้องถิ่นทุกท้องถิ่นเติบโต เรามุ่งหวังเฉพาะเมืองใหญ่ ๆ ประเทศเราก็จะไปพัฒนาไปได้อย่างช้า ๆ แล้วจะเกิดความเหลื่อมล้ำต่าง ๆ ปัญหาต่าง ๆ จะเข้ามาสู่เมือง ถ้าเกิดเราต้องการให้ทิศทางประเทศของเราได้มีการพัฒนาอย่างแท้จริง จุดเหล่านี้เราจะต้องส่งไปให้ท้องถิ่นได้พัฒนา ได้สร้างสังคม ได้สร้างให้ประชาชนของเขามีจิตสำนึก ในการที่จะรักถิ่นและพัฒนาถิ่น โดยที่เราต้องให้ทั้งอำนาจทั้งหน้าที่เข้าไป ดิฉันถึงมองว่า เราควรจะเพิ่มเข้าไป เพราะมันเป็นแค่แนวนโยบายแห่งรัฐ เป็นทิศทางที่รัฐต้องมีอย่างชัดเจนว่า คุณจะให้ท้องถิ่นได้ปกครองตัวเองได้อย่างไร คำว่า ปกครองตัวเองในที่นี้ ไม่ใช่เป็นอิสระ แต่ปกครองอย่างเข้มแข็ง ให้ประชาชนของเขามีหน้าที่ มีคุณภาพในการที่จะมาเป็นพลเมืองที่ดี สร้างเสริมความแข็งแรงของประเทศชาติ ขอบพระคุณค่ะ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : เชิญค่ะ คุณสุนทร

นายสุนทร ทิพย์มณี : ท่านประธานที่เคารพ ผม สุนทร ทิพย์มณี

สมาชิกสภาาร่างรัฐธรรมนูญ จังหวัดสระแก้ว ขอบคุณที่ให้โอกาสผม ท่านประธานในมาตรา ๘๐ นั้น ผมได้แปรญัตติไว้ โดยตัดเปลี่ยนแปลงข้อความ ๓ - ๔ ประโยค รวมทั้งเพิ่มเติมด้วย ขอบอธิบายชี้แจงเหตุผลในการขอแปรญัตติดังนี้

ประเด็นแรก ตามร่างฯ ของคณะกรรมการนั้น ได้บัญญัติไว้ว่า พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น ให้คงเหลือคำว่า พัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้มีความหมายถึงว่าการพัฒนาทุกอย่าง ทั้งพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง วัฒนธรรม รวมทั้งการศึกษา รวมทั้งโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง คือพัฒนา

ทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นหนทาง ทางระบายน้ำ โทรศัพท ไฟฟ้า ประปา ต่าง ๆ เหล่านี้เป็นต้น อันนี้ผมขอตัดไว้

ประเด็นที่ ๒ เมื่อท้องถิ่นทุกท้องถิ่นในแต่ละ เขตจังหวัดนั้นได้แบ่ง ออกเป็นท้องถิ่นต่าง ๆ เช่นในปัจจุบันก็มีองค์การบริหารส่วนตำบล สุขาภิบาล เทศบาล เป็นต้น ตัวจังหวัดจริง ๆ แล้วจะมีเหลือแค่เป็นนามธรรม มีแค่ชื่อ ส่วนพื้นที่จริง ๆ แล้วจะเป็นพื้นที่ของท้องถิ่นทั้งหมด จึงขอตัดคำว่า จังหวัด ออก ให้เหลือท้องถิ่น อ่านได้ความว่า รวมทั้งอำนาจพัฒนาท้องถิ่นที่มีความพร้อม หลาย ๆ ท้องถิ่น ผมเดิมน หลาย ๆ ท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อที่จะให้ท้องถิ่นที่จะรวมกัน เป็นองค์การปกครองท้องถิ่นขนาดใหญ่ นั้นสามารถทำได้ ไม่จำเป็นต้องรวมทั้ง จังหวัดเป็นองค์การปกครองท้องถิ่นขนาดใหญ่เพียงครั้งเดียว ซึ่งอาจจะรวม สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนตำบล ยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล หรือ เทศบาลเมือง แล้วแต่เงื่อนไขที่จะเข้าหลักเกณฑ์ หรืออาจจะรวมเทศบาลเมือง กับองค์การบริหารส่วนตำบลที่อยู่พื้นที่เดียวกันและพื้นที่ใกล้เคียงกันยกขึ้นเป็น เทศบาลเมืองเหล่านี้เป็นต้น -----

- ๗๗/๑

และนอกจากนั้นในการขอความเห็นชอบของประชาชนในจังหวัดนั้นก็ไม่มี
 ความจำเป็น เพราะว่าตัวจังหวัดเหลือแต่นามธรรมที่ผมเขียนแล้ว คน
 จริง ๆ แล้วจะอยู่ในพื้นที่ขององค์การปกครองท้องถิ่นทั้งหมด เพราะฉะนั้น
 การที่จะรวมองค์การปกครองท้องถิ่นต่าง ๆ ขึ้นเป็นองค์การขนาดใหญ่ขึ้น
 ก็ต้องขอความเห็นชอบจากประชาชนที่อยู่ในองค์การปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ
 แต่ถึงอย่างไรก็ตามผมก็ให้ข้อสังเกตว่า ในการรวมองค์การปกครองท้องถิ่น
 ขึ้นเป็นองค์การปกครองท้องถิ่นขนาดใหญ่ขึ้นโอกาสที่จะเป็นไปนั้นทำได้ยาก
 ผมยกตัวอย่าง เทศบาลเมืองชลบุรี เขตสุขาภิบาลบ้านสวน เขตสุขาภิบาล
 ไร่จันทรา ซึ่งจังหวัดพยายามที่จะขยายเขตของเทศบาลเมืองชลบุรีให้ครอบคลุม
 ไปถึงเขตสุขาภิบาลบ้านสวน เขตสุขาภิบาลไร่จันทรา แต่ปรากฏว่าทั้งสุขาภิบาล
 บ้านสวน สุขาภิบาลไร่จันทรา เขาไม่ยอมให้รวม เขาไม่สมัครใจเหล่านี้เป็นต้น
 เป็นโอกาสที่ทำให้ได้ยาก ถึงอย่างไรก็ตามถ้าหากว่าจะเขียนไว้ก็ควรที่จะให้
 องค์การปกครองท้องถิ่นที่มีความสมัครใจสามารถที่จะรวมกันได้ เป็นองค์การ
 ปกครองท้องถิ่นที่มีขนาดใหญ่ขึ้น แต่ไม่จำเป็นต้องรวมทั้งจังหวัด ผมขอให้
 ข้อสังเกตอย่างนี้ ขอขอบคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาสร้างรัฐธรรมนูญ : เชิญดอกเตอร์อมร

ศาสตราจารย์อมร รักชาติชัย : เรียนท่านประธานที่เคารพ ผม

อมร รักชาติชัย ได้ขอแปรญัตติเอาไว้ในมาตราที่หลายจุด ตามเฟรม (Frame)

ตามกรอบเดิมของกรรมาธิการเอง แต่ว่าเพื่อให้เกิดความถูกต้องยิ่งขึ้น

หรือน่าจะ เป็นไปได้ยิ่งขึ้น ขอแก้ไขเป็นดังที่ปรากฏอยู่ในเอกสารหน้า ๘๗

ซึ่งจะอ่านให้ฟัง แล้วกระผมจะต้องแยกอธิบายเป็นตอน ๆ เพราะว่าสาระสำคัญ

อยู่ทุก ๆ ตอน รัฐต้องกระจายรายได้ให้แก่ท้องถิ่นที่พึ่งตนเองได้ สามารถตัดสินใจ

ในกิจการท้องถิ่นได้เองตามที่กฎหมายบัญญัติ และรัฐต้องกระจายความเจริญทางด้าน

เศรษฐกิจ สาธารณูปโภคและสาธารณูปการแก่ท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน

ทั่วประเทศ นี่เป็นรูปประโยคที่ ๒ อนุประโยคที่ ๓ ก็คือ รวมทั้งพัฒนาท้องถิ่น

ที่มีความพร้อมให้เป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขอบเขตอำนาจหน้าที่มากขึ้น

โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นนั้นด้วย ขอเรียนอธิบายแยกกัน

อย่างอนุประโยคที่ ๑ หมายความว่าอย่างนี้ครับ รัฐต้องกระจายรายได้ให้แก่

ท้องถิ่นที่พึ่งตนเองได้ คือหมายความว่า เขาจะต้องมีขีดความสามารถในการพึ่ง

ตนเองได้ระดับหนึ่ง ความจริงถ้าจะเขียนว่า รัฐต้องกระจายรายได้

และอำนาจหน้าที่ไปด้วยก็ได้ แต่ว่าร่างฯ เดิมเขียนเฉพาะรายได้ ผมก็เติมให้เฉพาะเรื่องรายได้ แต่ว่าท้องถิ่นนั้นต้องพึ่งตัวเองได้แล้ว เราจะไปบอกว่าต้องให้เงินเขาจนกระทั่งเขาพึ่งตัวเองได้ อย่างนั้นมันไม่ถูก ไม่ถูกแน่ ๆ คือเขาพึ่งตัวเองไม่ได้ ไปฮั้วคิดให้เขาพึ่งตัวเองได้ หรือเขาไม่มีบุคลากร ไม่มีประชาชนที่อยู่ในที่นั้นที่จะทำงานได้ มันก็ไม่ได้อีก ที่นี้ทำไมละครับ ที่เรากระจายเฉพาะรายได้ให้แก่ท้องถิ่นที่พึ่งตนเองได้แล้วให้เขาทำอะไร เพื่อที่เขาสามารถตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เองตามที่กฎหมายบัญญัติ นั้นหมายความว่ากฎหมายจะตั้งกำหนดอำนาจหน้าที่ว่าเขาจะทำอะไรได้บ้าง อันนั้นข้อความของอนุประโยคที่ ๑ อนุประโยคที่ ๒ เป็นลักษณะของการบังคับหรือบอกแก่รัฐบาลว่าจะต้องกระจายความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ สาธารณูปโภคและสาธารณูปการให้แก่ท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ อันนี้ข้อความชัดเจน อยู่ในตัวเอง -----

-- ๗๘/๑

อนุประโยคที่ ๓ หมายความว่ารวมทั้งพัฒนาท้องถิ่นที่มีความพร้อม
อันนี้กระผมตรงกันกับท่านผู้อภิปรายคนก่อนนั้นที่บอกว่าถึงเวลานั้นคำว่า จังหวัด
มันไม่แน่แล้วว่ามันจะเป็นอะไรอยู่ แล้วก็จังหวัดหนึ่งย่อมมีสภาจังหวัด ย่อมมี
สภาภิบาล ย่อมมีเทศบาล ย่อมมีสภาตำบลอะไรอยู่ เรายังไม่รู้ว่าอะไร
จะรวมกับอะไร เพราะฉะนั้นก็จะเขียนกว้างออกไปในลักษณะที่ว่ารวมทั้ง
พัฒนาท้องถิ่นที่มีความพร้อมให้เป็นองค์การปกครองท้องถิ่นที่มีขอบเขตอำนาจ
หน้าที่มากขึ้น อันนี้ไม่ได้มองถึงว่าจะต้องคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัด อาจจะเป็นว่าครึ่งหนึ่ง
ของจังหวัด เช่น ๑ ส่วน ๔ ของจังหวัด แต่ว่าเรามีอำนาจหน้าที่มีบทบาทที่จะ
ทำหน้าที่มากขึ้น อันนี้เป็นเรื่องที่สำคัญ แล้วความจริงตรงนี้เราจะต้องเรียกว่า
องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นระดับสูง คือยกตัวอย่างว่ายกฐานะขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลให้เป็นสภาภิบาล ยกฐานะสภาภิบาลให้เป็นเทศบาลเมือง เทศบาลนคร
อย่างนี้ เนื้อที่อาจจะเท่าเดิม แต่ขอบเขตอำนาจหน้าที่สูงขึ้น คือไม่ได้มองเฉพาะ
ในเรื่องเนื้อที่อย่างเดียว อันนี้ก็โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น
นั้นด้วย คืออาจจะไม่เป็นพื้นที่ของจังหวัด แต่แน่นอนที่สุดผมก็อยากจะเรียนว่า
สิ่งที่ได้พูดไปแล้วนั้นก็คงจะยากแก่การที่จะเข้าใจของผู้ที่ไม่ถึงกับขั้นที่เรียกว่า
เชี่ยวชาญในการปกครองท้องถิ่น แต่หวังว่าจะได้รับไว้พิจารณา แล้วก็
เพื่อไม่ให้กฎหมายรัฐธรรมนูญนี้ผิดพลาดผิดเพี้ยนจนเกินไปครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เชิญคุณอภิรักษ์
นายอภิรักษ์ เมตตาภิรักษ์ : กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ
กระผม อภิรักษ์ เมตตาภิรักษ์ สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ จังหวัดยโสธรครับ
ที่ผมขอแปรญัตติในมาตรา ๘๐ โดยเพิ่มข้อความในมาตรา ๘๐ ว่า รัฐต้องจัดสรร
งบประมาณไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐ ของงบประมาณแผ่นดินให้แก่องค์การปกครอง
ส่วนท้องถิ่น ครับท่านประธาน ด้วยเหตุผลง่าย ๆ ที่ว่า หลักการขั้นพื้นฐานของ
การปกครองส่วนท้องถิ่นนี้เพื่อที่จะให้ท้องถิ่นมีเสรีภาพและโอกาสในการพัฒนา
ของตัวเอง เพราะอะไรหรือครับ เพราะส่วนมากแล้วเท่าที่ผ่านมาถ้าไม่มีการ
ปกครองแบบเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนกลางนั้นละครับหมายถึง
กระทรวง ทบวง กรม หรือแม้กระทั่งจังหวัด เป็นผู้ใช้อำนาจครอบงำองค์การ
ปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ไม่ว่าจะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล สภาภิบาล เทศบาล
ถ้าจะเปรียบแล้วก็เหมือนกับเป็นเครื่องมือของระบอบราชการ ที่ผมขอว่าให้เพิ่ม
งบประมาณไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๐ นั้น เหตุผลง่าย ๆ อย่างนี้ครับท่านประธาน
งบประมาณแผ่นดิน ผมอาจจะพูดเรื่อง เงินวิ่งท้องถิ่นบ้างเพราะกองทัพต้องเดิน

ด้วยท่อดรับ การจะพัฒนาอะไรก็ตามต้องมีเงิน ปัจจุบันเงินเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่ง
งบประมาณแผ่นดินนั้นปีหนึ่ง ๆ เกือบ ๑๐ แสนล้านบาท ๔๘๓,๐๐๐ กว่าล้านบาท
แต่ท่านเชื่อไหมว่าองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีทั้งหมดประมาณ ๗,๐๐๐ กว่าองค์การ
ทั้งระดับตำบลจนถึงระดับจังหวัด ใช้งบประมาณจริง ๆ ไปประมาณเท่าไรครับ
ที่รัฐจัดสรรให้ ๓๐,๐๐๐ กว่าล้านบาท ถ้าเทียบกับ ๔๘๓,๐๐๐ ล้านบาท
ได้ประมาณ ๒ เปอร์เซ็นต์เองน้อยไปไหมครับ และถ้าจะให้เจาะลึกลงไป
กระทรวงมหาดไทยนี้ละครับใช้งบไปทั้งหมด ๑๗๕,๐๐๐ กว่าล้านบาท เป็นงบอุดหนุน
จริง ๆ ๓๐,๐๐๐ กว่าล้านบาท ทำไมหรือครับ เพราะว่าการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น
ถ้าจะให้มีการใช้เงินมากก็กลัวว่าสมาชิกในองค์การมีการกินกัน ครับท่าน คนเรากิน
ก็ต้องถ่าย -----

ถ้าสมาชิกในองค์การนั้นกินกันมันก็ต้องถ่ายให้กับประชาชน ชื่อเสียงมา ต้องคืนเงินให้ แต่ถ้าผ่านส่วนกลาง ส่วนจังหวัด จะได้ถ่ายคืนให้กับประชาชนหรือไม่ อันนี้ผมขอวิงวอนสมาชิกทุกท่านได้ช่วยพิจารณาในการที่ว่าเหมาะสมหรือไม่ที่จะให้มีการกระจายรายได้ หรือว่างบประมาณแผ่นดินร้อยละ ๒๐ ของงบประมาณแผ่นดินทั้งหมด ท่านประธาน ที่ผมกล่าวมาทั้งหมดนั้นก็เพื่อที่จะให้ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติได้คิดทบทวน หรือต่อเติมในส่วนที่ผมขอเพิ่มนี้ ขอบพระคุณมาก ท่านประธาน

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : อาจารย์ธรรมบุญ

ศาสตราจารย์ธรรมบุญ ลัดพลี : ขอบพระคุณท่านประธานที่เคารพ กระผม ศาสตราจารย์ธรรมบุญ ลัดพลี ในมาตราชั้นนั้น ตามร่างฯ ของกรรมาธิการก็มีข้อความที่มันไม่ค่อยชัดเจน แล้วบางแห่งก็เขียนย่อ ผมเพื่อจะไปนัดหนึ่ง กระผมก็เลยรู้สึกว่าจะต้องมีอะไรปรับปรุงให้ดีขึ้น ผมได้แปรฯ ไว้ว่าอย่างบรรทัดแรก ที่บอก รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง อันนี้ก็เหมือนกับที่แล้วว่า ที่กระผมเห็นว่าท้องถิ่นรู้สึกจะไม่มีอะไรเป็นแก่นสาร ไม่ใช่ของค์กระไร เป็นในทางพื้นที่ภูมิประเทศมากกว่า กระผมก็เลยเติมเป็นว่า รัฐต้องกระจายอำนาจให้ชุมชนท้องถิ่นพึ่งตนเอง และกีด และตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง เพราะเมื่อพึ่งตนเองได้แล้ว อันนี้ความมันก็คลุมได้แล้ว คือที่แล้วว่า ถ้ากรรมาธิการเขาเขียนไว้แค่นี้ พึ่งตนเอง กระผมต้องการให้ขยายขึ้น ละเอียดยิ่งไปเติมว่า และตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้ กรรมาธิการก็จะบอกว่าไม่จำเป็น มันยาว มันผมเพื่อ พึ่งตนเองคลุมหมด แต่เดี๋ยวนี้กระผมก็เห็นว่าผมก็คงจะเป็นโอกาสบ้างที่กรรมาธิการบอกพึ่งตนเอง และก็ยังมาตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง มันก็ผมเพื่อไป เพราะถ้าพึ่งตนเองมันทำได้ทุกอย่างอยู่แล้ว ไม่อย่างนั้นคงไม่ใช่คำว่า พึ่งตนเอง นี่ประการแรก และ

ในประการที่ ๒ กระผมก็สงสัยอยู่ที่ทางกรรมาธิการได้ใช้คำนี้ ก็เหมือนกันว่า กระผมขออนุญาตอ่านในบรรทัดที่ ๓ คือตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณเทศในท้องถิ่นให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกัน และยังมีอีกว่า ทั่วประเทศ ซึ่งเมื่อสักครู่หยก ๆ มาตรา ๗๗ กระผมขออนุญาตท่านประธานย้อนไปนัดหนึ่ง กระผมได้ฝากข้อสังเกตไป ในนั้นมีว่า อย่างรวดเร็ว และเท่าเทียมกัน กระผมก็ฝากข้อสังเกตไปว่าน่าจะมีโดยทั่วถึง เรื่องของศาล ซึ่งเวลานี้ราษฎรเดือดร้อนมาก ไปติดต่อห้างไกล คมนาคมไม่สะดวก และต้องทำมาหากิน เสียเวลา ผู้แทนฯ ก็พยายามที่จะจัดใหม่ศาลเคลื่อนที่ ให้มีศาลอำเภอ ศาลจังหวัด

ให้ทั่วถึงก็ยิ่งขาดงบประมาณ อย่างในนั้นกรรมาธิการก็ยังไม่ยอมเติมให้เลย คงใช้ตามร่างฯ เดิม คือรวดเร็วและเท่าเทียมกัน โดยทั่วถึง ก็ไม่เติม ทั้งที่เป็นความเดือดร้อน แต่ในตรงนั้นบรรทัดนี้กรรมาธิการกลับเติมมีทั้ง ทั่วถึง เท่าเทียมกัน และยิ่ง ทั่วประเทศ อีก คล้าย ๆ ทั่วถึงยังไม่ทั่วประเทศ ฉะนั้นเลยไม่รู้จะเอาอย่างไรกันแน่ และไม่ค่อยมีทั่วประเทศ ผมยังไม่เคยเจอใช้ที่อื่นเลย ตอนนั้นก็มาถามให้อีก เพราะฉะนั้นถ้าเมื่อสักครู่นี้มาตรา ๗๗ ทั่วถึงไม่จำเป็น อ้างว่าคลุมแล้ว รวดเร็ว เท่าเทียม ในที่นี้ทั่วถึงก็เกินมาแล้ว และยิ่งทั่วประเทศอีก กระผมก็ตั้งข้อสังเกตไว้ตรงที่นี้ว่า ถ้อยคำของคณะกรรมการไม่ค่อยได้มาตรฐาน ในการเขียนรัฐธรรมนูญฉบับนี้ -----

แล้วก็มาถึงบรรทัดถัดไป รวมทั้งพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ คือถ้าเขียนอะไรแบบนี้ เอาไว้ล่วงหน้า แล้วก็ไม่ได้มีรายละเอียด โดยมากเราก็มักจะตอบท้ายด้วยว่า ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ อันนั้นก็เอาตัวรอดได้ คืออย่างไร ๆ อาจจะวางหลักแล้วส่วนรายละเอียดฉันไม่รู้ ไปเขียนเอาเองก็แล้วกัน อันนี้ก็โยนไปข้างล่างที่สภาผู้แทนฯ หรืออะไรก็แล้วแต่ เพราะฉะนั้นในเรื่องนี้นั้นที่บอกมีความพร้อมให้เป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ ในทางปฏิบัติรัฐบาลจะจัดการนี้ไม่ได้มีบอกให้ไป ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ ฉะนั้นรัฐบาลจะไปออกกฎหมายอีกหรือไม่ก็อาจจะยังคิดว่ายังไม่จำเป็น แล้วอย่าลืมเงิน รัฐบาลก็อาจจะไม่ยอมกัดตัวเอง ฉะนั้นถ้ามีความพร้อม ผมอยากกราบเรียนถามคณะกรรมการว่า ได้มีอะไรในใจอยู่บ้างหรือเปล่า อย่างน้อยถ้าไม่ใส่ในข้อธิบายมาเป็นหลักฐานไว้ในสภานี้ตามที่จดหมายเหตุจะได้บันทึกไว้ กระทบก็จะไม่ขัดข้อง เพราะฉะนั้นในเรื่องนี้ข้อความกรุณาทำกรรมาธิการได้กรุณาชี้แจง ถ้าเพื่ออย่างไรกระทบก็ตั้งข้อสังเกตอย่างที่เราว่าแล้ว คือ ๑. ก็คือข้อความที่ว่า ฟังตนเอง ก็น่าจะพอแล้ว และตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นได้เอง น่าจะตัดออก แล้วก็ ที่วลีและเท่าเทียมกัน ก็น่าจะพอแล้ว ที่ทั่วประเทศ นี้ก็ไม่จำเป็น น่าจะตัดออก แล้วก็ ที่มีความพร้อม นี้คืออะไรก็น่าจะอธิบายให้ฟัง ถ้าไม่มีตอนท้ายด้วยเรื่องกฎหมายบัญญัติ แล้วก็กระทบก็จะไม่ติดใจ ขอขอบคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านสวัสดิ์ค่ะ

นายสวัสดิ์ คำประกอบ : ท่านประธานที่เคารพครับ กระทบ

ได้แปรฯ มาตรา ๘๐ เข้าไว้ เป็นข้อความหลายวรรค หลายตอน หลายประเด็น กระทบได้แปรผู้ตีในประเด็นแรกว่า รัฐและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต้องตั้งงบประมาณรายจ่ายแบบประหยัด และมุ่งต่อผลให้เกิดความเจริญในการพัฒนาชาติบ้านเมืองและท้องถิ่นเป็นสำคัญ อันนี้ก็เนื่องจากประสพการณ์หรือข้อเท็จจริงที่มีอยู่ในขณะนี้ว่า รัฐหรือรัฐบาลก็แล้วแต่เออะครับ ตลอดจนองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นเทศบาล สุขาภิบาลที่มีอำนาจและหน้าที่ตั้งงบประมาณได้เองนั้น ข้อเท็จจริงปรากฏว่าตั้งงบประมาณรายจ่ายแบบไม่ประหยัด แล้วก็งบประมาณแต่ละรายการไม่ก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจเท่าที่ควร แล้วเราก็มักจะพูดกันว่าเศรษฐกิจมันตกต่ำ บ้านเมืองไม่เจริญเท่าที่ควร ทั้งนี้ก็เพราะเหตุว่าการตั้งงบประมาณของรัฐบาลทุกรัฐบาลที่ผ่านมาหรือปัจจุบันก็ตามแต่ ตลอดจนเทศบาลทั่วประเทศ สุขาภิบาลทั่วประเทศ กระทบได้ลองพิจารณาดูแล้ว

หลายรายการตั้งงบประมาณขึ้นมาเสียเงินไปโดยใช่เหตุ ไม่มีความจำเป็น
ที่จะต้องตั้งงบประมาณเป็นร้อยเป็นพันล้านในกรณีนั้น ๆ ไม่จำเป็น บ้านเมือง
ในยุคปัจจุบันนี้ต้องพิจารณาปัญหา เรื่องภาวะความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจ เป็นสำคัญ
ถ้าหากตั้งงบประมาณจ่ายเงินแผ่นดินโดยไม่คำนึงถึงผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ
เป็นหลักแล้ว ภาวะเศรษฐกิจของบ้านเมืองจะดีขึ้นไม่ได้ ไม่ได้อย่างแน่นอน
ท่านประธานที่นั่งอยู่ในปัจจุบันนี้ท่านก็เคย เป็นผู้แทนราษฎร เคยเป็นรัฐมนตรี
ผู้รับผิดชอบดูแลชนบทบ้านนอก คงจะเห็นตรงกันเพราะจังหวัดเราอยู่ติดกัน
ว่าภาวะของประชาชนพลเมืองส่วนใหญ่ซึ่งเป็นเกษตรกรนั้น ได้รับการดูแลด้าน
งบประมาณเพื่อพัฒนาท้องถิ่นให้แก่เขา -----

สมควรแก่กรณี แก่การที่ เขาจะดำรงชีวิตอยู่ได้ตามปกติหรือไม่ เราดูเถอะครับว่า จะมีราษฎรทั่ว ๆ ไปทางเกษตรกรรมหรือ เรียนต่อผู้แทนราษฎรต่อรัฐบาลอยู่เสมอว่า เกิดภาวะความแห้งแล้ง บางปีก็มา ร้องเรียนว่า เกิดภาวะน้ำท่วม อุทกภัย ปีแล้วปีเล่าไม่ว่า จังหวัดพิจิตรและนครสวรรค์ที่อยู่ติดต่อกัน จะเกิดปัญหาเหล่านี้ ไม่เว้นแต่ละปี ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ท่านประธานที่เคารพ ได้เห็นใหม่ ว่า รัฐบาลในสมัยใด ๆ ได้ทุ่มเทงบประมาณเข้าไปดูแลแก้ไขภาวะต่าง ๆ ที่ประชาชนร่ำร้องกับพวกเราจริงจังหรือไม่ ก็เพราะเหตุตั้งงบประมาณนั้นไม่ได้ เรื่องได้ราวไม่ได้ตั้งงบประมาณแก้ปัญหา ตั้งงบประมาณไปเล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่ตรงเป้าหมายภาวะอุทกภัยน้ำท่วมจึงเกิดแก่จังหวัดพิจิตรของท่าน และเกิดแก่จังหวัดนครสวรรค์ของกระผมเป็นประจำไม่เคยขาด สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ไม่ใช่เป็นเรื่องเหลือวิสัยที่รัฐบาลซึ่งมีงบประมาณในมือเป็นแสน ๆ ล้านบาทจะแก้ไขไม่ได้ แก้ได้แต่ตั้งงบประมาณไม่ได้ตั้งไปเท่าที่ควร กระผมจึงขอประทานกราบเรียนว่า การตั้งงบประมาณต้องแก้ไขปัญหาให้ได้ ผมเคยนึกอยู่ในใจว่า ครั้งหนึ่งกระผมได้รับการแต่งตั้งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ พอใจอย่างที่สุดว่าจะตั้งงบประมาณแก้ไขภาวะความแห้งแล้ง และตั้งงบประมาณแก้ไขปัญหภาวะอุทกภัยน้ำท่วมทั่วไปทั้งประเทศ ได้ปรึกษาหารือกับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังที่จะขอขบประมาณ แต่เสียดายที่กระผมเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ อยู่ได้เพียง ๒๕ วันเท่านั้น แล้วก็พ้นจากตำแหน่งไปก็เสียดายอยู่ในยุคในสมัยต่อ ๆ มา ผมก็ไม่เคยเห็นว่า รัฐบาลใดจะทุ่มเทงบประมาณแก้ไขปัญหภาวะเดือดร้อนของประชาชนในเรื่องการประกอบอาชีพได้จุใจเลยครับ วันนั้นขณะนั้นท่านประธานที่เคารพครับ เกือบจะทั่วประเทศเกิดภาวะแห้งแล้งฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล แล้งเป็นประวัติการณ์ แล้วอะไรเกิดขึ้นครับการท้าวไร ท่านาเสียหายยับเยินอย่างที่สุด จนประชาชนเกษตรกรรมแทบจะทนไม่ได้กันอยู่แล้วในขณะนั้นหว่านไปแล้ว ดายแล้งต้องไถใหม่ ต้องไปกู้เงินมาไถหว่านอีกครั้งที่ ๑ ครั้งที่ ๒ ก็แล้งอีก สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้รัฐทำไมไม่หยิบยื่นเข้าไปช่วยเหลือเขาทำไมไม่แก้ไขเขา ขบประมาณเป็นแสน ๆ ล้านบาทเอาไปทำอะไร ไปใช้ในสิ่งซึ่งกระผมเห็นว่าไม่เป็นการประหยัด และยัง ไม่เป็นการบังควรที่ใช้จ่ายงบประมาณส่วนใหญ่ไปในการนั้นเลย กิจกรรมใดซึ่งจะก่อให้เกิดผลทางเศรษฐกิจของประเทศแก้ไขไปก่อน มิฉะนั้นเราจะแก้ปัญหาเศรษฐกิจของชาติบ้านเมืองไม่ตกท่านประธานที่เคารพครับ กระผมจึงแปรญัตติว่า รัฐและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต้องตั้งงบประมาณแบบประหยัด และมุ่งต่อผลให้เกิดความเจริญต่อชาติบ้านเมือง

เป็นสิ่งสำคัญ ต้องเขียนไว้ในรัฐธรรมนูญเป็นเครื่องเตือนใจรัฐ และผู้บริหารท้องถิ่น คือเทศบาลและสุขาภิบาล เอาละครับ ผมจะกล่าวไว้เพียงแค่นี้ จะขอเรียนต่อไปว่า การตั้งงบประมาณเพื่อแยกหรือจัดตั้งส่วนราชการขึ้นใหม่ หรือจัดส่งบุคคลไปฝึกงานหรือดูงานในต่างประเทศจะกระทำมิได้ ขอประทานกราบเรียนว่า ผมตั้งใจและพอใจที่เพื่อน สสร. ท่านหนึ่งดูเหมือนจะท่านประดังหรืออย่างไร จำไม่ได้ รู้สึกจะใช้ครับ ที่ได้กล่าวไว้ว่า งบประมาณแผ่นดินของเราซึ่งมีเป็นแสน ๆ ล้านบาทนั้น ตั้งไว้เพื่อเป็นเงินเตือนถึง ๕๐ เปอร์เซนต์ของรายได้ทั้งหมด

ซึ่งสูงสุดในโลก ไม่มีประเทศใดตั้งงบประมาณรายจ่ายเป็นค่าเงินเดือน
 เจ้าพนักงานข้าราชการทั้งหลายทั้งปวงมากมายเกือบครึ่งหนึ่งของรายได้
 บางประเทศ ๓๐ เปอร์เซ็นต์ ก็สูงสุดอยู่แล้ว บางประเทศที่เจริญแล้ว
 ๒๕ เปอร์เซ็นต์ แต่ประเทศไทยเราตั้งงบประมาณเป็นค่าใช้จ่าย เป็นเงินเดือน
 ข้าราชการทั้งหลาย ๕๐ เปอร์เซ็นต์ รายได้ภาษีอากรจากประชาชน แทนที่
 จะกลับไปสนองตอบกับเขาไปพัฒนาชาติบ้านเมือง ไปให้ความสุขแก่เขา
 กลับมาเป็นเงินเดือนข้าราชการทั้งหลายทั้งปวงเสียเกือบทั้งสิ้น ท่านประธาน
 ที่เคารพครับนี่ละครับ เราจะเอาความเจริญต่อชาติบ้านเมืองมาได้อย่างไร
 ในเมื่อรายได้เงินของประชาชนถูกใช้ไปในสิ่งซึ่งไม่ประหยัด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
 ท่านประธานที่เคารพ การตั้งส่วนราชการขึ้นใหม่ในยุคทันสมัยมากมายก่ายกอง
 เหลือเกิน ไปดูข้าราชการตามชนบทบ้านนอกมีส่วนราชการมากมายก่ายกอง
 เหลือเกินครับ ไม่ว่าจะเป็นพัฒนาการจังหวัดพัฒนาการอำเภอ พัฒนาการตำบล
 ไม่ว่าจะเป็นเกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอ เกษตรตำบลมีทั่วไปหมด แต่เกิดภาวะ
 แห้งแล้งราษฎรเดือดร้อน มีใครไปแสดงออกให้เห็นน้ำใจ หรือแสดงฝีมือให้
 ประชาชนได้เห็นว่าได้แก้ไขปัญหานี้ได้ เรามีข้าราชการไขว่ไปหมดในชนบท
 บ้านนอก เกิดปัญหาต่าง ๆ ขึ้น ไม่มีใครได้แก้ไขได้เลย เพราะฉะนั้นจึง
 ขอรบกวนกราบเรียนว่า เราตั้งงบประมาณ ตั้งหน่วยราชการมากมายก่ายกอง
 เหลือเกินครับ ผมจึงได้เขียนไว้ว่า การตั้งงบประมาณเพื่อแยกส่วนราชการ
 ขึ้นใหม่ หรือจัดส่งบุคคลไปฝึกงานหรือดูงานในต่างประเทศจะกระทำมิได้
 เอาละมาในตอนท้ายดูเหมือนว่าการตั้งงบประมาณเพื่อจัดตั้งคนไปดูงาน
 ในต่างประเทศมากมายเป็นพิเศษสำหรับประเทศไทย ท่านประธานที่เคารพ
 เราก็อยู่ในสภานี้มาด้วยกัน ปีหนึ่งงบประมาณจะตั้งจากสภานี้เพื่อส่งผู้แทนราษฎร
 ทุกคณะทุกคนไปดูงานในต่างประเทศ บางคนอยู่ ๒ คณะ ก็ไปได้มีละ ๒ ครั้ง
 รอบโลก เงินรู้จักเท่าไร โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านประธานที่เคารพ คณะกรรมาธิการ
 สภามันผู้แทนราษฎรมีคณะหนึ่งคือคณะตรวจรายงานการประชุมมี ๒๐ ท่าน ตรวจ
 รายงานการประชุมของสภาผู้แทนราษฎรนี่ละครับ ก็จะต้องว่าเขาดูจาไม้เอก
 ไม้โท ตกหล่นตรงไหน ตรวจ ไปดูงานต่างประเทศที่ฝรั่งเศส ภาษาฝรั่งเศส
 มันมีหรือไม้เอก ไม้โท ให้ไปตรวจรายงานการประชุม ตั้งงบประมาณกันเป็น
 ล้าน ๆ ไปดูการตรวจรายงานการประชุมของฝรั่งเศส ของฮอลแลนด์ ของ
 เยอรมันอันนั้นก็ไม้ออกแล้ว เขาไปตรวจกันอย่างไร นี่ก็ตั้งกันได้ทุกปีครับ ปีนี้ไป
 ปีหน้าก็ไป ตรวจรายงานกันนี่ละครับ นี่ละครับผมจึงขอตั้งข้อสังเกตแต่ประตูตี

ไว้ว่า ตั้งงบประมาณเพื่อไปดูงานในต่างประเทศ ไม่แต่เฉพาะสภาผู้แทนราษฎร เท่านั้น แม้แต่หน่วยราชการต่าง ๆ ก็ไปกันแล้วไปกันอีก เสียเงินตราต่างประเทศไปมากมายก่ายกอง แล้วมาอ้างว่าเศรษฐกิจตกต่ำ บ้านเมืองจะ
ไปไม่รอด สิ่งละอันพันละน้อยเหล่านี้ ท่านประธานที่เคารพ ที่เป็นเครื่องบั่นทอน
ความเจริญของบ้านเมือง เป็นเครื่องก่อให้เกิดภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำ รวม ๆ
แล้วมันก็มีมากมายก่ายกองเหลือเกินครับ เพราะฉะนั้นท่านสมาชิก สสร.
ที่เคารพครับ ที่กระผมแปรญัตติมานี้ ไม่ได้กระเบียดกระเสียร์ใคร ไม่ได้ไป
กระทบกระทั่งใคร ไม่ได้ไปละเมิดบุคคลใด แต่เอาข้อเท็จจริงมาแจ้งต่อสภานี้
ว่าเราควรจะต้องเขียนรัฐธรรมนูญเป็นการปกป้อง ความสูญเสียของชาติบ้านเมือง
หรือไม่ ไม่แต่เฉพาะงบประมาณที่จะให้ข้าราชการ และผู้แทนราษฎรไป
ต่างประเทศเท่านั้น บัดนี้มีใหม่ครับ ท่านประธาน ที่สมาชิกสภาเทศบาล
ทั่วประเทศ ๘๐๐ แห่งไม่ได้ไปนอก สมาชิกสภาเทศบาลทุกคนไปดูงาน
ต่างประเทศ ปีนี้ก็ไป ปีก่อนก็ไป ไปกันทุกเทศบาล เงินไม่รู้จักเท่าไร รายได้
ของเทศบาลแทนที่จะพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลในเรื่องสร้างถนนกีดี้ ท่อระบายน้ำ
อะไรต่ออะไรก็ดีให้เกิดความเจริญแก่ท้องถิ่น กลับเป็นงบประมาณไป
ต่างประเทศหมด บัดนี้ไม่ได้กระจายไปถึงแต่เฉพาะเทศบาล เท่านั้น สุขาภิบาล
เอาแล้วครับ เด็กของกระผมเป็นประธานสุขาภิบาล เดี๋ยวนี้ตัวจะไปนอก
บอกเอาเงินที่ไหน ตั้งงบประมาณสุขาภิบาลเพื่อไปดูงานต่างประเทศ ไปดู
การทิ้งขยะหรืออย่างไรครับ สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เมื่อเรารู้แล้ว เราเป็นผู้
ร่างรัฐธรรมนูญ เราไม่ปกป้องหรือครับ เราไม่ปกป้องชาติบ้านเมืองของเรา
หรืออย่างไรครับ ตั้งกันไปแล้วครับ ต่อไป อบต. ซึ่งตั้งงบประมาณได้เอง
ทุกตำบลก็จะตั้งงบประมาณไปดูงานที่นิวซีแลนด์บ้าง เยอรมันบ้าง เงินก็
สูญเสียไปอย่างนี้ละครับ เพราะฉะนั้นผมจึงขอประทานกราบเรียนว่า
การแบ่งส่วนราชการกีดี้ การดำเนินกิจการทุกวันนี้ก็ ล้วนแต่เป็นค่าใช้จ่าย
ในสิ่งซึ่งไร้สาระเป็นส่วนใหญ่ทั้งสิ้น นำเสียดาอย่างที่สุดจึงได้แปรญัตติเข้าไว้
ดังที่ขอประทานกราบเรียนมา-----

ท่านประธานที่เคารพครับ อีกประการหนึ่งก็ไม่ใช่ว่าผมจะ
ใจไม่ใส่ระกำไม่ให้ตั้งงบประมาณในกิจการดังกล่าวแล้ว ตั้งได้ แต่ว่า วันแต่
จะได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี หรือได้มีการตราเป็นพระราชกฤษฎีกา
เช่น จะแยกส่วนราชการออกไปอย่างนี้ต้องมีพระราชกฤษฎีกาถึงจะจัดได้
หรือจะตั้งงบประมาณไปต่างประเทศเพื่อดูงานก็ต้องผ่านคณะรัฐมนตรี ไม่ใช่
สภาเทศบาลอนุมัติกันโครม ๆ โดยไม่ผ่านใคร เพราะเทศบาลถือว่าเป็นการ
อิสระ ไม่มีอะไรควบคุมเขา เขาจะตั้งงบประมาณอย่างไรก็ได้ เจ้าบ้าน
อยู่หน้าเมืองหรือคณะรัฐมนตรีจะไปตำหนิติเตียนเทศบาล สุขาก็ไม่ได้
เป็นอิสระ เขาจะตั้งงบประมาณอย่างไรก็ได้ ผมจึงได้ตราไว้ในรัฐธรรมนูญว่า
การจะดำเนินการ เช่นนี้จะกระทำมิได้ วันแต่จะได้รับความเห็นชอบจาก
คณะรัฐมนตรี แม้ท่านจะเป็นเทศบาล เป็นสุขาก็ได้ แต่ก็ต้องได้รับความเห็นชอบ
จากคณะรัฐมนตรี หรือตราเป็นพระราชกฤษฎีกาจึงจะกระทำได้ เอาละครับ

อีกประการหนึ่งประการสุดท้าย ผมได้เขียนไว้ตามประสบการณ์
ที่เห็นก็คือว่า การประมูลงานของรัฐบาล การประมูลงานของเทศบาล การ
ประมูลงานของสุขาภิบาล หรือส่วนราชการการปกครองส่วนท้องถิ่น หรือส่วน
ภูมิภาคที่ดำเนินการประมูลงานต่าง ๆ เมื่อประมูลไปแล้วก็ดำเนินการกันไป
บางครั้งท่านประธานคงจะทราบ ว่า ราคาผู้สร้างถนนเส้นนั้นมันน่าจะสัก ๕๐๐
ล้านบาท แต่พอฮั้วกันฮั้วกันมา มันกลายเป็น ๓๐๐ ล้านบาท ๘๐๐ ล้านบาท
คณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินไปทักท้วงไปดำเนินการก็ไม่ได้ เพราะ เขาได้
ประมูลกันถูกต้อง แต่เขาฮั้วกัน รัฐบาลก็รู้ว่า เขาฮั้วกันมีอำนาจอะไรจะไป
แทรกแซง มีอำนาจอะไรจะไปสั่งลบล้างการประมูลนั้น ไม่มี กระผมจึงได้เขียน
ไว้ในการปฏิบัติว่า หากคณะรัฐมนตรี หรือคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน
เห็นว่า การใช้จ่ายเงินหรือเตรียมการที่จะใช้จ่ายเงินตามงบประมาณรายจ่าย
ของรัฐบาล หรือขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นทุกระดับทุกประเภท เป็นไปโดย
มิชอบ ถ้าเห็นว่าการเตรียมการจะจ่ายเงินเป็นไปโดยมิชอบว่า มันฮั้วกันกำลังจะ
ดำเนินการ กำลังจะจ่ายเงิน เตรียมการ ให้มีอำนาจสั่งระงับ ได้เขียนไว้ว่า
อย่างนี้ หรือเตรียมการที่จะใช้จ่ายเงินตามงบประมาณรายจ่ายของรัฐบาล หรือ
ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นทุกระดับทุกประเภท เป็นไปโดยมิชอบ หรือสื่อไป
ในทางไม่สุจริตให้มีอำนาจและหน้าที่สั่งระงับการดำเนินการใช้จ่ายเงินคั้นนั้น
ได้ทันที เพื่อให้มีการแก้ไขให้ถูกต้องตามความเป็นจริงและชอบธรรม เมื่อแก้ไข
ถูกต้องแล้ว หรือมีการประมูลใหม่แล้วดำเนินการไปได้ เมื่อชอบธรรมแล้ว

สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ในฐานะเราเป็นผู้มีอำนาจในการร่างรัฐธรรมนูญ เป็นผู้ที่มีอำนาจสร้างกติกาในสังคมของรัฐบาล สร้างกติกา ระเบียบ วิธีการปฏิบัติ เพื่อประหยัดเงินของชาติบ้านเมืองเราควรจะต้องเขียนไว้บ้างไหมในสิ่งเหล่านี้ หรือจะปล่อยให้ไปอย่างนั้นก็แล้ว ๆ มาปีแล้วปีเล่าสูญเสียกันไป จะเขียนไหม ถ้าไม่เขียนก็ไม่เป็นไร ผมก็หนึ่งใน ๙๙ คนเท่านั้นแหละ มีความรับผิดชอบเพียงส่วนเดียว แต่ถ้าหากว่าบรรดาเพื่อนสมาชิก สสร. เห็นพ้องต้องกันว่าการดำเนินงาน การบริหารราชการแผ่นดินทุกวันนี้มันสูญเสียอะไรไปมาก ๆ อย่างที่ท่านประดังได้พูดมาแล้วว่า ๕๐ เปอร์เซ็นต์แล้วนะ เงินสำหรับเป็นเงินเดือนข้าราชการ เราควรจะต้องแก้ไขไหม ถ้าแก้ไขก็มาหันหน้าเข้าหากันว่าที่ผมแปรญัตตินี้ จะพอไปได้ไหม ถ้าไม่ได้ บกพร่องตรงไหน ควรจะปรับปรุงข้อความอย่างไรให้มันกะทัดรัด กระชับไม่ขัดข้อง แต่ขออย่างเดียวขอได้ใช้สถิติของบรรดาเพื่อน สสร. ช่วยกันปกป้องความเสียหายที่เกิดแก่ชาติบ้านเมือง ขอถามท่านประธานนิดเดียว ท่านจะเห็นด้วยไหมว่า สถานีสภาผู้แทนราษฎร รัฐสภา ตั้งงบประมาณ เพื่อให้ผู้แทนราษฎรไปดูงานต่างประเทศได้ทุกคน ปีละครั้ง ๆ ๕ ปีก็ ๕ ครั้ง ท่านเห็นด้วยไหม ถ้าท่านไม่เห็นด้วยช่วยสนับสนุนผมเถอะ ขอขอบพระคุณครับ

- ๘๘/๑

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : ขอบคุณ
ท่านผู้อาวุโสคะ ท่านผู้สงวนท่านอื่นไม่ติดใจใช่ไหมคะ จะได้ขอให้กรรมาธิการ
ชี้แจง คุณสุรินทร์คะ

นาวาโท สุรินทร์ แสงสนิท : ขอบคุณมากครับท่านประธาน
กระผม นาวาโท สุรินทร์ แสงสนิท สสร. จังหวัดอุดรติดัด มาตรานี้ผมสงวน
และก็ติดใจแน่นอนครับ เพราะว่า เป็นมาตราที่มีความสำคัญสำหรับผม ในสายตา
ของผมนะครับ มากเท่า ๆ กับมาตรา ๓๕ และมาตราอื่น ๆ ที่พูดถึงกันมาก
สำหรับข้อความในมาตรา ๘๐ กระผมได้แปรญัติติในมาตรานี้มีหลายแห่งด้วยกัน
มีทั้งเพิ่มและตัด และก็ตัดส่วนยาว ๆ แล้วก็เปลี่ยนถ้อยคำทั้งหมด ตอนแรกผม
เพิ่มคำว่า บริหาร เข้าไป เป็นอำนาจบริหาร และตัดทิ้งคำว่า เท่าเทียมกัน
และข้อความตอนท้าย ผมตัดข้อความที่เกี่ยวกับการพัฒนาจังหวัด ให้เป็นองค์การ
ปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ออก และแทนด้วยข้อความใหม่ ซึ่งกระผมจะได้
อ่านข้อความอันนี้ในตอนสรุปตอนท้าย ในครั้งแรกกระผมจะขออธิบายเสนอ
ความเห็นให้ท่านกรรมาธิการและท่านประธานรับฟัง ในจุดต่าง ๆ ที่กระผม
พูดแต่แรกในเรื่องแรกในเรื่องของความเท่าเทียมกัน ในกรรมาธิการจะกระจายอำนาจ
ให้ท้องถิ่นพัฒนาให้มีความเจริญให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ ที่กระผม
ตัดคำว่า และเท่าเทียมกัน ออก ก็เพราะเห็นว่ามันจะไม่มีผลที่จะทำได้ คือ
เป็นไปไม่ได้ที่จะพัฒนาท้องถิ่นต่าง ๆ ให้มีความเจริญเท่าเทียมกัน เห็นง่าย ๆ
ยกตัวอย่างง่าย ๆ อย่างเอ็กสตรีม (Extreme) เลบ ขอโทษที่ใช้ภาษาอังกฤษ
ที่เราพัฒนาจากหมู่บ้าน จากพหยา ซึ่งสมัยหนึ่งกระผมผ่านมา เมื่อตอนสมัยเป็น
นักเรียนนายเรือ เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ มีแต่ปทุม จนกระทั่งขึ้นมาเป็นเทศบาลเมือง
ขนาดใหญ่ และถ้าเทียบกับจังหวัดบางแห่งที่ห่างไกลหน่อย ก็ไม่มีความสามารถ
จะพัฒนาให้เท่าเทียมกันได้แน่นอน นอกจากนี้กระผมขอเชิญเชิญพระบรมราชาโชวาท
ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานแก่คณะกรรมการจัดงานวันระพี
วันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๘ มีข้อความตอนหนึ่งว่า ถ้าทำกฎหมายแล้วก็ทำให้บังคับ
ให้เกิดผลขึ้นมาไม่ได้ ก็เท่ากับไม่มีกฎหมาย และเมื่อทำไม่ได้ กระผมคิดว่า
ก็ไม่ควรจะต้องบัญญัติเอาไว้ในรัฐธรรมนูญอันนี้ สำหรับเรื่องเกี่ยวกับตอนที่ ๒
คือเรื่องเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ กระผมไม่ทราบว่า จะหาคำที่เหมาะสมอย่างไร
ที่จะใช้เปลี่ยนและแทนคำนี้ คือว่าการกระจายอำนาจในความรู้สึกของผม
ควรจะเป็นอำนาจที่เกี่ยวกับเรื่องการใช้งบประมาณ การใช้อำนาจตัดสินใจของ

ประชาชนในท้องถิ่นให้พัฒนาพื้นที่ของตัวเองให้มีความเจริญขึ้นจะตัดสินใจที่ไหน อย่างไร อะไรทำนองนี้ แต่ว่าอำนาจของรัฐในการกำกับดูแล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องเกี่ยวกับความมั่นคง อันนี้จะต้องกระจายจากส่วนกลางมาส่วนภูมิภาค แล้วก็ครอบคลุมไปทั่วทุกแห่งในประเทศ เพราะอันนี้เกี่ยวกับความมั่นคงของประเทศ ที่นี้สำหรับเรื่องการกระจายอำนาจ สรุปแล้วผมก็เห็นด้วย ถ้ากระจายอำนาจอย่างมีขอบเขตเท่าที่ผมได้กล่าว เพราะว่าถ้าการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจในกิจการในท้องถิ่นได้เอง พัฒนาท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในท้องถิ่นทั่วประเทศ การกระจายอำนาจก็เป็นเงื่อนไขอันสำคัญที่ทำให้คนจนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นกว่าเดิม เช่นในการใช้ทรัพยากรซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญที่สุดให้ถึงมือชุมชนในท้องถิ่น หรืออย่างน้อยก็ให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับความสะดวกสบายในขั้นพื้นฐาน ในปัจจัยขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการครองชีพ สามารถจะช่วยตัวเองและพัฒนาตัวเองได้ในการอาชีพและการครองชีพ สามารถปกครองรักษาถิ่นฐานของตนเองได้ โดยมีสวัสดิภาพและอิสระภาพเต็มที่ แต่ต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของหน่วยราชการส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐ อำนาจส่วนกลางคือกระทรวงมหาดไทย พัฒนาท้องถิ่นที่อยู่ให้เจริญขึ้น บ้านเมืองก็จะมีความมั่นคงและปลอดภัยอย่างแท้จริง

นี่ก็คือเป็นจุดหมายสำคัญหนึ่งในเรื่องการรักษาความมั่นคงของรัฐนั่นเอง แต่ว่าการที่จะมีความเป็นอิสระในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ท้องถิ่น ก็อาจจะมีปัญหากระทบกระทั่งจนถึงความมั่นคงของประเทศได้ ด้วยเหตุนี้จึงจะต้องมีการกำกับดูแลของหน่วยราชการส่วนภูมิภาค สำหรับที่กระผมด้านในเรื่องที่อาจจะมีการพัฒนาจังหวัดให้เปลี่ยนสภาพเป็นองค์การท้องถิ่นขนาดใหญ่ ก็เพราะว่ากระผมก็ไม่เห็นว่ามีจำเป็นจะต้องพัฒนาอย่างนั้น ถ้าเจริญขึ้นเป็นท้องถิ่นอยู่ในสภาพของอำเภอและจังหวัด คือภายใต้การปกครองแบบเดิม คือมีส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น ก็ไม่เห็นน่าจะเสียหายตรงไหน เพราะว่าการเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองอะไรทำเองนี้ ถ้าจะพัฒนาเป็นส่วนท้องถิ่นมันก็ลามไปถึงการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งเป็นปัญหาอันสำคัญอันหนึ่งที่พูดกันมาก ก็ได้มีการผลักดันกันมากในเรื่องนี้ ตั้งแต่การเลือกตั้งนายกรัฐมนตรี และการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด กระผมเดิมก็ไม่มีความคิดเห็นอะไรมาก แต่ผมถามตัวเองเหมือนกันว่า ถ้าเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดจะดีขึ้นได้อย่างไร กระผมก็ไม่เคยเขียนรัฐศาสตร์ ผมก็เป็นนักวิชาการ ผมเรียนแต่เรื่องของฝนเรื่องน้ำ แต่ในจิตสำนึกผมหรือเหตุผลนั้นก็คิดว่าการที่เราจะแต่งตั้งระบบแต่งตั้งเดิมซึ่งเราแต่งตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นเอเยนต์คือเป็นตัวแทนของรัฐบาลการแต่งตั้งซึ่งเราเลือก เราแต่งตั้งมาจากบุคคลซึ่งมีความรู้ คือเคยเรียนทั้งรัฐศาสตร์ซึ่งเกี่ยวกับการปกครอง หรือว่าเรียนนิติศาสตร์ซึ่งเกี่ยวกับทางด้านกฎหมาย แล้วก็ให้เริ่มทำงานตั้งแต่ระดับต่ำตั้งแต่ เป็นปลัดอำเภอ เป็นนายอำเภอ ขึ้นมาเป็นปลัดจังหวัด รองผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วก็อาจจะมีโอกาสขึ้นเป็นถึงผู้ว่าราชการจังหวัดได้ ต้องใช้เวลา ๒๐ ปี ๓๐ ปี บางคนก็ขึ้นไม่ถึง เพราะฉะนั้นระบบในการแต่งตั้งบุคคลซึ่งมีความรู้และมีประสบการณ์เช่นนี้ ประสบการณ์อันยาวนานเรียกว่า ๒๐ ปี ๓๐ ปี ซึ่งนับว่าอยู่ในขั้นผู้เชี่ยวชาญมาปกครองชุมชนมันจะเสียหายตรงไหน จนทุกวันนี้กระผมยังไม่มีใครอธิบายให้ผมได้ชัดเจนว่ามันเสียหายที่ตรงไหน มีแต่พูดว่าถ้าการเลือกตั้งเป็นประชาธิปไตยต้องกระจายอำนาจให้และมีการเลือกตั้งทุกระดับจะได้เจริญ ท้องถิ่นเจริญ บางคนก็อ้างถึงผู้ว่าราชการจังหวัดบางคน ซึ่งบอกว่าเป็นคนคอร์รัปชันบ้าง หรือว่านักการเมืองส่งมาเพื่อคุมฐานเสียง ก็ไม่เคยปรากฏว่าชื่ออะไรขึ้นมาเลย มีแต่การกล่าวอ้างขึ้นมาเพื่อให้สนับสนุนในการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัดเท่านั้นเอง ในจังหวัดของกระผมที่จังหวัดอุดรดิตต์ กระผมมีตัวอย่างซึ่งเห็นชัดเจน ผู้ว่าราชการจังหวัดซึ่งกระผมคงไม่ต้องขอภัยที่เอ่ยนามหรือยกย่อง ท่านสมบัติ สืบสมาน ท่านเป็นคนท้องถิ่นอื่น จังหวัดไหนผมยังไม่ทราบเลย แต่ไม่ใช่นักจังหวัดอุดรดิถิ่นนอน ท่านได้รับ

ราชการเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดที่อุตรดิตถ์เป็นเวลาเกือบ ๕ ปี เมื่อวันที่จากไปวันที่ท่านย้ายกลับไปยังจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งท่านเคยเป็นรองผู้ว่าราชการจังหวัดอยู่แต่เดิมและกลับไปเป็นผู้ว่าฯ ภาระผมอยู่ในงานเลี้ยงรับรองเลี้ยงส่ง ซึ่งจัดโดยประชาชนในจังหวัดด้วยความเต็มใจ ไม่ใช่ราชการจัด แล้วกระผมได้ฟังบุคคลชั้นนำพลเมืองชั้นนำในจังหวัดรวมทั้งนายกเทศมนตรีกล่าวชื่นชมผลงานที่ท่านได้ทำโดยยกตัวอย่างผลงานซึ่งเป็นรูปธรรมเห็นได้ชัดเจน แล้วก็เสียดายที่ท่านต้องจากไปเมื่อวันจะจากไปท่านก็ไม่อยากให้ประชาชนต้องเดือดร้อนไปส่งท่านถึงพิษณุโลก

- ๘๖/๑

ท่านก็เลยจัดให้ มีพิธีอำลาถิ่นที่ศาลาประชาคม ลากันตรงนั้นแล้วก็ไม่ต้องไปส่ง ไม่จำเป็นต้องไปส่ง ท่านก็ไปของท่าน ๒ คนกรรมา ไปขึ้นเครื่องบินที่พิษณุโลกกลับ รองผู้ว่าราชการจังหวัด ในขณะเดียวกันก็ถูกย้ายไปเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด จังหวัด เชียงใหม่ เขาก็กล่าวในตอนเดียวว่าเสียดายที่ท่านต้องย้ายไป ท่านรองว่า ท่านนั้น และก็หวังว่าท่านคงจะได้มีโอกาสกลับมาเป็นผู้ว่า ของเรา นี่คือตัวอย่าง ที่ผมเห็นว่า คนที่มาจากถิ่นอื่น ไม่ใช่คนในท้องถิ่น ไม่ได้เป็นไปอย่างที่เรา กล่าวหาว่าคนที่นี่ เวลามาก็ต้อนรับ เข้าไปก็จุกจิกประทัดไล่ มากี่มากอบกอบ กอบเงิน กอบทอง คอร์ปชั่นในท้องที่ มันก็มีตัวอย่างอีกเยอะแยะ อันนี้เป็น เรื่อง ของบุคคลแต่ละคน ถ้ามีตัวอย่างที่ดี เมื่อเราร่างรัฐธรรมนูญที่ถือออกไป มีการ ตรวจสอบอย่างดี ประชาชนมีสิทธิที่จะถอดถอนได้ แม้กระทั่ง เข้าชื่อถอดถอน นายภา ก็ยังมีโอกาสทำได้ ถ้าหากเรามีผู้ว่า ที่ไม่ดี ก็ถอดถอนไปสิครับ ทำไมต้องมาเปลี่ยนระบบการปกครองของเรามีอยู่แล้ว เพราะระบบการ ปกครองของประเทศที่มีอยู่ตั้งแต่ ถ้าผมจำไม่ผิด ตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ ที่มีมาในระบอบ การปกครองแผ่นดินที่แต่งตั้ง เข้าเมืองต่างพระ เนตรพระกรรม คุณลุงของผม ก็เคยเป็นข้าหลวงในสมัยก่อนเปลี่ยนแปลงการปกครอง คือก่อน พ.ศ. ๒๕๓๕ ผมจะขอยกตัวอย่างนิดหน่อยครับ ขอภัยที่เรื่องนี้ต้องพูดนานหน่อย ธรรมดา ผมพูดไม่นานหรอกครับ ผมใช้เวลาน้อย ไม่เคยใช้เวลาของสภามากเลย แต่เรื่องที่มีความสำคัญ กระผมถึงอยากจะทำให้อ่านให้ชัด ๆ ครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : กรุณาบรรทัด
 นิดหนึ่งนะคะ

นาวาโท สุรินทร์ แสงสนิท : เอาอันนี้ก็แล้วกันแค่สั้น ๆ การเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองแผ่นดินเราต้องระวังให้มาก เพราะเรามี จารีตประเพณี มีวิวัฒนาการ มีวัฒนธรรมที่ยืมนาน ๕,๐๐๐ กว่าปีมาแล้วที่เรา มี ประเทศ มีการปกครอง เริ่มตั้งแต่อาณาจักรไทยมุงจนถึงปัจจุบัน แม้แต่ อาณาจักรไทยมุงปัจจุบันนี้ก็ยังคงมีอยู่ ต่อไปกล่าวโดยสรุป กระผมได้แปรญัตติ ในมาตรานี้โดยถือหลักการกระจายอำนาจ เพื่อให้ความเป็นอยู่ของประชาชน ในท้องถิ่นดีขึ้น กระผมไม่ได้ขัดแย้งในเรื่องนี้เลย เพราะกระผมก็เป็นเด็กบ้านนอก เติบโตในชนบทเหมือนกัน กระผมก็อยากเห็นท้องถิ่นมีความเจริญแน่นอน แต่ต้อง เจริญขึ้นภายใต้การกำกับดูแล คืออำนาจของรัฐจะต้องไปถึง และต้องมีระบบ ราชการ จากระบบราชการส่วนกลาง ไปส่วนภูมิภาคและก็ไปถึงท้องถิ่น

ทั้งนี้เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ การที่เราจะแบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ อันตราย เพราะการแบ่งกลุ่มย่อย ๆ ออกมานี้ก็เหมือนการสลายความเป็นราชอาณาจักร เดียวนั่นเอง เพราะฉะนั้นกระผมจึงขอเสนอให้มีการแก้ไขเปลี่ยนข้อความ ในมาตรา ๘๐ กระผมจะอ่านข้อความที่ผมเสนอแก้ไขดังนี้ครับ

รัฐต้องกระจายอำนาจบริหารให้ท้องถิ่นพึ่งตนเอง และตัดสินใจ ในกิจการท้องถิ่นได้เอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณสุขปโภคและ สาธารณูปการในท้องถิ่นให้ทั่วถึงทั่วประเทศ รวมทั้งมอบและกระจายอำนาจ ให้จังหวัดในฐานะหน่วยราชการส่วนภูมิภาค ซึ่งเป็นตัวแทนของรัฐสามารถ บริหารราชการและควบคุมกำกับดูแลหน่วยงานของรัฐ และองค์การบริหาร ส่วนท้องถิ่นในจังหวัดได้อย่างเป็นเอกภาพ และมีประสิทธิภาพในการสนอง ความต้องการของประชาชนและภารกิจของรัฐ นี่คือข้อที่ผมขอเสนอพิจารณาครับ ขอบพระคุณมากครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ขอบคุณค่ะ ท่านสมนึกค่ะ กรุณาพูดรวบรัดนิดนะค่ะ เราไปได้เข้ามาไกลๆ ขอบคุณค่ะ

ร้อยตรี สมนึก ชูวิเชียร (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม ร้อยตรี สมนึก ชูวิเชียร สมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ จังหวัดเลย กรรมาธิการเสียงข้างน้อย สงวนคำแปรญัตติตามมาตรา ๘๐ ของร่างรัฐธรรมนูญ ออกทั้งหมด เหตุผลก็คือ มาตรา ๘๐ นี้บัญญัติมีข้อความตอนหนึ่งว่า พัฒนาจังหวัดที่มี ความพร้อมให้เป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ โดยคำนึงถึงเจตนาารมณ์ ของประชาชนในจังหวัดนั้น -----

เมื่อกระผมออกไปรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ประชาชนก็เข้าใจว่า การพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้ เป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ ก็คือการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด และสมาชิกสภาผู้ว่าราชการจังหวัด หลายท่านก็กล่าวในทำนองเดียวกันว่า เป็นการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด และเลือกผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ด้วยเหตุนี้กระผมจึงได้ปฏิบัติ เพื่อที่แจ่งป้องกันมิให้ประชาชนเกิดความไขว้ไขว้สับสน

ประการแรก ผู้ว่าราชการจังหวัดกับผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่ไม่เหมือนกัน ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นตัวแทนของรัฐ รัฐมีหน้าที่ จะต้องปฏิบัติหลายประการแต่นักวิชาการก็ได้สรุปให้เห็นชัดว่ารัฐมีหน้าที่ ๒ ประการ กระผมขออนุญาตใช้ศัพท์ภาษาอังกฤษเล็กน้อย หน้าที่ของรัฐ ฟังก์ชัน ออฟ เดอะ สเตต (Function of the state) มี ๑. ทุ เมนเทน ลอว์ แอนด์ ออเดอร์ (To maintain law and order) คือการรักษาความสงบเรียบร้อย และความมั่นคงของประเทศ

และในประการที่ ๒ หน้าที่ในการพัฒนาคือ ดีเวลลอปเม้นท์ (Development) ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นตัวแทนของรัฐ จึงต้องทำหน้าที่ ทั้งความมั่นคง ความสงบเรียบร้อย และหน้าที่ที่ ๒ การพัฒนา ต่อมาเมื่อมีการปกครองท้องถิ่นเกิดขึ้น หน้าที่ของผู้ว่าราชการจังหวัดในการพัฒนาก็ลดลง มอบให้องค์การท้องถิ่นไปทำแทน กรุงเทพมหานคร เป็นองค์กรท้องถิ่น ผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานครทำหน้าที่เพียงพัฒนาอย่างเดียว เช่นการเก็บขยะ ดูแลรักษา ความสะอาด ดูแลถนนหนทาง แต่ไม่ได้ทำหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย และรักษาความมั่นคงของรัฐ กรุงเทพมหานครเกิดจากการรวมเทศบาล นครกรุงเทพฯ และเทศบาลธนบุรี เข้าด้วยกัน แต่ก็มีอำนาจหน้าที่คล้ายคลึงอย่างเดิม แต่แทนที่จะ เรียกนายกเทศมนตรีกรุงเทพมหานคร กลับไป เรียกผู้ว่าราชการ กรุงเทพมหานคร จึงทำให้เกิดการเข้าใจผิดว่า ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร จะมีอำนาจหน้าที่ที่เดียวกับผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งโดยแท้จริงผู้ว่าราชการจังหวัด มีอำนาจหน้าที่มากกว่า คือดูแลทั้งความมั่นคงและการพัฒนา

ในประการที่ ๒ ในจังหวัดหนึ่ง ๆ มีองค์การปกครองท้องถิ่น ขนาดใหญ่อยู่แล้ว คือองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งขณะนี้กำลังดำเนินการแก้ไข พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด โดยให้นายกองค์การ บริหารส่วนจังหวัดมาจากการเลือกตั้ง ซึ่งสภาผู้แทนราษฎรได้ลงมติรับหลักการ ในวันที่ ๑ แล้ว และขณะนี้กำลังพิจารณาในวาระ ๒ องค์การบริหารส่วนจังหวัด

จึงเป็นองค์การท้องถิ่นที่ใหญ่ที่สุดในจังหวัดอยู่แล้ว และองค์การบริหารส่วนจังหวัด ก็มีอำนาจหน้าที่อย่างเดียวกับกรุงเทพมหานคร เพียงแต่หัวหน้าฝ่ายบริหาร เรียกชื่อติดกัน นายกององค์การบริหารส่วนจังหวัดก็มีอำนาจหน้าที่อย่างเดียวกับผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร

ในประการที่ ๓ หากยังจะให้มีการเลือกตั้งผู้ว่าราชการจังหวัด เหมือนอย่างกรุงเทพมหานคร ก็จะต้องมีการยุบหรือยกเลิกเทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งเป็นเรื่องยาก เกิดขึ้นได้ยาก และความมุ่งหมายของการปกครองส่วนท้องถิ่น ก็ต้องการให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น ถ้าเป็นรูปการปกครองท้องถิ่นขนาดใหญ่ ก็ย่อมจะทำให้โอกาสของประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมได้น้อยลง เช่นในกรุงเทพมหานคร ประชาชนเลือกตั้งครั้งเดียวก็ไม่มีโอกาสเข้าไปสัมผัสกับการบริหารงานของกรุงเทพมหานคร-----

ในขณะที่เดียวกันผู้ว่าราชการจังหวัดเดิมที่มาจากการแต่งตั้งก็คงอยู่ต่อไปเพื่อทำหน้าที่ดูแลความสงบเรียบร้อยและความมั่นคงของประเทศ และจะต้องกำกับดูแลประสานการปฏิบัติงานของส่วนราชการจังหวัด ซึ่งเป็นตัวแทนของกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ และกำกับดูแลการบริหารงานขององค์กรท้องถิ่นด้วย จากเหตุผลในสาระสำคัญ ๓ ประการดังกล่าวแล้วก็จะเห็นได้ว่า ตามมาตรา ๘๐ ของร่างรัฐธรรมนูญจะทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจผิดและสับสนในรูปแบบการปกครองของรัฐ ส่วนบทบัญญัติว่าด้วยการปกครองท้องถิ่นได้กำหนดไว้ชัดเจนแล้วในหมวด ๙ ว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น จึงเห็นสมควรตัดมาตรา ๘๐ นี้ ออกจากร่างรัฐธรรมนูญ ขอขอบคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : อาจารย์ธรรมบุญ
พูดแล้วไข้ใหม่คะ

ศาสตราจารย์ธรรมบุญ ลัดพลี : กระทบมีคำถามนิดเดียวเท่านั้นแหละครับ เพื่อจะได้สะดวกที่กระผมจะตัดสินใจ เพราะว่ามีคนลมเครืออยู่ ๒ คำครับ เพราะ เมื่อกี้ไม่ได้ทันฟังท่านสุนทรกับท่านผู้ว่าฯ ที่นี้มีปัญหาอยู่นิดเดียว เพื่อความกระจ่างจะได้สะดวกกับการที่จะตัดสินใจครับ คือจังหวัดที่มีความพร้อม กระผมอยากทราบว่าพร้อมนี้มันยังบางอยู่ไม่มีอะไรมารองรับแล้วก็องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ก็เพิ่งได้ยินคราวนี้ว่าใหญ่ ใหญ่อย่างไร เพราะโดยมากเราจะเขียนแต่ตามที่กฎหมายบัญญัติ อย่างนั้นมันหมดปัญหา เราก็ไม่ติดใจอะไร เป็นเรื่องที่เราจะเขียนมา แต่ไม่มีกฎหมายบัญญัติมารองรับ เพื่อความกระจ่างในที่นี้ว่ามีอะไรกันแน่ ขอขอบคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านกรรมาธิการ
จะชี้แจงใหม่คะ

ศาสตราจารย์สุจิต บุญบงการ (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ ผม สุจิต บุญบงการ สาขารัฐศาสตร์ ขอชี้แจงในฐานะกรรมาธิการสำหรับในมาตรา ๘๐ กระผมต้องขอขอบพระคุณท่านสมาชิกหลายท่านที่ได้ให้ข้อแปรญัติในมาตรานี้ แต่ผมอยากจะขอชี้แจงว่าในการพิจารณามาตรานี้ จำเป็นต้องคำนึงถึงมาตรา ๓ มาตราประกอบกันก็คือ ในประเด็นแรกในมาตราแรกก็คือ ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวแบ่งแยกไม่ได้ อันนี้เป็นมาตราหลักที่ครอบคลุมทุกอย่าง หมายความว่า การกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นนั้นกระทำให้ผิดไปจากหลักการที่ประเทศไทยเป็นราชอาณาจักรอันหนึ่งอันเดียวกันจะแบ่งแยกมิได้ นั้น กระทำมิได้ ในมาตรา

ต่อไปนั้นก็คือต้องพิจารณาควบคู่กันกับมาตราในหมวด ๙ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง
ในมาตรา ๒๘๒ ที่ยังมีการพูดถึงการกำกับดูแลองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
ต้องทำเท่าที่จำเป็นตามที่กฎหมายบัญญัติ อันนี้ก็หมายความว่า การกำกับดูแล
องค์การปกครองท้องถิ่นนั้นยังจำเป็นอยู่-----

องค์การปกครองท้องถิ่นไม่สามารถจะมีอิสระได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นในการที่จะพิจารณาครั้งนี้ก็ต้องพิจารณา ๓ ส่วนนี้ควบคู่กันไป

สำหรับในประเด็นของมาตรา ๘๐ นั้น ผมอยากจะขอเรียนชี้แจงกับท่านสมาชิกครั้งนี้ครับ ในมาตรา ๘๐ นี้อยู่ในหมวดว่าด้วยแนวนโยบายพื้นฐานของรัฐหรือว่าแห่งรัฐ แนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐนี้เป็นนโยบายหลักและเขียนไว้อย่างกว้าง ทั้งนี้ เพื่อจะให้ได้ไปใช้ เป็นนโยบายที่เป็นปลิกย่อยหรือแนวนโยบายเฉพาะได้ในโอกาสต่อไป หรือว่าในแต่ละนโยบายของรัฐบาล ดังนั้นในการเขียนตรงนี้นะครับ จะต้องเขียนอย่างค่อนข้างจะกระชับรัดหรือว่ารัดกุม แต่ก็มีข้อความที่กินความกว้างพอสมควร ผมได้พิจารณาข้อแปรญัตติของท่านสมาชิกหลายท่านแล้ว ก็มีความรู้สึกว่าตรงกันกับเจตนารมณ์หรือว่าจุดมุ่งหมายที่ปรากฏอยู่ในมาตรา ๘๐ นะครับ ผมอยากจะขอชี้แจงดังนี้ก็คือว่า ในประเด็นแรก ในมาตรา ๘๐ นี้ เป็นการกำหนดให้รัฐจะต้องมีการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่น โดยหลักของการเป็นรัฐเดี่ยว หลักของการเป็นรัฐเดี่ยวอย่างประเทศไทยเป็นอยู่นั้น การที่จะให้ท้องถิ่นมีอำนาจในการบริหารงานของตนเองมากน้อยเพียงใดขึ้นกับรัฐเป็นผู้ให้ รัฐจะให้มากน้อยเพียงใดขึ้นกับการที่เราจะพูดหรือว่าบรรจุมาตรา ๘๐ ไว้ เพื่อต้องการให้เกิดความชัดเจนว่า รัฐจะต้องให้ หรือว่าให้มีการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นนะครับ ตรงนี้จะ เป็นจุดที่สำคัญ ที่ประเด็นที่ว่าเมื่อกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่นแล้ว จะกระจายแค่ไหน อย่างไรนะครับ ตรงนี้ก็คงจะเป็นเรื่องที่จะต้องคำนึงถึงคำว่า กระจายอำนาจ เพราะคำว่า กระจายอำนาจ นั้น เป็นคำเทคนิคทางรัฐศาสตร์และทางการบริหาร ซึ่งหมายถึงรวมทั้งการกระจายอำนาจ การกระจายหน้าที่ รายได้ แล้วก็สิ่งอื่น ๆ ที่จะทำให้ท้องถิ่นนั้นสามารถบริหารงานได้อย่าง เป็นอิสระภายใต้การกำกับดูแลของรัฐบาลกลางหรือว่ารัฐ ด้วยเหตุนี้เองคำว่า กระจายอำนาจ จึงเป็นคำกว้างที่มีความหมายครอบคลุมอยู่ในตัวของมันเองพอสมควรแล้วที่จะให้เห็นถึงความเป็นอิสระ แล้วก็การกระจายทั้งในด้านรายได้ บริหารงานบุคคล และในส่วนอื่น ๆ ตรงนี้นะครับ แต่คณะกรรมการก็มีความเห็นคล้ายคลึงกันว่า ถ้าจะเพิ่มคำว่า รายได้ ท้ายคำว่า กระจายอำนาจ เพื่อให้ชัดเจนขึ้น ทางคณะกรรมการก็ไม่ขัดข้องนะครับ ที่จะให้รัฐต้องกระจายอำนาจและรายได้ให้ท้องถิ่น ก็จะทำให้ความชัดเจนขึ้นและเพื่อจะให้ตรงกับความต้องการของท่านสมาชิกหลายท่านที่ได้แปรญัตติไว้ โดยเน้นให้มีการกระจายรายได้ ส่วนในแง่ของความเป็นอิสระและ

การบริหารอื่น ๆ นั้น คำว่า การกระจายอำนาจ นั้นครอบคลุมอยู่พอสมควรแล้ว
อันนี้เป็นประเด็นแรกที่ต้องการจะชี้ให้เห็นนะครับ

ในประเด็นที่ ๒ ที่มีการพูดถึงมากก็คือว่า การพัฒนาจังหวัดที่มีความพร้อมให้เป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ มีท่านสมาชิกหลายท่าน
ได้แต่แปรผู้คิดในลักษณะที่ชี้ให้เห็นว่า เป็นไปได้หรือไม่ที่องค์การปกครองท้องถิ่น
ขนาดใหญ่จะเกิดขึ้น หรือว่าก่อให้เกิดความเข้าใจไปได้ว่าจะต้องให้มีการเลือก
ผู้บริหารการพัฒนาองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นจากประชาชน ตรงนี้ก็ต้องหันกลับ
ไปดูในหมวด ๙ นะครับ เพราะหมวด ๙ ระบุไว้ระบุว่า การได้มาซึ่งผู้บริหาร
หรือคณะผู้บริหารการปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จะ เป็นได้ทั้งทางตรงหรือจากการ
เห็นชอบของสภาท้องถิ่น คือหมายความว่ายังคงเป็นไปได้ว่าจะไม่ทางตรง
ก็ได้ ขึ้นอยู่กับรูปแบบของการปกครองท้องถิ่นนั้นจะมาเป็นอย่างไร อันนี้ก็เป็น
อีกประเด็นหนึ่ง ซึ่งผมคิดว่าก็ต้องไปพิจารณาในรายละเอียดในกฎหมายว่าด้วย
การปกครองท้องถิ่นเฉพาะกรณีนั้น ๆ ว่าจะให้มีผู้บริหารมาเป็นอย่างไ ส่วนใน
แง่ของความคิดหรือว่าความหวาดวิตกที่ว่า เมื่อมีการพัฒนาองค์การปกครอง
ส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ในจังหวัดที่มีความพร้อมแล้ว จะทำให้ราชการบริหารส่วนภูมิภาค
หมดไป จะทำให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหมดอำนาจหน้าที่ไปอย่างไร แต่ไหนหรือไม่นั้น
ตรงนั้นนะครับ ในมาตรานี้ก็เขียนไว้ในลักษณะที่ชี้ให้เห็นว่าการกำกับดูแลและครับ
ยังจำเป็น เพราะต้องไปสอดคล้องกับมาตรา ๒๘๒ ที่บอกไว้ การกำกับดูแลจาก
รัฐบาลที่เมืองหลวงหรือใช้คำว่า รัฐบาลกลาง ยังจำเป็น ฉะนั้นการจะมีคงไว้
ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดในรูปแบบหนึ่งรูปแบบใดที่จะ เป็นตัวแทนของรัฐบาลกลาง
ในการกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นนั้นก็ยังคงมีอยู่ หรือว่าอาจจะเปลี่ยน
รูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไรนั้น ก็คงจะต้องแล้วแต่สถานการณ์ในอนาคต -----

แต่ทั้งนี้ผมอยากจะขอยืนยันว่า ไม่ได้หมายความว่า การกำกับดูแลนั้นจะหมดไป การพิจารณาในมาตรา ๘๐ นั้น ต้องพิจารณาควบคู่กันไปกับในหมวด ๙ ซึ่งยังวางไว้ให้เห็นชัดเจนว่า ยังจำเป็นต้องมีอยู่นะครับ ในแง่ของการกำกับดูแล จากรัฐบาลกลาง รูปแบบของรัฐเดี่ยว ไม่มีที่ไหนในประเทศต่าง ๆ ที่ผมศึกษามานั้น จะมอบอำนาจเป็นอิสระอย่างแท้จริงให้กับท้องถิ่น จำเป็น ต้องมีความเชื่อมโยงอย่างพอสมควร ระหว่างสิ่งที่เป็นส่วนกลางกับสิ่งที่ เป็นท้องถิ่นครับ ผมก็ขอประทานกราบเรียนแค่นี้ครับ ขอบพระคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่ประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านผู้สงวนคำแปรญัตติ ไม่คิดใจแล้วใช่ไหมคะ จะได้ผ่าน คือท่านกรรมาธิการยินดีที่จะเติมคำว่า รัฐต้อง กระจายอำนาจและรายได้ ใช่ไหม ถ้าฟังจากอาจารย์สุจิต อาจารย์สองกรุณา

ศาสตราจารย์สุจิต บุญบงการ (กรรมาธิการ) : การปรึกษาหารือกัน ในคณะกรรมาธิการ อันนี้ผมก็ได้ชี้แจงไปตามที่คณะกรรมการได้ เสนอแนะ มาครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาาร่างรัฐธรรมนูญ : เชิญท่านสุรินทร์ค่ะ คิดใจอะไรหรือคะ เชิญค่ะ

นาวาโท สุรินทร์ แสงสนิท : เรื่องรายได้ครับ ขอขอบคุณครับ ท่านประธาน ผม นาวาโท สุรินทร์ แสงสนิท สสร. อุดรติดครับ ผมไม่ได้ คิดใจในเรื่องรายได้ละครับ การกระจายอำนาจ ผมก็เห็นด้วยครับให้ท้องถิ่นเจริญ ผมเห็นด้วยแน่นอน แต่ที่ผมขัดข้องอย่างแรง ก็คือว่าผมไม่เห็นด้วยในการจะแปรสภาพ จังหวัดเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ครับ เพราะผมเห็นว่าอันนี้คือ การแบ่ง เป็นกลุ่มย่อย ๆ ครับ ผมคิดว่าให้เพิ่มเติมได้ไหมครับ หรือว่าพอแค่นี้ โอ.เค. ครับ

ศาสตราจารย์สุจิต บุญบงการ (กรรมาธิการ) : ท่านประธานครับ ในส่วนของกรรมาธิการนะครับ ขอปรับปรุงคำพูดและถ้อยคำที่เกี่ยวข้องกับรายได้ เตี่ยวผมจะขอให้ท่าน เลขานุการ ได้ชี้แจงถึงถ้อยคำที่เหมาะสมนะครับ ให้สอดคล้องกับความต้องการของท่านสมาชิกหลายท่านนะครับ และตรงกับ

หลักการของมาตรานี้ะครับ แต่ผมอยากจะขอชี้แจงเพิ่มเติมในส่วนของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดใหญ่ เพื่อจะขอชี้แจงอย่างนี้ครับก็คือว่า จังหวัดนั้นมีอาณาเขตที่ไม่เท่ากันบางจังหวัดมีอาณาเขตเล็ก บางจังหวัดมี อาณาเขตใหญ่ ดังนั้นความเหมาะสมในการจะปรับปรุงการปกครองท้องถิ่น

ที่มีขนาดใหญ่ขึ้น ก็คงต้องสอดคล้องกับความเหมาะสมของอาณาเขตนั่น ๆ ด้วยเหตุนี้เองนะครับ ก็ไม่จำเป็นที่การปกครองท้องถิ่นขนาดใหญ่ในจังหวัดที่เล็กอย่างกรณีของภูเก็ต พังงา จะต้องมีการสร้างที่คล้ายคลึงเหมือนกับจังหวัดขนาดใหญ่ เช่น นครราชสีมาหรือว่าเชียงใหม่ตรงนี้นะครับ จึงต้องเขียนไว้เป็นกว้าง ๆ เพราะว่าจะต้องไปอยู่ในกฎหมายว่าด้วยการปกครองท้องถิ่นอีกทีหนึ่งนะครับ ว่าจะต้องระบุอย่างไร เราไม่สามารถจะเขียนไว้วันมาตรา ๘๐ ได้ ส่วนในประเด็นข้อถ้อยคำนะครับ เกี่ยวกับรายได้ หรือว่างบประมาณ หรือว่าการเงินการคลังให้กับท้องถิ่นนั้น ผมขอเชิญท่านเลขาธิการคณะกรรมการการได้ช่วยชี้แจงด้วยครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เชิญท่านอาจารย์บรรลพศักดิ์ค่ะ

ศาสตราจารย์บรรลพศักดิ์ อูวรรณโณ (กรรมการ) : ท่านประธานที่เคารพครับ เพื่อความรอบคอบในการบัญญัติถ้อยคำนะครับ กระผมขอกราบเรียนหาหรือว่า คณะกรรมการจะขอรับมาหาถ้อยคำที่ท่านสมาชิกต้องการให้รอบคอบก่อนที่จะใช้คำว่า รายได้ เพราะรายได้นั้นมันอยู่ในมาตรา ๘๔ ครับ ท่านประธานครับ แล้ววัตถุประสงค์ของท่านสมาชิกที่จะแปรญัตติ ประสงค์จะให้กระจายอำนาจทางการเงินการคลังใช้ใหม่ครับ เพราะฉะนั้นถ้าไปเขียนเป็นกระจายรายได้แล้วกลายเป็นคนละเรื่องเลยครับ ท่านประธานครับ แต่อย่างไรก็ตามเพื่อให้ออกแบบได้รอบคอบ เดี๋ยวคณะกรรมการขอประธานอนุญาตหาหรือกันอีกครั้งหนึ่งได้ไหมครับ แล้วก็ในระหว่างนี้อาจจะพิจารณาตรา ๘๐ ทวิ ไปก่อน

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านกรรมการขอแวนเอาไว้ก่อนนะคะ เดี๋ยวจะขอปรึกษาหาหรือ แล้วถึงจะขอมติอีกครั้งหนึ่งนะคะ อย่างนั้นเชิญท่านเลขาธิการ มาตรา ๘๐ ทวิ ค่ะ

ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล (เลขาธิการสภาร่างรัฐธรรมนูญ) : มาตรา ๘๐ ทวิ คณะกรรมการเพิ่มขึ้นใหม่

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ไม่มีท่านผู้ใดตีใจ เชิญเลยคะ

ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล (เลขาธิการสภาร่างรัฐธรรมนูญ) : มาตรา ๘๐ ทวิ คณะกรรมการเพิ่มขึ้นใหม่

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ไม่มีท่านผู้ใดคิดใจ
เชิญเลยคะ

ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล (เลขานุการสภาว่างรัฐธรรมนูญ) :
มาตรา ๘๑ มีการแก้ไข

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : มาตรา ๘๑ เชิญ
คุณสนั่นคะ

-- ๙๑/๑

นายสนั่น อินทรประเสริฐ : ท่านประธานที่เคารพครับ กระผม
สนั่น อินทรประเสริฐ สสร. จังหวัดนครนายก มาตรา ๘๑ เป็นเรื่อง
เกี่ยวกับการศึกษา การศึกษาเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อนเป็นอย่างมาก และมี
ผลกระทบต่อคนทั้งประเทศตั้งแต่เด็กเล็กจนถึงเป็นผู้ใหญ่ เพราะฉะนั้นการจัด
การศึกษาเพื่อให้อัตนองความต้องการของบุคคล สังคม และประเทศชาติ
เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณากันอย่างรอบคอบ กระผมเห็นด้วยในประเด็นแรก
ที่ทางกรรมาธิการได้เสนอขึ้นมา แต่ก็ยังไม่สมบูรณ์นัก ขณะนี้ปัญหาการจัด
การศึกษาของประเทศไทยเรา เมืองไทยเรา ก็มีปัญหาหนักหนาสาหกมากมาย
ด้านความเป็นเอกภาพทางการศึกษา ด้านโครงสร้าง ด้านระบบ ด้านหลักการ
ความมุ่งหมายการอบรม แนวทางการจัดการศึกษา การบริหารและการจัด
การศึกษา ตลอดจนหลักประกันในความเสมอภาคในสิทธิในโอกาสทางการศึกษา
และมีอีกมากมายที่ต้องมาพิจารณาว่า เราจะทำอย่างไรในการจัดการศึกษา
จึงจะให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และไม่เกิดปัญหาที่ซ้ำซ้อนกันอยู่ ขณะนี้
การจัดการศึกษาของเรา ความเป็นเอกภาพในนโยบายก็ยังไม่ค่อยมีมากนัก
ส่วนการบริหารนั้นแน่นอน การศึกษาแต่ละระดับนี้จัดกันอยู่หลายแห่ง หลายกระทรวง
หลายหน่วยงาน เช่น การศึกษาเด็กเล็ก การศึกษาระดับประถมศึกษา ก็มีทั้ง
เทศบาล กระทรวงศึกษาธิการ แล้วองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นก็มากมาย
เพราะฉะนั้นก็เป็นโอกาสดี โอกาสนี้ที่เราได้มีการมาร่วมกันคิดเพื่อจะ
ร่างรัฐธรรมนูญให้เป็นของประชาชน กระผมก็อยากจะขอกราบเรียนเสนอ
เพิ่มเติมในร่างฯ ของกรรมาธิการที่เสนอไว้ จะเพิ่มเติมในบรรทัดที่ ๔ นะครับ
ตรงที่ว่า พัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาประเทศรวมทั้งพัฒนา
วิชาชีพครูให้เข้มแข็ง แต่กระผมจะอ่านทั้งหมดจะเป็นอย่างนั้นครับใจความ
รัฐต้องจัดการศึกษาและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม
สร้างเสริมความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ
เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาประเทศ รวมทั้งพัฒนา
วิชาชีพครูให้เข้มแข็งและส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ
แล้ววรรคสอง ที่พวกเราได้คิดร่วมกันนะครับ ประมาณ ๒๐ คน ก็มีความเห็นว่า
เพื่อจะให้กฎหมายในมาตรา ๘๑ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เราอยากเพิ่มเติมในวรรคสองว่า

รัฐต้องดำเนินการให้มีการประกาศใช้กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ
อย่างน้อยให้มีสาระสำคัญเกี่ยวกับหลักการศึกษา การจัดระบบการศึกษา
การศึกษาระดับมัธยมศึกษา การศึกษาระดับอุดมศึกษา การศึกษาตลอดชีวิต
สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคทางการศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษา
การปฏิรูปการศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษาและมาตรฐานการศึกษาครับ
สิ่งเหล่านี้เป็นหัวใจสำคัญในการที่จะนำไปสู่การบริหารการศึกษาของชาติให้มี
ประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ฉะนั้นกระผมก็ขอกราบเรียนว่า สิ่ง
ที่เราต้องทำจะเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ขึ้นก็มีดังที่กราบเรียนไว้แล้ว
ขอขอบคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาสร้างรัฐธรรมนุญ : เชิญคุณอนันต์คณะ
 นายอนันต์ ผลอำนวย : ท่านประธานที่เคารพ ผม อนันต์
 ผลอำนวย สสร. กำแพงเพชร ได้ส่งวนคำแปรญัตติไว้ในมาตรา ๘๑ โดย
 ขอเดิมคำว่า ทุกระดับต่อท้ายในวรรคหนึ่ง คือรัฐต้องจัดการศึกษาและสนับสนุน
 ให้เอกชนจัดการศึกษาทุกระดับ เหตุผลที่ผมได้ขอเดิมคำนี้เข้าไป เนื่องจากว่า
 การจัดการศึกษาของเอกชนนั้น คงได้มีมาตั้งแต่ก่อนปี ๒๕๓๕ ในภาคเอกชนก็ได้
 ช่วยรัฐในการจัดการศึกษามาโดยตลอด ณ วันนี้โรงเรียนเอกชนในประเทศทั้งหมด
 มากกว่า ๓,๐๐๐ โรงเรียน จำนวนนักเรียน ๒ ล้านคน แล้วครู ๘๐,๐๐๐ คน ก็ได้
 ช่วยแบ่งเบาภารกิจของภาครัฐในการจัดการศึกษา ซึ่งจะช่วยประหยัดในเรื่อง
 ของงบประมาณอะไรต่าง ๆ และเพื่อให้เกิดความเสมอภาคและโอกาสให้ได้รับ
 การศึกษาอบรมของประชาชน โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในเมืองใหญ่ อย่างเช่นในกรุงเทพฯ
 ผู้ที่มีอาชีพรับจ้างอะไรต่าง ๆ คงจะไม่มีโอกาสได้เข้าไปศึกษาเล่าเรียนใน
 โรงเรียนดี ๆ และรัฐ เราจะเห็นความแตกต่าง บุคคลที่อยู่ในระบบราชการนั้น
 ก็สามารถเบิกค่าเล่าเรียนบุตรได้ แต่ในส่วนที่เป็นประชาชนทั่ว ๆ ไป ก็ไม่
 สามารถจะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ เนื่องจากว่าบางครั้งมีข้อจำกัดไม่สามารถ
 จะเลือกโรงเรียนได้ ดังนั้นในการเดิมในส่วนนี้เข้าไปนั้น ก็จะทำให้ประชาชน
 มีความเสมอภาคที่จะได้รับการศึกษาอบรมโดยทั่วถึงกัน และอย่างน้อย ๆ ส่วนนี้
 เอกชนก็จะมีส่วนช่วยในการแบ่งเบาภารกิจ โดยที่รัฐเองไม่ต้องไปรับภาระ
 ในเรื่องของที่ดินอาคารสถานที่ หรือเงินเดือนที่มีความผูกพันต่อเนื่อง จะเห็นว่า
 จำนวนตัวเลขของโรงเรียนและนักเรียนทั้งหมดที่มีอยู่นี้ จะทำให้สิ่งต่าง ๆ
 ในเรื่องของการศึกษานั้นได้ดีขึ้น ส่วนเรื่องของคุณภาพนั้นก็เป็นที่แน่นอนจะครับว่า
 ถ้าในภาคเอกชนที่เข้าไปจัดการศึกษาแล้ว ถ้าคุณภาพไม่ดีขึ้น ผู้ปกครองเขาก็คงจะ
 ไม่เอาบุตรหลานเข้าไปเรียนในภาคของโรงเรียนเอกชน ผมก็ขอเพิ่มเติม
 ไว้เพียงเท่านี้ครับ ขอบคุณมากครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาสร้างรัฐธรรมนุญ : ท่านสมคิดคณะ
 พันเอก สมคิด ศรีสังคม : ท่านประธานที่เคารพครับ กระผม
 ได้แปรญัตติ มาตรา ๘๑ วัจนะครับ วรรคหนึ่งนี้เป็นของร่างฯ เดิมของกรรมาธิการ
 นะครับ แล้วกระผมได้เติมวรรคสองและวรรคสามเข้ามาอีก ดังนั้นกระผมก็จะขอ
 อภิปรายกราวเรียงชี้แจงไปตามลำดับนะครับ

สำหรับวรรคหนึ่งของมาตราที่ ร่างฯ เดิมนั้นมีข้อจำกัด มีบทบัญญัติจำกัดมากครับ จำกัดไว้เพียงเกี่ยวกับเอกชนเท่านั้น เรื่องการศึกษานี้เป็นเรื่องสำคัญเกี่ยวกับชีวิตของคนทุกคนในชาติบ้านเมืองจะเจริญก้าวหน้า สังคมจะพัฒนาไปอย่างไรนั้นมันก็ขึ้นอยู่กับการศึกษาี่ละครับ ถ้าการศึกษาดำเนินไปไม่ดี คุณภาพของคนมันก็ไม่ดี ถ้าหากว่าการศึกษาพัฒนาไปถูกทิศทาง คนในชาติก็มีคุณภาพดีขึ้น แล้วก็การพัฒนาชาติบ้านเมืองก็พลอยมีคุณภาพตามไปด้วย เพราะฉะนั้นในเรื่องนี้ะครับ โดยที่ในมาตรา ๘๑ วรรคหนึ่งนี้ มีข้อจำกัดแคบ ใช้คำว่า เอกชน เท่านั้นะครับ ในการที่จะจัดการศึกษาให้เกิดความรู้คุณธรรม สร้างเสริมความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรง เป็นประมุข สนับสนุน ค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อการพัฒนาประเทศ และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ

อันนี้ละครับใช้คำว่า เอกชน อย่างเดียวนะมันแคบ เพราะไม่สามารถที่จะดำเนินการพัฒนาเรื่องต่าง ๆ ที่ผมได้กราบเรียนไปแล้ว เพราะฉะนั้นกระผมจึงได้เพิ่มข้อความในวรรคหนึ่งนี้เข้าไปอีกนะครับ ในบรรทัดที่ ๑ บรรทัดที่ ๒ ของวรรคหนึ่งนี้ โดยเพิ่มคำว่า การศึกษา แล้วก็ใช้คำว่า อบรม เข้าไปด้วย เพียงการศึกษานั้นมันยังไม่เพียงพอ มันจะต้องมีการอบรมบ่มนิสัยของบุคคลเข้ามาด้วย การอบรมบ่มนิสัยของบุคคลนี้มันมีความหมายกว้างกว่าการที่จะไปนั่งเรียนหนังสือ อ่านหนังสือ อ่านตำราอยู่ในห้องเรียน แล้วก็ก็สอบไล่ให้ได้กระดาษแผ่นนั้นมา ประกาศนียบัตรหรือปริญญาบัตรอะไรก็แล้วแต่ เพียงแต่ได้กระดาษแผ่นนั้นมา เนื่องจากว่าการไปอ่านหนังสือเท่านั้นมันไม่พอหรอกครับ เพราะฉะนั้นต้องมีการอบรมบ่มนิสัยด้วย คนมันถึงจะมีคุณภาพ มีคุณธรรม มีศีลธรรมจรรยาอะไรพวกนี้ที่จะสร้างคุณภาพของบุคคลให้พร้อมทุกอย่างที่จะออกไปพัฒนาชาติบ้านเมืองให้สมบูรณ์ ฉะนั้นอันนี้กระผมขอเพิ่มคำว่า อบรมไปด้วย ขอฝากท่านกรรมาธิการโปรดพิจารณาไปไตร่ตรองให้ดีนะครับ แล้วบุคคลที่เกี่ยวข้องอีกครับ ท่านใช้คำว่า เอกชน ไม่พอหรอกครับ กระผมก็เลยเพิ่มขึ้นมาว่าเป็น บุคคล แล้วก็ ครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา สื่อมวลชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วก็เอา เอกชน ของท่านมาเติมไว้ตรงนี้นะครับ ให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอบรม แล้วนอกนั้นก็คงเติมตรงกับของท่าน เราจะเห็นได้ชัดแล้วว่าสังคมไทยปัจจุบันนี้ ที่มันเสื่อมทรุด เสื่อมทราม เสื่อมโทรมลงที่เห็นกันอยู่ปัจจุบันนี้ ไม่ว่าจะสถาบันใด ๆ ก็เพราะเราเน้นการศึกษาไม่ครบถ้วน จึงทำให้คุณภาพคนไม่พอ สมาชิกภายในครอบครัวเมื่อไม่ได้รับการศึกษาอบรมเพียงพอตามที่ผมได้กราบเรียนมาแล้ว มันก็เกิดข้อบกพร่องนานาประการ เด็ก ไม่ว่าจะหญิงหรือชาย แดกแยก พ่อแม่หย่าร้าง ครอบครัวแตกบ้านแตกสาแหรกขาด เด็กเร่ร่อน เกิดปัญหาสังคมรื้อแปดพันประการ โสเภณีเสพยาเสพติดอะไรุ่นวายนานไปหมด เพราะฉะนั้นเรื่องครอบครัวนี้จึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องให้การศึกษอบรมสนับสนุน ถ้าหากว่าครอบครัวไม่ได้รับการศึกษาอบรมดังกล่าวแล้ว มันก็เป็นสภาพที่เราเห็นอยู่ปัจจุบันนี้ บ้านเมืองเราุ่นวายนานอยู่ปัจจุบันนี้ ก็เพราะว่าครอบครัวนี้มันวุ่นวาย มันแตกแยกนะครับ ชุมชนก็ทำนองเดียวกัน ชุมชนนี้ไม่ได้รับการเหลียวแล ปลโยยให้เป็นไปตามยถากรรม มันก็ไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาสังคมได้ เมื่อสังคมไม่ได้รับการศึกษา

อบรมเพียงพอแล้ว ชุมชนนั้นก็ไม่สามารถที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาชาติบ้านเมือง
ให้ดำเนินไปเท่าที่ควรจะเป็น -----

- ๕๔/๑

สถาบันศาสนา ก็เช่นเดียวกันครับ ไม่ว่าศาสนาใดทั้งสิ้นที่มีอยู่ในประเทศไทยนี้ เราไม่ได้จำกัดเฉพาะพุทธศาสนาซึ่งเราได้พูดกันมาเมื่อเช้านี้ ทุกศาสนาครับ จะต้องมีส่วนในการจัดการศึกษาอบรม อย่าให้ศาสนาวิ่งตามโลก ทุกวันนี้ ลัทธิบริโณคินิยม วัตถุนิยม อำนาจนิยม แผ่กระจายครอบคลุมไปทั่วสังคมไทย ไม่ว่าศาสนา ไม่ว่าพระพุทธเจ้า พระเยซูคริสต์ พระมุหะหมัด ท่านสอนมนุษย์ ให้นำโลก ไม่ให้ตามลัทธิวัตถุนิยม บริโณคินิยม อำนาจนิยม แต่สังคมปัจจุบันนี้ เราเห็นได้ชัดแล้วว่า แทนที่ศาสนาจะนำโลก กลับวิ่งตามโลก วิ่งตามวัตถุนิยม บริโณคินิยม และอำนาจนิยม อย่างนี้แล้วเราจะแก้ปัญหาสังคมอย่างไร สถาบัน ๓ สถาบันซึ่งมีความสำคัญในสังคมเรานี้ก็คือ สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา แล้วก็สถาบันศาสนา ๓ เสานี้ ถ้าหากว่าดำเนินการไปตามทิศทางที่ถูกต้องแล้ว ปัญหาบ้านเมืองของเรามันก็จะไม่วุ่นวายสับสนอลหม่านอย่างที่ เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ เพราะฉะนั้นกระผมจึงย้ำว่ารัฐนี้ จะต้องจัดการศึกษาอบรมสนับสนุนให้ครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสื่อมวลชนอีกครั้ง สื่อมวลชนนี่ก็เป็นที่รับรองกันทั่วไปแล้ว ไม่ว่าจะ เป็นหนังสือพิมพ์ ไม่ว่าจะ เป็นวิทยุ ไม่ว่าจะ เป็นวิทยุโทรทัศน์ หรือประการอื่น ซึ่งมีอิทธิพลเหนือจิตใจ เห็นพฤติกรรมของสังคมมนุษย์ เป็นอย่าง ยิ่ง แล้วก็ สื่อมวลชนนี่แหละครับ ดำเนินการปฏิบัติหน้าที่ของตนถูกต้องแล้วหรือ มีอิทธิพลที่จะชักนำให้สังคมนี้เสื่อมหรือเปล่า โดยการศึกษาอบรมนี่แหละครับ เพราะฉะนั้น เรื่องนี้กระผมจึงเน้นไว้ แล้วก็องค์กรต่อไป สถาบันต่อไปก็คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นครับ อันนี้ท่านก็ได้กล่าวมาแล้ว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนี้ ท่านจะกระจายอำนาจให้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นนี้รับผิดชอบในการศึกษาอบรม เพื่อให้สังคมไทยนี้ ได้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ไม่เสื่อมโทรม ทрудโทรมอย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ได้อย่างไร อันนี้แหละครับที่จะช่วยทำให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม สร้างเสริมความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองประเทศ การเมืองการปกครองประเทศที่ มั่นวุ่นวายอยู่ในปัจจุบันนี้ เพราะอะไรครับ เพราะทิศทางของการศึกษาอบรมของรัฐบาลที่ดำเนินการอยู่นี้แหละครับ แทบจะกล่าวได้ว่าไม่มีทำให้การศึกษาในทางการเมืองเลย -----

พรรคการเมืองที่ต้งขึ้นมาในระหวะเวลาต้งแต่มีกฎหมายพรรคการเมือง ๓๐ - ๕๐ ปีที่ผ่านมา เขาปฏิบัติหน้าที่ในด้านนี้เพียงใดหรือไม่ แทนจะกล่าวได้ว่าไม่มีเลย บางพรรคการเมืองที่ต้งขึ้นมา สาขาพรรคเป็นเรื่องสำคัญสุดในการที่จะให้การศึกษอบรมในทางการเมืองนี้แก่ประชาชน แต่บางพรรคไม่มีจะต้งมานานสักเท่าไรก็ตาม ไม่สนใจในเรื่องที่จะต้งสาขาพรรคเลย มีเพียงบางพรรคเท่านั้นมีสาขาพรรค เพราะฉะนั้นเมื่อสถาบันที่มีความรับผิดชอบไม่เกี่ยวกับการเมือง ไม่ได้สนใจยึดต่อการให้การศึกษามองการเมือง มีแต่เล่นเกมการเมืองกัน แข่งชิงกันเป็นใหญ่ บ้านเมืองการเมืองของเรามีมันถึงวุ่นวาย แล้วเราจึงได้มานั่งร่างรัฐธรรมนูญอยู่ในขณะนี้ ก็เพราะเหตุนี้ เพราะฉะนั้นกระผมจึงขอวิงวอนท่านกรรมาธิการได้โปรดพิจารณาถึงเรื่องนี้ว่ามีความสำคัญแก่สังคมไทยเรามากมายเพียงใด กระผมก็ไม่อยากจะใช้เวลาของสภานี้ให้มากเกินไป เพราะว่าเวลาของเราจำกัด ผู้เขียนรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๑๑ นั้น คงจะมองไม่เห็นคุณค่าของการมานั่งร่างรัฐธรรมนูญนี้ว่าต้องการเวลามากน้อยเพียงใด ก็จึงให้เวลาของเราจำกัดอย่างนั้น

กระผมขอต่อไปยังพรรคสองนะครับ อันนี้ก็เกี่ยวกับสถาบันอุดมศึกษา สถาบันอุดมศึกษานี้มีความสำคัญมาก การศึกษาเราจะมีเพียงประถมศึกษา มีมัธยมศึกษาชั้นมัธยมไม่พอ ก็เป็นที่ทราบกันอยู่ทั่วไป สถาบันอุดมศึกษานี้เป็นการศึกษาที่จะพัฒนามันสมองของมนุษย์ให้ก้าวหน้าไปกว่าระดับรองลงมา เพื่อที่จะสร้างคุณภาพของคนในสังคมนี้ให้ออกไปรับผิดชอบบ้านเมือง ผู้ที่ได้รับการศึกษาจากอุดมศึกษาี่ละครับ เกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ครับที่ออกมารับผิดชอบในการพัฒนาบ้านเมืองของเรา แล้วการพัฒนาบ้านเมืองของเรานี้มันจะดำเนินไปด้วยดีมีคุณภาพแล้วเป็นไปตามทิศทางที่ถูกต้อง ทำให้บ้านเมืองของเราก้าวหน้าไปเท่าเทียมกับนานาประเทศเกือบทั้งหมดละครับก็อยู่ที่สถาบันอุดมศึกษาี่ เพราะฉะนั้นกระผมจึงได้เสนอขอเพิ่มเป็นพรรคสองของมาตรา ๘๑ นี้ว่า รัฐต้องสนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนมีอิสระ เน้นคำว่า อิสระ ในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพนี้ที่เน้นที่คุณภาพ และมีเสรีภาพทางวิชาการที่ไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดี อันนี้มันเป็นเรื่องที่ชัดเจนครับ ถ้าหากว่ามีมาตรานี้บรรจุอยู่ในรัฐธรรมนูญ รัฐก็จะต้องดำเนินการตามบทบัญญัตินี้ ซึ่งในขณะนี้เราไม่มี

เพราะฉะนั้นการศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้นจึงมีคุณภาพไม่เพียงพอ เราจะเห็นได้ว่า เมื่อเร็ว ๆ นี้หนังสือพิมพ์นิตยสารเอเชียวิค เปรียบเทียบมหาวิทยาลัยจะเป็นในโลกรหรือในภาคเอเชียกรรมก็จำไม่ได้ถนัดนะครับ บอกว่ามหาวิทยาลัยของเมืองไทยนั้นจะครับอยู่ในระดับโหล่เลยครับแทบจะสุดท้ายเลย นี่เพราะอะไรละครับ ก็เพราะเราไม่มีบทบัญญัติของมาตรานี้ เมื่อคุณภาพของมหาวิทยาลัยของเราต่ำแล้วนักศึกษาที่เรามลิตออกมามันก็พลอยต่ำไปด้วย กระผมเคยได้ยินว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยที่สำเร็จออกไปแล้ว จะเขียนบันทึกการประชุม รายงานการประชุมก็เขียนยังไม่เป็น แล้วก็มีการบ่นกันมาก อันนี้ก็เพราะข้อบกพร่องที่ตรงนี้เน้นอิสระให้เขาสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ แล้วให้มีเสรีภาพในทางวิชาการ รัฐอย่าเข้าไปยุ่งไปเกี่ยวข้องกับจนเกินไป อันนี้กระผมก็ขอเสนอไว้ในวรรคนี้

วรรคสาม อันนี้ก็เป็นการประกาศ ให้ใช้กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ อันนี้ถึงแม้ว่าจะได้มีการพูดถึงแนวนโยบายของการศึกษาแห่งชาติก็ตาม แต่ยังไม่มีการกฎหมายที่บังคับโดยแท้จริง เพราะฉะนั้นอันนี้ก็เห็นหนักที่ว่า ให้มีกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาตินะครับ อันนี้ก็ข้อความเช่นเดียวกับท่านสมาชิกผู้มีเกียรติที่ท่านกล่าวไปแล้วนะครับ ซึ่งอย่างน้อยจะต้องมีสาระสำคัญเกี่ยวกับการศึกษารับพื้นฐานการศึกษาอบรมที่สูงกว่าขั้นพื้นฐาน การปฏิรูปการศึกษา การกระจายอำนาจการบริหารมาตรฐานและการประกันคุณภาพของการศึกษา เรื่องทั้งหมดนี้เป็นข้อเสนอของคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เพื่อที่จะมาบรรจุไว้ในรัฐธรรมนูญ กระผมก็ขอสรุปว่า ถ้าหากว่าคณะกรรมการท่านใดสนใจดีนะครับ ยอมรับตามข้อเสนอของกระผมนี้แล้ว ปัญหาบ้านเมืองของเรามันก็จะลดลง คือหมายความว่า เมื่อการศึกษาดี ค่าเงินไปตามทิศทางที่ถูกต้อง คุณภาพของนักเรียนนักศึกษาที่ผลิตออกมามันมันก็จะมีคุณภาพดี คนมีคุณภาพดีออกมารับผิดชอบต่อบ้านเมืองการพัฒนาบ้านเมืองก็ดำเนินไปถูกทิศทาง แล้วคุณภาพนั้นมันก็โยงคุณภาพ จริยธรรมและอะไรอื่น ๆ อีก และจะทำให้สังคมไทยของเรานั้นลดความวุ่นวาย บุ่งเหยิง บุ่งยาก อย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ แล้วมันก็จะโยงสถาบันอื่นด้วย สถาบันครอบครัวมันก็จะดีขึ้น สถาบันศาสนามันก็จะดีขึ้น สถาบันการเมืองมันก็จะพลอยได้รับผลพวงเหล่านั้นติดตามไปด้วยนะครับ

เพราะฉะนั้นกระผมจึงขอวิงวอนนะครับ ท่านกรรมาธิการอย่ามองข้ามเรื่องนี้ไป แล้วท่านอดสำหรั่งมานั่งคลุกคลีกับพวกเราจากทางนั้นนะครับ แล้วเราก็หวังว่าจะมีการถ้อยทักถ้อยปฏิบัติต่อกัน เมื่อเข้านี้เราก็ผ่านตราสำคัญให้ท่านไปแล้วเกี่ยวกับเรื่องศาสนา เพราะฉะนั้นกระผมจึงหวังว่า โดยที่การศึกษาอบรมนี้เป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของบ้านเมือง ท่านคงจะนำข้อแปรญัตติของกระผมหรือของท่านสมาชิกที่ร่วมกันเกี่ยวกับเรื่องนี้ไปพิจารณาบรรจุลงในรัฐธรรมนูญเพื่อชาติบ้านเมืองของเรา และเพื่อลดความวุ่นวายของสังคมไทยต่อไป ขอขอบคุณครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : อาจารย์เกษม ยกอยู่นานแล้วคะ ดิฉันมองไม่เห็น ขออาจารย์เกษมก่อนคะ

นายเกษม พันธุ์รัตน์ : ขอขอบคุณครับ ท่านประธานที่เคารพครับ ผม เกษม พันธุ์รัตน์ สสร. แม่ฮ่องสอน ผมขออนุญาตพูดสั้น ๆ ครับ ผมขอแปรญัตติไว้ก็คือว่า ในมาตรา ๘๑ นี้ ขอเพิ่มวรรคสองเป็น ให้มีกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ โดยคำนึงถึงการกระจายอำนาจทางการศึกษาและการปฏิรูปการศึกษาเป็นสำคัญ ท่านประธานที่เคารพครับ เราปฏิรูปการเมือง การศึกษาไม่ปฏิรูป ผมว่ามันจะเป็นไปไม่ได้ครับ เพราะฉะนั้น ๒ สิ่งนี้ต้องไปด้วยกันครับ ถ้าไม่ได้ไปด้วยกันแล้ว ผมคิดว่า ประชาธิปไตยของเรา ก็ล้มลุกคลุกคลานต่อไปครับ ทั้งนี้เราก็ตกกันเมื่อมีการปฏิรูปการศึกษานั้น การปฏิรูปการศึกษามันก็คู่เข้าไปอีกกับการกระจายอำนาจการศึกษา เมื่อเป็นเช่นนี้ เราพูดถึงการกระจายอำนาจหรือกระจายอะไรต่าง ๆ ไปยังท้องถิ่น เพื่อให้ท้องถิ่นดำเนินการนั้น ผมคิดว่า การกระจายสิ่งนี้ลงไปนั้น การศึกษาจึงเป็นเรื่องสำคัญ การปฏิรูปการศึกษาเป็นส่วนหนึ่ง และผมเห็นว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เราต้องดูแลเรื่องครูครับ ครูนี้เป็นเรื่องสำคัญมาก ความรู้คู่คุณธรรม คุณธรรมจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าหากว่าครูของเรายังไม่ดีพอ เพราะฉะนั้นผมเห็นว่า เรื่องครู เรื่องหลักสูตร เรื่องการบริหารจัดการ การเรียนการสอนอะไรต่าง ๆ การสอนประชาธิปไตยในโรงเรียนเราจะต้องดูแลเป็นพิเศษ เพราะฉะนั้นถ้าหากว่าเรามีกฎหมายสักฉบับหนึ่งวางพื้นฐานไว้ เพื่อให้ทางรัฐบาลหรือผู้มีอำนาจเข้ามาดำเนินการนั้นไม่เปลี่ยนแปลงง่าย ๆ ครับ คือใช้เวลาที่กฎหมายทางการศึกษาใช้เวลาสัก ๓ ปี ศึกษาว่าชีวิตของคนไทย ชีวิตของชาวไทย การศึกษาของคนไทยจะไปในทางไหน จะทำอย่างไร อันนี้ผมคิดว่าสังคมไทย เศรษฐกิจไทย การเมืองไทย

จะเป็นอย่างไร การศึกษาต้องสนอง ต้องทำจุดนี้ให้ได้ครับ เพราะฉะนั้นถ้าเรา
 ลีน ๆ ลีน ๆ ก็คือว่า ถ้าเรามีกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติเพิ่มเติมใน
 วรคสอง ลีน ๆ ลงไป แล้วเราก้ไปติดต่อกันเมื่อรัฐธรรมนูญนี้ผ่าน ผมก็คิดว่า
 จะเกิดประโยชน์ต่อประเทศชาติของเรา การศึกษาของเราก้เจริญ สังคมไทย
 ของเราก้จะอยู่เย็นเป็นสุขครับ ขอขอบคุณมากครับ

ผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เนื่องจากท่านผู้
 ประพฤติได้ลงชื่อมา ๑๘ ท่านว่าจะขอปรึกษาหารือกับกรมการมาก่อน ดิฉัน
 ก็ขอพักรับประทานอาหารเย็นเลยค้ะ แล้วเดี๋ยวล้มมาพบกันเวลา ๑๘.๓๐ นาฬิกาค้ะ

พักประชุมเวลา ๑๘.๔๕ นาฬิกา

เริ่มประชุมต่อเวลา ๒๐.๒๐ นาฬิกา

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ผมขอเปิดประชุมต่อจาก
เมื่อตอนเย็นนะครับ ที่ท่านรองประธานฯ ยุกพาได้นัดไว้ แล้วก็มีการไปหารือกัน
ก่อนจะเข้ามาประชุมตรงนี้ ระหว่างกรรมาธิการกับผู้แปรญัตติทั้งหลาย
ทั้งมวล ท่านประธานหรือท่านกรรมาธิการมีอะไรจะแถลงไหมครับ หรือมีอะไร
ที่จะแจ้งที่ประชุมไหมครับ เชิญครับ ท่านชงทองครับ

รองศาสตราจารย์ชงทอง จันทรางศุ (กรรมาธิการ) :
กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ ผม ชงทอง จันทรางศุ ในฐานะกรรมาธิการ
เมื่อก่อนที่จะหยุดพักการประชุมไป เราได้พิจารณาบทบัญญัติในมาตรา ๘๐
ซึ่งมีข้อเสนอแปรญัตติของท่านกรรมาธิการผู้สงวนความเห็นไว้คือ
ท่านกรรมาธิการพินิติพย์ เกี่ยวกับเรื่องการกระจายรายได้ระดับ
แล้วกรรมาธิการก็เห็นด้วยในหลักการ แล้วก็คิดว่าเป็นเรื่องที่จะต้อง
นำไปพิจารณาในเรื่องรายละเอียดอีกทีหนึ่ง หลังจากที่ได้ไป
หารือกันแล้วในการประชุมคณะกรรมาธิการเมื่อครั้งที่ผ่านมา
ก็ได้ตรวจสอบดูแล้ว หลักการในเรื่องนี้มีปรากฏอยู่ในบทบัญญัติ หมวด ๙
ซึ่งว่าด้วยเรื่องการปกครองท้องถิ่น ในบทบัญญัติมาตรา ๒๘๓ วรรคแรก
ซึ่งพูดถึงเรื่องความเป็นอิสระขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งในเรื่อง
การบริหาร การปกครอง การบริหารงานบุคคล แล้วก็เรื่องการเงิน
การคลัง เมื่อเป็นที่เข้าใจว่า บทบัญญัติที่อยู่ในมาตรา ๒๘๓ นั้น ครอบคลุม
ถึงหลักการ และก็ความมุ่งหมายที่ท่านกรรมาธิการพินิติพย์ได้มีความประสงค์
อยู่แล้ว ก็เป็นหมวดซึ่งจะสามารถเป็นรายละเอียดในทางปฏิบัติได้จริงด้วย
มีความชัดเจนยิ่งกว่าการบัญญัติไว้ในหมวดแนวนโยบายแห่งรัฐ ซึ่งเป็นการ
กำหนดทิศทางในการทำงาน แล้วก็ได้ทำความชี้แจงกับท่านกรรมาธิการ
พินิติพย์แล้วเป็นที่เข้าใจ ขออนุญาตเรียนถามท่านอภิรักษ์ อีกท่านหนึ่ง
ซึ่งได้มีข้อแปรญัตติในท่านเองเดียวกัน หวังว่าคำชี้แจงนี้คงจะพอไปไหว
รับได้นะครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : แล้วเรื่องมาตรา ๘๐ ครับ
ที่ไปหารือกัน เชิญกรรมาธิการเดโชครับ

นายเดโช สวานานท์ (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพครับ
ก่อนที่กระผมจะกราบเรียนเรื่องข้อหาหรือระหว่างคณะกรรมาธิการ

ก็ขออนุญาตกราบเรียนท่านประธานว่า ขอเวลาตอบข้อซักถามของ
บรรดาเพื่อนสมาชิกที่สำคัญ ๆ ที่ผ่านไปก่อนหน้านี้เล็กน้อย

ประการแรก กระทบคงจะต้องขอกราบขอบพระคุณ
ท่านเพื่อนสมาชิกที่กรุณาให้ความสนใจ และเสนอแนะข้อแนะนำ
ที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อคณะกรรมการในการปรับปรุงแก้ไข
รัฐธรรมนูญมาตรานี้ให้เป็นที่กระชับและก็เหมาะสม และก็ถูกต้องมากยิ่งขึ้น
ส่วนในผู้ที่ท่านที่เสนอความคิดเห็นมานั้น กระทบอยากจะกราบเรียน
โดยเฉพาะอย่างยิ่งท่านสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญของท่าน พันเอก สมคิด
ซึ่งได้กรุณาให้รายละเอียดในเรื่องของการศึกษาไว้มาก และต้องการจะเสนอ
หลักการการจัดการศึกษา หลักการเรียนการสอนไว้ในรัฐธรรมนูญ
ซึ่งกระทบนอกจากกล่าวขอขอบพระคุณแล้ว ก็จะต้องขออนุญาตกราบเรียนว่า
เรื่องอย่างนี้ เราคงบรรจุรายละเอียดไว้ไม่หมดนะครับ เพราะหลักวิชา
การศึกษานั้นมันเป็นศาสตร์แขนงหนึ่ง ซึ่งจะต้องเรียนกันหลายปี
กว่าจะสำเร็จออกมา กว่าจะรอบรู้กันจริง ๆ อย่างไรรก็ตาม
ข้อสงสัยที่ท่านสงสัยว่า อยากจะได้บุคคลหลายส่วน หลายฝ่ายที่จะเข้ามา
ร่วมในการจัดการศึกษาด้วยนั้น กระทบก็ขอกราบเรียนว่า บทบัญญัติอย่างนั้น
ได้บัญญัติไว้ในส่วนอื่นอยู่แล้ว เรียบร้อยแล้วนะครับ-----

เช่นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นก็ดี เอกชนก็ดี แล้วก็รัฐ ซึ่งมีหน้าที่จัดการศึกษา ๓ หน่วยหลักนั้น ก็ได้มีการบัญญัติไว้ที่อื่นอย่างครบถ้วนบริบูรณ์ ส่วนแนวทางการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการนั้นก็ยึดมั่นโดยตลอด แม้กระทั่งค่ายที่เราเคยใช้กันอยู่ในแวดวงของนักการศึกษา คำว่า บ.ว. ก็คงหมายถึงว่า บ้าน วัด แล้วก็โรงเรียน ๓ อย่างนี้มาผสมผสานร่วมมือกันจัดการศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการก็ถือเป็นนโยบายแล้วก็ เป็นหลักปฏิบัติโดยตลอด และถูกต้องตามหลักวิชาเป็นอย่างยิ่ง นอกเหนือไปจากนั้น กระผมคิดว่า คำถาม เรื่องวรรคสอง ที่ท่านกรรมาธิการตั้งคำถามไว้ให้ตอบนั้น ก็อยากกราบเรียนท่านอาจารย์เกษมด้วยนะครับ ทางแม่ฮ่องสอน เป็นข้อเสนอที่กระผมคิดว่าสิ้นกระทัดวัด ก็คงจะกลับมาสู่ประเด็นที่บอกว่า ทางคณะกรรมการได้พิจารณาทบทวนข้อเสนอของเพื่อนสมาชิกหลายคน นำโดยท่านสนั่น ท่านประวิทย์ และอีกหลายท่านที่ไม่ได้ออกนาม ต้องขอประทานอภัย ก็เป็นที่ตกลงกันว่า ขณะนี้ทางคณะกรรมการก็รับข้อเสนอเหล่านั้น และเขียนเสียใหม่ในมาตรา ๕๐ อ่านได้ความว่าอย่างนี้ ขอประทานอนุญาตให้กระผมได้อ่านซ้ำ ๆ

มาตรา ๕๐ รัฐต้องจัดการและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ขออนุญาตเอาใหม่ะครับ

มาตรา ๕๐ รัฐต้องจัดการศึกษาและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยในศิลปวิทยาการต่าง ๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ ขอประทานเสนอข้อกำหนดใหม่ตามที่ตกลงกัน ขอขอบคุณครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนุญ : คุณอภิรักษ์ครับ

นายอภิรักษ์ เมตตาวิธานนท์ : กราบเรียนท่านประธานที่เคารพครับ

กระผม อภิรักษ์ เมตตาวิธานนท์ ส.ร. จากจังหวัดยโสธร ก็ผมขอแปรญัตติในมาตรา ๕๐ ที่ขอให้มีการจัดสรรงบประมาณร้อยละ ๒๐ นั้น ผมได้รับฟังคำชี้แจง

จากท่านทางคณะกรรมการมาธิการอย่างละเอียด ซึ่งจะอยู่ในมาตรา ๒๕๓ นะครับ
ด้วยเจตนารมณ์จริง ๆ เพื่อให้มีการจัดสรรเงินรายได้ให้กับองค์การปกครอง
ส่วนท้องถิ่นจริง ๆ กระผมก็ขอลอคนค่าแปรญัตติ ขอขอบคุณครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนุญ : คืออย่างนั้นครับ ตอนนั้น
เรากำลังพูดถึงมาตรา ๕๑ ไซ้ใหม่ครับ แล้วทำไมกรรมาธิการไม่แถลง
เรื่องคุณพิณทิพย์ มาตรา ๕๐ พอท่านกรรมาธิการเดโชขึ้นมาก็ มาตรา ๕๐
ท่านอภิรักษ์ขึ้นมาก็ มาตรา ๕๐ เชิญท่านบวรศักดิ์ครับ

ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (กรรมาธิการ) :
ท่านประธานที่เคารพครับ บังเอิญมาตรา ๕๐ กรรมาธิการขอรับไปพิจารณาครับ
แล้วก็ท่านประธานในเวลานั้นคือท่านดอกเตอร์ยุพา ก็ให้รับไปพิจารณาครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนุญ : รับไปพิจารณาตอนนั้น แล้วก็ผล
ยังไม่ออกมา

ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (กรรมาธิการ) :
ผลออกแล้วครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนุญ : ออกแล้วไซ้ใหม่ครับ

ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (กรรมาธิการ) : ก็คือ
ตามที่ชี้แจงนั้นครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนุญ : ออกแล้วก็ชี้แจง

ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (กรรมาธิการ) :
ว่าขอขึ้นยื่นร่างฯ เดิม

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนุญ : ก็สรุปว่า มาตรา ๕๐
ได้พิจารณาแล้วเรียบร้อยแล้ว ระหว่างผู้แปรญัตติกับกรรมาธิการ ถูกใหม่ครับ

ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (กรรมาธิการ) : ครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนุญ : ถ้าเป็นอย่างนั้นเราก็ดำเนินการ
พิจารณามาตรา ๕๐ ให้จบไปเลยได้ไซ้ใหม่ครับ ผมขออนุญาตที่ประชุมนะครับ
เพราะว่าผมได้รับทราบจากท่านรองประธานฯ ยุพา ว่าที่มีการพักไปนี้ เพื่อให้
ไปตกลงกันระหว่างผู้แปรญัตติมาตรา ๕๐ กับกรรมาธิการ เมื่อกลับเข้ามา
ก็นึกว่าจะพูดเรื่องนี้ เพราะว่าท่านยุพาทันทีบอกว่า มาตรา ๕๐ นั้น แชนไว้ว
แล้วกรรมาธิการรับไปพิจารณา พอเข้ามาถึงผมก็ถามว่าผลการพิจารณาเป็นอย่างไร
ท่านชงทองก็แถลงเรื่องมาตรา ๕๐ เลยถ้าอย่างนั้นผมขออนุญาตที่ประชุมนะครับ
เพื่อให้การประชุมมันเดินไปด้วยไม่สับสน ช่วงนี้ผมขอให้ที่ประชุมพิจารณามาตรา ๕๐

๑๑๕

สร ๑๘/๒๕๕๐ (เป็นพิเศษ)

สุทธาทิพย์ ๕๔/๓

ที่กรมการเมืองรับไปพิจารณา และผู้แปรญัตติ ๑ ท่าน อย่างน้อยแถลงว่าพอใจ
ท่านอื่นเป็นอย่างไรครับ จะได้ขอมติเนะครับ ท่านสุรินทร์ครับ

- ๑๐๐/๑

นาวาโท สุรินทร์ แสงสนิท : ผมยังขอให้มีการติดตามที่ผม
เสนอไปครับ

ประธานสภาวาระรัฐธรรมนูญ : ครับ ถ้าอย่างนั้นผมขอถามมติ
สำหรับมาตรา ๘๐ ผมจะถามมติเป็น ๓ มติด้วยกันนะครับ มติที่ ๑ จะขอ
ถามว่า เนื่องจากมีการปรับปรุงข้อความในมาตรา ๘๐ โดยคณะกรรมการ
รับข้อเสนอคำแปรญัติของผู้แปรญัติเอาไปพิจารณา และได้ข้อความออกมาแล้ว
ตามที่ท่านทรงทงเสนอใหม่ครับ ท่านอาจารย์สมคิดครับ

* รองศาสตราจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์ (กรรมการ) :
ท่านประธานครับ เมื่อหารือกันแล้วนี้ไม่มีการปรับปรุงในถ้อยคำครับ เพราะ
ยื่นขึ้นร่างฯ เดิมครับ

ประธานสภาวาระรัฐธรรมนูญ : ถ้ายื่นขึ้นร่างฯ เดิม ผมจะได้ถาม
มติ เฉพาะผู้ขอแปรญัติเท่านั้นนะครับ ท่านสุรินทร์ครับ

นาวาโท สุรินทร์ แสงสนิท : มีผู้แปรญัติเสนอให้ตัดมีอยู่ ๑ ท่านครับ

ประธานสภาวาระรัฐธรรมนูญ : มีท่านใช้ใหม่ครับ

นาวาโท สุรินทร์ แสงสนิท : ไม่ใช่ครับ ผมเสนอให้ผู้แปรญัติที่
เปลี่ยนข้อความครับ แต่มีท่านสมนึกเสนอให้ตัดครับ

ประธานสภาวาระรัฐธรรมนูญ : ครับ ไม่เป็นไรครับ ตัด ก็คือ
แปรญัติ ผมจะถามรวมไปก่อนเป็น ๒ ผู้ติก่อน ว่าให้เป็นไปตามผู้แปรญัติ
หรือให้เป็นไปตามร่างฯ ของคณะกรรมการนะครับ เข้าใจดีแล้วนะครับ
ต่อไปนี้ผมขอถามมติที่ประชุม นะครับ

(ประธานสภาวาระรัฐธรรมนูญมีสัญญาณให้สมาชิกที่มาประชุมทราบ
ก่อนลงมติ)

ประธานสภาวาระรัฐธรรมนูญ : ท่านผู้ใดเห็นว่าควรเป็นไปตามผู้ขอ
แปรญัติ เสนอแปรญัติมา โปรดยกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนน้อย)

ประธานสภาวาระรัฐธรรมนูญ : ท่านผู้ใดเห็นว่าควรคงไว้ตามร่างฯ
ของคณะกรรมการ โปรดยกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนใหญ่)

LIRT

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เสียงข้างมากแล้วนะครับ
ท่านผู้ใดเห็นว่าควรเป็นไปตามร่างฯ เดิม

(ไม่มีสมาชิกยกมือ)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ไม่มีนะครับ เป็นอันว่าสภามีมติ
ให้มาตรา ๘๐ เป็นไปตามร่างฯ ของคณะกรรมการที่ปรับปรุงครั้งสุดท้าย
ที่เสนอมาที่เรากำลังพิจารณาอยู่นี้นะครับ ต่อไปมาตรา ๘๑ ครับ

ศาสตราจารย์อมร รัชกาลสัตย์ : ผมต้องขอภัย มีใครเสนอไว้
เป็นมาตรา ๘๐ ทวิ มาตรา ๘๐ ตริ นี้จะดำเนินการด้วยหรือเปล่า หรือเขา
ถอนไปแล้วผมไม่ทราบ แต่เห็นมีตัวหนังสืออยู่นี้นะครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : มาตรา ๘๐ ทวิ มาตรา ๘๐ ตริ
ผ่านไปแล้วนะครับ เพียงแต่ว่ามาตรา ๘๐ ไปทำการตกลงกันเท่านั้นเองนะครับ
มาตรา ๘๑ ครับ ท่านนิเวศครับ

นายนิเวศ พันธุ์เจริญวรกุล : ขอบพระคุณท่านประธานครับ
กระผม นิเวศ พันธุ์เจริญวรกุล สสร. จากพระนครศรีอยุธยา กระผมเป็น
ผู้หนึ่งที่ขอแปรญัตติในมาตรา ๘๑ นี้นะครับ ซึ่งเมื่อได้ฟังท่านกรรมการได้
ปรับปรุงเนื้อหาในมาตรานี้แล้ว ทางกระผมรับได้ครับ ขอบพระคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านอภินันท์ครับ

นายอภินันท์ เมตตาริกานนท์ : ขอบคุณครับ ท่านประธาน
กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ ผม อภินันท์ เมตตาริกานนท์ สสร. จาก
จังหวัดยโสธร ที่ผมขอแปรญัตติในมาตรา ๘๑ โดยเติมข้อความหลังความรู้
คู่คุณธรรมว่า เน้นการปลูกฝังสร้างเสริมจิตสำนึกที่ถูกต้อง ด้วยเหตุผลง่าย ๆ
ที่ว่า เราจะให้ความรู้อย่างเดียวกันไม่ได้ เราต้องปลูกฝังให้มีจิตสำนึกในทาง
การเมืองและการปกครอง -----

เพราะอะไรหรือครับ ความรู้บางครั้งก็ไม่สามารถนำไปใช้ได้ เพราะไม่มีจิตสำนึกเท่าที่ควร ผมขอยกตัวอย่างว่า การที่จะให้ความรู้ต่อเยาวชนในการรักษาป่า สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ก็ต้องมีการปลูกฝังด้วย ให้ทวงหนักในสิ่งที่ควรจะเป็น ที่ทางคณะกรรมการได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ผมก็มีความพอใจในส่วนนี้ เพราะฉะนั้นผมจึงขอถอนญัตติของผม ขอบคุณมากครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนุญ : ท่านถาวรครับ

นายถาวร จันทร์สุม : ท่านประธานที่เคารพ ผม ถาวร จันทร์สุม จากจังหวัดบุรีรัมย์ อยากจะเรียนหากรรมการสักนิดว่า ถ้าอธิบายเป็นที่พอใจผม ผมก็อาจจะถอนได้เนะครับ คืออยากจะเรียนถามว่า ผมแปรญัตติไว้ในมาตรา ๘๑ นี้ว่า รัฐต้องจัดการศึกษาภาคบังคับแบบให้เปล่า ซึ่งไปตรงกับที่ผมเคยแปรญัตติไว้ในมาตรา ๔๒ ในข้อความอย่างเดียวกันนี้ แล้วในมาตรา ๔๒ นั้นก็ได้เปลี่ยนมาเป็นว่า โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งผมก็พอใจในมาตรานั้นไปแล้ว และผมก็ได้ถอนญัตติของผมในมาตรานั้นไปแล้ว ที่นี้ในมาตรา ๘๑ นี้เกี่ยวโยงไปถึงมาตรา ๔๒ ตรงที่ว่า มาตรา ๔๒ นั้นเป็นเรื่องของการกำหนดสิทธิของประชาชนที่จะได้รับการศึกษาภาคบังคับแบบไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย แต่ที่นี้ในหมวดนี้เป็นหมวดว่าด้วยนโยบายของรัฐ ผมอยากจะเรียนถามว่า ถ้าไม่กำหนดว่า รัฐจะต้องจัดการศึกษาภาคบังคับให้เปล่า หรือว่าไม่เก็บเงิน ถ้ารัฐไม่กำหนดตรงนี้ไว้ สิทธิที่มีอยู่ตามมาตรา ๔๒ นั้นก็เป็นเพียงสิทธิที่ประชาชนจะเรียกร้องเท่านั้นเอง เมื่อรัฐไม่กำหนดไว้ในมาตรา ๘๑ หรือว่าในหมวดแนวนโยบายของรัฐจะเกิดผลอะไร ประชาชนจะได้สิทธิตรงนี้ได้อย่างไร อยากจะเรียนถามกรรมการว่า ถ้าเราใส่ข้อความว่า ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่าย หรือว่า โดยให้เปล่า อยู่ในมาตรา ๘๑ หรือมาตราใดก็ได้ที่อยู่ในหมวดแนวนโยบายของรัฐได้หรือไม่ แล้วถ้าไม่ใส่แล้วจะเกิดผลในทางที่รัฐจะต้องนำไปปฏิบัติให้เกิดผลต่อประชาชนหรือไม่ ถ้ามีคำตอบเป็นที่พอใจว่ามีทางที่เป็นไปได้ในทางปฏิบัติในแนวนโยบายของรัฐ ผมก็ยินดีที่จะไม่คิดใจได้ ผมอยากจะทิ้งคำชี้แจงของกรรมการครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนุญ : ให้สมาชิกชี้แจงให้หมดก่อน แล้วกรรมการชี้แจงเสียทีเดียวดีกว่าเนะครับ มีผู้แปรญัตติท่านใดที่เข้าไปร่วมหารือกับทางกรรมการ เชิญท่านประวิทย์ เอาที่เข้าหารือก่อนครับ

นายประวิทย์ ทองศรีนุ่น : ท่านประธานที่เคารพ กระผม ประวิทย์ ทองศรีนุ่น สสร. จากจังหวัดพิจิตร จากที่สมาชิกได้สนใจและ

ขอแปรญัตติการศึกษาไว้ แล้วก็ได้ปรึกษาหารือกันแล้วว่า หลักใหญ่คือต้องการ มีกฎหมายการศึกษาแห่งชาติและผู้ประกอบวิชาชีพครู ขณะนี้ได้รับการสนอง ตามที่เราต้องการแล้ว ผมคิดว่าสมาชิกที่ขอแปรญัตติไว้ก็คงเห็นด้วยตามที่ กรรมาธิการเสนอเมื่อก็มีครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ท่านสมคิดครับ

พันเอก สมคิด ศรีสังคม : ท่านประธานที่เคารพ กระผม

พันเอก สมคิด ศรีสังคม สมาชิกสภาว่างรัฐธรรมนูญ จังหวัดอุตรธานี กระผมได้แปรญัตติมาตรา ๘๑ วรรคหนึ่งไว้ แล้วก็เพิ่ม วรรคสอง วรรคสาม เข้าไป และก็ได้ฟังท่านกรรมาธิการชี้แจงแล้ว กระผมพอใจและไม่ติดใจ ขอบคุณครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ท่านธรรมบุญครับ

ศาสตราจารย์ธรรมบุญ ลัดพลี : ขอบพระคุณครับท่านประธาน

ที่เคารพ ผม ธรรมบุญ ลัดพลี กระผมได้แปรญัตติมาตรา ๘๑ ไว้ ในตอนแรก กระผมขออนุญาตอ่านที่มีข้อความว่า รัฐต้องจัดให้ประชาชนได้รับการศึกษา ขั้นพื้นฐานโดยทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เป็นเวลาไม่น้อยกว่า สิบสองปี ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ กระผมได้ทราบว่าจะคณะกรรมการได้รับ อันนี้ไป และไปบรรจุไว้เป็นมาตรา ๘๒ และส่วนข้อความอีกบรรทัดหนึ่งที่ว่า การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ผมได้เติม อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข คณะกรรมการได้มาใส่ไว้ในมาตรา ๘๑ ฉบับก่อนฉบับหลังสุดนี้ แล้วก็ได้ทราบว่าในฉบับสุดท้ายที่ท่านประวิทย์ได้เรียนกับที่ประชุมไป เมื่อก็มี ก็มีข้อความท่านเองนี้ของผมแล้ว และข้อความที่ผมได้รับฟัง เมื่อก็ก็รู้สึกว่าจะไม่ขัดข้องที่จะเติมแก้ไขไปดังนั้น เพราะฉะนั้นผมไม่ติดใจ ขอบพระคุณครับ และ ขอบพระคุณกรรมาธิการด้วย

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ถ้าอย่างนั้นก็เป็นอันว่า
ข้อเสนอของกรรมาธิการครั้งสุดท้ายนี้เป็นที่พอใจของผู้แปรญัตติ
แต่เป็นข้อเสนอที่เปลี่ยนไปจากร่างเดิม เพราะฉะนั้นผมจะขอถามนะครับ
ท่านบัวพรมครับ

นายบัวพรม อีร์กัลยาณพันธ์ (กรรมาธิการ) : ท่านประธานครับ
ผม บัวพรม อีร์กัลยาณพันธ์ จากจังหวัดชัยภูมิ กรรมาธิการเสียงข้างน้อยครับ
ได้ขอแปรญัตติมาตรา ๘๑ เป็นมาตรา ๘๑ ทวิ เอาไว้ ซึ่งจากการประชุม
คณะกรรมการและผู้แปรญัตติที่พักไปชั่วคราวนี้ ก็ปรากฏว่าคณะกรรมการ
ได้นำเอาเนื้อหาสาระซึ่งผมได้แปรญัตติไว้ นั้นไปไว้ในมาตรา ๘๐ เรียบร้อยแล้ว
ผมพอใจครับ ขอขอบคุณครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ท่านถาวรครับ

นายถาวร จันทรสุม : ท่านประธานครับ เมื่อที่ขอคำอธิบาย
ของกรรมาธิการ อยากจะฟังความเห็นกรรมาธิการก่อนครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : เชิญกรรมาธิการครับ

นายเดโช สวานานนท์ (กรรมาธิการ) : ท่านประธาน
ที่เคารพ กระผม เดโช สวานานนท์ ในฐานะกรรมาธิการ ต่อคำถามของ
ท่านสมาชิก สสร. ถาวร จันทรสุม กระผมขอประทานกราบเรียนชี้แจงว่า
ในมาตรา ๔๒ นั้นแม้จะเป็นเรื่องสิทธิก็ตาม แต่ว่าได้เขียนไว้ชัดแจ้งว่า
กระผมขออนุญาตอ่านมาตรา ๔๒ ให้ฟัง บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับ
การศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึง
มันบังคับรัฐอยู่ในนี้อยู่ในที่ อย่างไรก็ตามถ้าหากคิดว่าเรื่องนี้เป็นหมวดสิทธิ
ในหมวดหน้าที่ในมาตรา ๗๐ ก็ยังคงบังคับว่า ให้บุคคลต้องมีหน้าที่รับ
การศึกษาอบรม ทั้งนี้ตามกฎหมายบัญญัติ ซึ่งจะต้องไปบัญญัติกฎหมาย
การศึกษามาคพื้นฐาน หรือที่ท่านเข้าใจว่า การศึกษามาบังคับ ๗ มาตรานี้ด้วย
กระผมคิดว่าครอบคลุมคำตอบที่ท่านประสงค์อยู่แล้วครับ ขอพระคุณครับ

นายถาวร จันทรสุม : เข้าใจครับ ไม่คิดใจครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ถ้าอย่างนั้นผมถาม
เพื่อให้เป็นความสมบูรณ์ในการพิจารณา ท่านผู้ใดเห็นว่าควรเป็นไปตามร่าง
ที่กรรมาธิการปรับปรุงครั้งสุดท้ายในมาตรา ๘๑ โปรดยกมือครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ขอบคุณครับ ท่านผู้ใดเห็นว่า
ควรคงไว้ความร่างเดิม

(ไม่มีสมาชิกยกมือ)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ไม่มีนะครับ ก็จบการพิจารณา
มาตรา ๘๑ ต่อไปครับ ท่านเลขาธิการฯ ครับ

ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล (เลขาธิการสภาร่างรัฐธรรมนูญ)
มาตรา ๘๑ ทวิ ขอลอนแล้วนะครับ มาตรา ๘๒ ไม่มีการแก้ไข มีผู้แปรญัตติ
ขอสงวน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ผู้สงวน คุณหมอธีร์วัฒน์
เชิญครับ

นายธีร์วัฒน์ ร่มไทรทอง (กรรมการ) : กราบเรียน
ท่านประธานที่เคารพ กระผม นายแพทย์ธีร์วัฒน์ ร่มไทรทอง สสร. จังหวัด
กาฬสินธุ์ กรรมการเสียงข้างน้อย เนื่องจากมาตรา ๘๑ มีข้อความว่า
รัฐต้องจัดและส่งเสริมการสาธารณสุขให้ประชาชนได้รับบริการที่ได้มาตรฐาน
และมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง จากการศึกษาที่ผมได้ไปรับฟังประชาพิจารณ์
จากแพทย์สภานะครับ ทางแพทย์สภาขอให้มีการปรับปรุงข้อความเล็กน้อยครับ
ดังที่ผมได้ขอแปรญัตติว่า มาตรา ๘๒ รัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีหลักประกันว่า
จะได้รับบริการสาธารณสุขที่ได้มาตรฐานมีประสิทธิภาพและอย่างสมเหตุสมผล
โดยมีค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมและเป็นธรรม รวมทั้งต้องส่งเสริม สนับสนุน
ป้องกันและบรรเทาอุบัติภัย-----

สาเหตุที่ขอเพิ่มคำว่า หลักประกันว่า นั้น หมายความว่าให้ความมั่นใจกับประชาชนที่มีการเจ็บป่วยว่า จะได้รับบริการที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพและที่ขอเติม อย่างสมเหตุสมผล เพราะการรักษาพยาบาลนั้น การที่จะกำหนดเป็นมาตรฐานอย่างเดียวนั้นคงเป็นไปไม่ได้เพราะความหนักเบาของโรค เพราะฉะนั้นระดับความเจ็บป่วย การรักษานั้นจึงเป็นไปด้วยความสมเหตุสมผล จึงจะ เข้ากับสถานการณ์ของการเจ็บป่วย บางครั้งมีการใช้การรักษาที่เกินขนาด บางครั้งก็มีการรักษาที่ต่ำกว่าที่ควรจะเป็นนะครับ เพราะฉะนั้นจึงอยากจะเติมคำว่า ให้สมเหตุสมผล เพื่อให้ครอบคลุมคำว่ามาตรฐานนั้น และให้มีค่าใช้จ่ายที่เหมาะสมและเป็นธรรม อันนี้จำเป็นเพราะว่าการคิดค่ารักษาพยาบาลแต่ละแห่ง แต่ละโรงพยาบาลทั้งภาครัฐและเอกชน มีการคิดค่ารักษาพยาบาลไม่สม่ำเสมอหรือไม่เป็นธรรม อย่างที่เราได้เห็นในหน้าหนังสือพิมพ์อยู่บ่อย ๆ นะครับ ส่วนเกี่ยวกับเรื่องขอให้มีการส่งเสริม สนับสนุน ป้องกันและบรรเทาอุบัติเหตุ เราจะเห็นว่าในช่วงที่ผ่านมามีอุบัติเหตุของอุบัติเหตุหรือการตายหมู่ อย่างที่เขาเรียกว่า เพื่อนกินหายาก เพื่อนตายหาง่าย คือตายเป็นหมู่ครับ อย่างวันที่ ๑๑ กรกฎาคมนี้ เราจะได้เห็นว่าปัญหาการที่เราต้องสูญเสียทรัพยากรคนไปเนื่องจากอุบัติเหตุโดยไม่มีมาตรการเป็นระบบของชาติขึ้นมา เกี่ยวกับอุบัติเหตุแห่งชาตินั้น ทำให้เราสูญเสียไปโดยไม่จำเป็นต้องสูญเสียมากขนาดนั้น เหตุที่เกิดที่พืทยานั้นที่โรงแรมรอยัลจอมเทียน พัทยา จะเห็นว่า เครื่องอุปกรณ์การดับเพลิงและบุคลากรต่าง ๆ นั้นไม่พัฒนาตามทันการเจริญเติบโตของเมือง ฉะนั้นในโอกาสต่อไปนั้นประเทศชาติเรายิ่งมุ่งเน้นในการที่จะพัฒนาประเทศ พัฒนาอาคารสำหรับอยู่อาศัยเป็นคอนโด ผมคิดว่าจำเป็นที่จะต้องมีการมีระบบที่จะควบคุมอย่างสมมุติ เช่นที่พืทยานี้มีกระเช้าสำหรับดับเพลิงนั้น อยู่แค่ ๑๐ ชั้น แต่อนุมัติให้สร้าง ๖๐ ชั้น

ประธานสภาวาระรัฐธรรมนูญ : คุณหมอครับ อันนี้เกี่ยวกับสาธารณสุข นะครับ

นายธีรวัฒน์ ร่มไทรทอง (กรรมาธิการ) : อุบัติภัยครับ ท่านครับ เจ็บป่วยครับ ขอพูดก่อนครับ เพราะฉะนั้นจะเห็นว่าคนตายเป็นเปือยเลยครับ ๘๐ กว่าศพ ผมคิดว่าอันนี้จำเป็นที่เราจะมุ่งเน้นมุ่งมองมา เพราะฉะนั้นผมอยากขอให้คณะกรรมการและสมาชิกสภาวาระรัฐธรรมนูญของเราช่วยกันพิจารณาด้วย ขอขอบพระคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านธรรมนุญครับ

ศาสตราจารย์ธรรมนุญ ลีตพิลี : ขอบพระคุณครับ ท่านประธาน
ที่เคารพ มาตรานี้กระผมได้แปรฯ เป็นใน เรื่องดอกเบี้ยที่ทำให้รัดกุมขึ้น คือกระผม
ขออนุญาตอ่านนะครับ รัฐต้องจัดและส่งเสริม กระผมเดิมว่า ระบบงาน
และค่าเดิมว่า การสาธารณสุข และเดิมว่า ที่ทันสมัย และข้อความเดิม
ให้ประชาชนได้รับบริการที่ได้มาตรฐานและมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง แล้ว
เดิมว่า และค่าใช้จ่ายต่ำ ทั้งนี้ก็โดยเหตุผลที่เห็นว่า การสาธารณสุขในปัจจุบันนี้
มีความก้าวหน้าไปมากในต่างประเทศ ของเราเครื่องไม้เครื่องมือ ตลอดจน
หมอกี่ไม่พอบริการ ตลอดจนอุปกรณ์อย่างเช่นเตียงเอกซเรย์หรือเครื่องตรวจหัวใจ
ก็ยังไม่ทันสมัย ก็เลยต้องการจะให้เป็นหน้าที่ของรัฐจัดให้ทันสมัย แล้วก็โดยเฉพาะ
ค่าใช้จ่ายต่ำที่กระผมอยากจะเน้นก็เลยใส่ไปด้วยว่า -----

๑๐๘/๑

การสาธารณสุขที่ดีควรจะมีค่าใช้จ่ายต่ำ ตอนนี้มีประชาชนที่เดือดร้อนไปรับบริการฟรีตามโรงพยาบาลของรัฐก็ไม่ค่อยทั่วถึง ไม่พอต้องไปที่เอกชนก็โดนคิดราคาสูง แต่เพื่อประหยัดเวลา กระทบก็อยากกระทบ เรียนฝากเป็นข้อสังเกตไว้ให้เป็นหลักฐานไว้เท่านั้นเองว่าในเรื่องนี้ควรจะมีค่าใช้จ่ายต่ำ และก็ให้ทันสมัยเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่างหากจากร่างของคณะกรรมการวิชาการ ขอพบพระคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เชิญกรรมการครับ

รองศาสตราจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์ (กรรมการ) :

ท่านประธานที่เคารพครับ กรรมการได้พิจารณามาตรา ๕๒ และคำแปรญัตติแล้ว เห็นว่าคำว่า มาตรฐานและมีประสิทธิภาพอย่างทั่วถึง น่าจะครอบคลุมถึงความหมายเกือบทั้งหมดที่มีการแปรญัตติอยู่แล้ว จึงขออนุญาตใช้คำเดิมที่กรรมการได้ร่างไว้ครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เนื่องจากมาตรานี้ไม่มีการแก้ไขขณะครับ ผมจะขอถามมติครับ

(ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญมีสัญญาณให้สมาชิกที่มาประชุมทราบก่อนลงมติ)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านผู้ใด เห็นว่าควรแปรญัตติตามที่ผู้ขอแปรญัตติมา โปรดยกมือครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนน้อย)

ศาสตราจารย์ธรรมนุญ ลัดพลี : ท่านประธานครับ กระผมไม่ตัดสินใจจะครับ สำหรับกระผมจะครับ ตั้งเป็นข้อสังเกตในเรื่องค่าใช้จ่าย

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ผมเข้าใจครับ ขอคุณครับ
ท่านผู้ใด เห็นว่าควรเป็นไปตามร่าง

เพิ่มเติมของกรรมการ โปรดยกมือครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เสียงส่วนใหญ่เห็นคงไว้ตามร่าง กรรมการครับ ต่อไปมาตรา ๕๓ กรรมการติดออกทั้งหมด เชิญท่านธรรมนุญครับ

ศาสตราจารย์ธรรมนุญ ลัดพลี : ขอพบพระคุณครับ ท่านประธานที่เคารพ กระผมได้แปรญัตติโดยแก้ไขถ้อยคำนิดหน่อยเท่านั้นเอง แต่เมื่อคณะกรรมการติดออกก็ไม่มีอะไรที่เหลือให้กระผมได้แปรญัตติไว้แล้ว จึงไม่มีประโยชน์ที่จะมาเถียงนอกจากว่าขอทราบอย่างเดียวทำไมจึงติดออกเท่านั้นเอง ถ้าเป็นที่พอใจว่ามีเหตุผล เช่น ๑. เอาไปใส่ไว้ที่อื่น หรือ ๒. ในวันนี้ไม่มีความจำเป็นอะไร คือไม่ใช่ติดออก

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : เพื่อประโยชน์สำหรับผู้ร่วมพิจารณา
ถ้ากรรมาธิการได้ชี้แจงแต่ต้นก็คงจะเป็นประโยชน์ระดับ เชิญครับ

รองศาสตราจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์ (กรรมาธิการ) : กระผม
สมคิด เลิศไพฑูรย์ กรรมาธิการครับ ท่านประธานครับ ย้ายไปอยู่มาตรา ๘๐ ทวิครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ถ้าไม่มีท่านผู้ใดติดใจก็ถือว่า
ที่ประชุมนี้มีมติเห็นชอบตามที่กรรมาธิการได้ตัดออกไปนะครับ มาตราต่อไป
ผมขอเรียนอย่างนั้นะครับ วันนั้นผมคิดว่าเราจะพิจารณาให้จบหมวด ๕ พุ่งนี้
จะขึ้นหมวด ๖ ในวันจันทร์และวันอังคาร แต่เนื่องจากวันจันทร์และวันอังคาร
ทางประธานสภาได้เรียกประชุมเป็นสภาใหญ่ และผมเห็นว่าถ้ามีการพิจารณา
นอกกรอบจะช่วยให้การพิจารณานั้นราบรื่น แล้วก็ความเห็นที่ขัดแย้งกัน ถ้าได้
อธิบายอย่างใกล้ชิดก็จะเป็นประโยชน์ในการดำเนินการ สำหรับวันพุธนี่วันจันทร์
ที่เชิญประชุมไว้เป็นทั่วไป ผมขอประกาศงดการประชุม ให้เป็นการประชุมนอกกรอบ
สำหรับวันจันทร์นะครับ ที่ติက္วุฒิสภา ห้องประชุมที่ได้จัดวันะครับ แล้ววันอังคาร
ก็ค่อยประชุมตามปกติที่นัดไว้อย่างเดิมนะครับ เพราะฉะนั้นคืนนี้ดำเนินการให้จบ
หมวด ๕ นะครับ ผมคิดว่าตี ๒ น่าจะเสร็จได้ เชิญครับ

ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล (เลขาธิการสภาร่างรัฐธรรมนูญ) :
มาตรา ๘๘ มีการแก้ไข มีผู้แปรญัตติสองคน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เชิญท่านธรรมบุญศรี

ศาสตราจารย์ธรรมบุญ ลัดพลี : ขอบพระคุณครับท่านประธานที่เคารพ
กระผมขออุร่างกรรมาธิการน้อยว่ายังอยู่ใหม่ อยู่ครับ ผมขออนุญาตอ่านคำแปรญัตติ
ของกระผมเลขนะครับ คือเรื่องนี้เนื่องจากว่าทางคณะกรรมการได้คัดความออกไป
เหลือแต่เพียงบรรทัดเดียวคือ รัฐต้องดำเนินการให้มีการกระจายรายได้
ให้เป็นธรรม กระผมก็มีข้อสงสัยว่า กระจายรายได้ให้เป็นธรรมนี้กระจายไป
ให้ใคร กระจายไปที่ไหน แล้วเพราะอะไรถึงต้องให้มีการกระจายรายได้ให้
เป็นธรรม เพราะขาดใจความสำคัญไป กระผมที่ขอแปรว่า ไร่ กระผมมีข้อความ
ที่สมบูรณ์อยู่ ขออนุญาตอ่านนะครับ รัฐต้องดำเนินการให้มีการกระจายรายได้
ไปยังชุมชนท้องถิ่นให้ทั่วถึงตามความจำเป็นและเหมาะสมของท้องถิ่นนั้น ทั้งนี้
กระผมเห็นว่าเนื่องจากว่าเราได้พูดถึงกระจายอำนาจไปยังท้องถิ่น ซึ่ง
การกระจายอำนาจไปยังท้องถิ่นนี้บางทีก็ไม่มีประโยชน์ เพราะว่าปกติมีอำนาจที่
ถูกกระจายจากส่วนกลางไปแล้วคือท่านผู้ว่าฯ นายอำเภอ เพราะฉะนั้น
น่าจะ เป็น เรื่องรายได้ แล้วก็น่าจะ เน้น คือมีกรรมมาธิ์ คือกระจายรายได้
ไปที่ไหน กระผมก็ไปส่งชุมชนท้องถิ่น เพราะเวลานี้ เป็น เรื่องที่ต้นตัวกันอยู่
มีบทบัญญัติว่าด้วยชุมชนท้องถิ่นอยู่มาก แล้วเพื่อประกอบว่ากระจายไปยังชุมชน
ท้องถิ่นนี้ไปในลักษณะอย่างไร หมายความว่าทั่วถึง แต่ไม่ใช่ทั่วถึงโดยเต็มที่
ก็คือตามความจำเป็นและเหมาะสมของท้องถิ่นนั้น เช่นการศึกษาถ้าท้องถิ่นนั้น
มีความเจริญขึ้นแล้วก็กระจายไป มีโรงเรียนดี มีครูดี แต่ถ้ายังไม่มีการศึกษาที่ดี
ก็เอาขั้นต้นไปก่อน เพราะฉะนั้นอันนี้ก็เพื่อประกอบ เพราะว่าถ้าดูตามร่าง
ของคณะกรรมการแล้ว กระผมรู้สึกกลัวมากไป ตัดไปเลยสิ้น คือรัฐต้อง
ดำเนินการให้มีการกระจายรายได้ให้เป็นธรรม อันนี้อาจจะกระจายรายได้
แก่คนในเมืองหลวงก็ได้ ในเมืองใหญ่ก็ได้ ก็จะไม่เหลือไปยังชุมชนท้องถิ่น
เพราะฉะนั้นถ้าเราคิดว่าเรามีระบบที่กระจายอำนาจไปยังท้องถิ่น น่าจะ
ต้องกระจายรายได้ไปยังท้องถิ่นด้วย ควรจะเขียนกำหนดไว้ในนี้ มิฉะนั้น
ก็จะไปไม่ถึงท้องถิ่น ถ้าหากว่ากรรมาธิการมีเหตุผลอื่นพิเศษว่าดำเนินการ
ให้มีการกระจายรายได้ให้เป็นธรรมคลุมแล้วอะไรแล้ว กระผมก็จะไม่คิดใจ
ถ้าจะกรุณาตอบให้ทราบหน่อย

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เชิญท่านอาจารย์อมรรักษ์

ศาสตราจารย์อมร รัชกาลดี : กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ ผมเห็นทางกรรมาธิการได้ตัดไปเสียแล้ว ทำให้เสียความ เสียความรู้สึก ไปเยอะ เลยนะครับ อยากจะเรียนเสนอว่า ๑.ตัดไปเสียเลยดีไหมครับ ๒. เอมามาเป็นคำใดคำหนึ่งในมาตรา ๘๖ มาตรา ๘๖ เขียนว่า รัฐต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจเสรีโดยอาศัยกลไกตลาดกำกับดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม เพื่อประโยชน์ของการกระจายรายได้และคุ้มครองผู้บริโภคอะไรอย่างนั้นจะพอไหวไหมถ้าอยู่ตรงนั้น แล้วความจริงถ้าไปเขียน ผมมีอีกเหตุผลหนึ่งที่ว่า ตัดออกก็ได้ เพราะเหตุที่ว่าเรื่องนี้น่าจะเป็นนโยบายของรัฐบาลของพรรคต่าง ๆ แต่ละพรรค เขาจะกระจายมาก กระจายน้อย กระจาย เรื่องอะไร ตัดไปเสียดีกว่า แต่ถ้าถ้าจะเอาไว้น่าจะต้องมีคำอธิบาย ขยายความ เช่นว่า กระจายรายได้ให้เป็นธรรม รวมถึงการส่งเสริมคนชรา ผู้ยากไร้อะไรต่ออะไรที่ตัดไปนะครับ ไม่อย่างนั้นค่อนข้างจะเสียความแล้วหัววนไป

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : กรรมาธิการครับ ขอภัยครับ ท่านถาวรครับ

นายถาวร จันทร์สม : ท่านประธานที่เคารพครับ กระผม ถาวร จันทร์สม จากบุรีรัมย์ครับ กระผมไม่ได้แปรญัตติไว้ แต่ว่ากรรมาธิการมีการตัดขอลิททิลิปรายนิตหนึ่งครับ คือในมาตรานี้ที่เขียนไว้ว่า รัฐต้องดำเนินการให้ผมขี้คำ ว่า ให้ นะครับ ให้มีการกระจายรายได้ แล้วก็ให้ อีก เป็นธรรม ผมว่าที่ถูกต้องน่าจะอย่างนี้ได้ไหมครับ รัฐต้องดำเนินการให้มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม จะดูโพรเรามากกว่านะครับ เพราะให้ช้อนให้ แล้วอีกอย่างความหมายตรงข้างหลังไม่น่าจะใช้คำว่า ให้ ได้ผมอยากจะหารือกรรมาธิการว่า เปลี่ยนถ้อยคำตรงนี้ผิดเดี๋ยว่า รัฐต้องดำเนินการให้มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม จะได้ความที่สมบูรณ์มากกว่าครับ ขอบคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านถาวรศรีชัย โดยข้อบังคับ บัง อัญกรมาริการท่านไม่ได้แปรข ไร่แล้วกรรมาธิการตัดคำว่ สงเคราะห์ คนชรา ผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้ โดยสิทธิของท่นสมาชิกร่น่าจะอภิปราย แต่ข้อความทั้งหมดเราคงแคะไม่ได้ เว้นแต่เกี่ยวข้องกับที่เขาคัดออกไป ที่คัดออกไปมื่ออย่างเดีว เราจะแปรข อย่างอื่นไม่ได้ นอกจากขอกลับมารุ่นเดิมเพราะเราไม่ได้บัญญัติไว้ เรียนท่าความ เข้าใจนิตหนึ่งนะครึบ แต่บัง เอิญท่นผู้อภิปรายได้เสนอถ้อยคำ เอิญกรมาริการ

รองศาสตราจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์ (กรรมาธิการ) : ท่น ประธานที่เคารพ ผม สมคิด เลิศไพฑูรย์ กรรมาธิการ ขออนุญาตเรียนชี้แจง ในเรื่องคำก่อน ที่มีท่นสมาชิกร่น่าจะร่างรัฐธรรมนูญได้ให้ความอนุเคราะห์ ขอแก้ไขคำว่ ให้ ในคำที่ ๒ เป็น อย่าง กรรมาธิการเห็นว่น่าจะเป็นลิ่งที่ดี สอดคล้องและสละสลวย ขออนุญาตแก้จากคำว่ ให้ คำที่ ๒ เป็น อย่าง เป็นธรรม คำก็คงเป็นว่ รัฐต้องค่นำเงินการให้มีการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม ส่วนประ เต้นที่มีผู้ได้แย้งว่ เป็นการห้วน น่าจะเขียนอยู่ในมาตรา ๘๖ หรือ ย้ายไปอยู่ในมาตรารื่นนั้น ก็ขออนุญาตเรียนชี้แจงว่คงไม่ได้ห้วนแต่ประการใด เพราะมาตรา ๗๕ ของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันก็เขียนไว้ว่ รัฐต้องกระจาย รายได้ไปสู่ชนบทอย่างทั่วถึง เขียนสั้น ๆ เช่นเดียวกับรัฐธรรมนูญมาตรา ๘๕ นี้ ส่วนที่ไม่ได้ เขียน เรื่องชุมชนท้องถิ่นอะไรแต่ประการใดทั้งสั้น เพราะเป็นการ กระจายรายได้ให้แก่บุคคลโดยทั่ว ๆ ไป ไม่ได้พูดถึงองค์กรโดยตรงครึบ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ถ้าเช่นนั้นผมขอถามนะครึบ
: (ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญมีลัญญาณให้สมาชิกร่น่าจะประชุมทราบ ก่อนลงมติ)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่นผู้ใดเห็นว่ควรเป็นไปคตาม รุ่นที่กรรมาธิการได้เสนอมา โปรดยกมือขึ้นครึบ

ศาสตราจารย์ธรรมนุญ ลัดพลี : เป็น อย่าง เป็นธรรม แล้วใช้ใหม่ครึบ (มีสมาชิกร่น่าจะยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ใช้ครึบ ท่นผู้ใดเห็นว่ควรคงไว้ คตามรุ่นเดิมครึบ

(ไม่มีสมาชิกร่น่าจะยกมือ)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ไม่มี ต่อไปท่านเลขาธิการฯ ครับ
ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล (เลขาธิการสภาร่างรัฐธรรมนูญ) :
มาตรา ๘๕ มีการแก้ไข มีผู้แปรญัตติ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เชิญท่านธรรมนูญ

ศาสตราจารย์ธรรมนูญ ลัดพลี : ขอบพระคุณครับท่านประธาน
ที่เคารพ มาตรา ๘๕ ออกลูกมาอีก ๒ มาตรา มีมาตรา ๘๕ ทวิ กับมาตรา ๘๕ ครี
กระผมมีแต่มาตรา ๘๕ เลข ๑ จะคลุมไม่ถึง กระผมขออนุญาตต่อรองนิดเดียว
เท่านั้นเอง คือจะไปออกลูกออกหลานอย่างไรก็ไม่เป็นไร กระผมขอว่าตรงต่อ
คือมาตรา ๘๕ แท้ ๆ ที่ผมขอเอาให้ชัดเจน รัฐต้องจัดระบบการถือครองที่ดิน
และการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม ใช้ที่ดิน กระผมว่ามันหนัก มันไม่รู้ใช้อย่างไร
ใช้ที่ดิน กระผมก็เลขขออนุญาตเดิมว่า ใช้ประโยชน์ในที่ดิน เดิมคำว่า ประโยชน์
และ อย่างเหมาะสม ของท่านไปเดิมก็แล้วไป ผมไม่ขัดข้อง ท่านไปเดิมคำว่า
จัดหา ขึ้นมาอีก การใช้ที่ดินและแหล่งน้ำ ท่านเอา จัดหา ก็เอาเถอะไม่เป็นอะไร
และผมก็เดิมถัดมา เพื่อเกษตรกรรมให้เกษตรกร กระผมก็เดิมไปว่า ในแต่ละ
ท้องถิ่นโดยชัดเจน เหมาะสมเพียงพอตามความจำเป็น เพราะน้ำถ้ามีมากไป
ก็ไม่ดี มันท่วมเสียหาย ถ้ามันแล้งก็ไม่ดี มันก็ต้องพอเพียงพอตามความเหมาะสม
เช่น อยากให้มีน้ำก็มีน้ำ ไม่ใช่อยากมีน้ำแล้วไม่มี พอไม่ยอมก็มีมันมาท่วมบ้านเลข
อย่างนี้กระผมก็เดิมให้มันชัด เพราะบางที่สร้างเขื่อนบ้างอะไรบ้างก็อาจจะเกิด
ประโยชน์ในทางตรงกันข้าม] และ รักษา กระผมเปลี่ยนเป็น ค้ำครองดูแล
คือรัฐต้องค้ำครองดูแล รัฐจะรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกร ผมว่ารัฐไม่น่า
ไปยุ่งขนาดนั้น รักษาผลประโยชน์เหมือนอย่างกับผู้จัดการผลประโยชน์
น่าจะค้ำครองดูแลมากกว่า เช่น ในการผลิตและการตลาด และผลตอบแทนสูงสุด
ผมว่าคั้งเป้าหมายดีเกินไป ทำให้ไม่ได้หรือครับผลตอบแทนสูงสุด เอาแค่ค้ำค่า
เกษตรกรดีใจแล้วครับ -----

แต่ละปี ๆ ไม้ให้ขาดทุน ค่าบู้บ ค่าแรงงาน พอได้คุ้มค่าก็พอใจแล้วล่ะครับ ให้ได้สูงสุดนี้ไม่มีทางครับ เพราะคนกลางมักจะไปตัดคอนหมคนะครับ เพราะฉะนั้น กระผมกราบเรียนสรุปว่า ขอเดิมคำว่า ไร่ ให้มีคำว่า ประโยชน์ แล้วก็ให้เกษตรกรนี้ก็ได้เดิมคำว่า ในแต่ละท้องถิ่น โดยชัดเจน เหมาะสมเพียงพอตามความจำเป็น และคำว่า รักษา ขอแก้เป็น คุ้มครองดูแล และผลตอบแทนสูงสุด ขอแก้เป็น ผลตอบแทนคุ้มค่า ขอบพระคุณครับ คือถ้าคณะกรรมการไม่เห็นด้วยหรืออย่างไร ผมก็ขอให้บันทึกไว้เป็นข้อสังเกตครับ ขอบพระคุณ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านประเทืองครับ

นายประเทือง คำประกอบ : ท่านประธานที่เคารพครับ

กระผม ประเทือง คำประกอบ สสร. จังหวัดนครสวรรค์ สำหรับมาตรา ๕๕ นี้ กระผมก็อยากจะขอแปร มาเป็นมาตรา ๕๕ ทวิ เพื่อขยายความการจัดระบบที่ดินนะครับผมขอแปร มาตรา ๕๕ ทวิ เป็นว่า รัฐต้องจำกัดการครอบครองที่ดิน และต้องกำหนดพันธะให้เจ้าของสิทธิในที่ดิน ไร่ที่ดินให้เป็นประโยชน์ตามความเหมาะสมแก่สภาพที่ดิน ทั้งนี้ ตามกฎหมายบัญญัติ สาเหตุที่ผมขอแปรอย่างนี้ ผมคิดว่าที่ดินในประเทศไทยของเรามีมันเหลือที่จะครอบครองได้เพียงประมาณสัก ๒๐๐ กว่าล้านไร่เท่านั้นเอง ประชากรเรามีตั้ง ๖๐ ล้านคน เฉลี่ยแล้วคนละไม่กี่ไร่ นะครับ และโดยเฉพาะที่ดินนี้ไปอยู่กับนายทุนเสียมากเกษตรกรเองเฉลี่ยแล้วได้คนละ ๒ - ๓ ไร่เท่านั้นเอง ที่ผมอยากจะให้มีจำกัดการถือครองที่ดินนี้ เพราะว่าการจำกัดการถือครองที่ดินนี้ผมยังชมเชยสมัยรัฐบาลของจอมพล ป. ก่อนที่จะสิ้นอายุ นะครับ จำกัดการถือครองของที่ดิน หรือว่าคนเราที่อยู่อาศัยไม่เกิน ๒ ไร่ หรือเกษตรกรรมก็ไม่เกิน ๕๐ ไร่ อันนั้นก็ดีเป็นกฎหมาย แต่ว่าสมัยจอมพลสฤษดิ์ก็มาเลิกเสียทำให้ที่ดินของเราไปตกอยู่กับมือ นายทุนมาก เวลาที่ชาวไร่ ชาวนาเกษตรกรนั้นต้องเข้าที่นาทำกิน ที่นาของตัวเองก็ไม่มี ผมอยากให้มีผมแปร มานี้เพื่อต้องการ เปิดให้ทางรัฐบาลมีการออกกฎหมายตามภายหลัง เพื่อจำกัดการถือครองที่ดินของนายทุนทั้งหลาย เพราะเวลานี้มีคนไปกว้านที่ดินหรือที่ไร่นาไว้คนละหมื่นสองหมื่นไร่ แล้วก็ได้ทำประโยชน์อะไรทั้งไว้เปล่า ๆ เพื่อรอราคาดีก็จะขายไปก็ไม่ได้เป็นประโยชน์ทางเศรษฐกิจเลย ก็อยากจะให้รัฐบาลชุดต่อไปนี้เอาข้อความอันนี้ที่มีอยู่ในรัฐธรรมนูญนี้ไปออกกฎหมายจำกัดสิทธิและบังคับให้ที่ดินที่เป็นของ นายทุนนั้นต้องทำผลประโยชน์ตอบแทนให้คุ้มค่า ถ้าไม่คุ้มค่ารัฐก็ออกกฎหมายว่า

ไม่คุ้มค่า ก็ยึดมาหรือขอซื้อมาในราคาที่เหมาะสมเพื่อมาแจกจ่ายเพื่อให้
เกษตรกรได้มีที่ดินทำกินครับ ความประสงค์ของผมเป็นอย่างนี้ ก็เสนอ
อยากให้ท่านกรมการลองพิจารณาดู ถ้าพอเป็นไปได้ก็อยากจะให้บรรจุ
ไว้เป็นมาตรา ๘๕ ทวิ ครับ ขอขอบคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : อาจารย์แก้วสรรครับ

นายแก้วสรร อติโพธิ : ครับ เนื่องจากมีการเพิ่มเติมครับ
ผมขอเรียนถามสั้น ๆ นะครับว่า รัฐต้องจัดระบบการถือครองที่ดินอย่าง
เหมาะสม รัฐต้องจัดระบบการถือครองระบบการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม
ใช้ไหมครับ อย่างเหมาะสมนี้ขยายทั้งระบบและการใช้ ดังนั้นคำว่า
อย่างเหมาะสม นี้ท่านมีเจตจำนงจะให้หมายถึงรูปการปฏิรูปที่ดิน ทั้งโดยการ
จำกัดก็ดี หรือในการเร่งรัดการทำประโยชน์ก็ดีแล้วใช้ไหมครับ คำว่า
เหมาะสม นี้มุ่งไปอย่างนั้นใช้ไหมครับ ขอคำชี้แจงให้ชัดเจนนะครับ ขอขอบคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านสวัสดิ์ครับ ท่านสวัสดิ์แปรฯ
ไว้ยาวนานครับ ท่านจะเอาสักกี่นาที่ตีครับ

นายสวัสดิ์ คำประกอบ : ท่านประธานที่เคารพครับ กระผมได้แปรผู้คดีไว้ แต่ว่าด้วยความเกรงใจกรมการแลเกรงใจเพื่อนสมาชิกก็ไม่อยากจะสงวนไว้หรือครับ แต่ว่าอยากจะหารือกับท่านกรมการว่าตามที่กรมการได้เขียนไว้นี้เป็นทางแก้ปัญหาได้แล้วหรือยัง คือปัญหามันมีว่าอย่างนี้ครับ ท่านประธาน ที่ยุ่งยากในปัญหาถือครองที่ดินก็เพราะว่าได้มีราษฎรเข้าไปอยู่ในป่าโดยสภาพในสมัยโบราณที่ไม่มีกฎหมายอะไรห้าม ก็ไปจับจองถากถางยึดครองถือสิทธิ์ครอบครองเป็นเจ้าของทำมาหากินอยู่ทั่ว ๆ ไป จนกระทั่งบางแห่งกลายเป็นตำบล บางแห่งก็กลายเป็นหมู่บ้าน เป็นอำเภอไปก็มี แล้วรัฐหรือรัฐบาลก็ไม่ได้ออกการสงวนอะไรแต่ประการใดเลย ก็ถือว่าเขาได้มาโดยชอบธรรม และตามกฎหมายครอบครองที่ดินก่อนใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน บุคคลมีสิทธิจะไปครอบครองที่ดินได้ด้วยมือเปล่า และก็เป็นที่เจ้าของได้ หลังจากนั้นต่อมาก็มีนุ่งงยากจนกระทั่งจนต้องมีการยุบสภา อย่างมีเรื่องที่ถูกยึด ปัญหามันเกิดขึ้นในภายหลังตามข้อเท็จจริงที่ว่า ทางกรมป่าไม้ได้ไปสำรวจและวางแนวเขตป่าสงวนเป็นล้านไร่ ๒ ล้านไร่หรือมากกว่านั้น ครอบคลุมอำเภอ ครอบคลุมตลาดและหมู่บ้าน ครอบคลุมที่ดินที่ประชาชนทำกินไว้ตั้งแต่ครั้งโบราณอยู่ในเขตป่าสงวนทั้งหมด ผู้สำรวจเพื่อจะวางผังเป็นเขตป่าสงวนบางท่านก็ละเอียดยรอบคอบ เมื่อวางเขตทั้งหมด ๒ ล้านไร่แล้ว ก็มีคณะกรรมการผู้จัดตั้งสี่เหลี่ยม เป็นแหล่งที่มีประชาชนจับจองทำมาหากินอยู่เป็นจุด ๆ จุด ๆ ไป โดยไม่ได้ไปรังวัดว่าแต่ละจุดนั้นกว้างยาวแค่ไหน เป็นที่ดินที่ประชาชนประกอบทำมาหากินเป็นจำนวนเนื้อที่ร้อยไร่ก็พันไร่ไม่ได้ระบุไว้ เพียงแต่ไปจุด ๆ ไร่เท่านั้น แต่บางแห่งเจ้าหน้าที่ก็ไปสำรวจเพื่อจะวางขอบเขตป่าสงวนไม่ได้จุดอะไรไว้เลยครับ วงเขตสี่เหลี่ยมว่าเขตต่าง ๆ นั้นตั้งแต่ลำแม่น้ำนั้นล้อมมา เขียนเครื่องหมายกากบาทเป็นทิว ๆ เข้าทิว เข้านั้นล้อมมาจนถึงมีอยู่ในวงนี้เป็นเขตป่าสงวน ทั้ง ๆ ที่เขตป่าสงวนเหล่านั้นได้มีประชาชนไปจับจองทำมาหากินครอบครองได้สิทธิ์ครอบครองโดยชอบธรรม โดยชอบด้วยกฎหมายอยู่แล้ว ปัญหามันจึงเกิดขึ้นจนกระทั่งทุกวันนี้จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ที่ถูกยึด และก็มีมีการแยกตัวออกจากรัฐบาลและมีการยุบสภา ปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่ยังคาราคาซึ่งอยู่จนกระทั่งต่อมารัฐบาลได้ออกกฎหมายออกระเบียบ ส.ป.ก. ๕-๑๑ ขึ้น เพื่อจะไปจัดแบ่งที่ดินในเขตป่าสงวนที่กรมป่าไม้ยกให้แก่ ส.ป.ก. ไปปฏิรูปที่ดิน พอสำนักงานปฏิรูปที่ดินเข้าไปดำเนินการปฏิรูปมันก็เกิดปัญหาที่ว่าการปฏิรูปที่ดินนั้นไม่ได้ให้สิทธิแก่ผู้เป็น

๒๑๓

สร ๑๘/๒๕๕๐ (เป็นพิเศษ)

กรกฎา ๑๐๘/๒

เจ้าของเดิมอย่างสมบูรณ์ ปฏิรูปที่ดินให้ท่านจริงแต่ท่านจะเอาไปขายไม่ได้
เอาไปจำนำจำนองไม่ได้ แต่จะตกทอดยังทายาททางมรดกนั้นได้ก็เป็นการ
รอนสิทธิเจ้าของเดิม เจ้าของเดิมก็เกิดปัญหาโต้แย้งว่าอย่างนั้นฉันไม่เอา
ส.ป.ก. ๕-๐๑ ก็เลยคาราคาซังมาจนทุกวันนี้ว่า ที่ดินที่เขาไปอยู่ก่อนที่จะ
ประกาศเป็นเขตป่าสงวนแล้วจะมาปฏิรูปเป็น ส.ป.ก. เขาก็ไม่เอาเพราะ
เขาขาดสิทธิ-----

- ๑๐๘/๑

อันนี้ไม่ทราบว่ารัฐจัดอย่างไร วางแผนนโยบายอย่างไร ก็เป็นปัญหา
 คาราคาซึ่งมาจนทุกวันนี้ เพราะฉะนั้นอยากจะถามท่านกรรมาธิการว่า
 ที่กรรมาธิการได้ร่างไว้แบบนี้จะแก้ปัญหาที่คาราคาซึ่งตั้งที่กระผม
 ได้ทราบ เรียบร้อยได้หรือไม่ ที่กรรมาธิการได้เขียนไว้ว่าอย่างนั้นครับ
 รัฐต้องจัดระบบการถือครองที่ดิน และการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม ก็มีอัน
 อันนี้จะเป็นการแก้ปัญหาที่กำลังคาราคาซึ่งอยู่ทั่วไปทั้งประเทศได้หรือไม่
 ในเขตป่าสงวนซึ่งเขาได้อยู่ยึดครองมาก่อน ก่อนที่จะประกาศเป็นเขตป่าสงวน
 หลักฐานมีหลายประการที่แสดงให้เห็นว่าเขาได้อยู่มาก่อน เช่นการเสียภาษี
 บำรุงท้องที่ ซึ่งทางเจ้าหน้าที่รับการเสียภาษีบำรุงท้องที่แก่เขา ต่อมา
 เป็นเขตป่าสงวนก็ยังรับเสียภาษีบำรุงท้องที่ให้แก่เขา เป็นการแสดงว่า
 เขาอยู่มาก่อน ก่อนที่จะประกาศเป็นเขตป่าสงวน แต่เดี๋ยวนี้สำนักงาน
 ปฎิรูปที่ดินก็จะให้เขาได้ ส.ป.ก. เขาก็ไม่ยอมรับ ส.ป.ก. ถือว่าเป็นการ
 รอนสิทธิเขา เขาไม่ได้สิทธิเต็มที่ อันนี้ท่านกรรมาธิการช่วยชี้แจง
 ให้กระผมได้ทราบว่า การที่กรรมาธิการเขียนไว้แบบนี้ พอจะแก้ปัญหา
 ความยุ่งยากที่เกิดขึ้นได้หรือไม่ แล้วก็ยังไม่มีความรู้ที่จะแก้ปัญหา
 คณะรัฐมนตรีเคยออกมติคณะรัฐมนตรีไปครั้งหนึ่ง ต่อมาก็ยกเลิกอีก
 แล้วยังไม่มีใครแก้ปัญหา เพราะไม่มีใครรู้ว่าความจริง ว่าความยุ่งยาก
 ในชนบทในเขตป่าสงวนมันเกิดขึ้นอย่างไร ครั้งหนึ่งเกิดออก สกท.
 สิทธิที่ทำกิน ก็ออกไม่ได้ สิทธิที่ทำกินก็ไม่ถูก ก็ยังคาราคาซึ่งอยู่
 ขอความกระจ่างจากกรรมาธิการครับ ขอขอบพระคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เชิญกรรมาธิการครับ

นายวิศิษฐ์ โฆษิตานนท์ (กรรมาธิการ) : กราบเรียน

ท่านประธานที่เคารพครับ ผม นายวิศิษฐ์ โฆษิตานนท์ ในฐานะกรรมาธิการ
 ท่านประธานครับ ในมาตรา ๘๕ นั้น เป็นมาตราที่กล่าวถึงพี่น้องเกษตรกร
 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัญหาเรื่องเกี่ยวกับปัจจัยสำคัญในการผลิต
 คือเรื่องที่ดิน แหล่งน้ำ แล้วก็ครอบคลุมไปถึงเรื่องรักษาผลประโยชน์
 ของเกษตรกรในเรื่องการผลิตและการตลาด ท่านประธานครับ
 ต่อข้อถามของท่านศาสตราจารย์ธรรมนุญ ที่พูดถึงว่าขอเพิ่ม
 คำว่า ใช้ประโยชน์ในที่ดิน นั้น โดยทางคณะกรรมการนั้น
 ใช้คำว่า การใช้ที่ดิน ก็น่าจะเหมือนกันอยู่แล้ว เพราะเป็น
 การใช้เหมือนกัน ต่อไปท่านศาสตราจารย์ธรรมนุญได้บอกไว้

ขอเพิ่มคำว่า ในแต่ละท้องถิ่นโดยชัดเจน เหมาะสม เพียงพอ ตามความจำเป็น ท่านประธานครับ ในเรื่องนี้ทางกรมการนิเวศวิทยาจะขอให้ท่านมาตรวจประกอบทั้งหมด ตรงที่ว่า รัฐจะต้องรักษาผลประโยชน์ให้กับเกษตรกรในด้านการผลิตและการตลาด ให้ได้รับผลตอบแทนสูงสุด เพราะฉะนั้นการรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในด้านการผลิต นั่นก็คือส่วนหนึ่งของปัจจัยการผลิตให้มีผลประโยชน์สูงสุด เพราะฉะนั้นจะต้องจัดหาให้เพียงพอ และเหมาะสมในแต่ละพื้นที่ท้องถิ่นต่าง ๆ ตามที่ท่านอาจารย์ เป็นห่วงอยู่แล้ว

ในประการต่อไปที่อยากจะขอเปลี่ยนคำว่า รักษา เป็น คุ่มครองดูแล ทางคณะกรรมการก็เห็นว่ามีความหมายเหมือนกัน คุ่มครองดูแล กับ รักษา ส่วนคำว่า คุ่มค่า นั้น ที่อยากจะขอเปลี่ยนจากคำว่า สูงสุด นั้น ถ้าพิจารณาตามถ้อยคำแล้ว ถ้าหากว่า คุ่มค่า เพียงอย่างเดียวแต่ยังไม่ สูงสุด เท่าที่จะทำได้ ก็คิดว่า คงยังไม่อำนวยผลประโยชน์ให้กับพี่น้องเกษตรกรอย่างเต็มที่ เพียงแต่แค่ คุ่มค่า แล้วก็หยุด น่าจะทำให้อย่างเต็มที่เท่าที่จะทำได้ นั่นก็คือสูงสุด-----

ต่อคำถามของท่าน สสร. ประเทือง ที่ท่านได้กรุณาพูดถึงเรื่องการจำกัดการถือครองที่ดิน แล้วก็บางส่วนของท่านอาจารย์แก้วสรรที่ได้ถามถึงเรื่องการปฏิรูปที่ดินนั้น กรรมการการขอชี้แจงว่า ในมาตรา ๕๕ นี้เราได้กำหนดว่า รัฐจะต้องจัดระบบการถือครองที่ดิน คำว่า การจัดระบบการถือครองที่ดิน นั้นเป็นคำที่มีความหมายกว้าง เป็นคำที่ต้องการแสดง เจตนารมณ์ว่ารัฐจะต้องเข้าไปดูแลปัจจัยการผลิตในเรื่องที่ดินโดยการจัดในเรื่องที่ดินให้กับประชาชน ส่วนจะเป็นการจัดแบบไหน จะเป็นการจัดแบบจำกัดสิทธิถือครอง จะเป็นการจัดแบบปฏิรูปหรือไม่นั้น ในความหมายของคำว่า จัดระบบ ไม่ได้ปิดทางเอาไว้ ซึ่งเรื่องนี้ก็ควรจะเป็นนโยบายของรัฐบาลแต่ละยุคแต่ละสมัยที่จะ เลือกใช้วิธีการในการจัดปัจจัยการผลิตที่สำคัญคือ เรื่องที่ดินนี้ให้กับพี่น้องเกษตรกร ซึ่งเราไม่น่าที่จะเขียนจำกัดเอาไว้เลย ว่าควรจะใช้วิธีการใด อย่างไร เพราะว่าวิธีการจัดที่ดินให้กับพี่น้องเกษตรกรนั้นก็ต้องเปลี่ยนแปลงไปตามยุคตามสมัยแล้วแต่ความเหมาะสม เราควรจะใช้คำกว้าง ๆ ในรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ส่วนของท่าน สสร. ~~คุณ~~ อาวุโส ท่านสวัสดิ์ คำประกอบ ท่านได้กรุณาถามว่า ในมาตรานี้ได้แก้ไขปัญหาความยุ่งยากเรื่อง ส.ป.ก. หรือไม่ ก็ต้องขอกราบเรียนว่าก็คงจะต้องใช้คำอธิบายเดียวกันว่า การจัดระบบที่ดินนั้นเป็นการเขียนกว้าง ๆ ว่ารัฐจะต้องเข้ามาดูแลเรื่องที่ดินซึ่งเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญให้กับเกษตรกร ส่วนจะใช้วิธีไหนนั้นก็ให้รัฐบาลพิจารณาเอาเอง ถ้าใช้ ส.ป.ก. แล้วมีปัญหาไม่สามารถจะตอบสนองความต้องการกับพี่น้องเกษตรกรได้ก็เป็นเรื่องทางการเมืองที่จะต้องเรียกร้องต่อรัฐบาลที่จะขึ้นมาบริหารประเทศให้แก้ไขปัญหาคำต่าง ๆ นั้นไป แต่ว่าหลักการสำคัญของมาตรานี้ก็คือว่า เป็นการแสดงเจตนารมณ์ว่ารัฐจะต้องเข้ามาดูแลเรื่องที่ดินให้กับพี่น้องเกษตรกร ขอเรียนชี้แจงเท่านี้ครับ ขอขอบคุณ

ประธานสภาสร้างรัฐธรรมนูญ : ครับ ถ้าอย่างนั้นผมจะขอมติครับ
(ประธานสภาสร้างรัฐธรรมนูญมีสัญญาณให้สมาชิกที่มาประชุมทราบก่อนลงมติ)

ประธานสภาสร้างรัฐธรรมนูญ : ท่านผู้ใดเห็นว่าควรเป็นไปตามที่
ผู้ขอแปรญัตติ โปรดยกมือขึ้นครับ
(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนใหญ่)

LIRT

๒๖๖

สร ๑๘/๒๕๔๐ (เป็นพิเศษ)

เยาวชนเรศ ๑๐๐/๒

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ขอบคุณครับ ท่านผู้ใดเห็นว่าควร
เป็นไปตามร่างของกรรมาธิการ โปรดยกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนมาก)

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ท่านผู้ใดเห็นว่าควรเป็นไปตาม
ร่างเดิม โปรดยกมือขึ้นครับ

(ไม่มีสมาชิกยกมือ)

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ไม่มีนะครับ ร่างของกรรมาธิการ
มีผู้เห็นชอบเป็นจำนวนมากกว่าผู้ที่ขอแปรญัตติ ก็ถือว่ามาตรา ๕๕ ได้จบการ
พิจารณา ต่อไปเป็นการพิจารณามาตรา ๕๕ ทวิ

ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล (เลขานุการสภาว่างรัฐธรรมนูญ) :
มาตรา ๕๕ ทวิ คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : เชิญท่านรัฐมนตรี ครับ

ศาสตราจารย์ธรรมนุญ ลัดพลี : ขอบพระคุณครับ ท่านประธาน
ที่เคารพ มาตรา ๕๕ ทวิ คณะกรรมาธิการได้เพิ่มเติม เข้ามาใหม่ กระผมก็
ขอใช้สิทธิที่จะอภิปรายในเรื่องนี้ ตามข้อความที่คณะกรรมาธิการได้เพิ่มมา
ผมขออนุญาตอ่าน รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองระบบสหกรณ์ อันนี้
ฟังดูแล้วก็น่าเสียดาย แต่ถ้ามองกัน ๆ จริง ๆ ข้อเท็จจริงจริง ๆ แล้วผมว่า
น่าจะเป็นยาหอมแก่พวกประชาชนในชุมชนท้องถิ่นต่าง ๆ มากกว่า เพราะอะไร
เพราะว่ารัฐใช้คำว่า ส่งเสริม สนับสนุนและคุ้มครองระบบสหกรณ์
หมายความว่าเหมือนกับว่าเรามีระบบสหกรณ์อยู่แล้ว แล้วที่ได้ประโยชน์
ถึงต้องไปคุ้มครองส่งเสริม ความจริงถ้าข้อเท็จจริงจริง ๆ แล้วสหกรณ์
เวลานี้แทบจะนับได้เลยว่าสหกรณ์เกษตรกรรมไม่ค่อยจะมี และถ้าจะมีก็ไม่ใช่
ระบบสหกรณ์ที่แท้จริง คือไม่ใช่ทำจากข้างล่างขึ้นมาข้างบน เป็นสหกรณ์แบบ
ไคเรคทีฟ (Directive) กระผมขอใช้ภาษาต่างประเทศคือ เป็นเจาะจง
ลงไปจากข้างบนลงไปข้างล่าง แล้วมันจะไปเพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของ
ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนักการเมือง หรือฝ่ายพ่อค้าคนกลางมากกว่า คือไปเอา
เปรียบกับชาวบ้านให้มารวม แล้วก็ไปฉวยโอกาสจากที่ขผลเหล่านี้ บางที
ก็มีตกเขียว แล้วเราจะเห็นได้ทางการเมือง บางครั้งจะเห็นบางที่ถ้าที่ขผล
เหล่านี้ยังไม่อยู่ในมือนักการเมืองก็มักจะไม่มีมีการปลุกระดมอะไรขึ้นมาว่า
ราษฎรเดือดร้อน แต่เมื่อไรถ้าที่ขผลเหล่านี้มาอยู่ในมือนักการเมือง อยู่ใน

นางของนักรการเมืองไปตกเขี้ยวมาแล้ว ตอนนั้นละครับจะเกิดมีการปลุกระดม
ว่าราษฎรนี้ที่ซผลขายไม่ได้ราคา ให้รัฐไปประกันราคาบ้าง ไปส่งเสริม
ช่วยเงินบ้าง ซึ่งเงินอันนี้ก็ไหลเข้ากระเป๋านักรการเมืองหรือพ่อค้าคนกลาง
อย่างนี้ที่เป็นหัวคะแนน แทนที่จะไปถึงมือเกษตรกรโดยแท้จริง เพราะฉะนั้น
อันนี้กระผมว่าถ้าจะเอาเขียนไว้ให้สวยไว้ล่อย ๆ แล้วก็โดยเฉพาะเราก็
ไม่ค่อยได้มีเขียนมากแล้วแต่ละครับ แต่ผมจำได้ผมมีเหมือนกันที่แปรผู้คดี
เพิ่มไป แต่ตอนนี้ยังไม่ทราบว่าจะไปอยู่ที่ตรงไหน เพราะว่านี่รัฐเอามาใส่ไว้
ตรงนี้อาจจะยังไม่ถึง กระผมก็ขอตั้งข้อสังเกตไว้เท่านั้นเองว่า -----

- ๑๑๑/๑

ถ้าจะเขียนอย่างนี้ น่าจะเป็นในรูปที่ว่ารัฐต้องริเริ่มหรือส่งเสริมมาให้มีการริเริ่ม และขยายผลในการจัดตั้งสหกรณ์ให้เป็นปึกแผ่น อะไรทำนองนี้น่าจะได้ประโยชน์มากกว่า แทนที่จะไปยกย่องส่งเสริม สนับสนุน คุ้มครองระบบสหกรณ์ อย่างที่ ผมทราบเรียนมาแล้วนอกจากมีน้อยแล้วยังอาจจะ เป็นระบบสหกรณ์ที่อยู่ในมือ คนกลาง อยู่ในมือนักการเมือง หัวคะแนนพวกนี้ ซึ่งพวกนี้ที่เมื่อสักครู่ที่ผมบอกว่า ผลตอบแทนสูงสุดของเกษตรกรได้คุ้มค่างี้ดีพอถมไปแล้ว เพราะผมจำได้ ผมเคย ไปทำวิจัยและ เคยสอนนักศึกษา เกษตรกรหรือชาวนาพวกเลี้ยงหมู เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ ตัวอย่างชัดก็เลี้ยงหมูนี้ ราคาหมูที่เกษตรกรได้จริง ๆ ได้ผลตอบแทน คั้นไปเกือบจะแค่หางหมูเท่านั้นเอง ได้แค่หาง นอกจากนั้นหัวหมู หูหมู ดับหมู หนังกูกรอบ ๆ มาอยู่ตามภัตตาคาร อยู่กับคนกลางหมด เพราะฉะนั้นกระผม ก็ทราบเรียนว่าในเรื่องนี้ขอตั้งข้อสังเกตให้คณะกรรมการได้กรุณาลองไปดู ถ้าจะทำประโยชน์ให้ถึงมือประชาชนจริง ๆ น่าจะมีตัวอย่างที่รัดกุมและเกิด ผลประโยชน์คุ้มครองราษฎรที่จะมารวมเป็นสหกรณ์โดยแท้จริงมากกว่า ขอบพระคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านอมรครับ

ศาสตราจารย์อมร รัชกาลิย์ : ท่านประธานที่เคารพ กระผม

อมร รัชกาลิย์ สสร. สายรัฐศาสตร์ เรื่องนี้ความจริงผมได้ขอเพิ่มเอาไว้ ในชั้นแปรญัตติ แล้วก็ตอนนั้นไม่ทราบว่า จะเรียกมาตราอะไร ก็ไปเขียนว่า มาตรา ๘๗ ทวิ ข้อความเดียวกัน แต่ว่าของท่านกรรมาธิการนี้มาสิ้นไปนิดหนึ่ง และผมรู้สึกว่าการทำให้องภพของการเป็นนโยบายอ่อนไป สิ่งที่ผมขอแปรญัตติ ไว้ในตอนนั้นเรียกว่า เขียนคำว่า รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุนและคุ้มครอง ระบบสหกรณ์ นี้ตรงกันนะครับ แต่ส่วนที่ขาดไปคือ อย่างจริงจังและต่อเนื่อง คือจึงจะมีลักษณะเป็นนโยบาย ก็ขอฝากท่านกรรมาธิการคู่อีกทีเด้อครับว่า ถ้าเดิมคำว่า อย่างจริงจังและต่อเนื่อง จะมีลักษณะเป็นนโยบายยิ่งขึ้น จะเป็นประโยชน์ต่อท่านใช้หรือเปล่า ถ้ามีเด้นนั้นก็ห้วนไป แล้วเป็นลักษณะสิ่ง ต้อง ส่งเสริม นะครับ ขอบพระคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านประเทือง คำประกอบ ครับ

นายประเทือง คำประกอบ : ท่านประธานที่เคารพ สำหรับ มาตรา ๘๕ ทวิ นี้กระผมขอแปรญัตติเพิ่มเติมมาตรา ๘๕ ทวิ เป็นดังนี้ครับ รัฐต้องส่งเสริม สนับสนุน และคุ้มครองระบบสหกรณ์ ตามที่คณะกรรมการ

ได้เต็มมานะครับ ผมก็ขอแปรต่อเข้าไปอีกว่า โดยเฉพาะสหกรณ์การเกษตร
รัฐต้องส่งเสริมให้ครบวงจร เพื่อให้เป็นที่พึ่งของเกษตรกรได้อย่างมั่นคง
คืออยากให้เห็นว่าสหกรณ์ทางการเกษตรนั้น ให้รัฐช่วยส่งเสริมอย่าง
มั่นคงและให้ครบวงจรด้วย เพราะเวลานี้เกษตรกรของเรานั้นไม่ได้ลืมตาอ้าปาก
และระบบสหกรณ์ของเราตั้งมาตั้ง ๘๐ - ๙๐ ปีแล้ว ก็ไม่ได้มีผลสมบูรณ์
ก็อยากให้ระบบสหกรณ์การเกษตรนี้เป็นหลักที่พึ่งของเกษตรกรอย่างครบวงจร
และช่วยเขาอย่างเต็มที่ เกษตรกรจะลืมตาอ้าปากได้ก็เพราะระบบสหกรณ์นี้
อย่างประเทศต่าง ๆ เช่น เดนมาร์ก เขาก็ใช้ระบบสหกรณ์ช่วยเหลือ
เกษตรกรนะครับ ถ้าหากว่ารัฐธรรมนูญเราเขียนไปอย่างนี้ รัฐบาลจะได้
ตั้งหน้าตั้งตาส่งเสริมระบบสหกรณ์กันจริง ๆ เพราะว่าการสหกรณ์ขณะนี้
ชาวบ้านยังเรียกว่าเป็นระบบสหกัน เกษตรกรพึ่งไม่ได้เลยครับ ก็อยากจะ
ฝากท่านกรรมาธิการช่วยพิจารณาดู ถ้าไม่ขัดข้องอะไรก็น่าจะเสริมเพื่อ
ให้กำลังใจเกษตรกรสักหน่อยครับ เพราะรัฐธรรมนูญเราจะแก้กันทั้งนี้
ประชากรส่วนใหญ่ก็คือเกษตรกร เราเอาระบบสหกรณ์หยอดเข้าไปให้เขา
ซึ่งใจสักหน่อยจะดีไหมครับ ขอหารือนะครับ ถ้าไม่ขัดข้องอยากขอให้เติม
ไปด้วยครับ ขอขอบคุณครับ

- ๑๑๒/๑

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : เชิญกรรมาธิการครับ

นายธงชาติ รัตนวิชา (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ
 กระหม่อมชาติ รัตนวิชา สสร. นครศรีธรรมราช ในฐานะกรรมาธิการ
 มาตรา ๘๕ ทวิ กรรมาธิการได้เพิ่มขึ้นมาจากร่างเดิมที่ไม่มีครับ ทั้งนี้
 เนื่องจากว่าพี่น้องในระบบสหกรณ์ได้มีการเรียกร้องกันมากว่า รัฐธรรมนูญ
 ฉบับร่างของเรานั้นไม่พูดถึงเรื่องของสหกรณ์เอาไว้ เพราะฉะนั้นทาง
 คณะกรรมาธิการพิจารณาแล้วเห็นว่าน่าจะได้ตอบสนองในเรื่องนี้ จึงได้
 บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๕ ทวิ และเนื้อหาของมาตรา ๘๕ ทวิ ก็เป็น
 เนื้อหาเดิมในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันในมาตรา ๘๐ เดิม เพราะฉะนั้น
 ความที่เขียนไว้ทั้งหมดก็เป็นความเดิมทั้งสิ้น ค่าแปรวัติของท่านผู้ทรงเกียรติ
 ท่านประเทืองที่บอกว่า น่าจะพูดถึงสหกรณ์การเกษตรแบบครบวงจร ก็ที่จริง
 แล้วการพูดไว้กว้าง ๆ เช่นว่านี้ก็ครอบคลุมถึงเรื่องของสหกรณ์การเกษตร
 อยู่แล้ว ส่วนของท่านศาสตราจารย์อมรบอกว่า น่าจะเติมคำว่า อย่างจริงจัง
 และต่อเนื่อง ลงไป กรรมาธิการคิดว่าความที่เขียนไว้ก็น่าจะเหมาะสมดีอยู่แล้ว
 เพราะว่าเป็นมาตราที่เป็นเรื่องของแนวนโยบายแห่งรัฐ ซึ่งรัฐจะต้องจัด
 ดำเนินการตามนี้ ตามแนวนโยบายและจะต้องรายงานต่อสภาทุกปีอยู่แล้วว่า
 ได้ดำเนินการเสร็จไปอย่างไร ฉะนั้นกรรมาธิการเห็นว่าการเขียนไว้เช่นนี้
 น่าจะครอบคลุมมาหมดแล้ว ขอบคุณมากครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ถ้านั้นผมขอถามมติ

(ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญมีสัญญาณให้สมาชิกที่มาประชุมทราบก่อน
 ลงมติ)

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : เนื่องจากกรรมาธิการเดิมเข้า
 มาและก็มีท่านผู้แปรวัติ ผมก็จะถามเรื่องของกรรมาธิการก่อนที่เติมเข้ามา
 ท่านผู้ใดเห็นชอบกับที่กรรมาธิการเติมมาตรา ๘๕ ทวิขึ้นมาครับ ตามข้อความที่
 ได้พิจารณาแล้ว โปรดยกมือครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนใหญ่)

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ท่านผู้ใดเห็นว่าควรคงไว้ตาม
 ร่างเดิมคือ

(ไม่มีสมาชิกยกมือ)

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : และท่านผู้ใดเห็นว่าควรเป็นไป

ตามร่างของผู้แปรญัตติมีใหม่ครบ โปรดยกมือครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนน้อย)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : มีครับแต่เสียงข้างน้อยนะครับ
จบการพิจารณามาตรา ๘๕ ทวี ต่อไปท่านเลขาธิการฯ ครับ

ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล (เลขาธิการสภาร่างรัฐธรรมนูญ) :
มาตรา ๘๕ ตวี คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : กรรมาธิการชี้แจงมีใหม่ครับ
เพิ่มขึ้นมาใหม่ครับ

นายธงชาติ รัตนวิชา (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ
ผม ธงชาติ รัตนวิชา สสร. นครศรีธรรมราช ในฐานะกรรมาธิการชี้แจง
มาตรา ๘๕ ตวี ที่คณะกรรมาธิการได้บัญญัติขึ้นมาใหม่ จากร่างเดิมที่ไม่มี
เนื่องจากว่าในมาตราที่พูดถึง เรื่อง รัฐต้องส่งเสริมให้ประชาชนทำงานมี
งานทำ ค้ำครองแรงงานโดยเฉพาะแรงงานเด็กและแรงงานหญิง จัดระบบ
แรงงานสัมพันธ์ การประกันสังคมรวมทั้งค่าตอบแทนแรงงานให้เป็นธรรมนั้น
ก็เป็นเสียงเรียกร้องจากผู้ให้แรงงานว่า น่าจะบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ใน
แนวนโยบายแห่งรัฐด้วย กรรมาธิการพิจารณาเห็นแล้วว่า น่าจะบัญญัติเอาไว้
และความในมาตรา ๘๕ ตวี นี้ก็เป็นความเดิมในรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันใน
มาตรา ๘๕ ตวี ครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ไม่มีท่านผู้ใดคิดใจ ก็ถือว่า
ที่ประชุมมีมติ ตามที่กรรมาธิการได้เสนอเพิ่มเติมเข้ามา ต่อไปครับ

ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล (เลขาธิการสภาร่างรัฐธรรมนูญ) :
มาตรา ๘๖ มีการแก้ไข มีผู้แปรญัตติสงวน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เชิญท่านธรรมนุญครับ

ศาสตราจารย์ธรรมนุญ ลิขพลี : ขอบพระคุณครับ ท่านประธาน
ที่เคารพ มาตรา ๘๖ กระผมก็ต้องกราบเรียนด้วยความเคารพว่า มีข้อน่าสังเกต
อยู่คือ ไม่ตรงกับร่างที่อยู่ในที่กระผมแปร กรรมาธิการถือนะครับ คือเหมือนกับ
เอาเปรียบมาเอาตุ๊กตามาล่อตรงนี้ ผมผมจะชกท่านหนีไปอย่างนั้น แล้วไป
เปลี่ยนเป็นตุ๊กตาอีกตัวหนึ่ง และไม่ใช่เปลี่ยนอย่างเดียว ยังเอาหมวกที่ผมจะสวม
ตุ๊กตาตัวนี้แอบเอาไปใส่ตุ๊กตาตัวของท่านเสียด้วย เอาเปรียบผม ซึ่งกระผม
จะชี้ให้เห็นข้อเท็จจริงตรงนี้ อย่างนี้เดี๋ยวผมจะอ่านตัวไหนก่อนตัวไหนตัวเก่า
มาตรา ๘๖ ตามที่ผมขอแปร รัฐต้องสนับสนุนระบบเศรษฐกิจแบบเสรีวาง

๒๒๓

สร ๑๘/๒๕๕๐ (เป็นพิเศษ)

จินตนา ๑๑๗/๓

มาตรการให้สิทธิการเข้าถึงอย่างเป็นธรรม คู่ครองธุรกิจการผลิต รวมถึง
ผู้บริโภค และป้องกันการผูกขาดตัดตอนทั้งทางตรงและทางอ้อม-----

- ๑๑๓/๑

รวมทั้งกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจที่ไม่ให้สอดคล้องกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ และต้องไม่ประกอบกิจการแข่งขันกับเอกชนนี้ เรื่อยไป แต่พอกระผมแปรว่า อย่างนั้นจะครบตามนั้น วางมาตรการควบคุมให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม คุ้มครองส่งเสริมผู้ประกอบการผลิต หรือธุรกิจการพาณิชย์ขนาดกลางหรือ ขนาดเล็ก รวมถึงผู้บริโภคลำดับสุดท้าย และป้องกันหรือขจัดการผูกขาดตัดอน ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยเฉพาะการแปลงประโยชน์ที่มีข้อบ่งชี้ รวมทั้ง นี้ของเดิมของท่านนะครับ ลดกฎหมายและกฎเกณฑ์ ผมก็ปรับเสียใหม่ ไม่ใช่ ในด้านเนกาตีฟ (Negative) กระผมให้ทางด้าน แอคทีฟ (Active) ขอโทษครับที่ใช้ภาษาอังกฤษ คือรวมทั้งแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและกฎเกณฑ์ ที่ควบคุมธุรกิจให้สอดคล้องกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจโดยความเคร่งครัด เป็นธรรมยิ่งขึ้น ตรงนี้เห็นได้ชัด รวมทั้งลดท่านก็แก้ตามผม ตัด ลด ของท่านออก แต่ท่านไปบอก ยกเลิกและละเว้นการตรากฎหมาย แล้วก็ประกาศแรดกรดที่ บอกส่งเสริมผู้ประกอบการผลิต หรือธุรกิจการพาณิชย์ขนาดกลาง หรือขนาดเล็ก รวมถึงพวกบริโภคลำดับสุดท้าย อัยยี่มันเป็นขั้นตอนของการตลาด แล้วก็รวมถึง หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในสายการตลาด ท่านฉลาดครับ อันนี้ผมก็ต้อง ขอชมท่าน ท่านช่วยผมเหมือนกัน การเอาของผมทั้งหมดนี้ไปแปรหมดเหลือ แต่เพียงว่า โดยอาศัยกลไกตลาด ท่านได้สรุปสั้น ๆ ก็นับว่าดีขึ้น ผมก็ยินดีครับ แต่ไม่เห็นเลย ท่านมาอ่านของกระผมแล้วท่านก็เอาไปปรับปรุงใหม่ เพราะฉะนั้น ก็สรุปแล้ว กระผมก็ไม่รู้จะต่อรองท่านว่าอย่างไร เพราะว่าก็มีอย่างเดียว ก็ขอขอบพระคุณท่านเท่านั้นเอง ที่ท่านเอาค่าของผมไปใช้ แล้วก็ในเรื่องนี้ ก็คงจะต้องตั้งเป็นข้อสังเกตไว้เท่านั้นเองว่า ได้มีความพยายามปรับปรุงที่จะ แก้ไขแล้ว แต่ท่านเปลี่ยนตุ๊กตาเสียแล้วก็ขโมยหมวกของตุ๊กตาไปใส่ตัวของท่าน ผมก็ต้องขอบพระคุณครับ ขอขอบคุณครับ

ประธานสภาวาระรัฐธรรมนุญ : ท่านเดโช ครับ

นายเดโช สนวนานท์ (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ

กระผม เดโช สนวนานท์ สสร. สุราษฎร์ธานี ในฐานะกรรมาธิการเสียงข้างน้อย ซึ่งได้ส่งวงความเห็นเอาไว้สั้น ๆ ด้วยความเคารพต่อกรรมาธิการก็ได้ขออนุญาต ที่จะส่งวงความคิดเห็นเพื่อมาอธิบายในที่ประชุมของสมาชิกสภาวาระรัฐธรรมนุญ ส่วนใหญ่ทั้งหมด เพื่อบันทึกเรื่องราวต่าง ๆ ให้ประจักษ์ชัดแจ้ง โดยข้อเท็จจริง กระผมเดิมถ้อยคำเพียงประโยคเดียว จากต้นร่างของกรรมาธิการทั้งหมดกล่าวคือ ส่วนที่กระผมเดิมมานั้นก็มีถ้อยคำที่ว่า ป้องกันการครอบงำทางเศรษฐกิจโดยเอกชน

ท่านประธานที่เคารพครับ ความจริงค่าที่กระผมขอเพิ่มเติมจากต้นร่างนั้นก็ยังไม่เป็นที่พอใจ แม้ว่าจะได้ครุ่นคิดค่าค่านี้อย่างหนักหน่วงหลายวันหลายคืนก็ไม่สามารถที่จะหาค่าที่พอใจได้ ทั้ง ๆ ที่กระผมก็รู้ว่า มันเป็นเรื่องยากและเป็นเรื่องที่เรากำลังไล่จับสิ่งเหล่านี้อยู่ แต่ทั้ง ๆ ที่เรากระทำอย่างนั้นเราก็ไม่สามารถที่จะสู้กับการขยายตัว การครอบงำทางเศรษฐกิจโดยเอกชนได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะที่กระผมเป็นห่วงอย่างยิ่ง เพราะว่าในยุคนี้ท่านประธานคงทราบว่าเป็นยุคโลกาภิวัตน์ โกลบอลไลเซชัน (Globalization) ธุรกิจต่าง ๆ มันข้ามชาติ มันใช้เงิน ใช้ทองมหาศาล แล้วก็สามารถใช้หน่วยบัญชาการเล็ก ๆ เป็นตรอก ซอก ซอยอยู่ในที่ตรงไหนเล็ก ๆ สักแห่งหนึ่งจะสามารถจะสั่งการข้ามชาติโดยธุรกิจนับเป็นแสนล้านบาทขึ้นไป ท่านประธานครับ คำว่าเศรษฐกิจแบบเสรีซึ่งเราเคยใช้มาเกือบจะ ๕๐๐ ปี มาตั้งแต่สมัยยุคพ่อขุนรามคำแหงมหาราช ตามที่จารึกในศิลาจารึกหลักหนึ่งสุโขทัยของเรา ซึ่งถือว่าเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกนั้น กระผมคิดว่า เราไม่สามารถที่จะคุมครองค่าค่านี้นี้ให้ได้ความหมายที่เราพึงประสงค์ คือมันเสรี แต่วามันเอาโรคเอาเปรียบในทางสังคมกันมาก ความจริงน่าชมเชยคณะกรรมการคณะนี้ที่พยายามจะหาถ้อยคำขึ้นมาเพิ่มเติม ซึ่งทำให้ดูแลเหมือนกับคำว่า เศรษฐกิจเสรีขณะนี้ ได้รับความเป็นธรรมมากขึ้น กล่าวคือเพิ่มเติมค่าที่ชัดเจนให้เห็นว่า กำกับดูแลให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม -----

แต่ท่านประธานที่เคารพครับ คำว่า เป็นธรรม ของนักเศรษฐศาสตร์ กับคำว่า เป็นธรรม ของนักกฎหมาย ความหมายค่อนข้างจะต่างกันเหลือเกิน นักกฎหมาย เห็นว่า เป็นธรรม อย่างนี้ก็จะอธิบายในภาษากฎหมายว่า เป็นธรรม อย่างนั้น ๆ แต่นักเศรษฐศาสตร์นั้น คำว่า ความเป็นธรรม ของเขานั้นขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เราเห็นว่าเขามันหันในตลาด เขาก็เห็นว่าเป็นธรรม หรือเป็นสิทธิของเขา เราเห็นว่าสิ่งที่พวกที่ร่ำเรียนทาง เอ็ม.บี.เอ. (MBA) ซึ่งเรียนออกมาแล้วก็มีหลักปรัชญาในกัณฑ์ว่า เน้นงานว่า ทำกำไรสูงสุดให้เกิดขึ้น นั่นเป็น ความเป็นธรรมของเขา และเป็นความชอบธรรมของเขา โดยที่พวกเราจะเห็นว่าทำกำไรสูงสุดนั้นไม่ใช่ แล้วเราจะหาคิดแต่เพียงว่าเอามาตรการการก้า บ้องกันกำไรเกินควร ซึ่งก็มีอยู่เล็กน้อยของกระทรวงพาณิชย์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ก็ไม่สามารถจะทำอะไรได้เลย ท่านประธานที่เคารพครับ ท่านจะแลเห็นชัดว่า เราได้ต่อสู้ที่จะให้นักกฎหมาย ที่จะบังคับให้มีการผูกขาดตัดตอนอย่างจริงจัง หรือเข้าลักษณะโอกาสตัดตอน คือหมายความว่าจำนวนไม่ใช่ ๑ ราย เพียงแต่ ๕ - ๖ รายก็เข้าลักษณะผูกขาดตัดตอนตั้งนานแล้ว กฎหมายประเภทนี้ซึ่งใน ประเทศอย่างสหรัฐอเมริกาเขายังบังคับให้ทำ คือกฎหมายที่เรียกว่า แอนตี้ ทรัสต์ ลอว์ (Anti-trust law) หรือที่เราพยายามจะขจัดสิ่งที่เราเรียกว่า โมโนโพลี (Monopoly) ต่าง ๆ แต่ก็ไม่ใช่เรื่อง จนแล้วจนรอดก็ไม่ใช่เรื่อง จนกระทั่งบัดนี้ก็ยังไม่มีสิ่งเหล่านั้นเกิดขึ้น กระผมรู้สึกว้าเหว่และกระผมรู้สึก เป็นห่วงบ้านเมืองของเรา หลังจากที่เดินทางจากชายแดน ไม่ใช่ชายแดน หรอกครับริมทะเลจากจังหวัดสงขลามายังจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตัวจังหวัด ของกระผม เศรษฐกิจหัวใจเป็นอย่างยิ่ง นาทุ่งที่กระทำกันในรอบของบริษัทใหญ่ ทำลายทรัพยากรแผ่นดิน ทำลายวัฒนธรรมการ เลี้ยงกุ้งของชาวบ้านที่มีอยู่ขนาดกลาง และขนาดเล็กลงอย่างไม่น่าเชื่อ แผ่นดินแฉะนั้นหมดสิ้นโดยสิ้นเชิง ภาพที่เห็น ตรงนั้นดำด่าว่า ทรัพยากรธรรมชาติของบรรพบุรุษที่สร้างกันไว้เนิ่น ถูกทำลาย ย่อยยับด้วยธุรกิจเอกชนที่ครอบงำในลักษณะอย่างนั้น แก้กั้นไม่ได้ ได้แต่เสียใจ แล้วก็ไม่รู้จะทำอย่างไร ร้องเรียนอย่างไรก็ไม่มีทางสำเร็จ ท่านประธานครับ ใก้บ้านขณะนี้ไม่มีโอกาสจะได้อกิน เพราะว่าวัฒนธรรมในการเพาะ พักไข่ อย่าง เป็นวิถีการทางวิทยาศาสตร์ กำหนดให้เกิด กำหนดให้ขาด ถึงขนาด เอาไปโยนทิ้งทะเลเป็นแสน ๆ ตัว เพื่อเป็นไปตามกลไกตลาดของเขา ซึ่งจะ ควบคุมราคาตลาดอยู่ในขณะนี้ เราก็กทำอะไรไม่ได้ ได้แต่นั่งดูตาปริบ ๆ จนกระทั่ง ครั้งสุดท้ายนี้กำลังจะครอบงำไปถึงธุรกิจการเลี้ยงไก่ชน สิ่งเหล่านี้วัฒนธรรม

๒๒๑

สร ๑๘/๒๕๕๐ (เป็นพิเศษ)

นำพร ๑๑๘/๒

เหล่านี้ถูกทำลายไปวันแล้ววันเล่า กระผมก็อยากจะมีบันทึกตรงนี้บอกว่า เมื่อไร
เราจึงจะสามารถถ่ายทอดคำสรุปกันสิ่งเหล่านี้ไว้ เพราะใน ๕ - ๖ ปีข้างหน้า
ถ้าธุรกิจข้ามชาติในลักษณะแสนล้าน ลักษณะอภิมหาโปรเจกต์ (Project)
ที่เราเรียกว่าเมกะโปรเจกต์ (Mega-project) ทั้งหลายขณะนี้ ใช้คำว่า
เมกะโปรเจกต์กับ เราก็บอกว่า ความเป็นธรรมเกิดขึ้นไม่ได้ ลักษณะของ
มือใครยาวสาวได้สาวเอาจะต้องเกิดขึ้นเสมอ เพราะการทำให้เป็นธรรมนั้น
เงินนั้นคืออำนาจใหญ่ ใครจะไปสู้กันได้ละครับ ร้านขายของชำในทุกซอย
ขณะนี้ในกรุงเทพฯ ทพมหานครหมดสิ้นไปเป็นรายวัน เพราะสู้กันไม่ได้กับจำนวน
เงินมหาศาลที่เขาตั้งบริษัท ร้านของเขาเปิด ๒๕ ชั่วโมง ก็ให้บริการด้วยความ
เย็นอันเย็นฉ่ำ เพื่อให้คนไปพักผ่อนเข้ามาในร้านของเขา การสู้การ
แข่งขันอย่างเสรีและเป็นธรรมตรงนี้ทำไม่ได้ แต่ผมก็สนใจ ก็ได้พยายาม
ชี้แจงอธิบายให้คณะกรรมการท่านเข้าใจท่านก็พยายามจะเข้าใจ แต่ถ้อยคำ
ที่กระผมบันทึกตรงนี้อาจจะไม่รัดกุมพอ กระผมยอมรับตรงนั้น เพราะฉะนั้น
ตรงนี้ก็เพื่อไม่ให้เสียเวลาที่ประชุมแห่งนี้กระผมเพียงขออนุญาตบันทึกตั้งเป็น
ข้อสังเกตเท่านั้น แล้วก็ไม่ได้ตั้งใจอะไรครับ ขอพระคุณมากครับ

- ๑๑๕/๑

Legislative Institutional Repository of Thailand

ประธานสภาวาระรัฐธรรมนูญ ปักหมุดอำนาจควม

ร้อยตรี อำนาจ ไทยานนท์ : ท่านประธานที่เคารพ กระผม

ร้อยตรี อำนาจ ไทยานนท์ สสร. จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ขออนุญาตนำเรื่อง
หนัก ๆ เสนอท่านประธานและเพื่อน ๆ ที่ประชุมนี้ครับ นั่นก็คือว่าผมเสนอ
แปรญัตติขอให้กำหนดในมาตรการที่รัฐจะต้องกำหนดนโยบายในเรื่องการเงิน
การคลังขึ้นให้ชัดเจน โดยเป็นคณะกรรมการร่วมระหว่างภาครัฐและเอกชน
ผมทราบครับว่า เรื่องนี้เป็นเรื่องยาก และเป็นเรื่องที่เป็นปัญหาที่ดับโลก
และถ้าจะพูดกันอย่างตรงไปตรงมาก็ขออนุญาตเรียนว่า เรื่องการเงินถือว่าเป็น
เส้นเลือดใหญ่ถ้าเปรียบชาติเป็นมนุษย์ การเงินก็คือเส้นเลือดใหญ่ แล้วคน
ที่จะซบเซาซึ่งเข้าใจดีก็ค่อนข้างจะมีจำกัด เพราะถูกปิดกั้นด้วยประการทั้งปวง
กระผมขออนุญาตเรียนว่า ในขณะนี้บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ที่ดี บริษัทการเงิน
ก็ถูกล้างหยุดการประกอบธุรกิจไป ๑๖ แห่งตั้งที่ทราบกันดีอยู่แล้ว นอกจากนั้น
ก็ปรากฏว่าเงินในระบบได้หดหายไป หดหายไปเพราะอะไร เพราะกรณี
ขออนุญาตเอ่ยสั้น ๆ กรณีธนาคาร บี.บี.ซี. (BBC) ส่วนหนึ่ง อีกส่วนหนึ่ง
ก็คือการล่มสลายของบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ยักษ์ใหญ่

อีกประการหนึ่งก็คือ นักลงทุนไทยนำเงินไปลงทุนในต่างประเทศ
อีกประการหนึ่งก็คือ คนไทยนำเงินไปใช้จ่ายในกรณีไปเที่ยวต่างประเทศ
จะว่าไปเที่ยวหรือไปประกอบธุรกิจจะไว้ข้างละ แต่เป็นการนำเงิน ~~ส่วนหนึ่ง~~ ออกไป
คือ ~~เงิน~~

ประการที่ ๒ ค่าเงินบาทลอยตัว

ประการที่ ๓ นักเก็งกำไรรายใหญ่ต่างชาติโจมตีค่าเงินบาท
ทำลายเสถียรภาพเงินบาท จากความเป็นมาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อไปถึง ขณะนี้
ปรากฏว่า เครดิต (Credit) ของสถาบันการเงินในประเทศของเราเคยได้รับ
ในสายตาของคนในประเทศไทยก็ดี ในสายตาของต่างประเทศก็ดีมองเห็นว่า
สถาบันการเงินของเราไม่น่าเชื่อถือ นอกจากนั้นไม่ว่าจะกระทบเฉพาะ
สถาบันการเงินอย่างเดี๋ยวนี้อะไร ท่านประธานครับ ธนาคารก็มีส่วนกระทบด้วย
เพราะธนาคารเป็นผู้ปล่อยให้กับบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์

ประการต่อไปก็คือ ความศรัทธา เชื่อถือที่รัฐบาลในฐานะลูกหนี้
มีน้อยลงในสายตาของเจ้าหนี้ที่เป็นต่างประเทศ

ประการต่อไปก็คือ ความน่าเชื่อถือของเจ้าหนี้ต่างประเทศที่มีต่อ
พ่อค้า ต่อเอกชนในฐานะลูกหนี้ ^{ของ} Legislative Institutional Repository of Thailand
น้อยลงตามลำดับ

๒๒๖

สร ๑๘/๒๕๕๐ (เป็นพิเศษ)

พุทธชาติ ๑๑๕/๒

ประการต่อไปก็คือ เงินทุนสำรองได้ลดลง เนื่องจากต้องนำไป
รับซื้อเงินบาท เนื่องจากเงินบาทถูกโจมตี นอกจากนั้นค่าความต่างกรณีเงินบาท
ลอยตัวนั้น ถ้าคิดเป็นเงินขณะนี้แล้วอาจจะต้องชำระหนี้ต่างประเทศแล้ว ๘๐๐ ล้าน
ตัว เลขนำวิตกครับโดยประมาณ ประมาณ ๕ แสนล้านบาท-----

- ๑๑๖/๑

ประการต่อไป ขอเรียนว่าการแก้ไขปัญหาคาตามมาตรการที่ได้ปฏิบัติอยู่แล้วนั้น ที่ออกมาแล้วยังไม่ค่อยได้ผลจริงจังและทันทั่วทั้งที่ ประการต่อไปขณะนี้ปรากฏว่า น้ำมันขึ้นราคา แล้วก็รัฐไม่สามารถที่จะไปพยุงราคาได้เนื่องจากเงินกองทุน พยุงราคาน้ำมันได้ร่อยหรอลงไป เนื่องจากเอาไปใช้จ่ายในทางอื่นเสียแล้ว ราคาสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคราคาสูงขึ้นตามลำดับ คนดกงานมีจำนวนมากขึ้น รายได้ของคน ของเจ้าหน้าที่ ของคนในชาติโดยเฉพาะที่ทำงานภาคเอกชน ลดน้อยถอยลงเพราะนายจ้าง เลิกจ้างบ้าง นายจ้างแบ่งให้มาทำงานเป็นผลึกบ้าง ด้วยการลดค่าจ้างนั่นเอง ส่งผลประการสุดท้ายถึงรัฐบาลนั้นก็คือศรัทธาที่มีต่อ รัฐบาล พุดให้ซัดก็คือศรัทธาที่ประชาชนมีต่อรัฐบาลลดน้อยถอยลง เพราะฉะนั้น จะเห็นได้ว่า เรื่องการเงินการคลังเป็นเรื่องที่น่าห่วงใย น่ากลัวมาก เรื่องนี้ ฝ่ายที่รับผิดชอบของเราก็มีอยู่แล้วนั้นก็คือธนาคารแห่งประเทศไทย และในหลักการ ก็คือกำหนดว่าธนาคารแห่งประเทศไทยจะต้องเป็นอิสระในการบริหารงาน ในการปฏิบัติงาน เพราะฉะนั้นการที่จะแก้ไขเรื่องนี้จึงเป็นเรื่องยาก

สำหรับข้อเสนอนี้ ข้อเสนอแปรญัตติของกระผมมันได้เสนอว่า ให้เป็นรูปคณะกรรมการคือแทนที่ธนาคารแห่งประเทศไทยคนเดียวจะเป็น ผู้พิจารณาตัดสินใจในเรื่องนี้ก็ขอเสนอว่า ให้เป็นรูปคณะกรรมการทั้งภาครัฐ และเอกชนร่วมกัน กระผมจะขออนุญาตไม่กล่าวรายละเอียด หน้าก็คือ กำหนดนโยบายในเรื่องการเงินการคลังให้ชัดเจน แล้วก็ควบคุมการปฏิบัติ ฝผมเองขมอมองลึกไปว่าผู้ที่จะรับทราบเรื่องนี้ก็คือท่านนายกรัฐมนตรีที่จะต้อง รับทราบการเคลื่อนไหวการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเงินการคลัง เพราะ เรื่องการเงินการคลังเป็นเรื่องที่เปราะบาง เป็นเรื่องที่อ่อนไหวมาก ๆ ขออนุญาต เรียบว่าเมื่อเร็ว ๆ นี้ แม้แต่นายกรัฐมนตรีสิงคโปร์ที่มาประเทศไทย เขาก็ยัง มาถามว่าถ้ารัฐบาลสิงคโปร์มาตั้งธนาคารในประเทศไทยจะต้องมีกฎเกณฑ์ กติกาอย่างไรบ้างเขาจะได้ปฏิบัติได้ถูก เพราะฉะนั้นสิ่งนี้เป็นเครื่องชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารประเทศจะต้องรอบรู้ในเรื่องการเงินการคลัง การบริหารการเงินการคลัง อย่างชัดเจน ด้วยสาเหตุนี้แหละครับกระผมใครจะขอเสนอว่าสมควรที่จะมีเป็น รูปคณะกรรมการทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนดังกล่าว แต่อย่างไรก็ตามกระผมเห็นว่ มันคงเป็นเรื่องยาก เพราะว่าส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการปฏิบัติและอยู่ในกรอบ ที่เป็นอิสระ เพราะฉะนั้นก็คงจะเป็นเรื่องของการตั้งข้อสังเกตด้วยความห่วงใย ต่อส่วนรวมคงจะมีแค่นี้ ผมขออนุญาตนำเสนอกันครับ ขอบค้มมากครับ

๒๓๑

สร ๑๘/๒๕๔๐ (เป็นพิเศษ)

จีรภา ๑๑๖/๒

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : คุณหมอธีรวัฒน์ครับ

นายธีรวัฒน์ ร่วมไทรทอง (กรรมการ) : กราบเรียน
ท่านประธานที่เคารพ กระผม นายแพทย์ธีรวัฒน์ ร่วมไทรทอง สมาชิกสภา
ร่างรัฐธรรมนูญ จังหวัดกาฬสินธุ์ กรรมการ ตามที่กระผมได้ขอแปรญัตติ
มาตรา ๘๖ ที่ว่า รัฐต้องจัดตั้งสภาเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง และมีแผน
พัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองนั้น ทางคณะกรรมการพิจารณาร่าง
รัฐธรรมนูญได้ตอบรับและผ่านการประชุมกันเป็นมาตรา ๘๗ ทวิ เพราะฉะนั้น
กระผมขอขอบพระคุณครับ มีสิ่ง

- ๑๑๗/๑

ประธานสภาข้าราชการธรรมนุญ : เชิญท่านอาจารย์อมร

ศาสตราจารย์อมร รักษาสิทธิ์ : นิดเดียวครับ ท่านประธาน
ที่เคารพ ผม อมร รักษาสิทธิ์ ขอเรียนตามกรรมาธิการนิดหนึ่งว่า ข้อความ
ที่อยู่ในบรรทัดที่ ๔ ของมาตรา ๘๖ ผมรู้สึกจะเป็นเข้าใจไปโดยไม่เกิดประโยชน์
และอ่านยาก ถ้าจะกรุณาตัดทอนเสียจะดีขึ้นใหม่ คือตั้งแต่รุ่งบรรทัดที่ ๔
ที่บอกว่า กฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจที่ไม่สอดคล้องกับความจำเป็นทางเศรษฐกิจ
รุ่งรุ่งไปเปล่า ๆ ถ้าเป็นว่า กฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจโดยไม่จำเป็น เอาไว้
แค่นั้นพอไหม ก็แล้วแต่ท่าน ถ้าท่านชอบยาว ๆ ก็ความใจ และบุง ๆ บุงและยาว

ประธานสภาข้าราชการธรรมนุญ : ท่านอภิปรายแล้วนี้ครับ

ศาสตราจารย์ธรรมนุญ ลัดพลี : ท่านประธานที่เคารพ กระผม
ขอตรงนี้นิดเดียว คือไม่สรุป แต่ว่าประเด็นเดียวกับท่านอมร เพราะเมื่อที่ผมยัง
^{๒๓} ~~ไม่~~ ใจอยู่ คิดก็คิดตรงนี้เหมือนกัน เพราะกรรมาธิการได้แก้ตรงนี้ คือขีดคำว่า
ลด ออก ซึ่งจะเป็นว่า ลดกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจที่ไม่สอดคล้อง
เปลี่ยนมาตามของกระผม ดัดคำว่า ลด ออก มาเป็น ยกเลิกและละเว้น
การตรวจกฎหมายและกฎเกณฑ์ที่ควบคุมธุรกิจที่ไม่สอดคล้อง ซึ่งกระผมเห็นว่า
นี่เป็นเรื่องถอยหลัง คือเป็นเรื่องที่ไม่ทำชั่ว แต่ของผมเรื่องทำดี คือผมขีด ลด
และบอกให้ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่ไม่สอดคล้องเสีย คือให้ทำดี แต่ของท่าน
เอาแต่เพียงแค่นี้ไม่ทำชั่ว ซึ่งในรัฐธรรมนูญฉบับนี้น่าจะเป็นเรื่องก้าวหน้า
ไม่ใช่ว่าอยู่เฉย ๆ ก็ตรงกับท่านอมร ท่านอ่านถึงได้ชัด ๆ กระผมก็ฝากเป็น
ข้อสังเกตเท่านั้นเอง ขอบพระคุณครับ

ประธานสภาข้าราชการธรรมนุญ : เชิญกรรมาธิการ

นายสามารต แก้วมีชัย (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ
ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ กระผม สามารต แก้วมีชัย ในฐานะกรรมาธิการ ก่อนอื่น
กรรมาธิการก็ขอกราบขอบคุณท่านสมาชิกผู้มีเกียรติ ๒ ท่าน คือท่านธรรมนุญ ลัดพลี
ท่านอาจารย์อมร ที่ได้กรุณาให้ข้อเสนอแนะเรื่องถ้อยคำ ซึ่งคณะกรรมการก็ได้
พยายามปรับปรุงแล้ว ก็คิดว่าถ้อยคำที่ใช้อยู่ น่าจะเหมาะสมและครอบคลุมไปใน
ทุกเรื่องที่ท่านต้องการแล้ว ส่วนท่านสมาชิก ท่านอาจารย์เบโซ ขอประทานเอ่ยนาม
เราทราบดีถึงเจตนาดีของท่านที่ต้องการปกป้องการครอบงำทางเศรษฐกิจของเอกชน
ซึ่งในบทบัญญัติในมาตรา ๘๖ เราก็พยายามที่จะบัญญัติเรื่องการกำกับดูแลให้มี
การแข่งขันอย่างเป็นธรรม และใช้ถ้อยคำเรื่องของการป้องกันการผูกขาดตัดตอน

ไว้อย่างชัดเจน ซึ่งในทางปฏิบัตินั้นก็ เป็นหน้าที่ของฝ่ายบริหารที่จะต้องเอาจริงเอาจัง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการผูกขาดตัดตอนดังที่ท่านเป็นห่วงใย ซึ่งถ้อยคำเหล่านี้ก็คงจะ เชื้ออำนาจให้ฝ่ายบริหารได้ใช้อำนาจ เข้าไปดูแลแก้ไขได้ ส่วนท่านสมาชิกท่านหนึ่ง คือท่าน ร้อยตรี อำนวย ไทยานนท์ ที่ท่านห่วงกังวล เรื่องของนโยบายการเงินการคลัง ที่ท่านอยากจะให้มีการกำหนดนโยบายด้านนี้ขึ้น คณะกรรมาธิการอยากจะกราบเรียน ท่านว่า ในมาตรา ๘๗ ทวิ เราได้มีการเพิ่มเติมขึ้นใหม่ อีกสักครู่คงจะพิจารณาถึง ซึ่งในมาตรา ๘๗ ทวิ คงจะคลายความกังวลใจของท่านได้มาก เพราะจะบัญญัติให้มีการตั้งสภาที่ปรึกษาทางเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งภาคเอกชนจะเข้ามามีบทบาท ในการที่จะให้คำแนะนำในการวางแผนด้านเศรษฐกิจ สังคม ซึ่งรวมถึงนโยบาย ทางด้านการเงินการคลังที่ท่านห่วงใยด้วย ขอขอบคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ถ้ายังมีท่านผู้ใดคิดใจผมจะขอถาม มติที่ประชุม

(ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญมีสัญญาณให้สมาชิกที่มาประชุมทราบ ก่อนลงมติ)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านผู้ใดเห็นว่าควรแปรญัตติตาม ท่านสมาชิกเสนอแปรฯ โปรดยกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นส่วนใหญ่)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : พอใจทุกคนนะครับ ถ้าอย่างนั้น ก็เป็นไปตามร่างของกรรมาธิการที่เสนอมา ท่านผู้ใดเห็นเป็นร่างเดิม

(ไม่มีสมาชิกยกมือ)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ไม่มีนะครับ ก็เป็นอันว่ามาตรา ๘๖ เป็นไปตามร่างของคณะกรรมการที่ได้เสนอมาครั้งหลังสุด เลขาธิการครับ ขออนุญาตท่านธรรมนูญมีมาตรา ๘๖ ทวิ เชิญครับ

ศาสตราจารย์ธรรมนุญ ลัดพลี : ขอบพระคุณครับท่านประธานที่เคารพ ทุกกิจกรรมการเคยเดิมมาบ้างอะไรบ้าง ผมก็ตั้งรับลูกเดียว ตอนนั้นก็ขอเดิมลงไปบ้างให้ท่านไปอ่านดูบ้าง และกระผมคิดว่าเพื่อไม่เสียเวลาที่ประชุม ผมก็จะขออนุญาตท่านประธานแต่เพียงว่าอ่านข้อความที่ผมพูดสำคัญเสียสละเหนื่อยยากแปรมาเป็นหลักฐานไว้เท่านั้นเองว่า วันหนึ่งข้างหน้ามีเหตุการณ์อย่างนี้เกิดขึ้น อาจจะต้องคิดถึงกระผมบ้าง กระผมขออ่านดังนี้ อนุญาด่าน มาตรา ๘๖ ทวีรัฐต้องไม่ประกอบกิจการแข่งขันกับเอกชน เว้นแต่มีความจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐ รักษาผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการจัดให้มีการสาธารณูปโภค กระผมก็ขอแปรดังนี้ ไปเพิ่มเติมเรื่องนโยบายของรัฐ และก็กระผมเพียงแต่ขอไว้บันทึกไว้เท่านั้นเอง ผมไม่คิดว่าจะทำให้กรรมการต้องมาออกความเห็น ขอบพระคุณครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนุญ : ถ้าอย่างนั้น มาตรา ๘๖ ตวี
ท่านธรรมนุญต่อมาตรา ๘๖ ตวีเลขของท่านมีตรีอีกครับ

ศาสตราจารย์ธรรมนุญ ลัดพลี : มีครับ ถึงแล้ว เพราะว่าถัดจากกระผมมา มีท่านประเทือง คำประกอบ อีกท่านหนึ่ง

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนุญ : เขาไม่ติดใจ

ศาสตราจารย์ธรรมนุญ ลัดพลี : ไม่ติดใจ ถ้าอย่างนั้นกระผมขออนุญาต มาตรา ๘๖ ตวี ก็เช่นเดียวกัน ผมขออนุญาตอ่านเพื่อบันทึกเป็นหลักฐานเท่านั้นเอง มาตรา ๘๖ ตวี รัฐต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนในท้องถิ่นได้ตื่นตัวริเริ่มร่วมกันจัดตั้งสหกรณ์แห่งท้องถิ่นเพื่อประโยชน์ผลดีทางเศรษฐกิจ การเกษตร การผลิตและการตลาดของชุมชนท้องถิ่น
ขอบพระคุณครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนุญ : ขอบคุณครับ ต่อมาตรา ๘๖ จิตวา เลขครับ

ศาสตราจารย์ธรรมนุญ ลัดพลี : กระผมขอยิ่งที่เดียวรวดเดียวขออนุญาตเป็นพิเศษ คือไม่ถึงกับงดใช้ข้อบังคับ ขออนุญาตท่านประธาน คือ
มาตรา ๘๖ จิตวา กระผมขออนุญาต

มาตรา ๘๖ จิตวา รัฐพึงจัดให้มีสถาบันพัฒนาการวิทยากรมนุษย์ของประเทศและวางนโยบายประชากรที่มีประสิทธิภาพให้เหมาะสมกับทรัพยากรของชาติ ภาวะทางเศรษฐกิจ และสังคมและความเจริญก้าวหน้าของวิทยาการสมัยใหม่ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินชีวิตที่เป็นสุขและมั่นคงชนของประชากรของประเทศ และให้ทันต่อความก้าวหน้าของโลก

๒๓๕

สร ๑๘/๒๕๕๐ (เป็นพิเศษ)

อารีรัตน์ ๑๑๘/๑

มาตรา ๘๖ เบื้อง รัฐพึงสงเคราะห์ช่วยเหลือบุคคล ผู้ประสบภัย
เนื่องในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อประเทศชาติหรือในการช่วยเหลือราชการหรือ
ปฏิบัติตามหน้าที่มนุษยธรรม หรือเนื่องจากสาธารณภัยให้เหมาะสมทั่วถึง และ
ทันการณตามควรแก่กรณี

มาตรา ๘๖ ฉ รัฐพึงส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลเอกชนได้ เข้ามามี
ส่วนร่วมในการให้บริการสาธารณสุขและการบริหารงานสุขก่าพอนามัยที่ได้
มาตรฐานโดยมิถ่วงและด้วยค่าใช้จ่ายที่ต่ำหรือพึงรักษาพยาบาลแก่ผู้ยากไร้
โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย

การป้องกันและขจัดโรคระบาดติดต่ออันตราย รัฐต้องรับจัดกระทำ
ให้แก่ประชาชนโดยไม่คิดมูลค่าและทันต่อเหตุการณ์

หมดแล้วครับมาตรา ๘๖

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ก็เป็นอันจบการพิจารณามาตรา ๘๖
ต่อไปนะครับ

ศาสตราจารย์ธรรมณู ลัดพลี : เห็นท่านเลขาธิการฯ ยังไม่ทันอ่าน
กระผมกลัวจะข้ามหน้าไป มาตรา ๘๗ กระผมขอตัดข้อความในมาตรา ๘๗
ออกทั้งหมด กระผมคิดว่าไม่ต้องการคำอธิบาย ไม่ติดใจครับ

ประธาน : ท่านสมาชิกผู้มีเกียรติครับ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณา
เนื่องจากว่ามาตรา ๘๗ ทางคณะกรรมการได้ตัดออกไปมาก และเพิ่มมาเกือบ
ทั้งหมด ถ้าท่านกรรมาธิการได้ชี้แจงเหตุผลทั้งหมดแล้ว เผื่อบางที่ว่าท่านสมาชิก
จะได้ประกอบการพิจารณาไปเสียทีเดียว ถ้าตรงใจก็อาจจะถอนได้ จะได้ยุติครับ
เชิญท่านอมร ครับ

ศาสตราจารย์อมร รัชกาลสีย์ : กราบเรียนท่านประธาน
ที่เคารพ ผม ออมร รัชกาลสีย์ กระผมขอความกรุณาท่านกรรมาธิการช่วยดู
ข้อความตอนท้ายของ มาตรา ๘๗ หลังจากที่ท่านย้ายไปย้ายมาแล้ว ตอนต้น
ของหน้า ๒๕ รู้สึกว่าถ้าเกลาสักนิดหนึ่งจะอ่านสะดวกขึ้น ผมไม่แก้สาระ
แต่ว่าแนะนำขอฝากฝังให้ไปดูหน่อยว่า ถ้าเขียนอย่างนี้ได้ไหมครับ ๒ บรรทัดท้าย
ของตรงนั้น และต้องจัดทำรายงานแสดงผลการดำเนินการ รวมทั้งปัญหา
และอุปสรรคต่อรัฐสภาปีละหนึ่งครั้ง จบ ผมว่าจะรัดกุมกว่าเดิมเยอะครับ
เอาใหม่จะครับ ผมขออ่านใหม่อีกทีนะครับ ท้ายบรรทัดที่ ๑ และต้องจัดทำ
รายงานแสดงผลการดำเนินการ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่อรัฐสภาปีละหนึ่งครั้ง
จบแล้วครับ เพราะว่าที่เหลือนั้นเมื่อเสนอรายงานต่อสภาก็เหมือนกันเผยแพร่
ให้ประชาชนทราบ แล้วปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการก็ไม่จำเป็น
เพราะรายงานผลการดำเนินการ แสดงปัญหาและอุปสรรคแล้วครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เป็นอย่างไรครับ ฟังแล้ว
เหมือนเอาข้างหลังไว้ข้างหน้า เชิญครับ

รองศาสตราจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์ (กรรมาธิการ) :
กรรมาธิการขอเรียนถามท่านศาสตราจารย์อมร รัชกาลสีย์ นิดหนึ่งครับ
คำว่า รวมทั้งปัญหาและอุปสรรค มีอยู่ใช่ไหมครับ มีอยู่กรรมาธิการก็
ขออนุญาตเห็นด้วยกับท่านศาสตราจารย์อมร รัชกาลสีย์ ครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : อ่านตลอดก็ครับ

รองศาสตราจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์ (กรรมาธิการ) :
ประเด็นที่ท่านประธานได้เรียนถามนะครับ ว่ามาตรา ๘๗ นั้น หลักการคืออะไร
ก็ขออนุญาตเรียนว่า มาตรา ๘๗ นั้นเป็นเรื่องของการที่เกิดขึ้นใหม่ เป็นเรื่อง
กรรมาธิการต้องการให้ผลของแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มีผลบังคับได้พอสมควร
โดยกำหนดกลไกขึ้นมาว่า ในเรื่องแนวนโยบายแห่งรัฐ พื้นฐานแห่งรัฐ คณะรัฐมนตรี
ที่จะเข้าแถลงนโยบายนั้นต้องชี้แจงครับ และก็มีกลไกต่อสภาเพื่อให้ทราบว่า
ทั้งหมดนี้ว่า รัฐบาลได้มีความคืบหน้าในการดำเนินการไปมากน้อยแค่ไหนอย่างไร
ก็เป็นเรื่องกลไกใหม่ที่เขียนขึ้นเพื่อให้หมวดนี้มีผลบังคับบ้างพอสมควร

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ผมยังติดใจนิดหนึ่งครับท่าน
อาจารย์อมร ตรงนั้นเดิมอะไรนะครับ รายงานประจำปี บรรทัดที่ ๓ นะครับ

ศาสตราจารย์อมร รัชกาลสีย์ : อ่านอีกครั้งจะครับ ผมจะอ่าน
ตั้งแต่หน้า ๒๕ เลยนะครับ แผ่นดินให้เป็นไปตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ

๒๓๖

สว ๑๘/๒๕๕๐ (เป็นพิเศษ)

ทศกัญจน์ ๑๑๙/๒

ตามที่บัญญัติไว้ในหมวดนี้ และต้องจัดทำรายงานแสดงผลการดำเนินการ รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่อรัฐสภาปีละหนึ่งครั้ง

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนุญ : จบแค่นี้ใช่ใหมครับ

ศาสตราจารย์อมร รัชกาลดี : ครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนุญ : ต่อไป มาตรา ๘๗ ทวิ ครับ

ศาสตราจารย์ไพศิษฐ์ พิพัฒน์กุล (เลขาธิการสภาว่างรัฐธรรมนุญ) :
มาตรา ๘๗ ทวิ คณะกรรมาธิการเพิ่มขึ้นใหม่

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนุญ : เชิญคณะกรรมาธิการให้เหตุผลครับ

รองศาสตราจารย์สมคิด เลิศไพฑูรย์ (กรรมาธิการ) : ท่านประธาน
ที่เคารพครับ มาตรานี้เป็น เรื่องใหม่นะครับ เป็น เรื่องที่กรรมาธิการได้พิจารณา
เห็นว่า ใน เรื่องระบบเศรษฐกิจและสังคมปัจจุบันมีปัญหามากมาย รัฐบาลนั้น
คงไม่สามารถแก้ไขปัญหาด้วยตนเองได้ทั้งหมดนะครับ มีความจำเป็นต้องระดม
ความคิดเห็นของคนทั้งประเทศเข้ามาร่วมมือในการแก้ไขในปัญหาต่าง ๆ
ที่เกิดขึ้นนะครับ กรรมาธิการเลขอนุญาตเพิ่มเติม มาตรา ๘๗ ทวิ ขึ้นนะครับ
เนื่องจากมีการเสนอแนะในบางประเด็น กรรมาธิการก็ขออนุญาตแก้ไข
มาตรา ๘๗ ทวิ ใหม่ โดยขออนุญาตใช้คำใหม่ดังต่อไปนี้ครับท่านประธาน

- ๑๒๐/๑

มาตรา ๘๗ ทวิ เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามหมวดนี้ให้รัฐจัดให้มีสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีอำนาจให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคม วรรคแรกครบ ท่านประธาน วรรคสอง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ต้องให้สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติให้ความเห็นก่อนการประกาศใช้ วรรคสามนั้นคงเหมือนเดิมครบ ท่านประธาน

ประธานสภาว่าร่างรัฐธรรมนูญ : ได้ยินกันทุกท่านแล้วนะครับ มีใครขัดข้องไหมครับ เชิญท่านอมรรักษ์

ศาสตราจารย์อมร วิชาสิทธิ์ : ท่านประธานครับ ผมขอรับกานิดหนึ่งว่า ขณะนี้เรามีสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งก็ตรงกันแล้วก็ค่อนข้างจะซ้ำกันทีเดียว เดิมทีชื่อสภาพัฒน์ฯ ที่เขาเรียกกันจนกระทั่งถึงบัดนี้ยังเรียกว่า สภาพัฒน์ฯ ผมได้มีโอกาสเป็นคณะกรรมการบริหารของสภาพัฒน์ฯ อยู่หลายปี แล้วก็รู้สึกว่ ขอเรียนตามตรงในที่นี้ว่า คณะกรรมการของสภาพัฒน์ฯ นั้นบังเอิญไม่ได้ทำหน้าที่ ซึ่งทั้ง ๆ ที่ควรจะทำ เพราะว่าขอเรียนตามตรงก็เกิดเหตุการณ์ประหลาด คือฝ่ายเลขานุการ คือฝ่ายสำนักประจำเขาแข็ง เพราะฉะนั้นเขาก็ทำอะไรไปหมดในนามของคณะกรรมการบริหารสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตกลงนาน ๆ กรรมการจึงมาประชุมที และก็ให้ความคิดเห็นตามที่ เขาเสนอมา แล้วกระผมก็เคยเตือนเขาไปบอกว่าตามกฎหมาย กรรมการนั้นน่าจะมีความาจให้ความคิดเห็นต่อรัฐบาลอะไรต่ออะไรได้ ตกลงไม่ได้ทำหรือครับ มีวแต่รับผิดชอบอันนั้น ทั้งนี้ผมเรียนในตอนนี้เป็นห่วงว่าอาจจะซ้ำกันกับเขา ถึงแม้จะมีคำว่าที่ปรึกษาก็ตาม ประการที่หนึ่ง

ประการที่ ๒ เป็นไปได้ไหมครับ คือผมเห็นด้วยในคอนเซ็ปต์ (Concept) ที่นี้จะเดิมในฐานะที่ท่านบอกว่าจะต้องมีแผนอะไรหลาย ๆ แผน แผนที่ต่าง ๆ เดิมคำว่า การเมือง ลงไปได้สักคำหนึ่งไหมครับ สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจการเมืองและสังคมแห่งชาติ ผมนึกว่าจะทำให้ดีขึ้น เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมขึ้น คือหมายความว่ารวมทุกเซคเตอร์ (Sector) ที่นี้ คือแทนที่จะเอาการเมืองไปเป็นซิบซูม (Subzoom) หรือว่าเป็นลูกน้องของสังคม ก็ให้เป็นตัวเด่นขึ้นมาเสียหนึ่งตัว ในนั้น ผมขอฝากข้อสังเกตอย่างนี้ ขอเดิคำว่ การเมือง ครับ

ประธานสภาว่าร่างรัฐธรรมนูญ : คุณเสวีครับ

นายเสวี สุวรรณานนท์ : กราบเรียนท่านประธานที่เคารพ กระผมเสวี สุวรรณานนท์ สมาชิกสภาว่าร่างรัฐธรรมนูญ กรุงเทพมหานคร ขออนุญาตเสนอ

ความคิดเห็นในมาตรา ๘๗ ทวิ ซึ่งถ้าตามวรรคหนึ่งแล้ว ก็ยังพอที่จะเข้าใจได้ว่าให้มีสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งจะมีอำนาจให้คำปรึกษา และข้อเสนอแนะของรัฐมนตรีในปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งดูแล้วก็คงจะหาผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีความรู้มาเป็นที่ปรึกษา ส่วนวรรคสอง จะเห็นได้ว่าสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมจะต้องให้ความเห็นก่อนการประกาศใช้ การให้ความเห็นก่อนการประกาศใช้ครั้งนี้ ผมยังกังวลใจอยู่ว่าจะมีปัญหาหรือไม่ เพราะเนื่องจากว่าประการแรก คณะรัฐมนตรีนั้นก็คือผู้ที่มีหน้าที่บริหารในกิจการงาน บ้านเมือง แต่ถ้าหากว่าจะมาสอบถามความคิดเห็นก่อนแล้ว จะทำให้กระบวนการ ในการปฏิบัติหน้าที่ดำเนินการไปโดยสะดวกหรือไม่ แล้วโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความคิดเห็นก่อนการประกาศใช้นั้น ก็ไม่ปรากฏชัดเจนว่า ความคิดเห็นนั้นจะเห็นชอบ ด้วยหรือไม่ หากไม่เห็นชอบแล้ว จะประกาศใช้ได้หรือไม่ อันนี้ถ้าหากว่าไม่ตรงกัน แล้วก็จะเป็นปัญหาขึ้นอีกหรือไม่ ก็คงเห็นว่าการผิดดังกล่าวจะเป็นปัญหาทั้งสิ้น ในการประกาศใช้กระผมจึงเห็นควรว่า ไม่จำเป็นจะต้องให้เสนอความคิดเห็นก่อน ประกาศใช้ครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านองอาจครับ

นายองอาจ หล้าอุบล : เรียนท่านประธานที่เคารพ กระผม

นายองอาจ หล้าอุบล สสร. จากจังหวัดชัยนาท ผมเห็นด้วยกับมาตรา ๘๗ ทวิ ที่ทางคณะกรรมการเพิ่มขึ้นมา แต่ผมขอเพิ่มข้อความท้ายวรรคสองไปอีก ประโยคหนึ่ง คือเพิ่มไปว่า และดูแลการปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนนั้น ๆ เหตุผลที่ผมขอเพิ่มในส่วนนี้เพราะว่า ข้อเท็จจริงคือเรามีสภาพพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติอยู่แล้ว แต่ในทางปฏิบัติที่ทางคณะรัฐมนตรีก็ตาม หรือรัฐบาลก็ตาม ไม่สามารถที่จะดำเนินการตามแผนนั้น ๆ ได้ ไม่ใช่ว่าไม่สามารถ เพียงแต่ว่า รัฐมนตรีที่มีสิทธิยกย้าย ถ่ายเทงบประมาณเอาไปลงในจังหวัดของตัวเอง โดยที่ จังหวัดอื่นที่ไม่มี ส.ส. ที่เป็นรัฐมนตรี ไม่สามารถที่จะพัฒนาจังหวัดของตัวเองได้ เนื่องจากโดนรัฐมนตรีซึ่งเป็น ส.ส. จังหวัดอื่นดึงงบประมาณไปหมด ในส่วนนี้ ผมจึงอยากให้เพิ่มประโยคนี้เข้าไปท้ายวรรคสอง เหตุผลของผมมีแค่นี้ครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : กรรมาธิการขอนแก่น
คุณในเวศก่อนครับ

นายนิเวศ พันธุ์เจริญวรกุล : ขอบพระคุณ ท่านประธานครับ ผมอยากจะมีข้อซักถามจะเรียนถามท่านกรรมาธิการนิดหนึ่ง คือในวรรคแรกเรากำหนดว่า ให้ทางสภาพัฒนาฯ ทางสภาที่ปรึกษาทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับร่างกฎหมาย แล้วก็บังคับที่สำคัญเกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคม ที่นี้พอมาวรรคสองเรามาบอกว่าให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนอื่น ๆ ผมไม่แน่ใจว่าหมายถึงแผนอะไร คือในวรรคแรกเรากำหนดว่าให้ร่างกฎหมายเกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคม แต่พอมาอันที่ ๒ มีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและเราตัดคำว่า แผนพัฒนาการเมือง แต่เรายังคงว่า แผนอื่น ๆ ไม่ทราบรวมถึงอย่างอื่นด้วยหรือเปล่า ขอบพระคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เชิญกรรมาธิการครับ

ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (กรรมาธิการ) :

ท่านประธานที่เคารพ ผม บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ในฐานะกรรมาธิการครับ ขอประทานอนุญาตกราบเรียนชี้แจงต่อท่านประธานและเพื่อนสมาชิกนครับ ในการบัญญัติมาตรา ๘๗ ทวิ เพิ่มเติมขึ้นมา ที่ท่านสมาชิกหลายท่าน โดยเฉพาะท่านศาสตราจารย์อมร กรุณาตั้งข้อสังเกตเรื่องชื่อว่าเหมือนกับสภาพัฒนาฯ ที่เราเรียกกันในภาษาพูดหรือเปล่า ขอประทานกราบเรียนว่า จริง ๆ แล้วที่เราเรียก สภาพัฒนาฯ ในภาษาพูดนั้นในภาษาทางการหรือคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คณะกรรมการชุดนี้จัดตั้งขึ้นครั้งแรกในปี ๒๕๔๗ ในรัฐบาล จอมพล.ป. เรียกว่า สภาพัฒนาการเศรษฐกิจ ต่อมาในปี ๒๕๕๒ ก็มีการออกพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ซึ่งเป็นคณะกรรมการในฝ่ายบริหารสำหรับวางแผนเศรษฐกิจ เพื่อประโยชน์ในการจัดสรรงบประมาณและในการกู้เงินของต่างประเทศสมาชิกใช้ในการพัฒนาประเทศ แต่ว่าอย่างไรก็ตามแต่คณะกรรมการที่ว่านั้นก็มียอดประกอบเฉพาะภาครัฐคือประกอบด้วยฝ่ายการเมืองและข้าราชการประจำ ครั้นต่อมาองค์ประกอบใหญ่มาประมาณ ๒๐ กว่าขึ้นนั้นทำให้เกิดปัญหาขึ้น ในพระราชบัญญัติพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมในปี ๒๕๕๐ เชนนั้นก็เปลี่ยนเป็น คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แทน เพราะฉะนั้นชื่อคงไม่ขึ้นครับ และขอกราบเรียนอีกว่า สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินี้เป็นสภาซึ่งได้แนวความคิดมาจากในต่างประเทศ

๒๔๑

สร ๑๘/๒๕๕๐ (เป็นพิเศษ)

วปรพ ๑๒๑/๒

และนักวิชาการในประเทศหลายคนเสนอ ในต่างประเทศนั้นมีตัวอย่างเช่น รัฐธรรมนูญฝรั่งเศสมีสภาเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแก่รัฐบาล และรัฐสภาในเรื่องเศรษฐกิจและสังคม โดยมีองค์ประกอบตามที่กฎหมาย ประกอบรัฐธรรมนูญกำหนด ซึ่งเป็นที่มาจากภาคอื่นที่ไม่ใช่ภาครัฐทั้งสิ้น เช่น จะกำหนดว่าจะต้องมีผู้แทนผู้ใช้แรงงานจากสหภาพแรงงานที่มีสมาชิกมากที่สุด ในประเทศก็ตาม จะต้องมีส่วนมาจากสหกรณ์การเกษตรที่มีสมาชิกมากที่สุดก็ตาม

- ๑๒๒/๑

จะต้องมีภาคธุรกิจอุตสาหกรรม และธุรกิจการค้าก็คน จะต้องมีฝ่ายวิชาการก็คน ทั้งหมดนี้จะเป็นองค์ประกอบที่ควรที่จะกำหนดไว้ในวรรคสามของมาตรา ๘๗ ทวิ แต่เพื่อประโยชน์ในการให้รอบคอบ คณะกรรมาธิการจึงกำหนดให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ เพราะฉะนั้นสภานี้ก็จะทำหน้าที่เป็นสภาใหญ่ แทนที่จะต้องไปมีสภาย่อย ๆ เรียกว่าสภาการเกษตรบ้าง หรือสภาทางแรงงาน หรือสภาอื่นบ้าง ก็อาจจะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของสภาที่ปรึกษาทาง เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้ และหากสภานี้จะมีบทบาทเป็นท่านองสภากระຈก ที่นักวิชาการบางคนให้ข้อคิดเห็นว่าจะทำการสะท้อนความคิดของประชาชนต่อการวางแผนของชาติ ซึ่งเวลานี้ คณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติก็ทำอยู่แล้วในแผนฯ ๘ ก็จะเป็นการเหมาะสม ที่ท่านสมาชิกกรุณาตั้งข้อสังเกตต่อไปว่า จะใส่การเมืองเข้าไปด้วยหรือไม่ แต่เดิมคณะกรรมการได้กำหนดให้มีแผนพัฒนาการ เมืองอยู่ในนี้ด้วย แต่ได้รับฟังตั้งจากท่านสมาชิกและหลายฝ่ายว่า ถ้าใส่การเมืองเอาไว้ด้วยจะทำให้สภาที่ปรึกษาแห่งนี้มีอำนาจค่อนข้างจะกว้าง เมื่อกว้างแล้วลักษณะความ เชื่อวชาญเฉพา ก็จะไป คณะกรรมาธิการจึงตัดเรื่องแผนพัฒนาการ เมืองออกตามข้อสังเกตของหลายท่าน

สำหรับท่านสมาชิกที่ให้ข้อสังเกตว่าในวรรคสอง ต้องให้สภาที่ปรึกษาทาง เศรษฐกิจและสังคมให้ความเห็นในแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนอื่นก่อนการประกาศใช้ นั้น ขอรบกวนเรียนว่า ประการแรกเป็นเรื่องความเห็นนะครับ ความเห็นนั้นไม่มีผลผูกพันคณะรัฐมนตรีหรือรัฐสภาแต่อย่างใด ในทางกฎหมาย แต่แต่ละครั้งความเห็นนั้นอาจจะ มีผลหรือมีน้ำหนักก็เฉพาะในทางการ เมืองหรืออุจจ ให้คณะรัฐมนตรีหรือรัฐสภานำไปคิดประกอบ เพราะฉะนั้นที่ท่านกังวลว่าถ้าให้ความเห็นไปแล้วคณะรัฐมนตรีจะไม่รับ ก็คงไม่มีปัญหาทางกฎหมายแต่อย่างใด เพราะนั่นคือความเห็น และจริง ๆ แล้วท่านประธานครับ เวลานี้คณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติก็กำลังเหล่านี้อยู่แล้ว ในการจัดทำแผนฯ ๘ ได้มีการออกไปขอความเห็นประชาชนต่าง ๆ

สำหรับที่ท่านสมาชิกตั้งข้อสังเกตว่า น่าจะให้สภานี้ดูแลการปฏิบัติ ให้เกิดผลด้วยนั้น ขอประทานทราบเรียนว่า หน้าที่นี้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งอยู่ในฝ่ายบริหาร สภานี้เป็นผู้ให้ความเห็นเท่านั้น ไม่ใช่องค์กรดำเนินการ และไม่ใช่องค์ที่จะต้องไปซ้ำซ้อนกับ.

ฝ่ายบริหารหรือรัฐบาลแต่อย่างใด

สมาชิกท่านสุดท้ายกรุณาตั้งคำถามเกี่ยวกับการให้คำแนะนำ เรื่อง ร่างกฎหมายหรือกฎข้อบังคับนั้น คณะกรรมาธิการตัดออกไปแล้วในเรื่องนี้ เพราะคิดว่าไม่ใช่ความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะของสภาที่ปรึกษาที่จะให้ความเห็นทางกฎหมาย แต่ถ้าเรื่องนั้นเป็นเรื่องควรจะมีกฎหมายอะไร หรือควรจะมีกฎหมายอะไร ก็เป็นเรื่องปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคมอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นในมาตรา ๘๗ ทวิ วรรคแรก จึงมีความแต่เพียงว่ามีอำนาจให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคม เท่านั้นเองนะครับ ไม่มีกฎหมายอีกต่อไป ส่วนที่บอกว่าแผนอื่นนั้นจะเป็นแผนอะไร ในเวลานี้คณะกรรมาธิการไม่ได้มีอะไรอยู่ในใจ แต่ได้โยนไปบอกว่า ถ้าเป็นแผนอื่นนั้นต้องเป็นแผนที่กฎหมายบัญญัติให้สภาให้ความเห็น ซึ่งต่อไปอาจจะมีการศึกษาแห่งชาติหรือแผนอื่น ๆ ก็ได้ แต่ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ ขอบพระคุณมากครับ

- ๑๒๓/๑

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ท่านเสวีศรี

นายเสวี สุวรรณภานนท์ : กราบเรียนท่านประธานที่เคารพครับ

กระผม นายเสวี สุวรรณภานนท์ สมาชิกสภาว่างรัฐธรรมนูญ กรุงเทพมหานคร ขอกราบเรียนเสนอความคิดเห็นในส่วนที่ท่านกรรมาธิการบวรศักดิ์ได้ให้ความกรุณาอธิบาย ซึ่งกระผมก็ยังคงเห็นว่ายังเป็นปัญหาอยู่ดี เพราะถ้าหากว่าจะให้สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจมีอำนาจให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะตามวรรคหนึ่งแล้ว ก็เท่ากับว่าการดังกล่าวนั้นก็ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ท่านกรรมาธิการได้ชี้แจง การที่จะให้สภาที่ปรึกษาฯ เสนอความคิดเห็นก่อนนั้น แล้วให้เหตุผลว่าไม่มีผลในทางกฎหมายนั้น กระผมคิดว่าคงจะยังไม่ถูกต้อง เพราะเนื่องจากมาตรา ๘๓ ที่กำหนดให้คณะรัฐมนตรีจะต้องแถลงนโยบายต่อรัฐสภาปีละ ๑ ครั้งนั้น คงจะต้องมีผลผูกพันในการทำงานของคณะรัฐมนตรีดังกล่าว และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง อย่างที่ผมกราบเรียนแล้วว่า ถ้าหากว่าความเห็นไม่ตรงกันเมื่อไร คณะรัฐมนตรีซึ่งเป็นผู้ที่ใช้อำนาจบริหาร ซึ่งเป็นอำนาจอธิปไตยโดยอำนาจหนึ่งนั้น เท่ากับว่าจะต้องถูกรอบงำโดยองค์กรอีกองค์กร หรือองค์การอีกองค์การหนึ่งซึ่งตั้งขึ้นมา ถ้าหากว่าความเห็นขัดแย้งกันแล้ว เกิดผลในการทำงานหรือปฏิบัติหน้าที่นั้น เกิดไม่ตรงกับความเห็นใดความเห็นหนึ่ง อันนี้แหละครับ คงจะเกิดปัญหาเป็นอย่างยิ่ง และคณะรัฐมนตรีนั้น ผมว่าการจะทำงานโดยรวดเร็วโดยอิสระ และโดยความคิดเห็นของคณะรัฐมนตรีนั้นกลับกลายเป็นว่าคณะรัฐมนตรีไม่มีเอกเทศ หรือไม่มีโอกาสที่จะตัดสินใจด้วยตนเองได้ ซึ่งคงจะขัดกับหลักของการบริหารแผ่นดินที่จะให้คณะรัฐมนตรีนั้นได้ประชุมปรึกษาหารือแล้วดำเนินการไปตามนั้น กระผมก็คงจะยังไม่เห็นด้วยกับการที่จะให้สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินั้น ให้ความเห็นก่อนการประกาศใช้ครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : มีใครคิดใจใหม่ครับ กระผมขอความรู้หนึ่งท่านกรรมาธิการครับ ตรงวรรคสองที่บอกว่า แขนงอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติเป็นกฎหมายออกมา ต้องให้ที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ให้ความเห็นก่อนการประกาศใช้ มันจะแปลความว่า สามารถยับยั้งกฎหมายที่เขาออกมาแล้วได้หรือเปล่า มันเป็นกฎหมายของสภา กฎหมายนั้นจะใช้ เกิดเข้าวรรคสองนี้ เขาไม่ให้ใช้ละครับ มันใช่หรือเปล่า ขออธิบายชี้แจง หน่อยนะครับ

ศาสตราจารย์บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ กระผม บวรศักดิ์ อุวรรณโณ ในฐานะกรรมาธิการ สภาที่ปรึกษาฯ อำนาจหลัก อยู่ในมาตรา ๘๓ ทวิ วรรคแรกนะครับ บวกว่าเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการ

ตามหมวดนี้ให้รัฐจัดให้มีสภาที่ปรึกษา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีอำนาจให้
 คำปรึกษาและข้อเสนอแนะ เพราะฉะนั้นนี้เป็นเพียงคำปรึกษาและข้อเสนอแนะ
 ซึ่งไม่มีผลผูกพันทางกฎหมาย ส่วนวรรคสองขยายต่อไปอย่างที่ปรากฏอยู่ในร่างฯ นี้ว่า
 แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ต้องให้
 สภาที่ปรึกษาให้ความเห็นก่อนการประกาศใช้ ความเห็นนี้ก็ขยายว่าเป็นคำปรึกษา
 ซึ่งไม่มีผลทางกฎหมายก็จะผูกมัดอีกเหมือนกัน แล้วก็ไปบังคับให้ออกกฎหมาย
 หรือไม่มีอะไรก็ได้ ท่านประธานครับ สำหรับคำว่า อำนาจหน้าที่ในวรรคสามนั้น
 ที่จะต้องให้เป็นไปตามกฎหมายบัญญัติ ก็จะออกเกินกว่าที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้
 ในวรรคหนึ่งและวรรคสองไม่ได้ เพราะฉะนั้นกล่าวโดยสรุปก็คือว่า สภานี้ไม่มี
 หน้าที่ไปยุ่งยั้งกฎหมายใด ๆ ที่จะตราทั้งสิ้นครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านอาจารย์แก้วสรครับ

นายแก้วสรร อติโพธิ : ผมคิดว่าประเด็นที่เพื่อนสมาชิกถาม ก็มีข้อคิดไปได้อยู่ มันเหมือนกับว่าแผนฯ นี้ได้ผ่านความเห็นชอบของ ครม. แล้ว แต่ก่อนจะไปประกาศใช้ก็ต้องให้สภาฯให้ความเห็น ถ้าเป็นไปได้จะ เดิมสักหน่อย ได้ไหมว่า ก่อนการพิจารณาประกาศใช้ ไม่อย่างนั้น ครม. อนุมัติแล้วไปให้ สภาฯให้ความเห็นมันก็ไม่มี ความหมาย เพราะฉะนั้น ก่อนการเข้าสู่การ พิจารณาของ ครม. ผมต้องการให้ความหมายเป็น อย่างนั้น เวลา มาเข้า ครม. ครม. ก็จะ ทั้งแผนฯ และ ความเห็นของสภาฯที่ปรึกษาเทียบเคียงกันดูว่าจะ อนุมัติ หรือไม่ ผม เข้าใจว่า เป็นเช่นนั้น ขอเรียนถามท่านกรรมาธิการว่า ท่านคง ไม่ได้หมายถึงว่า ครม. ลงมติแล้ว แล้วก็มา ให้สภาฯ ช่วย นิด เถอะครับ ครบนี้ผมคิดว่าผู้สงสัยมีเหตุผลเหมือนกัน

ประธานสภาฯร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านพนัสก่อนครับ เดี่ยว ท่านประธานกรรมาธิการฯ ชี้แจงที่เดียว ขออนุญาตท่านพนัสก่อนครับ ท่านประธานฯ ครับ เชิญท่านพนัสครับ

นายพนัส ทัศนียานนท์ : ผมขออนุญาต ผม พนัส ทัศนียานนท์ ขอความกระจ่างเพิ่มเติมอีกนิดเดียวในวรรคแรก อย่างที่ท่านอาจารย์บรรลือศักดิ์ บอกว่าที่มาที่ไปของสภาฯระจกของฝรั่งเศส เรียกว่าเป็น สภาฯระจก เพราะฉะนั้น อันนี้ก็ เท่ากับสภาฯทำหน้าที่เป็นกระจกให้รัฐบาลส่งดูตัวเอง คำถามก็คือว่า ถ้าหากว่าทางคณะรัฐมนตรีถ้าเขาไม่ขอคำปรึกษา สภาฯนี้จะมีอำนาจด้วยตัวเอง หรือไม่ ที่จะทำให้คำปรึกษา หรือให้ความเห็นทั้ง ๆ ที่คณะรัฐมนตรีเขาไม่ขอ อันนี้ในวรรคแรก

สำหรับในวรรคสอง ผมถามต่อเนื่องจากท่านประธานก็คือว่า ถ้าในกรณีซึ่งมีกฎหมายกำหนดอยู่แล้ว อย่างเช่น กฎหมายสิ่งแวดล้อม ในปัจจุบันนี้ ได้มีบทบัญญัติกำหนดให้มีการวางแผนทางด้านสิ่งแวดล้อมใน หลายระดับ คำถามของกระผมก็คือว่า ในเมื่อ พ.ร.บ. สิ่งแวดล้อมขณะนี้ มีอยู่แล้ว แต่สภาฯที่ปรึกษาตามมาตรานี้ยังไม่มี ต่อไปเขาจะวางแผนสิ่งแวดล้อม หรือว่าแผนปฏิบัติการในระดับจังหวัดเขาจะต้องมาขอคำปรึกษาจากที่นี่หรือไม่ ผมก็ขอความกระจ่างแค่ ๒ ประเด็นนี้เท่านั้น ขอบพระคุณครับ

ประธานสภาฯร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านครชิตครับ ถามเสียที่เดียว ให้ท่านประธานกรรมาธิการฯ ท่านได้ตอบ

นายครรรชิต สุขุมินท : ท่านประธานครับ ผม ครรรชิต สุขุมินท สสร. ุุทัยธานี ท่านประธานครับ ถ้าหากดูตามมาตรา ๘๗ ทวิ ตามที่ท่านกรรมาธิการได้ร่างฯ มาให้ดู ผมก็คงจะเห็นแต่เพียงว่า สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคม ก็คงจะมีหน้าที่แต่เพียงเสนอแนวความคิดเห็นและให้คำปรึกษาเท่านั้นเอง เพราะฉะนั้นในส่วนของผมคิดว่า ถ้าอ่านจหน้าที่มีแต่เพียงอยู่เท่านั้น ในวรรคสองไม่ควรจะมี ควรจะตัดทิ้งไปเลย เพราะจะเป็นแต่เพียงให้คำปรึกษาและชี้แนะ ครม. ในการเกี่ยวกับปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคม ในการกำหนดแนวนโยบายต่าง ๆ เท่านั้น ไม่ควรจะมาให้ความเห็นก่อนที่มีการประกาศใช้ เพราะจะเป็นการผูกพัน ขอบคุณครับ

ประธานสภาสร้างรัฐธรรมนูญ : เชิญท่านประธานกรรมาธิการฯ หมดแล้วครับคนสงสัย

นายอนันท์ ปันยารชุน (ประธานคณะกรรมการ) :
ท่านประธานที่เคารพ ประเด็นใหญ่หรือหลักการที่นำมาใส่ในมาตรา ๘๗ ทวิ ก็คือว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผน เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เท่าที่ผ่านมาในอดีตนั้น ถึงแม้สภาพพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งมีความกรรมการและมีสำนักงานได้ทำหน้าที่มาเพิ่มความสามารถ อย่างไรก็ตาม จากความผันแปรของโลก และจากวิวัฒนาการของความคิดของการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น เป็นที่ประจักษ์ว่าแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในอดีต มีการตั้งข้อสังเกตว่าเป็นแผนฯ ที่เขียนโดยราชการ เป็นแผนฯ ที่เขียนโดยนักทฤษฎีหรือนักวิชาการ ซึ่งมีขีดความสามารถสูงในสภาพพัฒนา มีการกล่าวหาว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจสังคมแห่งชาติในอดีตนั้นค่อนข้างจะหนักไปไปในทางที่ดูแลผลประโยชน์ของภาคเศรษฐกิจ เป็นส่วนใหญ่

ไม่ได้ดูแลทางภาคสังคมที่พอเพียง ซึ่งภาคทางสังคมนั้นส่วนหนึ่งก็เป็นเรื่องของภาคการศึกษา ก็มีการอ้างอิงว่าแผนฯ ที่ผ่านมานั้นเป็นแผนฯ ที่มีแต่จุดมุ่งหมายในเรื่องของอัตราการเติบโตเศรษฐกิจของประเทศ แต่ไม่ได้ให้ความสำคัญเพียงพอกับการกระจายอำนาจ และการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น มีข้อกล่าวหาว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจของสังคมในอดีตนั้นเป็นแผนฯ ที่ดูแลสิ่งที่เราเรียกว่า ภาครวมหรือสหภาค จะคำนึงถึงแต่เฉพาะว่าอัตราการเติบโตของเศรษฐกิจเป็นอย่างไร อัตราการเติบโตของการส่งออก อัตราการเติบโตของภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจ และมีกล่าวหาว่าแผนฯ ที่ผ่านมานั้นเป็นแผนฯ ที่ทำให้คนรวยรวยขึ้น แต่คนจนไม่ได้มีฐานะดีกว่าในอดีต อันนี้เป็นข้อสังเกตที่ทางภาคเอกชนหรือภาคประชาชนได้ตั้งมา ข้อเท็จจริงเป็นอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับการประเมินของสถานการณ์แต่ในระยะเวลา ๒ ปีที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่า รัฐบาลไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลใดก็ได้ให้ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน การแต่งตั้งบุคคลเข้าเป็นคณะกรรมการของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินั้น ในระยะเวลา ๑๐ ปีที่ผ่านมาจะปรากฏว่าได้เชิญให้บุคคลภาคเอกชนหรือภาคประชาชนที่ไม่ได้เป็นเจ้าของหรือเป็นนักวิชาการที่แท้จริงเข้ามาร่วมด้วยอยู่เสมอ ปัจจุบันนี้ประธานของคณะกรรมการสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินั้นก็ เป็นคนนอกสายงานทางด้านเศรษฐกิจเป็นนักฟิสิกส์ เป็นนักการศึกษา และกรรมการหลายท่านที่อยู่ในคณะกรรมการนั้นก็แต่ความ เอนเอียงไปในทางประสพการณ์ทางด้านสังคม การจัดทำแผนฯ ๘ ภายใต้อาณัติการฯ ที่ผ่านพ้นไปนั้น ปรากฏให้เห็นเด่นชัดว่าได้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน แผนฯ ๘ ของสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาตินั้น เป็นแผนฯ ที่ได้มีการค้นหา แสวงหาข้อเท็จจริง ค้นหาแสวงหาความเห็นของประชาชนทุกระดับ แผนฯ ๘ ที่ได้จัดทำขึ้นมานั้นเป็นแผนฯ ที่ได้ไปถามประชาชนในพื้นที่ ได้มีการประชาสัมพันธ์ตามเขตจังหวัดต่าง ๆ เพราะฉะนั้นแผนฯ ๘ ที่ผ่านมานั้นก็เป็นหลักการซึ่งปรากฏอยู่ในมาตรา ๘๗ ทวิ คือการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่ในการจัดทำแผนฯ ๘ นั้น เป็นการจัดทำในลักษณะที่ทอดลงให้ประชาชนมีส่วนร่วม เป็นระบบของการทำให้มีส่วนร่วมของประชาชน มาตรา ๘๗ ทวิ นี้ มิได้ผิดแปลกไปจากภาคปฏิบัติในระยะ ๒ ปีที่ผ่านมา และกระผมแน่ใจว่าจะไม่ผิดแปลกไปจากภาคปฏิบัติในอนาคต นอกเหนือไปจากเป็นการรับรู้ว่าทางด้านภาคเอกชนนั้นน่าจะมีส่วนร่วมในการจัดวางแผนฯ ในฐานะที่ปรึกษาที่เป็นระบบกัน สภานี้เป็นสภาที่ปรึกษาเท่านั้น เพราะฉะนั้น

จะให้คำปรึกษาที่ต่อเมื่อมีการสอบถาม เท่าที่ผ่านมาสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ โดยเฉพาะกรรมกรนั้นต่างตระหนักดีถึงความสำคัญในความ
จำเป็นที่จะให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมมากขึ้น เพราะฉะนั้นลักษณะของ
มาตรา ๘๗ ทวิ นั้น เป็นลักษณะของการสร้างระบบให้ถาวร และให้ยั่งยืน
และให้ต่อเนื่อง รายละเอียดนั้นจะปรากฏในกฎหมายที่จะบัญญัติต่อไป สภา
เป็นสภาที่ปรึกษาที่เป็นสภาคล้าย ๆ ว่าสภากระจก มีการตรวจสอบแผนฯ
ที่ฝ่ายราชการหรือฝ่ายวิชาการหรือฝ่ายนักวิชาการจัดทำขึ้นมา ให้คำปรึกษา
แต่ไม่มีอำนาจยับยั้งใด ๆ ทั้งสิ้น ความถ้อยคำที่เขียนมานี้เท่าที่กระผมอ่านดู
ก็มีความแน่ชัดว่า -----

ในระหว่างการจัดทำแผนฯ ไม่ว่าจะออกเป็นแผนฯ ๘ แผนฯ ๙ นั้นต้องใช้เวลาเตรียมตัวอย่างน้อย ๑ ปี และเมื่อเข้าสู่ระบบของการมีการปรึกษาหารือกับภาคประชาชนมันจะเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง เป็นกระบวนการที่เขารู้ว่าเขาควรจะปรึกษาผู้ใด องค์กรใด ในการปรึกษานั้นจะเป็นการศึกษาที่ต่อเนื่อง และที่เป็นระบบตลอดมา แต่ทั้งนี้และทั้งนั้น อำนาจครั้งสุดท้ายของการทำแผนฯ ก็ยังขึ้นอยู่กับสภาพัฒนาฯ และผมแน่ใจว่า สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เท่าที่ได้ปฏิบัติมาและจะปฏิบัติต่อไปนั้น ก็จะได้มีการสอบถามหรือขอคำปรึกษาของสภาที่ปรึกษาในทุกระยะ ทุกระดับ และทุก ๆ เรื่องก่อนจะนำเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณา เพราะการเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณานั้น มีความจำเป็นที่จะต้องแจ้งให้คณะรัฐมนตรีได้รับทราบด้วยว่า ทางฝ่ายภาคประชาชนนั้นมีความเห็นอย่างไรในเรื่องนั้นใน เรื่องนี้ แต่ทั้งนี้และทั้งนั้น สภาที่ปรึกษาไม่มีอำนาจยับยั้ง เป็นไปได้ครับ ว่ากระบวนการนี้อาจจะทำให้เกิดความล่าช้าบ้างเล็กน้อย แต่ผมคิดว่ามันไม่ได้เป็นอุปสรรคสำคัญ เพราะกระบวนการนี้ไม่ใช่เป็นกระบวนการที่ทำภายใน ๒ สัปดาห์ เป็นกระบวนการที่ต้องการเตรียมตัวไว้ก่อน กระทบอยากที่จะเรียนว่า ตามความเห็นของคณะกรรมการนี้ ถ้อยคำที่ให้นี้ เป็นถ้อยคำที่น่าจะดูแลข้อกังวลของท่านบรรดาสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญทั้งหลาย แต่เพื่อความแน่ใจ ตามที่มีข้อกังวล ที่ทางท่านฝ่ายสมาชิกได้เสนอมาก็อาจจะเปลี่ยนแปลง ถ้อยคำบางตอนได้ เช่น อย่างในวรรคสอง ซึ่งอ่านว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ ต้องให้สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เติมนำความคิดเห็นก่อนการประกาศใช้ อาจจะเติมถ้อยคำในทำนองนี้ครับ ซึ่งกระทบยังไม่มีโอกาสได้ปรึกษาท่านกรรมการทุกท่าน แต่ไม่ได้เปลี่ยนสาระ เป็นว่า ต้องให้สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ให้ความคิดเห็นก่อนพิจารณาประกาศใช้ กระทบไม่แน่ใจว่า สิ่งที่เราจะได้เสนอนั้นจะดูแลข้อกังวลของท่านสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญบ้างท่านที่ได้ให้ความเห็นมาในระหว่างการอภิปรายนี้หรือไม่ ขอบพระคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านอมร ครับ

ศาสตราจารย์อมร รัชกาลิย์ : ท่านประธานที่เคารพ ผมเดินไปเดินมาท่านสมาชิก สสร. ก็แสดงความเป็นห่วงหลายท่านแล้วขอให้ผมมา เรียบหรือกับท่านกรรมการนะครับว่า ความจริงข้อความของวรรคสามนี้มีประโยชน์มาก เพราะจะบอกว่า องค์ประกอบอำนาจหน้าที่และวิธีดำเนินการอยู่แล้ว ข้อความ

ในวรรคสองเป็นส่วนใหญ่ในเรื่องของการดำเนินการ ถัดคัตออกเสียจะดีกว่า แต่ว่า ต้องย้ายคำว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ไปใส่ไว้ในวรรคหนึ่ง เพราะฉะนั้น ในวรรคหนึ่ง ถ้าขอความกรุณาพิจารณา วรรคหนึ่งของบรรทัดที่ ๓ ร่างกฎหรือ ข้อบังคับที่สำคัญ แล้วเติมลงไปว่า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และ ในปัญหาต่าง ๆ คือว่าให้เขาพิจารณาปัญหาต่าง ๆ อันเนื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจ กับสังคมได้แล้ว เพราะฉะนั้นอาจจะมึ้นแผนอะไรก็ได้ อาจจะมึ้นนโยบายอะไรก็ได้ ก็จะไปอยู่ในความหมายของวรรคหนึ่งนั้น ที่นี้วรรคสอง ก็คัตออก เหลือวรรคสามไว้ เพราะวรรคสาม เขียนวิธีดำเนินงาน แล้วมันจะเป็นไปตามกฎหมายบัญญัติ ผมเข้าใจว่า เขาจะมีเวลาพิจารณามากกว่าเราครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านบรรศักดิ์ ครับ

ศาสตราจารย์บรรศักดิ์ อุวรรณโณ (กรรมาธิการ) : ท่านประธานที่เคารพ ผม บรรศักดิ์ อุวรรณโณ ในฐานะกรรมาธิการ หลักในมาตรา ๘๗ ทวิ คือประชาธิปไตย โดยการมีส่วนร่วมและเป็นจุดเด่นของรัฐธรรมนูญฉบับนี้ที่เดียว ที่เปลี่ยนจากระบอบประชาธิปไตยแบบมีผู้แทนราษฎรแต่เพียงอย่างเดียว ที่ให้สังคม ประชาสังคมที่ไม่ใช่ภาครัฐ เข้ามาให้ความเห็นเท่านั้น ท่านประธานคณะกรรมาธิการ ได้ชี้แจงอย่างชัดเจนแล้วว่า ในวรรคหนึ่งนั้นเป็นเรื่องให้คำปรึกษา ถ้าเขาไม่ปรึกษา สภานี้ไม่มีอำนาจไปทำอะไร แล้วจะปรึกษาในเรื่องอะไร วรรคหนึ่งก็ดูแลแล้วว่า เป็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคม นี่คือนี่ที่ต้องรอคำปรึกษาจาก คณะรัฐมนตรี -----

แต่ในวาระที่สอง ท่านประธานที่เคารพ ประชาสังคมต้องมีส่วนร่วมในการให้ความเห็น ในการทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เป็นบทบังคับ เป็นบทบังคับที่ต่างกันต่าง ๆ ซึ่งไม่ใช่ภาครัฐสามารถให้ความเห็นได้ โดยไม่มีผลผูกพัน และคณะกรรมการผู้ต้นำข้อกังวลของท่านสมาชิกหลายท่าน ไม่ว่าจะ เป็นท่านครรชิต ไม่ว่าจะ เป็นท่านเสวี ไม่ว่าจะ เป็นท่านอาจารย์แก้วสร มาปรับปรุงแล้ว ว่าจะให้ความเห็นก่อนการพิจารณาตราใช้ ซึ่งไม่มีผลบังคับ ถ้าคณะรัฐมนตรียังยืนยันตามเดิม คณะรัฐมนตรีก็ประกาศใช้ไปได้ และสิ่งที่เขียนอยู่นี้ก็สอดคล้องกับทางปฏิบัติ ที่คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจัดทำแผนฯ ๘ โดยได้รับเสียงแซ่ซ้องสาธุการจากทั้งแผ่นดิน เพราะฉะนั้นกระผมขอประทานอนุญาต ขออภัยท่านสมาชิกผู้อาวุโสว่า ถ้าจะ คร่งร่าง เติมไว้จะเป็นพระเดชพระคุณมากกว่า

ประธานสภาสร้างรัฐธรรมนูญ : เป็นอย่างไรครับ พอดีกล่าว เสียงสาธุพร้อม ๆ กันได้ไหม ท่านสนั่นครับ

นายสนั่น อินทรประเสริฐ : ท่านประธานที่เคารพ ที่จริงแล้ว ผมเห็นว่าไม่ควรจะมีมาตรา ๘๗ ด้วยซ้ำไป เพราะว่าขณะนี้สภาต่าง ๆ อยู่แล้ว เช่น สภาพัฒนา สภาพัฒนา อะไรทำนองนี้ที่อยู่แล้ว มาตรา ๘๗ เพียง กำหนดไว้ว่า ให้สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีอำนาจให้คำปรึกษา มีอำนาจให้คำปรึกษา มีอำนาจอย่างไร ถ้าเผื่อเขาไม่ให้ปรึกษาจะต้องบังคับ ให้เขามารับฟังคำปรึกษา เช่นนั้นหรือไม่ คำว่า อำนาจ ถ้าเผื่อจะมีก็ไม่ควร จะมีอำนาจน่าจะมีหน้าที่มากกว่า แล้ววาระที่สอง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ แผนพัฒนาการเมือง แผนอื่น ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติต้องให้สภาที่ปรึกษา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ให้ความคิดเห็นก่อนประกาศใช้ อันนี้ก็ไม่ใช้ ไม่ใช้ เป็นอำนาจที่จะทำได้ เพียงแต่ให้ความคิดเห็น เมื่อให้ความคิดเห็นแล้ว ครม. ไม่เห็นด้วย ปัญหาอะไรจะเกิดขึ้น อาจจะเกิดความสับสนในการบริหารงานได้ไหม อันนี้ผมคิดว่าถ้าเผื่อเอาไว้ วาระแรก ควรจะเปลี่ยนจาก อำนาจ เป็น หน้าที่ ส่วนวาระที่สอง ถ้าเผื่อตัดได้จะดีครับ

ประธานสภาสร้างรัฐธรรมนูญ : ท่านอาจารย์แก้วสรครับ

นายแก้วสร อติโพธิ : ท่านประธานครับ ผมเห็นด้วยกับ ท่านกรรมาธิการว่า มาตรานี้จะ เป็นจุดเด่น อาจจะเด่นที่สุดของรัฐธรรมนูญนี้ ว่าสิ่งที่บัญญัติไว้อย่างที่ท่านประธานได้ชี้แจงว่า นี่คือการมีส่วนร่วมของประชาสังคม

เพราะฉะนั้นท่านลองดูตอนนี้เรามี ครม. แต่ก็ไม่ได้มีเป็นเรื่องเป็นราว เขานึกจะปรึกษาหรือไม่ ประชุมหรือไม่จนเบื่อกันไปหมดแล้ว เพราะฉะนั้นจะต่างกับ สภาพัฒนาฯ หรือสภาไหนก็แล้วที่ทำงานอยู่ในบ้านเรา สภาก็คือสภาจากภาคประชาชน จากตัวแทนกลุ่มต่าง ๆ แล้วถามว่าจะทำให้เสียระบบผู้แทนราษฎรหรือไม่ ในเมื่อเราเลือกผู้แทนราษฎร สภาเลือก ครม. ไปแล้วอำนาจต้องอยู่ที่ ครม. แต่ ครม. ปัจจุบันให้ความเห็นอะไรต่าง ๆ แล้วแต่ที่เทคโนแครต (Technocrat) จะป้อนมา เพราะฉะนั้นการที่มีภาคประชาชนมาเป็นสภาแล้วให้ความเห็นเท่านั้นซ้ำ ตรงนี้เป็นสิ่งที่ไปกันได้กับระบบผู้แทนราษฎร จะทำให้ระบบผู้แทนราษฎรนี้ ซึ่งย่อห้อยอิน พรรคการเมืองใน ส.ส. มาเสริมช่องว่างตรงนี้ได้ โดยองค์กรตัวนี้ เพราะฉะนั้นผมอ่านมาตอนนี้แล้ว วรรคหนึ่ง เป็นการบอกว่านี่คือที่ปรึกษา คือเรามาถึงปัญหาที่ท่าน สสร. พินิจ ตามว่า ถ้าเขาไม่ปรึกษาจะว่าอย่างไร คำตอบคือมามัดว่าอย่างน้อยในเรื่องแผนฯ สำคัญ ๆ เท่าที่เขียนไว้ก็คือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ต้องให้สภาให้ความเห็นก่อนพิจารณาถ้าก็ดีขึ้น ส่วนแผนฯ อื่นใด ตรงนี้ผมคิดว่าแล้วแต่กฎหมายที่จัดตั้ง สภานี้จะระบุให้ละเอียดต่อไป อาจจะเป็นแผนการจัดการลุ่มน้ำหรืออะไรก็แล้วแต่ที่กระทบถึงเศรษฐกิจจะไรต่าง ๆ ส่วนวรรคท้ายสุดใครอ่านมาตอนนี้ต้องมองออกจะมาจากไหน ก็เดิมนิว่าองค์กรประกอบการดำเนินงานให้เป็นไปตามกฎหมาย ผมคิดว่าร่างฯ นี้สมบูรณ์เพียงพอ และจะเป็นประติษฐานกรรมที่จะแก้ปัญหาบ้านเมืองได้อย่างยิ่ง ขอบคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านพนัสยังติดพันเชิญครับ

นายพนัส ทัศนียานนท์ : ผมก็ได้รับความกระจ่างขึ้นมากทีเดียว
 นะครับ จากคำชี้แจงของท่านประธานกรรมาธิการพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญและ
 ท่านอาจารย์วรศักดิ์นะครับ ที่นี้ในเมื่อหลักการอย่างนี้ผมเข้าใจว่า การก่อตั้ง
 สภาที่ปรึกษาขึ้นมาก็เพื่อที่จะต้องการจะให้มีการวางแผนไม่ใช่เป็นในลักษณะ
 ที่ขอประทานโทษต้องใช้คำภาษาอังกฤษเพราะเป็นศัพท์นักวิชาการ เขาชอบพูดกัน
 ว่าการวางแผนของเราในปัจจุบันนี้ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
 เหมือนการวางแผนจากส่วนกลาง เป็นการวางแผนจากเบื้องบนลงสู่เบื้องล่าง
 หรือ ทอป ดาวน์ (Top down) เพราะฉะนั้นการมีสภา
 กระจก เป็นสภาที่จะสะท้อนความคิดเห็นของประชาชนหรือประชาชนว่า
 จะให้มีลักษณะถึงการ แบนแลนซ์ (Balance) กัน หรือได้สมดุลกัน ให้เกิด
 การวางแผนในลักษณะที่จากเบื้องล่างขึ้นสู่เบื้องบนมาพบกันด้วย อันนี้ถ้าหากว่า
 ความเข้าใจตรงของผมถูกต้องครับ ผมก็คิดว่าเป็นสิ่งที่ดี แต่ในเมื่อหลักการหนึ่ง
 ชัดเจนอย่างนี้ จะเขียนอะไรลงไปให้มันปรากฏชัดอย่างนี้เสียเลยได้ไหมครับ
 เพราะมีเช่นนั้นแล้วผมเป็นห่วงว่า ในวาระท้ายนี้ะครับ มันจะเปิดช่องให้บรรดา
 เทคโนโลยีแครต (Technocrat) อย่างที่ท่านอาจารย์แก้วสรรเรียก หรือ
 ข้าราชการเข้ามายึดสภานี้ อีก ถ้าหากว่าเป็นเช่นนั้นแล้วผมเกรงว่ามันจะเกิด
 ระบบความล่าช้าและซับซ้อนขึ้น และก็เป็นการขยายระบบราชการให้ใหญ่โต
 เทอะทะออกไปอีกนะครับ เพราะฉะนั้นไหน ๆ ในเมื่อหลักการมันเป็นอย่างนี้แล้ว
 ก็ให้มันชัด ๆ เสียเลยนะครับ ว่าข้าราชการเข้ามาอยู่ไม่ได้สำหรับสภานี้
 แต่ถ้าหากว่าจะเขียนลงเต็มลงไปตรงนั้นหน่อยให้มันได้ความปรากฏชัดอย่างนั้น
 ก็คงจะเป็นสิ่งที่ดีนะครับ ขอบพระคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : กรรมาธิการยืนยันนะครับ
 เพราะฉะนั้นผมจะขอถามมติที่ประชุมครับ มาตรา ๘๗ ทวิ เป็นข้อความที่คณะ
 กรรมาธิการเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ ท่านผู้ใดเห็นชอบตามที่คณะกรรมาธิการเพิ่มเติม
 โปรดยกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นจำนวนมาก)

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ท่านผู้ใดเห็นว่าไม่ควรเพิ่มเติม
 เข้ามา โปรดยกมือขึ้นครับ

(มีสมาชิกยกมือเป็นจำนวนน้อย)

LIRT

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : เสียงส่วนน้อยนะครับ เป็นอันว่า
สภานี้มีมติเห็นชอบ

นายเสรี สุวรรณภานนท์ : ท่านประธานครับ ส่วนที่ตัดท่านยังไม่
ไม่ได้ถามเลยครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : ก็นี่ละคือตัดแต่ไม่ให้เป็นเติม
เพราะมันไหลออกมาจะครับ

นายเสรี สุวรรณภานนท์ : ไม่ครับผมยังไม่ได้ยกครับ ผมเพียงแต่
จะถามว่า ใ้ท่านประธานถามว่าส่วนไหนจะตัด เมื่อกี้มีแต่เพิ่มนะครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : เพิ่มทั้งมาตราครับ

นายเสรี สุวรรณภานนท์ : แต่ผมไม่ได้เถียงเรื่องเพิ่ม แต่ผมกำลัง
เถียงเรื่องตัดครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : จะตัดบางส่วนอย่างไรครับ

นายเสรี สุวรรณภานนท์ : ครับ ตัดวรรคสองนี่จะครับ ถ้าท่าน
ถามตัดวรรคสอง ผมว่าจะมีคนเสนอความคิดเห็น ถ้าถามอย่างนี้ก็ไม่เห็นมีตัด
อยู่ตรงไหนจะครับ ผมก็เลยต้องถามท่านประธานว่าอยู่ตรงไหนครับ

ประธานสภาว่างรัฐธรรมนูญ : เอาอย่างนี้นะครับ เวลานี้ก็มีคน
ให้เพิ่มแล้วจะครับ เพิ่มมันก็ต้องเติมจะครับ จะไปตัดส่วนใดส่วนหนึ่งได้อย่างไร
ล่ะครับ

นายเสรี สุวรรณภานนท์ : คืออย่างนี้ครับ ท่านประธานครับ
ส่วนที่ให้เพิ่มนี่จะครับ มันมีบรรทัดที่สองที่ท่านสนั่นเสนอไว้ว่า อำนาจ นี้ขอให้
เปลี่ยนเป็น หน้าที่ นะครับ ตรงนี้ที่ท่านสนั่นเสนอไว้ ประเด็นนี้ก็คงจะตอบกัน
ไปตามที่ท่านประธานถาม

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : คืออย่างนี้ นะครับ เพื่อความเข้าใจ เดี่ยวจะคิดว่าผมทำตกทำหล่นไป คือหมายความว่า เมื่อคณะกรรมการธิการเขาเดิมมาทั้งมาตราอย่างนี้ ก็มีเพื่อนสมาชิกบอกให้ตัดตรงนั้นตัดตรงนี้ ฟังให้ดี นะครับ คณะกรรมการก็ชี้แจงแล้ว หรือไม่ชี้แจงก็แสดงว่าเป็นไปตามนี้ เดิมตามมาตรา เพราะฉะนั้นคำขอตัดก็ดี คำขอลดก็ดี พอสภาลงมติว่าเห็นชอบตามกรรมการธิการเสนอใหม่ เห็นชอบ เพราะฉะนั้นที่ตัดนิดตัดหน่อยมันก็คือจบไปตั้งแต่การตอบปฏิเสธของกรรมการธิการแล้ว และมันเป็นการเพิ่มเติมขึ้นมาใหม่ เมื่อถามว่า ตัดออกใหม่ ไม่มี มันก็ถือว่าเป็นไปตามที่กรรมการธิการเสนอหมดแล้ว ผมว่าน่าจะเข้าใจดีแล้ว นะครับ ไม่ชี้แจงแล้ว นะครับ ถ้าไม่เข้าใจก็คือไม่เข้าใจต่อไปก็แล้วกัน นะครับ

นายเสรี สุวรรณภานนท์ : คือท่านประธานครับ ไม่ใช่ว่าไม่เข้าใจ ไม่มีคำถามเรื่องตัดเลย นะครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ก็ผมเขียนแล้วว่ามีคนเสนอให้ตัดแล้วกรรมการฯ ขาไม่ยอม เขายืนยันอธิบายแล้วว่าตรงนี้นั้นดีต้องเอาไป พอผมถามว่าเอาไว้ตามใหม่ เมื่อเอาไว้ตามก็คือไม่ยอมตัดตามที่ท่านสนั่นขอ นั่นเอง นี่อธิบายอีกที่ไม่เข้าใจก็ขอให้ไม่เข้าใจต่อไป นี่ก็พูดตรง ๆ นะครับ

นายเสรี สุวรรณภานนท์ : ผมเข้าใจครับท่านประธาน

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ขอบคุณครับ ผมคิดว่าคืนนี้เราใช้เวลาประชุมมาพอสมควรแล้ว ผมขอเลิกการประชุมวันนี้ แล้วขอประกาศว่าการนัดประชุมในวันพรุ่งนี้ผมขอเปลี่ยน เรียกว่างดการประชุมปกติขอเปลี่ยนเป็นการประชุมนอกรอบที่ห้องประชุมของเราที่ดีกว่าดูสภา และถ้าเป็นไปได้ การประชุมนอกรอบวันพรุ่งนี้ขอความกรุณาให้มาให้ครบ เป็นการนัดของประธานสภา แล้วการประชุมนอกรอบนี้ก็เพื่อพิจารณาถ้อยคำขอร่างรัฐธรรมนูญที่กรรมการธิการเสนอมา และมีบางคำจะต้องทำความเข้าใจตกลงกัน ถ้าตกลงกันไปตกลงกันมาบนเวทีอาจจะลำบาก แต่ถ้าหากว่ามีการหารือกันอย่างใกล้ชิด แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันโดยประนีประนอมถ้อยคำอย่างที่ได้กระทำมาแล้ว ก็จะช่วยให้การร่างรัฐธรรมนูญของเราเร็วขึ้น แต่การหารืออย่างนั้น การที่จะได้รับการยอมรับว่าเป็นข้อความใหม่ที่ถูกต้อง กรรมการธิการจะต้องให้ความเห็นชอบด้วย มันเป็นไปได้ใหม่ครับว่าท่านประธาน คณะกรรมการจะเชิญหรือนัดประชุมกรรมการฯ ร่วมกับการประชุมนอกรอบ

ไปในตัวในวันพรุ่งนี้ด้วย ขอเชิญท่านประธานคณะกรรมการการศึกษา

นายอานันท์ ปันยารชุน (ประธานคณะกรรมการ) : ท่านประธานครับ
ข้อเสนอของท่านที่จะให้มีคณะกรรมการประชุมควบคู่ไปกับการประชุมนอกรอบ
ของสภานั้น ทางคณะกรรมการยินดีครับ และได้มีการแจ้งให้กรรมการทุกท่าน
ได้รับทราบแล้วครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : ขอบคุณครับ และผมตั้งเป้าว่า
ในการพิจารณาหมวด ๖ ว่าด้วยรัฐสภาจะให้จบตั้งแต่ส่วนที่ ๑ ไปถึงส่วนที่ ๒
เป็นอย่างน้อย คือส่วนสภาผู้แทนราษฎร ส่วนที่ ๓ คือวุฒิสภา ถ้าถึงได้ก็จะถึง
ถ้าถึงไม่ได้ก็ให้จบให้ถึงหมวดสภาผู้แทนราษฎรให้จบให้ได้ ไม่เช่นนั้นแล้วหมิ่นเหม่
เหลือเกินครับ เชิญท่านอาจารย์แก้วसरครครับ

นายแก้วसर อติโพธิ : เพื่อความชัดเจนเพื่อนบางคนพอได้ยิน
คำว่านอกรอบนึกว่าบ่ายทุกที ท่านหมายถึงเก้าโมงครึ่งใช่ไหมครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : คือเปลี่ยนการประชุมปกติ
ที่นัดไว้แล้ว

นายแก้วसर อติโพธิ : ผมไม่สับสน แต่มีบางคนเขาสงสัย
ขอบคุณครับ

ประธานสภาร่างรัฐธรรมนูญ : เลิกประชุมสำหรับวันนี้
ขอบคุณสมาชิกทุกท่านและเจ้าหน้าที่ทุกคน ขอบคุณ ปิดประชุมครับ

เลิกประชุมเวลา ๒๓.๐๐ นาฬิกา

